

**STUDIUM
UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY KŁODAWA**

Załącznik Nr 1 do uchwały Nr
Rady Gminy Kłodawa z dnia

Wykonawca:

VIVERE Łukasz Nitecki
ul. Sanicka 145
97-500 Radomsko

Główny projektant:

mgr inż. arch. Łukasz Nitecki

Spis treści

1.	Wprowadzenie	5
1.1.	Rola studium w systemie planowania przestrzennego	5
1.2.	Podstawa i zakres ustaleń	5
1.3.	Zawartość opracowania	7
1.4.	Materiały wejściowe	7
2.	Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego	9
2.1.	Położenie gminy i powiązania zewnętrzne	9
2.2.	Dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenie terenów	9
2.2.1.	Użytkowanie terenu	9
2.2.2.	Hierarchia sieci osadniczej	10
2.3.	Stan ładunku przestrzennego i wymogi jego ochrony	10
2.3.1.	Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego	10
2.3.2.	Wymogi ochrony ładunku przestrzennego	13
2.4.	Diagnoza, o której mowa w art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, przygotowanej na potrzeby strategii rozwoju gminy	14
2.5.	Stan środowiska	14
2.5.1.	Położenie fizycznogeograficzne i rzeźba terenu	14
2.5.2.	Budowa geologiczna	15
2.5.3.	Gleby	16
2.5.4.	Wody powierzchniowe	16
2.5.5.	Warunki hydrogeologiczne	20
2.5.6.	Powietrze atmosferyczne	21
2.5.7.	Klimat	22
2.5.8.	Rolnicza przestrzeń produkcyjna	23
2.5.9.	Leśna przestrzeń produkcyjna	23
2.5.10.	Flora	25
2.5.11.	Fauna	25
2.5.11.1.	Bezkręgowce	25
2.5.11.2.	Kręgowce	26
2.5.11.2.1.	Ryby	26
2.5.11.2.2.	Plazy	26
2.5.11.2.3.	Gady	26
2.5.11.2.4.	Ptaki	26
2.5.11.2.5.	Ssaki	27
2.5.12.	Powiązania przyrodnicze gminy	27
2.5.13.	Formy ochrony przyrody	28
2.5.13.1.	Rezerваты przyrody	28
2.5.13.2.	Park Krajobrazowy	30
2.5.13.3.	Obszary Natura 2000	31
2.5.13.4.	Obszar chronionego krajobrazu	32
2.5.13.5.	Użytki ekologiczne	32
2.5.13.6.	Pomniki przyrody	33
2.5.13.7.	Chronione stanowiska roślin, zwierząt i grzybów	33
2.5.14.	Zagrożenia środowiska	36
2.5.14.1.	Hałas	36
2.5.14.2.	Promieniowanie elektromagnetyczne	36
2.5.14.3.	Zagrożenia geologiczne	36
2.5.14.4.	Zagrożenie powodzią	36
2.5.14.5.	Poważne awarie	36
2.6.	Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej	37
2.6.1.	Rys historyczny	37
2.6.2.	Obszary i obiekty objęte ochroną	37
2.6.2.1.	Rejestr zabytków	37
2.6.2.2.	Gminna Ewidencja Zabytków	38
2.6.2.3.	Stanowiska archeologiczne	40
2.7.	Rekomendacje i wnioski zawarte w audycie krajobrazowym	55
2.8.	Warunki i jakość życia mieszkańców	55
2.8.1.	Demografia	55
2.8.2.	Stopa bezrobocia	58
2.8.3.	Rynek pracy	59
2.8.4.	Zasoby mieszkaniowe	59
2.8.5.	Oświata oraz wychowanie przedszkolne	60
2.8.6.	Kultura	61
2.8.7.	Sport i rekreacja	61
2.8.8.	Ochrona zdrowia i opieka społeczna	61
2.8.9.	Dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	61
2.9.	Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia	61
2.10.	Potrzeby i możliwości rozwoju gminy	62
2.10.1.	Analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne	64
2.10.2.	Prognozy demograficzne, w tym uwzględniające, tam gdzie to uzasadnione, migracje na obszarach funkcjonalnych w rozumieniu art. 5 pkt 6a ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju	65
2.10.3.	Zapotrzebowanie na nową zabudowę	66
2.10.3.1.	Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową	67
2.10.3.2.	Zapotrzebowanie na nową zabudowę usługową	68
2.10.3.3.	Zapotrzebowanie na nową zabudowę produkcyjną	68
2.10.3.4.	Zapotrzebowanie na nową zabudowę rekreacyjną	69
2.10.4.	Chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych	69
2.10.5.	Chłonność obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę	70
2.10.6.	Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę	71
2.10.7.	Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy	72
2.10.8.	Potrzeby inwestycyjne gminy wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, związane z lokalizacją nowej zabudowy	73
2.11.	Stan prawny gruntów	73
2.12.	Obiekty i tereny chronione na podstawie przepisów odrębnych	74
2.13.	Udokumentowane złoża kopalin, zasoby wód podziemnych oraz udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla	74
2.13.1.	Kopaliny	74
2.13.2.	Wody podziemne	75
2.13.3.	Kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla	75
2.13.4.	Tereny górnicze	75
2.14.	Stan systemów komunikacji i infrastruktury technicznej	75
2.14.1.	Komunikacja	75
2.14.1.1.	Układ drogowy	75
2.14.1.2.	Układ kolejowy	76
2.14.1.3.	Komunikacja zbiorowa	76
2.14.1.4.	Parkingi	77
2.14.1.5.	Szlaki turystyczne	77
2.14.2.	Infrastruktura techniczna	77
2.14.2.1.	Zaopatrzenie w wodę	77
2.14.2.2.	Gospodarka ściekowa	78
2.14.2.3.	Zaopatrzenie w energię elektryczną	78
2.14.2.3.1.	Elektroenergetyczna sieć przesyłowa	78
2.14.2.3.2.	Elektroenergetyczna sieć dystrybucyjna	79
2.14.2.4.	Zaopatrzenie w ciepło	79

2.14.2.5.	Zaopatrzenie w gaz	79
2.14.2.6.	Gospodarka odpadami	80
2.14.2.7.	Telekomunikacja	80
2.14.2.8.	Rurociągi naftowe	80
2.14.2.9.	Energetyka odnawialna	80
2.15.	Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych	81
3.	Kierunki zagospodarowania przestrzennego	82
3.1.	Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów	82
3.1.1.	Zasady kształtowania polityki przestrzennej gminy	82
3.1.2.	Kierunki zagospodarowania przestrzennego wynikające z audytu krajobrazowego	82
3.1.3.	Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę w kontekście zapotrzebowania na nowe tereny inwestycyjne	83
3.1.4.	Przeznaczenie terenów oraz zasady zagospodarowania	86
3.1.4.1.	Charakterystyka zagospodarowania	86
3.1.4.1.1.	Teren zabudowy wielofunkcyjnej wsi - RMN	86
3.1.4.1.2.	Teren zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej - MW	86
3.1.4.1.3.	Teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej - MN	86
3.1.4.1.4.	Teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej – MN/U	86
3.1.4.1.5.	Teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i rekreacji indywidualnej – MN/UTL	86
3.1.4.1.6.	Teren zabudowy zagrodowej – RM	86
3.1.4.1.7.	Teren obsługi produkcji rolniczej - RU	87
3.1.4.1.8.	Teren zabudowy produkcyjnej i usługowej – P/U	87
3.1.4.1.9.	Teren farmy fotowoltaicznej - EF	87
3.1.4.1.10.	Teren eksploatacji surowców - PG	87
3.1.4.1.11.	Teren zabudowy usługowej – U	87
3.1.4.1.12.	Teren usług publicznych – UP	87
3.1.4.1.13.	Teren usług turystyki – UT	88
3.1.4.1.14.	Teren usług sportu i rekreacji - US	88
3.1.4.1.15.	Teren rekreacji indywidualnej – UTL	88
3.1.4.1.16.	Teren ogrodów działkowych – ZD	88
3.1.4.1.17.	Teren zieleni parkowej – ZP	88
3.1.4.1.18.	Teren lasu - ZL	88
3.1.4.1.19.	Teren cmentarza – ZC	88
3.1.4.1.20.	Teren nieczynnego cmentarza - ZCN	89
3.1.4.1.21.	Teren wód powierzchniowych – WS	89
3.1.4.1.22.	Teren rolny – R	89
3.1.4.1.23.	Teren infrastruktury technicznej i komunikacji - IT	89
3.1.4.2.	Parametry i wskaźniki urbanistyczne oraz wytyczne dotyczące zasad zagospodarowania do uwzględnienia w ramach ustaleń planów miejscowych	89
3.1.5.	Tereny wyłączone spod zabudowy	91
3.2.	Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów	91
3.2.1.	Obszary oraz zasady ochrony elementów środowiska	91
3.2.1.1.	Powierzchnia ziemi	91
3.2.1.2.	Wody powierzchniowe i podziemne	92
3.2.1.3.	System ekologiczny i walory krajobrazowe	92
3.2.1.4.	Powietrze atmosferyczne	92
3.2.2.	Obszary ochrony przyrody	93
3.2.3.	Strefy uzdrowiskowe	93
3.2.4.	Krajobraz kulturowy	93
3.2.5.	Zagrożenia środowiska	93
3.2.5.1.	Hałas	93
3.2.5.2.	Promieniowanie elektromagnetyczne	94
3.2.5.3.	Poważne awarie	94
3.3.	Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej	94
3.3.1.	Cele i przedmiot ochrony	94
3.3.2.	Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków	94
3.3.3.	Zabytki nieruchome znajdujące się w Gminnej Ewidencji Zabytków	95
3.4.	Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej	95
3.4.1.	Komunikacja	95
3.4.1.1.	Układ drogowy	95
3.4.1.2.	Układ kolejowy	96
3.4.1.3.	Szlaki turystyczne	96
3.4.1.4.	Parkingi	96
3.4.2.	Infrastruktura techniczna	96
3.4.2.1.	Zaopatrzenie w wodę	96
3.4.2.2.	Gospodarka ściekowa	96
3.4.2.3.	Zaopatrzenie w energię elektryczną	97
3.4.2.4.	Zaopatrzenie w gaz	97
3.4.2.5.	Zaopatrzenie w ciepło	97
3.4.2.6.	Gospodarka odpadami	97
3.4.2.7.	Telekomunikacja	98
3.5.	Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym	98
3.6.	Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym	98
3.7.	Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie planu miejscowego	99
3.8.	Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić plan miejscowy	99
3.9.	Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej	99
3.9.1.	Rolnicza przestrzeń produkcyjna	99
3.9.2.	Leśna przestrzeń produkcyjna	100
3.10.	Obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych	101
3.11.	Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny	101
3.12.	Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej	101
3.13.	Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji	101
3.14.	Obszary zdegradowane	101
3.15.	Tereny zamknięte i ich strefy ochronne, w tym strefy obronne wynikające z decyzji lokalizacyjnych wydanych przez Komisję Planowania przy Radzie Ministrów w związku z realizacją inwestycji w zakresie obronności i bezpieczeństwa państwa	102
3.16.	Obszary, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy zainstalowanej większej niż 500 kW	102
3.17.	Obiekty handlowe o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m ²	102
4.	Podsumowanie	103
4.1.	Uzasadnienie przyjętych rozwiązań oraz synteza ustaleń studium	103
4.2.	Objaśnienie zmian w nowym opracowaniu w stosunku do poprzedniej edycji studium	103
4.3.	Interpretacja ustaleń studium	103

1. Wprowadzenie

1.1. Rola studium w systemie planowania przestrzennego

Studium jest narzędziem kształtowania polityki przestrzennej Samorządu, dokumentem planistycznym, określającym politykę rozwoju przestrzennego gminy w jej granicach administracyjnych, a jego ustalenia są wiążące przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz umożliwiają integrację przestrzeni jako określonej całości. Ponadto studium pełni także rolę koordynacyjną pomiędzy planowaniem na szczeblu lokalnym, a planowaniem na szczeblu regionalnym.

Przy sporządzaniu opracowania uwzględnia się ustalenia strategii rozwoju i planu zagospodarowania przestrzennego województwa, ustalenia strategii rozwoju powiatu oraz strategii rozwoju gminy. Studium ma także za zadanie sformułowanie lokalnych uwarunkowań, celów i programów rozwoju, dzięki czemu staje się ono dokumentem wytyczającym ogólną politykę przestrzenną gminy oraz aktem polityki rozwoju przestrzenno-gospodarczego gminy.

Zgodnie art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w przypadku gminy Kłodawa, sporządzającym studium jest Wójt Gminy Kłodawa natomiast jego zatwierdzenie następuje w drodze uchwały Rady Gminy Kłodawa, przy czym opracowanie samo w sobie nie stanowi aktu prawa miejscowego.

1.2. Podstawa i zakres ustaleń

Aktualna na dzień sporządzania niniejszego opracowania edycja studium została zatwierdzona uchwałą Nr XLVIII/362/10 Rady Gminy Kłodawa z dnia 30 lipca 2010 r. W dniu 12 czerwca 2013 r. uchwałą Nr XXIX/228/13 Rady Gminy Kłodawa przyjęto zmianę studium dotyczącą korekty przeznaczenia terenów w miejscowościach Różanki i Wojcieszycy. W 2013 r. podjęto dwie uchwały o przystąpieniu do sporządzenia zmiany Studium, dotyczące korekty przeznaczenia terenów w obrębach Różanki oraz Kłodawa i Chwałęcice wraz z aktualizacją jego zapisów, przy czym nie przystąpiono do realizacji uchwał.

Uwzględniając znaczny upływ czasu od określenia założeń obowiązującej polityki przestrzennej gminy, zmiany regulacji prawnych, postępujące procesy urbanizacji, jak również zmiany w strukturze społecznej osiedleńczej, Rada Gminy Kłodawa uchwałą Nr XLVIII/348/18 z dnia 17 października 2018 r. podjęła prace nad nowym opracowaniem.

Konieczność kompleksowej aktualizacji dokumentu potwierdzają również wyniki opracowanej, zgodnie z art. 32 ustawy 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, Analizy zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gminy, której wyniki przyjęto uchwałą Nr XLVII/343/18 Rady Gminy Kłodawa z dnia 26 września 2018 r.

Biorąc pod uwagę powyższe podjęto działania planistyczne, w wyniku których opracowano nowe założenia polityki przestrzennej gminy, które w formie projektu studium poddano kolejno opiniowaniu i uzgadnianiu oraz konsultacjom społecznym.

Obszar opracowania obejmuje granice administracyjne gminy, natomiast zakres jego ustaleń określa rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz art. 10 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, zgodnie z którym:

ust. 1. W studium uwzględnia się uwarunkowania wynikające w szczególności z:

- 1) dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu;*
- 2) stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony;*
 - 2a) diagnozy, o której mowa w art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, przygotowanej na potrzeby strategii rozwoju gminy;*
- 3) stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego;*
- 4) stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;*
 - 4a) rekomendacji i wniosków zawartych w audycie krajobrazowym lub określenia przez audyt krajobrazowy granic krajobrazów priorytetowych;*
- 5) warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia, oraz zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, zgodnie z uniwersalnym projektowaniem;*
- 6) zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia;*

- 7) *potrzeb i możliwości rozwoju gminy, uwzględniających w szczególności:*
 - a) *analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne,*
 - b) *prognozy demograficzne, w tym uwzględniające, tam gdzie to uzasadnione, migracje na obszarach funkcjonalnych w rozumieniu art. 5 pkt 6a ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju,*
 - c) *możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy,*
 - d) *bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę;*
 - 8) *stanu prawnego gruntów;*
 - 9) *występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych;*
 - 10) *występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych;*
 - 11) *występowania udokumentowanych złóż kopalin, zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla;*
 - 12) *występowania terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych;*
 - 13) *stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami;*
 - 14) *zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych;*
 - 15) *wymagań dotyczących ochrony przeciwpowodziowej.*
- ust. 2. *W studium określa się w szczególności:*
- 1) *uwzględniające bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę, o którym mowa w ust. 1 pkt 7 lit. d:*
 - a) *kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów, w tym wynikające z audytu krajobrazowego,*
 - b) *kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny przeznaczone pod zabudowę oraz tereny wyłączone spod zabudowy;*
 - 2) *(uchylony)*
 - 3) *obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego i uzdrowisk;*
 - 4) *obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;*
 - 5) *kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej;*
 - 6) *obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym;*
 - 7) *obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa;*
 - 8) *obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary przestrzeni publicznej;*
 - 9) *obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne;*
 - 10) *kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej;*
 - 11) *obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych;*
 - 12) *obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny;*
 - 13) *obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz. U. z 2015 r. poz. 2120);*
 - 14) *obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji;*
 - 14a) *obszary zdegradowane;*
 - 15) *granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych, w tym stref ochronnych wynikających z decyzji lokalizacyjnych wydanych przez Komisję Planowania przy Radzie Ministrów w związku z realizacją inwestycji w zakresie obronności i bezpieczeństwa państwa;*
 - 16) *(uchylony).*
- ust. 2a. *Jeżeli na obszarze gminy przewiduje się wyznaczenie obszarów, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy zainstalowanej większej niż 500 kW, a także ich stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu; w studium ustala się ich rozmieszczenie, z wyłączeniem:*

- 1) wolnostojących urządzeń fotowoltaicznych, o mocy zainstalowanej elektrycznej nie większej niż 1000 kW zlokalizowanych na gruntach rolnych stanowiących użytki rolne klas V, VI, VIz i nieużytki – w rozumieniu przepisów wydanych na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz. U. z 2020 r. poz. 2052 oraz z 2021 r. poz. 922 i 1641);
 - 2) urządzeń innych niż wolnostojące.
- ust. 3 (...)
- ust. 3a Jeżeli na terenie gminy przewiduje się lokalizację obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m², w studium określa się obszary, na których mogą być one sytuowane.

1.3. Zawartość opracowania

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy przedmiotowy dokument powinien zawierać:

- część określającą uwarunkowania, o których mowa w art. 10 ust. 1 ustawy, przedstawioną w formie tekstowej i graficznej,
- część tekstową zawierającą ustalenia określające kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy, o których mowa w art. 10 ust. 2 ustawy,
- rysunek przedstawiający w formie graficznej ustalenia, określające kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy, a także granice obszarów, o których mowa w art. 10 ust. 2 ustawy, przy czym rysunek studium sporządza się na kopii mapy topograficznej, pochodzącej z państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego, lub na kopii wojskowej mapy topograficznej w skali od 1:5000 do 1:25000,
- uzasadnienie zawierające objaśnienia przyjętych rozwiązań oraz syntezę ustaleń projektu studium.

Uwzględniając powyższe w skład niniejszego opracowania wchodzi:

- część tekstowa, na którą składa się:
 - = wprowadzenie,
 - = uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego,
 - = kierunki zagospodarowania przestrzennego,
 - = podsumowanie zawierające uzasadnienie i objaśnienia przyjętych rozwiązań oraz syntezę ustaleń projektu studium,
- część rysunkowa:
 - = plansza „Uwarunkowania” w skali 1:10 000,
 - = plansza „Kierunki zagospodarowania przestrzennego” w skali 1:10 000.

Ponadto, zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, załączniki do uchwały zatwierdzającej studium stanowią rozstrzygnięcie o sposobie rozpatrzenia uwag zgłoszonych do wyłożonego projektu studium oraz zbiór danych przestrzennych.

1.4. Materiały wejściowe

Przy sporządzaniu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kłodawa wykorzystano następujące dokumenty i opracowania:

Materiały wejściowe do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kłodawa		
Lp.	Tytuł	Akt zatwierdzający
1.	Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kłodawa	uchwała Nr XXIX/228/13 Rady Gminy Kłodawa z dnia 12 czerwca 2013 r.
2.	Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego	nr uchwał oraz daty ich podjęcia wskazano w pkt dotyczącym miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego
3.	Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Kłodawa – aktualizacja na lata 2016 - 2025	uchwała Nr XX/152/16 Rady Gminy Kłodawa z dnia 14 września 2016 r.
4.	Opracowanie ekofizjograficzne dla Gminy Kłodawa (2008)	-
5.	Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kłodawa na lata 2017 – 2020 z perspektywą na lata 2021 -2024	uchwała Nr XXX/239/17 Rady Gminy Kłodawa z dnia 6 września 2017 r.

6.	Program Rewitalizacji Gminy Kłodawa na lata 2017 - 2023	uchwała Nr XXIX/227/17 Rady Gminy Kłodawa z dnia 12 lipca 2017 r.
7.	Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Kłodawa na lata 2021-2024	uchwała Nr XXVIII/254/2021 Rady Gminy Kłodawa z dnia 2 czerwca 2021 r.
8.	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego wraz z planami zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego Zielona Góra i Gorzów Wlkp.	uchwała Nr XLIV/667/18 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 23 kwietnia 2018 r.
9.	Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030	uchwała Nr XXVII/397/21 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 15 lutego 2021 r.
10.	Opracowanie ekofizjograficzne województwa lubuskiego (2008 r.) wraz z aktualizacjami (2012 r. i 2014 r.)	-
11.	Program Rozwoju Transportu Województwa Lubuskiego	uchwała Nr 110/1387/16 Zarządu Województwa Lubuskiego z dnia 7 czerwca 2016 r.
13.	Analiza obecnego i potencjalnego wydobycia złóż kopalin o znaczeniu regionalnym, ponadregionalnym i krajowym na terenie województwa lubuskiego	uchwała Nr 63/758/15 Zarządu Województwa Lubuskiego z dnia 20 października 2015 r.
14.	Program opieki nad zabytkami województwa lubuskiego na lata 2017-2020	uchwała Nr XXIX/444/17 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 10 kwietnia 2017 r.
15.	Program Rozwoju Transportu Województwa Lubuskiego z prognozą rozwoju do roku 2030	uchwała Nr 322/4430/23 Zarządu Województwa Lubuskiego z dnia 7 marca 2023 r.
16.	Strategia Energetyki Województwa Lubuskiego	uchwała Nr XLI/485/13 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 28 października 2013 r.
17.	Plan gospodarki niskoemisyjnej	uchwała Nr XV/115/16 Rady Gminy Kłodawa z dnia 23 marca 2016 r., zmieniona uchwałą Nr XVII/134/16 Rady Gminy Kłodawa z dnia 24 maja 2016 r., oraz uchwałą Nr XXVIII/221/2017 Rady Gminy Kłodawa z dnia 21 czerwca 2016 r.
18.	Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Kłodawa na lata 2018 - 2022	uchwała Nr XXXVI/264/17 Rady Gminy Kłodawa z dnia 20 grudnia 2017 r.

Ponadto, za materiały źródłowe posłużyły również informacje zawarte w następujących serwisach internetowych:

- <http://www.klodawa.biuletyn.net/>
- <https://www.klodawa.pl/>
- <https://klodawa.e-mapa.net/>
- <http://rsipwl.lubuskie.pl/>,
- <http://geoportal.gov.pl/>,
- <http://mapy.zabytek.gov.pl/>,
- <http://baza.pgi.gov.pl/>,
- <http://epsh.pgi.gov.pl/>,
- <http://gdos.gov.pl/>,
- <http://stat.gov.pl/>,
- <http://bdl.lasy.gov.pl/>,
- <http://www.ziemialubuska.pl/>.

2. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego

2.1. Położenie gminy i powiązania zewnętrzne

Gmina Kłodawa jest gminą wiejską położoną w powiecie gorzowskim w północnej części województwa lubuskiego. Jej bezpośrednimi sąsiadami są gminy:

- Lubiszyn (powiat gorzowski, województwo lubuskie),
- Gorzów Wielkopolski (powiat Gorzów Wielkopolski, województwo lubuskie),
- Santok (powiat gorzowski, województwo lubuskie),
- Strzelce Krajeńskie (powiat strzelecko - drezdenecki, województwo lubuskie),
- Nowogródek Pomorski (powiat myśliborski, województwo zachodniopomorskie),
- Barlinek (powiat myśliborski, województwo zachodniopomorskie).

Według danych ewidencyjnych GUS gmina zajmuje powierzchnię 23 472 ha (wskazana wartość stanowi powierzchnię geodezyjną. Powierzchnia ewidencyjna wynosi 23 447 ha), co stanowi 19,3% powierzchni powiatu. Gmina Kłodawa podzielona została na jedenaście sołectw:

- Kłodawa,
- Łośno,
- Rybakowo,
- Santoczno,
- Różanki,
- Santocko,
- Zdroisko,
- Różanki Szklarnia,
- Chwałęcice,
- Mironice,
- Wojcieszyce,

w skład których wchodzi 19 miejscowości (przy czym Różanki Szklarnia nie stanowią odrębnej miejscowości, jednak posiadają status sołectwa).

Stan ludności gminy na dzień 31 grudnia 2020 r. wynosił 8 769 osób, co stanowi ok. 12% populacji powiatu. Zdecydowana większość mieszkańców zamieszkuje południową część gminy. W północnej części gminy osadnictwo jest znacznie rozproszone, ulokowane pośród dominujących teren gminy obszarów leśnych. Największym i najbardziej zaludnionym sołectwem jest Kłodawa, z kolei najmniej zaludnionym - Mironice.

W układzie sieci zewnętrznych powiązań drogowych gmina Kłodawa charakteryzuje się dogodnym położeniem. Główne ciągi komunikacyjne stanowią: droga ekspresowa S3, droga krajowa Nr 22 oraz uzupełniająca je droga wojewódzka Nr 151 wraz z siecią dróg powiatowych i gminnych.

Siedziba gminy położona jest w stosunkowo niewielkiej odległości od większych miast:

- Gorzowa Wielkopolskiego - 8 km,
- Zielonej Góry - 119 km,
- Poznania - 143 km,
- Szczecina – 103 km.

Z Kłodawy jest również blisko do oddalonego o 82 km niemieckiego Frankfurtu nad Odrą, Berlina – 141 km, oraz przejść granicznych w Kostrzynie nad Odrą - 49 km, Słubicach - 82 km i Świecku – 90 km.

2.2. Dotychczasowe przeznaczenie, zagospodarowanie i uzbrojenie terenów

2.2.1. Użytkowanie terenu

Całkowita powierzchnia gminy Kłodawa pod względem użytkowania terenu charakteryzuje się znacznym udziałem obszarów leśnych, stanowiących ponad 69% jej obszaru. Drugie miejsce w strukturze zajmują tereny rolne obejmujące ok. 21 % powierzchni ewidencyjnej gminy, do których zalicza się, poza gruntami ornymi, trwałe użytki zielone (łąki, pastwiska), występujące w szczególności wzdłuż dolin rzecznych. I to właśnie grunty pod wodami, z uwagi na usytuowanie znacznej liczby jezior, należy wyróżnić jako grupę użytków o ponadprzeciętnym udziale w ogólnej powierzchni gminy.

Grunty leśne, rolne i wody powierzchniowe, wynikając z naturalnego zagospodarowania rozpatrywanego obszaru, stanowią dominującą formę użytkowania w obszarze gminy. Strukturą warunkowaną antropogenicznie są pozostałe tereny, na które składa się sieć osadnicza wyodrębniona

przez tereny zabudowy i komunikacji, tworząca mniej lub bardziej rozwinięte przestrzenie miejscowości.

Struktura użytkowania gruntów na terenie gminy Kłodawa (ha)								
Powierzchnia ogólna	Użytki rolne					Grunty leśne	Grunty pod wodami (stawy, rowy, rzeki, jeziora)	Pozostałe grunty (pod zabudowaniami, drogami i inne grunty użytkowe oraz nieużytkowe
	Razem	Grunty orne	Sady	Łąki	Pastwiska i grunty zadrzewione			
23 472	4 964	3 641	30	1 026	267	16 280	836	1 395

2.2.2. Hierarchia sieci osadniczej

Hierarchia sieci osadniczej dla gminy Kłodawa jest trójstopniowa:

- I. nadrzędny ośrodek centralny stanowi Kłodawa, będąca podstawowym elementem struktury funkcjonalno-przestrzennej z siedzibą władz samorządowych, ośrodkami wielofunkcyjnymi w zakresie szkolnictwa, opieki zdrowotnej, kultury, handlu, usług rzemieślniczych i gastronomicznych, produkcji i przemysłu oraz infrastruktury technicznej,
- II. ośrodki podstawowe tworzą wsie: Różanki, Chwałęcice, Santocko, Wojcieszce. Stanowią one dopełnienie oferty ośrodka centralnego poprzez lokalizację lokalnych usług publicznych oraz funkcji związanych w szczególności z produkcją rolną lub turystyką i rekreacją. Rozmieszczone są głównie w południowej części gminy, w niewielkiej odległości od ośrodka centralnego,
- III. ośrodki podrzędne tworzą pozostałe wsie i osady, gdzie świadczone są usługi na poziomie podstawowym – przeważnie jest to lokalny obiekt usługowy zaopatrujący wieś w podstawowe produkty spożywcze i przemysłowe. Są rozproszone nierównomiernie na terenie całej gminy, najczęściej pozostając otoczonymi terenami leśnymi.

2.3. Stan ładu przestrzennego i wymogi jego ochrony

2.3.1. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Ład przestrzenny zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym to: „takie ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne”.

Do czynników wpływających na jego prawidłowe kształtowanie należy: właściwe rozmieszczenie funkcji dające jak najwięcej korzyści, bezkonfliktowe sąsiedztwo oraz odpowiednio ukształtowana struktura pionowa (w tym: zachowanie proporcji wysokości, występowanie dominanty) i pozioma (przez którą rozumiemy harmonijną strukturę użytkowania gruntu, odpowiedni kształt i wielkość działek, właściwe usytuowanie względem podmiotów gospodarczych).

Skuteczną metodą, która pozwala na kształtowanie ładu przestrzennego w sposób kompleksowy i skoordynowany jest opracowanie dla poszczególnych miejscowości planów zagospodarowania przestrzennego, określających przeznaczenie i sposób zagospodarowania terenów, zaś w przypadku obszarów charakteryzujących się wysokimi wartościami przyrodniczymi, ustalających działania ochronne.

W chwili obecnej na terenie gminy Kłodawa funkcjonują 53 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, których łączny obszar obejmuje około 34% jej ogólnej powierzchni. Ponadto w trakcie realizacji są kolejne procedury planistyczne, które docelowo mają podnieść wskazaną wartość. Uwzględniając powyższe należy stwierdzić, iż gmina Kłodawa przynajmniej dla części swojego obszaru posiada narzędzie, dzięki któremu możliwe jest prowadzenie zorganizowanej i konsekwentnej polityki przestrzennej, poprzez jednoznaczne określenie przeznaczenia terenów, sposobu ich użytkowania i zagospodarowania oraz ewentualnego oddziaływania na środowisko, przy zachowaniu zasady zrównoważonego rozwoju.

Biorąc pod uwagę zasięg poszczególnych opracowań, należy wskazać iż:

- obręby ewidencyjne Santocko, Mironice, Łośno oraz Wojcieszce są pokryte planami miejscowymi w całości lub w znaczącym stopniu,
- obręby ewidencyjne Chwałęcice, Kłodawa, Różanki, Rybakowo oraz Zdroisko są pokryte ustaleniami planów miejscowych w średnim lub niewielkim stopniu,
- na terenie obrębu ewidencyjnego Santoczno plany miejscowe nie obowiązują.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego na terenie gminy Kłodawa			
Lp.	Tytuł opracowania	Uchwała	Publikacja
1.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kłodawa w miejscowości Chwałęcice	Nr X/62/99 Rady Gminy w Kłodawie z dnia 23.06.1999 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego Nr 29 p. 294 z dnia 20.09.1999 r.
2.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kłodawa w miejscowości Różanki	Nr XI/77/99 Rady Gminy w Kłodawie z dnia 28.07.1999 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego Nr 33 p. 347 z dnia 15.10.1999 r.
3.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Kłodawa w miejscowości Wojcieszce	Nr XV/120/2000 Rady Gminy w Kłodawie z dnia 25.01.2000 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego Nr 48 p. 439 z dnia 31.05.2001 r.
4.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego tereny przeznaczonego pod zabudowę budownictwa jednorodzinnego, rekreacyjnego, usługowego, handlu, gastronomii oraz budownictwa przemysłowego i składowego wraz zielenią towarzyszącą budownictwu przy ul. Gorzowskiej w Kłodawie	Nr XXII/180/2000 Rady Gminy w Kłodawie z dnia 06.12.2000 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego Nr 15 pp. 169 z dnia 28.05.2001 r.
5.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w obrębie Zdroisko	Nr XXXIV/314/2002 Rady Gminy w Kłodawie z dnia 22.05.2002 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego Nr 54 poz. 663 z dnia 04.06.2002 r.
6.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miejscowości Kłodawa	Nr XXXIV/315/2002 Rady Gminy w Kłodawie z dnia 22.05.2002 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego Nr 54 poz. 664 z dnia 04.06.2002 r.
7.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w obrębie Kłodawa – gmina Kłodawa	Nr XXXIV/316/2002 Rady Gminy w Kłodawie z dnia 22.05.2002 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego Nr 54 poz. 665 z dnia 04.06.2002 r.
8.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w obrębie Kłodawa	Nr XXXIV/317/2002 Rady Gminy w Kłodawie z dnia 22.05.2002 r.	-
9.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w miejscowości Wojcieszce	Nr XXXIV/318/2002 Rady Gminy w Kłodawie z dnia 22.05.2002 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego Nr 24 poz. 467 z dnia 25.04.2003 r.
10.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w miejscowości Rybakowo	Nr XXXIV/319/2002 Rady Gminy w Kłodawie z dnia 22.05.2002 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego Nr 54 poz. 667 z dnia 04.06.2002 r.
11.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Kłodawa, dotycząca urządzeń zaopatrzenia w gaz na obszarze gminy Kłodawa	Nr XXXVI/340/2002 Rady Gminy Kłodawa z dnia 28.08.2002 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego Nr 88 poz. 1117 z dnia 30.09.2002 r.
12.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w miejscowości Wojcieszce (dz. Nr 210/10 o pow. 5 ha i dz. 212/4 o pow. 12 ha)	Nr XXXVI/341/2002 Rady Gminy w Kłodawie z dnia 28.08.2002 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego z 2003 r. nr 24 poz. 469
13.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w miejscowości Kłodawa – ul. Gorzowska (dz. Nr 600/5 o pow. ~ 1,00 ha)	Nr XXXVI/342/2002 Rady Gminy w Kłodawie z dnia 28.08.2002 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego z 2003 r. nr 24 poz. 470
14.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w gminie Kłodawa, obręb Wojcieszce – kopalnia kruszywa naturalnego. Dz. Nr 206/2 o pow. 13,33 ha	Nr XXXVII/349/2002 Rady Gminy w Kłodawie z dnia 25.09.2002 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego Nr 111 poz. 1300 z dnia 06.12.2002 r.
15.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w miejscowości Kłodawa gmina Kłodawa; Nr dz. 27/40 do 27/62	Nr XXXVII/350/2002 Rady Gminy w Kłodawie z dnia 25.09.2002 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego 2002.111.1301
16.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w miejscowości Wojcieszce gmina Kłodawa; Nr Dz. 62/28, 62/29	Nr XXXVII/351/2002 Rady Gminy w Kłodawie z dnia 25.09.2002 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego 2002.111.1302
17.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w miejscowości Różanki gmina Kłodawa, Nr Dz. 150/10, 150/11, 150/16	Nr XXXVII/352/2002 Rady Gminy w Kłodawie z dnia 25.09.2002 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego 2002.111.1303

18.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kłodawa w miejscowości Kłodawa ul. Jeziorna, Dz. Nr 608, 609, 610, 611	Nr IV/24/03 Rady Gminy w Kłodawie z dnia 05.02.2003 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego Nr 44 poz. 792 z dnia 18.07.2003 r.
19.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kłodawa w miejscowości Kłodawa, ul. Polna, Dz. Nr 522/4, 522/3, 522/2, 523	Nr IV/25/03 Rady Gminy w Kłodawie z dnia 05.02.2003 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego Nr 12 poz. 210 z dnia 06.03.2003 r.
20.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kłodawa	Nr VIII/82/03 Rady Gminy w Kłodawie z dnia 24.09.2003 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego Nr 89 poz. 1281 z dnia 07.11.2003 r.
21.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kłodawa	Nr VIII/83/03 Rady Gminy w Kłodawie z dnia 24.09.2003 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego Nr 89 poz. 1282 z dnia 07.11.2003 r.
22.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kłodawa	Nr VIII/84/03 Rady Gminy w Kłodawie z dnia 24.09.2003 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego Nr 89 poz. 1283 z dnia 07.11.2003 r.
23.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kłodawa	Nr VIII/85/03 Rady Gminy w Kłodawie z dnia 24.09.2003 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego Nr 89 poz. 1284 z dnia 07.11.2003 r.
24.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kłodawa	Nr VIII/86/2003 Rady Gminy w Kłodawie z dnia 24.09.2003 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego Nr 89 poz. 1285 z dnia 07.11.2003 r.
25.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kłodawa	Nr VIII/87/03 Rady Gminy w Kłodawie z dnia 24.09.2003 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego Nr 89 poz. 1286 z dnia 07.11.2003 r.
26.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kłodawa obręb Santocko dz. nr 616 o pow. 0,7934 ha	Nr X/116/03 Rady Gminy w Kłodawie z dnia 10.12.2003 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego 57 poz. 1010 z dnia 06.08.2004 r.
27.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kłodawa obręb Santocko dz. nr 615 o pow. 3,5820 ha	Nr XIV/153/04 Rady Gminy Kłodawa z dnia 28.04.2004 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego Nr 53 poz. 960 z dnia 29.07.2004 r.
28.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kłodawa w miejscowości Kłodawa przy ul. Leśnej działki nr 205, 206/3, 206/5, 206/6, 206/7/7, 206/8, 206/9, 211/5	XX/210/04 Rady Gminy Kłodawa z dnia 29.12.2004 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego Nr 117 poz. 30 z dnia 15.04.2005 r.
29.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kłodawa w miejscowości Łośno	Nr XXI/214/05 Rady Gminy Kłodawa z dnia 09.02.2005 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego Nr 15 poz. 235 z dnia 07.04.2005 r.
30.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kłodawa w obrębie Łośno	Nr XXI/215/05 Rady Gminy Kłodawa z dnia 09.02.2005 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego Nr 15 poz. 236 z dnia 07.04.2005 r.
31.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenu przeznaczonego pod zabudowę mieszkaniową, usługową i przemysłową w Kłodawie	Nr XXII/224/05 Rady Gminy Kłodawa z dnia 20.04.2005 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego Nr 29 poz. 669 z dnia 03.05.2005 r.
32.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszaru położonego w gminie Kłodawa	Nr XXIX/289/06 Rady Gminy Kłodawa z dnia 01.03.2006 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego Nr 28 poz. 599 z dnia 25.04.2006 r.
33.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kłodawa w miejscowości Kłodawa	Nr XXXV/343/06 Rady Gminy w Kłodawie z dnia 13.09.2006 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego Nr 82 poz. 1603 z dnia 10.10.2006 r.
34.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu przeznaczonego pod zabudowę mieszkaniową, usługową i przemysłową w Kłodawie	Nr VI/36/07 Rady Gminy Kłodawa z dnia 28.02.2007 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego Nr 40 poz. 661 z dnia 23.04.2007 r.
35.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kłodawa dla miejscowości Kłodawa przy ul. Gorzowskiej – Osiedle Marzeń	Nr XIV/69/07 Rady Gminy Kłodawa z dnia 29.08.2007 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego Nr 107 poz. 1434 z dnia 16.10.2007 r.
36.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kłodawa dla ośrodka przywodnego nad jeziorem Nierzym	Nr XXVIII/211/08 Rady Gminy Kłodawa z dnia 29.12.2008 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego Nr 10 poz. 231 z dnia 20.02.2009 r.
37.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kłodawa w miejscowości Santocko	Nr XXVIII/212/08 Rady Gminy Kłodawa z dnia 29.12.2008 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego Nr 10 poz. 230 z dnia 20.02.2009 r.
38.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kłodawa dla miejscowości Wojcieszyce	Nr XXXVIII/272/09 Rady Gminy Kłodawa z dnia 02.09.2009 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego Nr 109 poz. 1461 z dnia 19.10.2009 r.

39.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kłodawa dla miejscowości Kłodawa przy ul. Gorzowskiej	Nr XXXVIII/273/09 Rady Gminy Kłodawa z dnia 02.09.2009 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego Nr 109 poz. 1462 z dnia 19.10.2009 r.
40.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszaru położonego w miejscowości Kłodawa nad jeziorem Kłodawa	Nr XLIV/324/10 Rady Gminy Kłodawa z dnia 17.03.2010 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego Nr 45 poz. 649 z dnia 27.05.2010 r.
41.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w zakresie przebiegu sieci gazowych w gminie Kłodawa	Nr XLV/342/10 Rady Gminy Kłodawa z dnia 28.04.2010 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego Nr 51 poz. 731 z dnia 11.06.2010 r.
42.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kłodawa dla miejscowości Rybakowo w rejonie ulic: Sosnowej i Łąkowej	Nr X/69/11 Rady Gminy Kłodawa z dnia 31.08.2011 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego 2011.121.2241 z dnia 28.10.2011 r.
43.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kłodawa dla miejscowości Chwałęcice w rejonie ulicy Lipowej	Nr X/70/11 Rady Gminy Kłodawa z dnia 31.08.2011 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego 2011.121.2242 z dnia 28.10.2011 r.
44.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kłodawa w miejscowości Kłodawa pomiędzy ulicami Jeziorną, Czereśniową oraz przy ulicy Wojcieszyckiej	Nr XIII/101/11 Rady Gminy Kłodawa z dnia 07.12.2011 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego 2011.141.2945 z dnia 28.12.2011 r.
45.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kłodawa dla obrębu Mironice	Nr XXV/191/13 Rady Gminy Kłodawa z dnia 20.02.2013 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego 2013.642 z dnia 28.02.2013 r.
46.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kłodawa dla obrębu Santocko	Nr XXXII/240/13 Rady Gminy Kłodawa z dnia 09.10.2013 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego 2013.2155 z dnia 17.10.2013 r.
47.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kłodawa dla miejscowości Kłodawa na Osiedlu Marzeń	Nr IX/60/2015 Rady Gminy Kłodawa z dnia 26.08.2015 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego 2015.1566 z dnia 10.09.2015 r.
48.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kłodawa dla miejscowości Kłodawa w rejonie ulicy Tęczowej oraz ulicy Brzoskwiniowej	Nr XIV/107/2016 Rady Gminy Kłodawa z dnia 24.02.2016 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego 2016.522 z dnia 07.03.2016 r.
49.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kłodawa w rejonie miejscowości Wojcieszycze	Nr XXI/161/2016 Rady Gminy Kłodawa z dnia 19.10.2016 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego 2016.2214 z dnia 08.11.2016 r.
50.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kłodawa obejmujący obręb Łośno	XLVIII/349/18 Rady Gminy Kłodawa z dnia 17.10.2018 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego 2018.2730 z dnia 27.11.2018 r.
51.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Kłodawa w obrębie Wojcieszycze	Nr III/21/18 Rady Gminy Kłodawa z dnia 28.12.2018 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego 2019.182 z dnia 18.01.2019 r.
52.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszarów położonych w obrębach ewidencyjnych Santocko, Mironice i Kłodawa w gminie Kłodawa	VI/48/19 Rady Gminy Kłodawa z dnia 27.03.2019 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego 2019.1171 z dnia 11.04.2019 r.
53.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obejmujący teren położony w obrębie Różanki, gminy Kłodawa	XVIII/168/20 Rady Gminy Kłodawa z dnia 27 maja 2020 r.	Dziennik Urzędowy Województwa Lubuskiego 2020.1653 z dnia 22.06.2020 r.

2.3.2. Wymogi ochrony ładu przestrzennego

Zmiany w zakresie przeznaczenia i zagospodarowania, terenu poza inwestycjami wynikającymi z miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w dużym stopniu zachodzą na podstawie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowaniu terenu. Mając na uwadze, iż o ile inwestycje celu publicznego realizowane w drodze decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego z reguły podnoszą komfort i jakość życia mieszkańców oraz nie stanowią większego zagrożenia dla stanu ładu przestrzennego, o tyle inwestycje wynikające z decyzji o warunkach zabudowy to przedsięwzięcia, których skala, rozmieszczenie oraz forma architektoniczna często w bardzo negatywny sposób odbija się na przestrzeni gminy stanowiąc jednocześnie poważne zagrożenie dla realizacji założonej w studium polityki, w zakresie świadomego kształtowania przestrzeni zurbanizowanej i ochrony środowiska naturalnego oraz walorów krajobrazu lokalnego.

Niemniej, w świetle obowiązujących przepisów, wskazane zjawisko jest trudne do wyeliminowania, z uwagi na brak obowiązku zgodności decyzji o warunkach zabudowy z ustaleniami studium.

Właściwe dążenia w zakresie zmiany zagospodarowania terenu należy rozpatrywać przez pryzmat inwestycji realizowanych w oparciu o ustalenia planów miejscowych, tym samym zasadnym jest jak najszybsze opracowanie aktów planistycznych dla całego obszaru gminy pozwalających na jasne rozgraniczenie funkcjonalne poszczególnych obszarów gminy, zabezpieczenie zaplecza budowlanego i inwestycyjnego oraz określenie zapotrzebowania w zakresie infrastruktury technicznej poszczególnych terenów i nakładów finansowych z nimi związanych.

2.4. Diagnoza, o której mowa w art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, przygotowanej na potrzeby strategii rozwoju gminy

Diagnoza, o której mowa w art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, przygotowanej na potrzeby strategii rozwoju gminy uwzględniona została w następujących punktach:

- Sytuacja demograficzna – informacje w przedmiotowym zakresie zawiera punkt 2.8. Warunki i jakość życia mieszkańców,
- Sytuacja społeczno - socjalna – informacje w przedmiotowym zakresie zawiera punkt:
 - = 2.8. Warunki i jakość życia mieszkańców,
 - = 2.9. Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i ich mienia,
- Stan gospodarki – informacje w przedmiotowym zakresie zawiera punkt:
 - = 2.10. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy,
 - = 2.5.8. Rolnicza przestrzeń produkcyjna,
 - = 2.5.9. Leśna przestrzeń produkcyjna,
- Zagospodarowanie przestrzenne – informacje w przedmiotowym zakresie zawiera punkt 2.3. Stan ładu przestrzennego i wymogi jego ochrony,
- Antropopresja i stan środowiska przyrodniczego – informacje w przedmiotowym zakresie zawiera punkt 2.5. Stan środowiska,
- Środowisko przyrodnicze – informacje w przedmiotowym zakresie zawiera punkt:
 - = 2.5. Stan środowiska,
 - = 2.13. Udokumentowane złoża kopalin, zasoby wód podziemnych oraz udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla,
- Infrastruktura techniczna – informacje w przedmiotowym zakresie zawiera punkt 2.14.2. Infrastruktura techniczna,
- Sport, rekreacja i turystyka – informacje w przedmiotowym zakresie zawiera punkt:
 - = 2.8.7. Sport i rekreacja,
 - = 2.14.1.5. Szlaki turystyczne,
- Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego – informacje w przedmiotowym zakresie zawiera punkt:
 - = 2.6. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej,
 - = 2.8.6. Kultura,
- Edukacja – informacje w przedmiotowym zakresie zawiera punkt 2.8.5. Oświata oraz wychowanie przedszkolne,
- Transport publiczny – informacje w przedmiotowym zakresie zawiera punkt 2.14.1.3. Komunikacja zbiorowa,
- Budżet – informacje w przedmiotowym zakresie zawiera punkt 2.10.7. Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służącej realizacji zadań własnych gminy.

2.5. Stan środowiska

2.5.1. Położenie fizycznogeograficzne i rzeźba terenu

Według regionalizacji fizyczno-geograficznej J. Kondrackiego obszar gminy Kłodawa znajduje się w zasięgu prowincji Niż Środkowoeuropejski, w ramach:

- podprowincji Pojezierze Południowobałtyckie,
- makroregionu Pojezierze Południowopomorskie,
- mezoregionu Równina Gorzowska (przy czym wschodnia część gminy znajduje się w niewielkim stopniu w mezoregionie Pojezierze Dobiegniewskie).

Uwzględniając zmodyfikowaną wersję fizycznogeograficznego podziału Polski opublikowaną w czasopiśmie *Geographia Polonica* w 2018 r., gmina Kłodawa znajduje się wyłącznie w granicach mezoregionu Równina Gorzowska.

Rejon gminy Kłodawa położony jest w obrębie synklinorium szczecińskiego. Głębsza budowa geologiczna tego terenu rozpoznana została wierceniami Państwowego Instytutu Geologicznego, wykonanymi do głębokości ponad 3000 m w rejonie Gorzowa (1963 r.). Na podstawie literatury oraz materiałów archiwalnych, zgeneralizowany profil geologiczny tego obszaru podaje, że na głębokości 150 metrów zaczynają się utwory trzeciorzędowe, na głębokości 200 metrów - utwory ery mezozoicznej, natomiast na głębokości 2600 metrów utwory ery paleozoicznej. Od powierzchni terenu do głębokości 150 metrów w/w profil przedstawia osady plejstocenu związane z akumulacją lodowcową oraz wodno-lodowcową.

Równina Gorzowska, której część zajmuje gmina Kłodawa, powstała w wyniku fluwioglacjalnego (wodno-lodowcowego) nagromadzenia materiałów na przedpolu moreny czołowej stadiu pomorskiego. Podczas postoju lodowca wody roztopowe płynące na południe, do pradoliny (Toruńsko-Eberswaldzkiej), usypały u jego czoła rozległe ławice żwirów i piasków, zwane sandrem. Powierzchnię tego sandru urozmaicają liczne jeziora oraz podłużne rynny wykorzystywane przez cieką odprowadzające wody powierzchniowe do pradoliny. Część zachodnią sandru odwadniana jest przez Kłodawkę wraz z jej dopływami, rzekami Srebrną i Marwicą. Część wschodnią odwadnia rzeka Santoczna oraz rzeka Pełcz wraz ze swoim dopływem – rzeką Przyłęg. Równina Gorzowska opada wyraźną krawędzią ku Pradolinie Toruńsko-Eberswaldzkiej. Jej obszar jest w większości zalesiony, a zwarty obszar leśny sięgający od Gorzowa aż po Strzelce Krajeńskie i Barlinek nosi nazwę Puszczy Gorzowskiej.

Pod względem uwarunkowań naturalnych morfodynamiki rzeźbę omawianego terenu cechuje dojrzałość, wyrażająca się występowaniem wyrównanego dna doliny, w której użytkowanie terenów w formie gruntów ornych oscyluje w granicach 27 procent. Najwyżej położony punkt w gminie Kłodawa znajduje się na jej południu, w okolicy miejscowości Wawrów, na wysokości 85 m n.p.m., natomiast najniższy (około 35 m n.p.m.) położony na południu, w dolinie Kłodawki. Względna różnica wysokości wynosi zatem 50 metrów.

Różnice wysokości względnych na terenach rolniczych są nieznaczne, a zatem nawet w miejscach, gdzie orki przebiegają prostopadle do warstw, skutki tej działalności na procesy erozyjne są spowolnione. Przyspieszenie obiegu następuje poprzez orkę prostopadle do warstw, a spowolnienie tempa procesów następuje przy orce równoległej do warstw. Stąd w pasie moreny czołowej od Santoka po Witnicę, użytkowanie terenów otwartych rolniczo w formie gruntów ornych powinno być zaniechane.

2.5.2. Budowa geologiczna

Obszar gminy Kłodawa położony jest na północnym krańcu monokliny przedsudeckiej. Główną jednostką tektoniczną w obrębie osadów permomezozoiku jest tutaj blok Gorzowa. Od południa ogranicza go dyslokacja dolnej Warty. Od północy wzdłuż strefy Pyrzyce – Krzyż blok Gorzowa sąsiaduje z niecką szczecińską.

Utwory trzeciorzędowe reprezentowane są przez oligoceńskie piaski i mułki z glaukonitem o miąższości do 100 m w Kłodawie oraz piaszczysto – ilaste osady miocenne o kilkumetrowej miąższości w Chwałęcicach. Osady te zawierają wkładki i pokłady węgla kamiennego o miąższości do kilku metrów.

Utwory czwartorzędowe na omawianym obszarze tworzą ciągłą pokrywę o miąższości zróżnicowanej od kilku do kilkunastu metrów. W Chwałęcicach jest to wartość około 190 m. Profil osadów czwartorzędowych składa się z sześciu, miejscami siedmiu poziomów glin zwałowych oraz towarzyszących im osadów wodnolodowcowych i zastoiskowych. W interglacjalach powstały główne serie rzeczne, podrzędne jeziorne.

Najstarsze osady czwartorzędowe, znajdujące się w okolicach Chwałęcic, należą do zlodowaceń południowopolskich. Są to dwa poziomy glin zwałowych i towarzyszące im osady wodnolodowcowe i zastoiskowe.

Zlodowacenia północnopolskie miały decydujący wpływ na budowę geologiczną osadów przypowierzchniowych i morfologię terenu. Cały obszar gminy znalazł się w zasięgu fazy leszczyńskiej i poznańskiej stadiu górnego zlodowacenia Wisły. W fazie pomorskiej czoło lądolodu zatrzymało się na obszarze położonym na północ od gminy Kłodawa – w okolicach Karska i Barlinka. Z fazy leszczyńskiej i poznańskiej pochodzą dwa poziomy glin zwałowych, dolny o miąższości do 10 m i górny do 30 m, rozdzielonych mułkami zastoiskowymi (w Kłodawie). Gliny zwałowe budują rozległą wysoczyznę od miejscowości Marwice, położonej w sąsiedniej gminie, do Kłodawy i dalej do pradoliny

Warty. W czasie recesji lądolodu powstały głębokie rynny subglacialne oraz rozległe wzgórza moreny recesyjnej. W fazie pomorskiej zlodowacenia Wisły w północnej części omawianego obszaru utworzyła się piaszczysta równina sandru Barlienickiego. Jego powierzchnia położona jest na wysokości 57-65 m n.p.m. Miększe serie piaszczysto – żwirowych osadów wodnolodowcowych wypełniają także dolinę Kłodawki, później Kłodawy.

Osady holoceniowe reprezentowane są przez: mady, mułki, piaski i żwiry rzeczne oraz namuły i torfy. Wzdłuż większości rzek omawianego obszaru można zaobserwować wystąpienia mad, mułków, piasków i żwirów rzecznych. Ich miąższości nie przekraczają kilku metrów. Namuły występują w dolinach rzek i strumieni oraz w zagłębieniach bezodpływowych. Tworzą je piaski drobnoziarniste i pylaste z dużą zawartością części organicznych, często mułkowate lub ilaste. Ich większe wystąpienia zlokalizowane są na południu jeziora Lubie, między jeziorami Chłop i Chłopek. Torfy zajmują powierzchnię w dolinach rzecznych oraz licznych zagłębieniach bezodpływowych i na brzegach jezior, gdzie często leżą na osadach jeziornych. Są to w przewadze torfy trzciniowe i turzycowo – trzciniowe, rzadziej drzewno – trzciniowe i drzewno – turzycowe.

2.5.3. Gleby

Zróżnicowanie typologiczne i gatunkowe gleb jest uwarunkowane wieloma czynnikami, do których zaliczyć należy: rodzaj skały macierzystej, klimat (mikroklimat), rzeźbę terenu (mikrorzeźbę), hydrosferę, organizmy roślinne i zwierzęce, działalność człowieka oraz długość okresu, w którym ten proces przebiegał (wiek gleby). O jej przynależności typologicznej może decydować cały zespół wymienionych składników glebotwórczych lub tylko jeden. Rodzaj gleby uzależniony jest od genezy skały macierzystej, na której powstała (np. utwory fluwioglacjalne, eoliczne itd.), a o gatunku gleby – grupa granulometryczna (uziarnienie jakie wykazuje charakteryzowana gleba np.: piasek luźny, piasek gliniasty itd.). Gleby gminy Kłodawa powstały przede wszystkim z pozostałości po lodowcu. Powierzchniową warstwę tworzą plejstoceniowe utwory powstałe podczas zlodowacenia północnopolskiego – gliny, piaski żwiry oraz utwory pyłowe pochodzenia wodnego. Nieznaczne powierzchnie zajmują piaski rzeczne w dolinach rzek oraz osady organiczne.

Biorąc pod uwagę w/w uwarunkowania, na terenie gminy należy wyróżnić między innymi:

- gleby brunatne - wytworzone na siedliskach o odczynie zbliżonym do obojętnego (6-7 pH) w podłożu zróżnicowanych gatunkowo lasów liściastych. Skałą macierzystą są w przewadze gliny zwałowe, rzadziej piaski naglinowe i naitowe. Na terenie gminy występują głównie w postaci odosobnionych wysepek pośród gleb typu bielcowego.
- gleby hydrogeniczne - wytworzone dzięki sumującym się oddziaływaniom nadmiernego uwilgocenia i udziale roślinności bagiennej. Są to głównie gleby wytworzone z torfów i gytii. Występują na terasach dennych wielu strumieni, w rozlicznych kotlinkach, basenach pojeziernych i obniżeniach terenu rozsianych na całym obszarze,
- gleby bielcowe i rdzawe - wytworzone na piaskach luźnych, różnej genezy, przy współdziałaniu środowiska kwaśnego, pod drzewostanami iglastymi. Gleby te są typem dominującym na terenie gminy.

Analizując istniejącą strukturę zagospodarowania, można zauważyć, iż ponad 69% powierzchni gminy stanowią lasy, podczas gdy grunty rolne to około 21%. Pod względem walorów produkcyjnych w gminie przeważają gleby o średniej (klasa IV) i małej wartości (klasa V do VI). Klasa III obejmuje około 24% ogólnej powierzchni użytkowanej rolniczo, natomiast duży jest udział gleb najmniej urodzajnych (V -VI klasy) sięgający 35%.

2.5.4. Wody powierzchniowe

Gmina Kłodawa leży w dorzeczu dolnej Warty i dolnej Noteci. Zasoby wodne są w gminie dość bogate. Występuje tu rozbudowana sieć rzeczna, duża liczba jezior oraz spora retencja wód w bagnach i poziomach wodonośnych. Zgodnie z danymi ewidencyjnymi, grunty pod wodami zajmują ok. 870 ha, co stanowi ponad 3% powierzchni gminy i jest odsetkiem dość znacznym jak na warunki wojewódzkie.

Do rzek szczególnie wpływających na atrakcyjność terenu należy rzeka Santoczna wraz z licznymi jeziorami, przez które przepływa oraz wieloma dopływami, których wody przyjmuje. Równie wiele uroku i wartości przyrodniczych mają rzeki Pełcz, Przyłęg, szczególnie zaś Kłodawka.

Charakterystyka najważniejszych rzek gminy Kłodawa:

1. **Rzeka Santoczna** płynąc od swych źródeł zlokalizowanych w okolicach jeziora Okunie w gminie Barlinek, przepływa przez szereg malowniczych jezior stanowiących centralną część Barlinecko-Gorzowskiego Parku Krajobrazowego. Santoczna przepływa kolejno przez jeziora: Okunie, Sitno, Lubieszewko, Lubie, Mrowino i Mrowinko. W okolicach wsi Rybakowo dochodzi do niej wschodnia

odnoga rzeki, która łączy kolejne jeziora (Mokre, Wapienne, Chłop i Chłopek). Od wsi Zdroisko, rzeka płynie w wąwozie o wysokich zalesionych brzegach. Kończy bieg w okolicach Górek Noteckich. Jej długość wynosi 32 kilometry, a powierzchnia dorzecza 124 km. Ze względu na walory przyrodnicze, kilka odcinków doliny rzeki jest już chronionych w formie rezerwatu przyrody (rezerwat "Zdroskie Buki"). Potwierdza to istnienie niezwykle bogactwa przyrody doliny rzeki Santocznej. Poprzez sieć rowów-dopływów, dolina ta stanowi ważny korytarz ekologiczny, niezwykle ważną drogę migracji organizmów roślinnych i zwierzęcych.

2. **Rzeka Pełcz** ma swoje źródła w okolicach jeziora Gardno w gminie Pełczyce. Płynąc w kierunku południowym przepływa przez kilka bardzo interesujących przyrodniczo jezior (Gardno, Sitno Wielkie, Stawisko, Wielgie, Kionołęka, Bucko Wielkie, Goszczanowski Staw). Poprzez dopływy połączona jest także z kolejnymi jeziorami (Przyłęg, Przyłęzek, Buszewo i Buszewko). Od rezerwatu Wilanów aż do ujścia jej prawego dopływu, rzeki Przyłęg, Pełcz stanowi granicę między gminami Kłodawa i Strzelce Krajeńskie. Deniwelacje w jej zlewni dochodzą do 50 metrów. Zalesienie zlewni dochodzi do 70%. W końcowym biegu, koło Górek Noteckich, Pełcz skręca na południowy zachód w szeroką dolinę Noteci i jako rzeka skanalizowana (nazywana Polką) uchodzi do Noteci w Santoku. Jej długość wynosi 43 kilometry, a powierzchnia zlewni zajmuje 391 km.

3. **Rzeka Kłodawka** jest prawobrzeżnym dopływem Warty. Jej obszar źródłkowy znajduje się w rejonie jeziora Karsko Wielkie (gmina Nowogródek Pomorski) na wysokości 69 m n.p.m. Jej ujście zlokalizowane jest na terenie miasta Gorzowa Wielkopolskiego na wysokości 18 m n.p.m. Dolina rzeki jest bardzo głęboko wcięta w krawędź pradoliny. Zlewnia Kłodawki odwadnia sandrowe obszary Równiny Gorzowskiej. W górnym biegu Kłodawka prowadzi początkowo niewielkie ilości wody. Średnia głębokość górnego biegu wynosi 5-10 cm przy szerokości koryta 0,7 m. Dopiero na dalszych odcinkach ilość przepływającej wody znacząco wzrasta. W środkowym biegu głębokość wynosi 15-20 cm przy szerokości koryta 2,5 m, a w dolnym 40-50 cm przy szerokości koryta 4,5-5,0 m. Na wysokości osady leśnej Łowin, rzeka wpływa w kompleks leśny Puszczy Gorzowskiej. Na przylegającym do koryta rzeki terenie puszczy, występują okazałe buki, dęby, graby, sosny i modrzewie, niejednokrotnie o rozmiarach pomnikowych. Brzegi porośnięte są tu roślinnością niską. Tworzą ją przede wszystkim zespoły traw, turzyc, mięta wodna, niezapominajka, manna mielec i pokrzywa. Odcinek od wsi Mironice przebiega głównie wśród łąk oraz pól, przepiękną doliną. Nad brzegami rzeki licznie rosną olchy. Rzeka w swym biegu przyjmuje wody licznych dopływów. W górnym biegu, już na terenie puszczy, po opuszczeniu jeziora Cichego, rzeka przyjmuje niewielki lewobrzeżny dopływ wychodzący z jeziora Parzeńsko. Następnie przepływa przez osadę leśną Trzciniec, by przyjąć kolejny lewobrzeżny dopływ.

W swoim środkowym biegu, już na terenie gminy Kłodawa, do rzeki z lewej strony uchodzi **Kanał Kłodawski**, którego źródła sięgają powyżej wsi Łubianka (gmina Barlinek). Kanał ten przepływa przez rezerwat "Dębina", jego całkowita długość wynosi 14,1 km. Po opuszczeniu przez Kłodawkę puszczy, na wysokości wsi Kłodawa, wpada do niej rzeczka Grabinka, jako kolejny lewobrzeżny dopływ. Grabinka bieg rozpoczyna w okolicach osady Mszaniec i przepływa przez jezioro Grabino. Jej długość wynosi 12,9 km. W dolnym biegu rzeki, na wysokości wsi Chwałęcice, wpływa do niej prawobrzeżna Marwica (wypływa w okolicach osad: Smolary i Rataje; jej całkowita długość wynosi 23,8 km), a nieco dalej Kłodawka przyjmuje wody kolejnego lewobrzeżnego dopływu – rzeki Srebrnej (początek dają jej dwa cieki wypływające z jezior Ostrowite i Jezierzycze; jej całkowita długość wynosi 12 km).

W gminie Kłodawa znajduje się znaczna liczba jezior, stanowiących o dużej wartości przyrodniczej, wpływających jednocześnie na atrakcyjności regionu pod względem rekreacji. W większości są to jeziora rynnowe, genetycznie związane z wodami roztopowymi lodowca. Charakteryzują się podłużnym i wąskim kształtem, przypominającym doliny rzeczne. Brzegi z reguły są wysokie i strome. Dna jezior są silnie zróżnicowane, występują w nich przegłębienia i płycizny. Często układają się w ciągi tworzące charakterystyczne łańcuchy, przez które czasem przepływa rzeka. Znakomitym przykładem są tutaj jeziora leżące wzdłuż rzeki Santocznej – Sitno Moczydelskie, Lubieszewko, Lubie, Chłop, Chłopek, Mrowino i Mrowinko.

Charakterystyka wybranych jezior gminy Kłodawa:

1. **Jezioro Kłodawskie** - położone w bezpośrednim sąsiedztwie wsi Kłodawa. Od strony zachodniej brzegi są strome, z zabudowaniami wsi, na brzegu północnym mieści się kąpielisko, od północnego – wschodu znajdują się zabudowania gospodarstwa rolnego. Od wschodu i południa jezioro otacza pas gęstych olch (*Alnus glutinosa*) i krzaków, za nimi rozciągają się grunty orne. Linia brzegowa jest słabo rozwinięta. Brzegi przeważnie są strome o wysokości od kilku do kilkunastu metrów. Północny brzeg jeziora (plaża) pozbawiony jest roślinności.

- Pozostałe brzegi porasta luźny szuwar, głównie trzcina pospolita (*Phragmites communis*) i pałka szerokolistna (*Typha latifolia*). Roślinność o liściach pływających to głównie grążel żółty (*Nuphar luteum*) i grzybień biały (*Nymphaea alba*). Roślinność zanurzona to głównie: rogatek (*Ceratophyllum submersum*) oraz wywłócznik (*Myriophyllum alternifolium*). Warunki przeżycia i odrostu narybku są słabe. Tarlisko zlokalizowane jest wzdłuż całej linii brzegowej. Gatunkami dominującymi ryb są: leszcz (*Abramis brama*) i płoć (*Rutilus rutilus*). Spotyka się również: węgorza (*Anquilla anquilla*), szczupaka (*Esox lucius*), lina (*Tinca tinca*), krąpia (*Blicca bjoerkna*), jazgarza (*Acerina cernua*), ukleję (*Alburnus alburnus*) i miętusa (*Lota lota*).
2. **Jeziro Grabino** – położone 0,5 km na zachód od drogi Gorzów – Barlinek, w połowie odległości między wsiami Kłodawa i Łubianka. Jezioro leży w zlewni rzeki Kłodawki. Linia brzegowa jest słabo rozwinięta, jezioro posiada owalny, wydłużony kształt. Brzegi jeziora są płaskie. Szuwar zajmuje prawie całą linię brzegową. Występuje tu trzcina i pałka. Spośród roślin o liściach pływających najliczniej występuje grzybień biały. Roślinność zanurzona reprezentowana jest przez rogatek, wywłócznika i jaskra. Brak jest wyraźnie zlokalizowanych miejsc tarła ryb. Warunki odchowu narybku są średnie. W jeziorze licznie występują następujące gatunki ryb: leszcz (*Abramis brama*), płoć (*Rutilus rutilus*), lin (*Tinca tinca*). Spotyka się również: szczupaka (*Esox lucius*), krąpia (*Blicca bjoerkna*), okonia (*Perca fluviatilis*), suma (*Silurus glanis*), węgorza (*Anquilla anquilla*), jazgarza (*Acerina cernua*), wzdręgę (*Scardinius erythrophthalmus*).
 3. **Jeziro Nierzym** - położone przy trasie Gorzów - Wałcz, pomiędzy miejscowościami Różanki i Zdroisko. Przy północno - wschodnim brzegu jeziora znajduje się ośrodek wypoczynkowy ze sztucznie wybudowaną plażą i pomostem. Niedaleko od południowego krańca jeziora znajduje się parking. Jezioro leży w zlewni strugi Raczej i dalej kanału Polka. Jest wodą stojącą, nie posiada dopływów ani odpływów. Kształt jeziora jest wydłużony, nieregularny. Brzegi jeziora mają spadki umiarkowane lub łagodne. Dno na krańcu północno - wschodnim jest muliste, wokół pozostałych brzegów jeziora piaszczyste. Na stoku i w zagłębieniach śródzielnymi występuje muł i gytia wapienna o miąższości dochodzącej do kilku metrów. Zlewnię bezpośrednią pokrywają bory sosnowe. Występuje tu również buk, brzoza, dąb, świerk, jarzębina, wierzba, grab, olcha czarna, osika, czeremcha amerykańska. Roślinność szuwarowa pokrywa 90% linii brzegowej. W części południowo – zachodniej szuwar jest bardzo luźny i nieciągły, o szerokości do 2 m. Tworzą go: trzcina, pałka wąskolistna (*Typha angustifolia*), kłoc wiechowata (*Cladium mariscus*) i turzyce. Ku zachodowi wzrasta jego zwartość i szerokość (do 5 m). Na krańcu północnym szerokość szuwaru wynosi 10 m, a w jego składzie pojawia się pałka szerokolistna (*Typha latifolia*). Od północnego wschodu pas szuwaru jest nieco szerszy i bardziej zwarty. Kraniec wschodni niemal w całości pokryty jest szuwarem, w którym występują: pałka wąskolistna, kłoc wiechowata i narecznica błotna (*Dryopteris thelypteris*). Nielicznie występuje tu rdest ziemnowodny (*Polygonum amphibium*). Roślinność zanurzona występuje nierównomiernie. Na wschodnim krańcu jeziora na głębokości 0,1-1,2 m dno pokrywają łąki ramienicowe. W pozostałych partiach jeziora dno w strefie 1,5-2 m jest prawie nagie, a w strefie 2-3,5 m występują ramienice z niewielką domieszką wywłócznika kłosowego. Wzdłuż plaży proporcje się odwracają - dominują łąki wywłócznika z niewielką domieszką ramienic. Warunki tarliskowe dla ryb fitofilnych można uznać za korzystne, najlepsze panują na wschodnim krańcu jeziora, w części północnej i w rejonie plaży. Warunki zimowiskowe są dobre. Warunki pokarmowe dla narybku i ryb planktonożernych należy uznać za niezbyt dobre. Dominującymi gatunkami ryb są: płoć, leszcz, okoń, występują też: krąp, wzdręga, ukleja, lin, szczupak, karp.
 4. **Jeziro Jeż** - położone przy drodze leśnej łączącej miejscowości Różanki i Santoczno. Jezioro znajduje się w zlewni Srebrnej Strugi i dalej Kłodawki. Zachodni brzeg jeziora jest płaski, pokryty olsem, z pojedynczymi krzewami wierzby. Pozostałe brzegi mają spadki umiarkowane lub dość strome. Tu dominuje sosna, buk, występuje również brzoza, dąb, jarzębina, kruszyna, oraz olcha czarna, kalina koralowa i wierzba. Szuwar o przeciętnej szerokości 2-3 m zajmuje 95% linii brzegowej, dominuje trzcina pospolita, turzyce, oczeret jeziorny, stwierdzono też narecznicę błotną, skrzyp, pałkę szerokolistną, tatarak, żabieńca, babkę wodną, psiankę słodkogórz, czermień błotną, jaskier wielki. W jeziorze licznie występuje rdestnica pływająca tworząc przy brzegu zachodnim i południowym pas szerokości 10-15 m. Spotyka się też pojedyncze kępy grążela żółtego. Wzdłuż brzegu północnego pod rdestnicą pływającą (*Potamogeton natans*) do głębokości 1,7 m ciągną się zwarte łąki ramienicowe z nielicznym krynicznikiem (*Nitella flexilis*). W kierunku toni zaczyna dominować rdestnica połyskująca (*Potamogeton lucens*) z domieszką wywłócznika kłosowego. Gatunki te występują również przy brzegu wschodnim i południowym (tu łąki ramienic spotyka się na głębokości 0,5-2,2 m). Na krańcu południowo – zachodnim znajduje się kępa rdestnicy kędzierzawej (*Potamogeton*

crispus), a także lokalnie przy brzegach pływacz zwyczajny (*Utricularia vulgaris*). Maksymalna głębokość występowania wywłócznika i ramienic wynosi 2,8 m. W jeziorze występują dobre warunki tarliskowe dla ryb fitofilnych. Tarło może wystąpić wokół całego jeziora. Panują tu dobre warunki odchowu. Warunki zimowiskowe są dość dobre, choć przy niekorzystnym przebiegu zjawisk klimatycznych istnieje pewne ryzyko przyduchy zimowej. Gatunkami dominującymi ryb są: płoć, krap i leszcz. Ponadto występują: drobny okoń, szczupak, lin, wzdręga i ukleja.

5. **Jezioro Wełmino** - położone przy drodze asfaltowej Gorzów Wielkopolski - Strzelce Krajeńskie, pomiędzy wsiami Zdroisko i Przyłęg. W północno - zachodniej części jeziora zlokalizowany jest ośrodek wypoczynkowy Komendy Wojewódzkiej Policji. W pobliżu ośrodka istnieją drewniane pomosty. Jezioro ma kształt wydłużony. Dno ukształtowane jest regularnie. Brzegi mają spadki umiarkowane lub dość strome. Jest to jezioro przepływowe. Od zachodu wpada do niego rów melioracyjny zasilający jego wody, natomiast od strony południowo - wschodniej wypływa łącznik do jeziora Małe Wełmino. Zlewnię pokrywają w 60% lasy mieszane z przewagą buka i domieszką sosny, dębu, brzozy. W pasie przywodnym, występuje domieszka olchy. Południowo-zachodni brzeg jeziora jest pokryty olszem, z pojedynczymi krzewami wierzby. Szuwar jest wąski i luźny. Tworzy go trzcina pospolita, pałka wodna i turzyce. Roślinność o liściach pływających jest nieliczna, reprezentowana przez grązel żółty. Roślinność zanurzona to głównie: rogatek, jaskier oraz wywłócznik. Warunki przeżycia i odrostu ryb są dobre. Tarliska zlokalizowane są wzdłuż całej linii brzegowej. Gatunkami dominującymi są leszcz, okoń, płoć i ukleja. Gatunki towarzyszące to węgorz, szczupak, karp i krap.
6. **Jezioro Przyłęczek** – znajdujące się w pobliżu wsi Santoczno, jest to jezioro przepływowe, położone wśród borów sosnowych. Południowa część jeziora to teren rezerwatu przyrody "Rzeka Przyłęczek". Brzeg wschodni i zachodni jest wyniesiony, część północna i południowa jeziora jest znacznie obniżona. Wzdłuż całej linii brzegowej jeziora ciągnie się pas dość skąpego szuwaru. Można tu spotkać trzcinę pospolitą i pałkę wąskolistną. Nielicznie występuje też grązel żółty. W jeziorze nie panują dobre warunki rozrodu i wzrostu ryb. Tarliska ryb zlokalizowane są wzdłuż całej linii brzegowej.

Poza naturalnymi zbiornikami wodnymi, na terenie gminy znajduje się kilka kompleksów stawów rybnych. Pełnią one, poza funkcją gospodarczą, ważną rolę przyrodniczą. Stanowią ważne źródła miejsc gnieźdzenia się i żerowania ptactwa wodnego, oraz miejsce wodopoju dla zwierzyny płowej i czarnej. Wymienić tu należy:

- kompleks stawów rybnych Lipy,
- kompleks stawów rybnych na terenie leśnictwa Rybakowo,
- kompleks stawów rybnych Kabatki i Mironice,
- Kompleks stawów rybnych Zamoksze.

Ważnym elementem przyrodniczym stanowiącym istotne ogniwo małej retencji są liczne na terenie gminy bagna i mokradła. Wśród tych ekosystemów dominują kompleksy torfowisk niskich (turzycowych). W wielu przypadkach są one znacznie przesuszone i postępuje na nich gwałtowna sukcesja naturalna. Na powierzchniach, gdzie warunki wodne są jeszcze stosunkowo dobre, wkracza olsza czarna, tam gdzie jest sucho – licznie pojawia się brzoza, gdzieś tam sosna.

W okolicach jezior oraz w głębszych zagłębieniach bezodpływowych wytworzyły się torfowiska przejściowe i wysokie. Występują na nich liczne stanowiska cennych roślin, m.in. wełnianka, rosiczka okrągłolistna, bagno zwyczajne, modrzewnica zwyczajna.

Zgodnie z podziałem na jednolite części wód powierzchniowych rzecznych, gmina Kłodawa znajduje się w zasięgu:

- **JCWP – Kłodawka** (kod krajowy RW60001718929) – potok nizinny piaszczysty¹, obejmuje największy obszar gminy, zlokalizowana w zachodniej części,
- **JCWP – Pełcz** (kod krajowy RW6000181889849) – potok nizinny żwirowy, obejmuje obszar przy wschodniej granicy gminy,
- **JCWP – Santoczna** (kod krajowy RW6000181889869) – potok nizinny żwirowy, obejmuje obszar we wschodniej części gminy,

¹ Przyjęto klasyfikację zgodną z dotychczasowym Rozporządzeniem Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 11 października 2019 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, a także środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 2149) – akt uchylony 24 maja 2021 r.

- **JCWP – Łączna** (kod krajowy RW600018188988) – potok nizinny żwirowy, obejmuje niewielki obszar przy południowej granicy gminy, ciągnący się od południowej granicy gminy do północnej,
- **JCWP – Warta od Noteci do ujścia** (kod krajowy RW6000211899) – wielka rzeka nizinna, obejmuje niewielki obszar przy południowej granicy gminy.

Zgodnie z podziałem na jednolite części wód powierzchniowych jeziornych, gmina Kłodawa znajduje się w zasięgu:

- **JCWP Chłop** (kod krajowy LW10896),
- **JCWP Lubie** (kod krajowy LW10892),

będących jeziorami o wysokiej zawartości wapnia, o dużym wypływie zlewni, stratyfikowanymi.

2.5.5. Warunki hydrogeologiczne

Ważnym elementem ogólnego obiegu wody są zasoby wód podziemnych. Najbardziej korzystnie wykształcone warstwy wodonośne występują w obrębie doliny Kłodawki, gdzie eksploatowane są na potrzeby wodociągu dla Gorzowa Wielkopolskiego.

Na obszarze gminy głównym użytkowym piętrzem wodonośnym jest piętro czwartorzędowe. Piętro trzeciorzędowe odgrywa podrzędną rolę. Występuje ono tylko w dwóch niedużych jednostkach w zachodniej i wschodniej części gminy. W obrębie piętra trzeciorzędowego ograniczone znaczenie posiada poziom wodonośny rozwinięty w obrębie drobnoziarnistych piasków miocenu. Jest to poziom występujący na głębokościach poniżej 50 m.p.p.t. Zwierciadło wód podziemnych tego poziomu ma charakter napięty.

W obrębie piętra czwartorzędowego zasadniczą rolę odgrywają następujące poziomy wód podziemnych: poziom wód gruntowych występujący w Pradolinie Toruńsko-Eberswaldzkiej, poziom wód gruntowych występujący na wysoczyźnie, poziom międzyglinowy, a także lokalnie poziom podglinowy.

Poziom wód gruntowych w Pradolinie Toruńsko – Eberswaldzkiej występuje głównie w środkowej i południowej części. Jest on związany z piaskami rzecznych tarasów akumulacyjnych Warty i Noteci oraz z piaskami i żwirami interglacjału eemskiego i zlodowacenia środkowopolskiego. Występuje on bardzo płytko pod powierzchnią terenu – poniżej głębokości 5 m.p.p.t. Zwierciadło wód tego poziomu ma generalnie charakter swobodny. Niewielkie napięcie hydrostatyczne może pojawiać się lokalnie w strefach bardziej zwartej części utworów zastoiskowych.

Poziom wód gruntowych na wysoczyźnie jest rozwinięty głównie w centralnej i zachodniej części gminy. Występuje w piaskach i żwirach wodnolodowcowych i lodowcowych zlodowacenia północnopolskiego. Jest to poziom o zwierciadle swobodnym, rzadziej lekko napiętym. Najczęściej występuje na głębokości 5 - 15 m p.p.t.

Poziom międzyglinowy zajmuje głównie północną i częściowo centralną oraz zachodnią część gminy. Jest rozwinięty w piaszczysto - żwirowych utworach zlodowacenia środkowopolskiego. Jest to poziom o charakterze napiętym. Występuje zazwyczaj na głębokości 15 - 50 m p.p.t., czasami głębiej.

Obszar gminy Kłodawa, zgodnie z nowym podziałem Polski na jednolite części wód podziemnych (JCWPd), znajduje się w zasięgu:

- **JCWPd Nr GW600033** - obejmującej tereny zlokalizowane w zachodniej części gminy Kłodawa. Stanowi wielopoziomowy złożony system wodonośny, w obrębie którego wyróżniono 4 poziomy wodonośne: 3 czwartorzędowe i 1 neogeński,
- **JCWPd Nr GW600034** – obejmującej tereny zlokalizowane we wschodniej części gminy Kłodawa. Stanowi ona wielopoziomowy system wodonośny. Jest to złożony system wodonośny, w obrębie którego wyróżniono dwa piętra wodonośne: czwartorzędowe i neogeńskie, lokalnie neogeńsko - jurajskie.

Północna część gminy Kłodawa znajduje się w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 135 – Zbiornik Barlinek. Jest to zbiornik o charakterze porowym, zajmujący powierzchnię około 135 km², cechujący się dobrą jakością wód podziemnych oraz korzystnymi warunkami hydrogeologicznymi. Tworzą go czwartorzędowe utwory piaszczyste i żwirowe pochodzenia rzeczno i wodnolodowcowego. Poziom wodonośny zbiornika jest ujmowany w celu zaopatrzenia w wodę – ma szczególne znaczenie regionalne do obecnego i perspektywicznego zaopatrzenia ludności w wodę. W niedalekiej odległości od granic gminy znajduje się związany z utworami Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 539 (Gorzów).

Ujęcia wód podziemnych zasilające wodociągi komunalne zlokalizowane są na terenie gminy Kłodawa w następujących miejscowościach: Kłodawa (dla przedmiotowego ujęcia poza strefą ochrony bezpośredniej wyznaczono również strefę ochrony pośredniej), Różanki (ujęcie - nieużytkowane),

Zdroisko i Łośno. Ponadto, w miejscowościach Lipy, Mironice, Nierzym, i Przysłęko znajdują się ujęcia indywidualne.

Północną część gminy tj. miejscowości Łośno, Rybakowo, Santoczno i Zdroisko obsługuje Gmina Kłodawa. Woda dostarczana jest ze stacji uzdatniania w miejscowościach Łośno, Zdroisko.

Południową część gminy obsługuje Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Gorzowie Wielkopolskim. Woda dla tej części gminy dostarczana jest z ujęcia znajdującego się w Kłodawie. Przedsiębiorstwo obsługuje położone najbliżej Gorzowa Wielkopolskiego miejscowości: Kłodawa, Chwałęcice, Mironice, Santocko, Wojcieszce i Różanki.

2.5.6. Powietrze atmosferyczne

Stan zanieczyszczenia powietrza jest jednym z najbardziej zmiennych stanów środowiska. W znaczącym stopniu zależy on od wielkości chwilowych emisji ze źródeł zlokalizowanych na danym terenie oraz od wielkości transgranicznej migracji zanieczyszczeń. Rozprzestrzenianie zanieczyszczeń w atmosferze determinowane jest warunkami meteorologicznymi, w tym intensywnością turbulencji wywołanej czynnikami mechanicznymi i termicznymi oraz właściwościami fizyczno-chemicznymi atmosfery. Choć brak jest danych dotyczących stanu atmosfery, należy uznać, że w odniesieniu do gminy Kłodawa powietrze atmosferyczne w jej obrębie charakteryzuje się relatywnie dobrą jakością i nie ma podstaw do obaw o przekroczenia parametrów imisyjnych (poza potencjalnymi incydentalnymi sytuacjami awaryjnymi).

Omawiając stan zanieczyszczeń powietrza można wyróżnić następujące grupy źródeł emisji:

- źródła punktowe – głównym źródłem punktowej emisji zanieczyszczeń do powietrza (w tym głównie SO₂, CO₂, węglowodorów i pyłów) w obrębie gminy Kłodawa są lokalne kotłownie i indywidualne paleniska domowe opalane słabej jakości węglem, drewnem, a czasami nawet odpadami,
- źródła liniowe – emisja zanieczyszczeń powietrza pochodząca z ruchu komunikacyjnego, przy czym największe zagrożenie dla środowiska naturalnego oraz zdrowia ludzi na terenie gminy stwarza transport drogowy,
- źródła powierzchniowe – źródłem zanieczyszczeń powietrza jest działalność rolnicza – gdy na skutek nieumiejętnie przeprowadzonych zabiegów agrotechnicznych wywiewane są do atmosfery drobiny nawozów sztucznych oraz pestycydów, herbicydów i innych związków toksycznych,
- emisja napływowa – z uwagi na kierunek wiatrów oraz znaczną odległość gminy od istotnych źródeł zanieczyszczeń powietrza, warunki wnoszenia zanieczyszczeń do atmosfery z przemysłu, gospodarki komunalnej i transportu są w całym regionie korzystne.

W oparciu o obowiązujące przepisy Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, dokonuje corocznej oceny jakości powietrza dla województwa lubuskiego, celem uzyskania informacji o stężeniu zanieczyszczeń w powietrzu.

Zgodnie z Rocznią oceną jakości powietrza w województwie lubuskim za rok 2020 strefa lubuska, do której zalicza się gmina Kłodawa, uzyskała następującą klasyfikację w odniesieniu do poszczególnych kryteriów.

Wyniki rocznej oceny jakości powietrza (2020 r.) dla strefy lubuskiej		
Kryterium oceny	Czynnik	Klasa
Ze względu na ochronę zdrowia ludzi	SO ₂	A
	NO ₂	A
	CO	A
	C ₆ H ₆	A
	O ₃	C
	PM10	A
	PM2.5	A
	Pb w PM10	A
	As w PM10	A
	Cd w PM10	A
	Ni w PM10	A
	Benzo(a)piren w PM10	C
	Ze względu na ochronę roślin	SO ₂
NO _x		A
O ₃		A

Analiza powyższej klasyfikacji wskazuje, iż w granicach strefy lubuskiej w roku 2020 dochodziło do przekroczeń poziomu docelowego benzo(a)pirenu zawartego w pyłe PM10 oraz poziomu ozonu w

powietrzu określonych ze względu na ochronę zdrowia ludzi, przy czym w przypadku gminy Kłodawa dochodziło wyłącznie do przekroczeń w zakresie benzo(a)pirenu zawartego w pyłe PM₁₀.

W celu zapobiegania przedmiotowym zjawiskom Sejmik Województwa Lubuskiego uchwałą Nr XXII/323/20 z dnia 7 września 2020 r. przyjął Program ochrony powietrza dla strefy lubuskiej wraz z planem działań krótkoterminowych w ramach którego wskazano zarówno cele jak i zakres działań zmierzających do osiągnięcia standardów jakości powietrza.

2.5.7. Klimat

Klimat obszaru gminy należy do strefy klimatu umiarkowanego, na pograniczu dzielnic pomorskiej i lubuskiej. Rejon ten zaliczany jest do najcieplejszych w Polsce. W pobliskich Słubicach notowane są najwyższe maksymalne temperatury w Polsce. Klimat gminy jest bardzo zmienny w ciągu całego roku. Wpływ na zmienność pogody ma głównie ukształtowanie terenu. Łagodność klimatu jest wynikiem napływu mas powietrza oceanicznego z zachodu oraz obecności dużych kompleksów leśnych, które przyczyniają się do podwyższenia opadów i wilgotności powietrza oraz do zmniejszenia amplitudy w stosunku do terenów bezleśnych.

Klimat gminy charakteryzują łagodne zimy z częstymi odwilżami oraz dość chłodne lata, ze znaczną ilością opadów. Przeciętna ilość opadów waha się w granicach 500-600 mm rocznie. Suma opadów w półroczu letnim wynosi 340-360 mm, natomiast w zimowym 240-260 mm. Skrajne wartości opadów występują w lipcu (ok. 80 mm) i lutym (ok. 30 mm). Średnia liczba dni w roku z opadem śnieżnym wynosi 34 dni. Pierwszy opad śnieżny występuje średnio w drugiej połowie listopada, a ostatni w pierwszej połowie kwietnia. Średnia liczba dni pochmurnych wynosi około 150 dni rocznie, z czego najwięcej przypada na miesiące zimowe.

Przeważają wiatry o kierunku zachodnim. Średnia roczna temperatura z wielolecia jest wysoka i wynosi +8,0°C, średnia temperatura w okresie zimowym +2,3°C, w okresie letnim +13,9°C. Średnia temperatura stycznia kształtuje się na poziomie -1,5°C, a temperatura lipca +17,7°C. Pierwsze przymrozki potrafią pojawiać się już w pierwszych dniach października, kończą się zaś wraz z ostatnimi przymrozkami wiosennymi, średnio pomiędzy 20-30 kwietnia. Mrozy panują średnio w ciągu 107 dni. Czas trwania pokrywy śnieżnej w okresach od listopada do kwietnia średnio z wielolecia nie przekracza 25 dni. Liczba dni z mrozem i przymrozkami nie przekracza 90 do 100 dni. Okres wegetacyjny (liczba dni z temperaturą powyżej +5,0°C) należy do najdłuższych w Polsce i wynosi około 220 dni.

Początek fenologicznej wiosny (rozkwitanie roślin, których liście i kwiaty rozwijają się równocześnie) wypada pomiędzy 30 kwietnia a 10 maja. Początek wczesnej jesieni (pełnia kwitnienia wrzosów i dojrzewanie owoców kasztanowca) wypada pomiędzy 10 a 15 września.

Przez topoklimat rozumie się klimat kształtowany przez warunki miejscowe, takie jak: ukształtowanie terenu, roślinność, stosunki wodne. Cechą naturalną gminy jest bardzo duża lesistość. Lasy i bory sosnowe występują na rozległym obszarze. Elementy te mają istotny wpływ na miejscowy klimat. Podstawowym czynnikiem kształtującym klimat wnętrza lasu jest stopień zwarcia koron drzew, które w znacznej mierze pochłaniają energię, jak i również rodzaj podłoża, na którym rośnie las. Według nomenklatury urządzania lasu ocenić można stopień zwarcia koron (poza czasowymi powierzchniami otwartymi: uprawy leśne, zręby, płazowany i halizny) od pełnego do umiarkowanego, a w przypadkach nielicznych, jako zwarcie luźne. Obszary leśne mają wpływ na zwiększenie opadów w najbliższej okolicy. Pod okapem drzew stężenie dwutlenku węgla może spadać poniżej średniej wartości tego gazu w czystej atmosferze. Wiosną i jesienią drzewostan powoduje zmniejszenie częstotliwości przymrozków.

Na fragmentach obniżeń, zagłębień, bagienek itp. nagrzewanie jest słabsze, gorsza wymiana powietrza, co powoduje zjawisko prądów osiadających. Topoklimaty form wklęsłych cechują się niekorzystnymi warunkami radiacyjno - termicznymi. Stąd wydłużone doliny i zagłębienia bezodpływowe są podatne na spływy wychłodzonego powietrza i tworzenie się jego zastoisk aż do wystąpienia inwersji termicznych, co utrudnia wymianę powietrza. Tereny te są również podatne na immisję zanieczyszczeń oraz przymrozki radiacyjne w dolinach.

Topoklimat powierzchni wodnych i ich otoczenia odznacza się wartościami wymiany ciepła na skutek ich dużej pojemności cieplnej. Wody rzek i jezior łagodzą wpływ oddziaływania na temperaturę powietrza (zmniejszenie amplitudy) oraz powodują wzrost częstotliwości pojawiania się mgieł. Wody akumulują ciepło, więc chłodne powietrze spływające do obniżeń dolinnych nie powoduje powstawania zmrozowisk.

Na terenach płaskich - rolniczych wymiana ciepła zależy od rodzaju podłoża (gleb). Gleby porowate luźne, jakie występują na omawianym obszarze odznaczają się słabą wymianą ciepła – narażone są więc na częste występowanie przymrozków. Tereny te odznaczają się jednak korzystnymi cechami mikroklimatycznymi.

Topoklimat obszarów zabudowanych dotyczy zabudowy zwartej miejscowości położonych głównie na krawędzi doliny Warty. Przy niesprzyjającej pogodzie mogą kumulować się tam zanieczyszczenia powstające w procesach spalania w celach grzewczych i przemysłowych, albo naniesione z terenów ościennych. Stagnacja zanieczyszczeń zależy od kierunku wiatru oraz jego prędkości. Ważne jest, aby zanieczyszczenia nie pochodziły z uciążliwych zakładów przemysłowych.

Na terenie gminy występują następujące typy topoklimatów:

- związany z obszarem lasów i borów sosnowych, gdzie nocne spadki temperatury są znacznie mniejsze niż na obszarach sąsiednich – obszary leśne zaburzają swobodne przemieszczanie mas powietrza zmieniając ich kierunek oraz tworząc nisze o charakterze czasowym, w których powietrze stagnuje,
- związany z enklawami cieków wodnych i jezior, który charakteryzuje duża wymiana ciepła pomiędzy powierzchnią czynną, a podłożem w wyniku przewodzenia. Topoklimat ten obejmuje zarówno same cieki i zbiorniki wodne, jak i ich bezpośrednie otoczenie, gdzie wskutek dużej pojemności cieplnej i dobrego przewodnictwa cieplnego podłoża dobowe amplitudy temperatury w przyziemnej warstwie atmosfery są znacznie mniejsze niż na terenach sąsiednich,
- związany z obszarem gruntów rolnych urozmaiconych mniejszymi kompleksami leśnymi, zadrzewieniami i zakrzywieniami w postaci kęp, rzędów i szpalerów, które są przykładem urządzeń fitomelioracyjnych. Elementy te zmniejszają siłę wiatru na przylegających polach, łagodzą mikroklimat, spowalniają obieg wody i substancji chemicznych, ograniczają parowanie wody z gleby, zatrzymują śnieg, przeciwdziałają wymywaniu substancji biogennych do wód, ograniczając ich eutrofizację, zmniejszają erozję gleb, wzbogacają różnorodność biologiczną siedlisk, przyczyniają się do poprawy warunków ekologicznych, estetycznych i gospodarczych środowiska,
- związany z terenami zwartej zabudowy, dotyczący miejscowości Kłodawa.

2.5.8. Rolnicza przestrzeń produkcyjna

Analiza istniejącej struktury zagospodarowania wskazuje, iż grunty rolne zajmują ok. 21% powierzchni ewidencyjnej gminy - 4 971 ha.

Rozpatrując strukturę powierzchniową użytków rolnych należy wskazać, iż ok. 73% wskazanej powierzchni stanowią grunty orne, 26% zajmują trwałe użytki zielone - łąki i pastwiska, natomiast pozostałe 5% przynależne jest sadom.

Rolnictwo odgrywa znaczącą rolę w tworzeniu struktury gospodarczej rozpatrywanego obszaru.

Jego dobry rozwój związany jest m.in. ze znacznymi zasobami siły roboczej oraz istniejącym zainwestowaniem w postaci obiektów inwentarskich. Ponadto gmina Kłodawa charakteryzuje się niewielkim zróżnicowaniem warunków przyrodniczych tj. klimatu i pokrywy glebowej, mających wpływ na produktywność rolniczą.

Pod względem walorów produkcyjnych przeważają tu gleby o średniej (klasa IV) i małej wartości (klasa V do VI). Klasa III obejmuje około 24% ogólnej powierzchni użytkowanej rolniczo, natomiast duży jest udział gleb najmniej urodzajnych (V -VI klasy) sięgający 35%.

Klasyfikacja gruntów ornych według klas bonitacyjnych z podziałem na obręby ewidencyjne [ha]						
Obręb	RIIIa	RIIIb	RIVa	RIVb	RV	RVI
Chwałęcice	14,9664	17,1760	30,9427	20,8844	37,9266	53,7173
Kłodawa	37,3364	177,9127	155,9808	103,4208	108,6731	63,7147
Łośno	-	-	-	0,2646	27,3394	130,4993
Mironice	-	9,8457	25,5135	35,1338	43,1059	11,5078
Różanki	17,6739	127,7091	392,1569	225,4376	128,0341	41,8202
Rybakowo	-	-	-	0,3317	24,9023	46,1183
Santocko	6,9186	19,1084	78,7897	67,7777	212,7226	112,6104
Santoczno	-	-	-	-	9,0005	19,9265
Wojcieszycze	116,2355	338,0760	231,8599	114,9049	132,0448	51,9899
Zdroisko	-	-	-	0,3092	10,5244	18,3669

2.5.9. Leśna przestrzeń produkcyjna

Gmina Kłodawa należy do najbardziej zalesionych obszarów Polski. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego (stan na 31 grudnia 2020 r.) lasy zajmują 67,5% całkowitej powierzchni gminy (powierzchnia geodezyjna).

Lesistość według stanu na dzień 31 grudnia 2020 r.	
Jednostka administracyjna	Lesistość [%]
Polska	29,6
województwo lubuskie	49,3
powiat gorzowski	44,5
gmina Kłodawa	67,5

Lasy stanowią część Puszczy Barlineckiej - jednego z większych krajowych kompleksów leśnych, są najcenniejszym walorem przyrodniczo-krajobrazowym regionu. Na terenie gminy lasy mają charakter sztucznych lasów hodowlanych i pozostają w użytkowaniu gospodarczym Nadleśnictw: Kłodawa, Bogdaniec i Strzelce Krajeńskie.

Na znacznym obszarze decydujący udział mają drzewostany iglaste z dominującą sosną zwyczajną. Tworzy ona monokulturowe połacie drzewostanów, czasem rośnie z domieszką brzozy brodawkowatej, dębem szypułkowym i bezszypułkowym. Bory sosnowe są zazwyczaj dość jednolite fizjonomicznie – w warstwie drzew jednogatunkowe, natomiast w runie wykazują dość znaczne zróżnicowanie pod względem fitosocjologicznym. Na najbardziej jałowych i przepuszczalnych glebach piaszczystych w suchych partiach sandrów występuje fragmentami bór suchy. Na nieco lepszych glebach wykształconych na piaskach luźnych lub słabogliniastych występuje suboceaniczny bór świeży. Często występuje tu podszyt, a w runie spotykamy m.in.: śmiałka pogiętego, w sporych ilościach wrzos, czasem widłaka spłaszczonego. Ten typ siedliskowy lasu jest najpospolitszy na obszarach sandrowych. Rzadko spotykany bór wilgotny wykształca się na glebach mineralnych lub torfowomineralnych pod silnym wpływem wód gruntowych. W drzewostanie pojawia się brzoza omszona, a w runie trzęślica modra, niekiedy zaś borówka bagienna i bagno zwyczajne.

Dość często spotyka się mezotroficzne zbiorowisko - bór mieszany sosnowo-dębowy z panującą sosną, z domieszką dębu, brzozy, osiki i buka. Wyraźna jest tu warstwa podszytu z leszczyną, jarzębiną, głogiem, w runie zaś wśród licznych gatunków spotykamy m.in.: gruszyckę okrągłolistną, pszeńca zwyczajnego, konwalię majową i konwalię dwulistną. Na glebach głębokich, gliniastych lub gliniasto-piaszczystych zachowały się gdzieś lasy dębowograbowe. Są to jedne z najpiękniejszych, zróżnicowanych gatunkowo lasów liściastych. Te typowo wykształcone chronione są w rezerwach przyrody.

Spotykane są ostoje buka w postaci fragmentów mezo- i eutroficznych lasów bukowych zwanych buczyną pomorską. Wyjątkowo dorodne i reprezentatywne buczyny spotkać można w rezerwacie „Buki Zdroiskie”, zlokalizowanego wyłącznie w nieznacznej części w granicach gminy. Najważniejsze gatunki roślin w tym zespole to: perłówka jednokwiatowa, kostrzewa leśna i żywiec cebulkowy.

W zabagnionych dolinach rzek i strumieni dobrze wykształcone są łągi jesionowo-olszowe, gdzie dominuje olsza czarna. Czasami wzdłuż rzek i strumieni olsza czarna sama lub wraz z jesionem tworzy olsy porzeczkowe z grupy lasów bagiennych. Gatunkiem charakterystycznym w warstwie krzewów jest tu porzeczką czarna.

W praktyce leśnej stosowany jest typologiczny system biorący jako kryterium podziału potencjalną produktywność siedliska. Wyznacza ona hodowlaną wartość siedliska, niezależnie od aktualnego stadium rozwoju występującej na nim roślinności. Jednostką podstawową jest typ siedliskowy lasu. Współczesną gospodarkę leśną opartą na ekologicznych podstawach, determinuje prawidłowe i dokładne poznanie przyrodniczych warunków produkcji.

Na terenie lasów w Nadleśnictwie Kłodawa wyróżniono dwanaście siedliskowych typów lasów. Są to:

- bór świeży (Bśw),
- bór bagienny (Bb),
- bór mieszany świeży (BMśw),
- bór mieszany wilgotny (BMw),
- bór mieszany bagienny (BMb),
- las mieszany świeży (LMśw),
- las mieszany wilgotny (LMw),
- las mieszany bagienny (LMb),
- las świeży (Lśw),
- las wilgotny (Lw),
- ols (Ol),
- ols jesionowy (Olj).

Dominującym typem siedliskowym na terenie gminy Kłodawa jest bór mieszany świeży.

Głównym gatunkiem lasotwórczym jest sosna pospolita, jej drzewostany zajmują 83% powierzchni leśnej. Swoją udział w tworzeniu powierzchni leśnych mają także inne gatunki iglaste jak: modrzew europejski (1,1%) i świerk pospolity (0,8%).

Drzewa liściaste reprezentowane są przez buki pospolite, w drzewostanie zajmują one powierzchnię 6,8%, dąb szypułkowy i bezszypułkowy 1,7%, brzoza brodawkowata 1,8%. W mniejszych ilościach występują też: grab pospolity, klon pospolity i klon jawor, jesion wyniosły, wiąz szypułkowy, topola osika oraz lipa drobnolistna. W lasach występuje bogaty zestaw gatunków grzybów (w tym porostów), mszaków, paprotników oraz roślin naczyniowych, w tym wiele gatunków chronionych oraz ginących i zagrożonych.

Dominującymi w granicach gminy typami siedliskowymi lasu jest las mieszany świeży i bór mieszany świeży oraz w mniejszym udziale las mieszany i wilgotny. W zagłębieniach terenu, występują bory bagienne i olsy, a w dolinach cieków i w okolicach źródlisk – łągi. Drzewostany charakteryzują się dużym zróżnicowaniem wiekowym, obok młodych w wieku poniżej 50 lat, duże powierzchnie zajmują drzewostany starszych klas wieku.

2.5.10. Flora

Według podziału geobotanicznego Szafera gmina Kłodawa położona jest w dziale Bałtyckim, poddziale Pas Równin Przymorskich i Wysoczyzn Pomorskich, krainie - Pomorski Południowy Pas Przejściowy, okręgu - Brzeg Pradoliny Noteckiej.

Większość gatunków roślin od dawna osiedlonych na badanym obszarze reprezentuje element środkowoeuropejski. Najbardziej uwidacznia się to wśród pospolitych gatunków drzew liściastych budujących lasy. Występuje tu grab zwyczajny, dąb szypułkowy, dąb bezszypułkowy, jesion wyniosły, klon zwyczajny, lipa drobnolistna, buk zwyczajny oraz bardzo rzadki cis pospolity. Z gatunków borealnych i górskich na torfowiskach występują: bagno zwyczajne, borówka bagienna, modrzewnica zwyczajna oraz żurawina błotna i olsza czarna. Element ten na wysoczyznach morenowych, w zbiorowiskach lasów liściastych, często łągowych, w zacienionych wąwozach (parowach) i przy źródliskach reprezentowany jest przez następujące gatunki: przytulia okrągłolistna, narecznica górską, widłak wroniec, żywiec dziewięciolistny, starzec Fuchsa. Stosunkowo rzadki jest element arktyczno-alpejski reprezentowany m.in. przez: wełnianeczkę alpejską, turzycę strunową oraz bagnicę torfową.

Według regionalizacji przyrodniczo-leśnej (Tramplera i in., 1990) gmina Kłodawa położona jest w Krainie V – Bałtyckiej, dzielnicy 3 - Pojezierze Wałecko-Myśliborskie, mezoregionie b – Równina Gorzowska. Lasy gminy pod względem zasobności oraz różnorodności świata roślinnego i zwierzęcego należą do najciekawszych terenów gminy i całego Pomorza Zachodniego. Obecny stan zbiorowisk leśnych został ukształtowany w wyniku działalności gospodarczej człowieka. Nie mają one charakteru naturalnego, ale zachowały się fragmenty zbliżone pod względem składu gatunkowego i struktury do lasów naturalnych. Niektóre z nich chronione są w formie rezerwatów przyrody.

2.5.11. Fauna

Skład gatunkowy fauny gminy jest typowy dla Niżu Polskiego. Nie istnieją tu naturalne granice, które utrudniałyby migrację zwierząt. Wśród stwierdzonych gatunków zwierząt występują przedstawiciele oceanicznego zachodu i kontynentalnego wschodu oraz gatunki z północy i południa. Świadczy to o dużym bogactwie i zróżnicowaniu fauny tego obszaru. W podziale zoogeograficznym Polski jest on zaliczony do Krainy Południowobałtyckiej, obejmującej niemal całą niżową część Polski.

2.5.11.1. Bezkręgowce

Faunę bezkręgowców na terenie gminy najliczniej reprezentują owady związane z biocenozami rozległych borów i lasów. Z rzadkich gatunków podlegających ochronie obok licznych motyli, m.in. paź królowej oraz mieniaków, występuje największy krajowy chrząszcz - jelonek rogacz oraz okazały kozioróg dębosz i kozioróg bukowiec. Często w pobliżu jezior spotykana jest kruszczyca złotawka. Doliny rzek, szczególnie dolina rzeki Santocznej, bogate są w gatunki ważek. W wodach różnego typu występują skorupiaki. Z bardziej znanych raków stwierdzono występowanie raka szlachetnego i stawowego oraz coraz częściej spotykanego raka pręgowanego (amerykański), który wypiera gatunki rodzime. Znajdujemy tu niemal wszystkie gatunki rodzimych słodkowodnych małż, m.in. groszkówki i skójki. Duża jest populacja ślimaka winniczka. Mieszkańcami wód są liczne gatunki pijawek. Z 18 stwierdzonych tu gatunków kilka należy do bardzo rzadkich, których granice południowego zasięgu przebiegają przez badany obszar. Z najbardziej interesujących występuje tu pijawka lekarska.

2.5.11.2. Kręgowce

2.5.11.2.1. Ryby

W wodach na terenie gminy stwierdzono występowanie kilkudziesięciu gatunków ryb. Występuje m.in.: karp (*Cyprinus carpio*), krąp (*Blicca bjoerkna*), lin (*Tinca tinca*), płoć (*Rutilus rutilus*), szczupak (*Esox lucius*), okoń (*Perca fluviatilis*), kiełb (*Gobio gobio*), leszcz (*Abramis brama*), jaź (*Leuciscus idus*), karaś srebrzysty (*Carasius carasius*), karaś zwyczajny (*Carasius auratus*), kleń (*Leusiscus cephalus*), sum (*Silurus glanis*), jazgarz (*Acerina cernua*), ukleja (*Alburnus alburnus*), miętus (*Lota lota*), sandacz (*Stizostedion lucioperca*), węgorz (*Anquilla anquilla*) i wzdręga (*Scardinius erythrophthalmus*). Na szczególną uwagę zasługują gatunki ryb żyjące w małych rzekach, których odcinki źródłkowe nie są zanieczyszczone. Żyje w nich pstrąg potokowy (*Salmo trutta morpha fario*), głowacz białopłetwy (*Cottus gobio*) i piskorz (*Misgurnus fossilis*). Ochroną rezerwatową objęto tarlisko pstrąga na rzece Przylęg (rezerwat przyrody „Rzeka Przylęzek”). Pstrąg spotykany jest także w Kłodawce, Pełczu i Santocznej. Ryby bezszczętkowe reprezentowane są przez minoga rzeczno (*Lampetra fluviatilis*).

2.5.11.2.2. Płazy

Wśród kręgowców wodno-ładowych występują traszki - grzebieniasta (*Triturus cristatus*) i zwyczajna (*Triturus vulgaris*), ropuchy - ropucha szara (*Bufo bufo*) i ropucha zielona (*Bufo viridis*), kumaki - kumak nizinny (*Bombina bombina*). Znajdujemy m.in. grzebiuszkę, czyli huczka ziemnego (*Pelobates fuscus*) jako relikw starych fauny stepowej i rzekotkę, czyli żabkę drzewną (*Hyla arborea*) posiadającą zdolność do zmiany intensywności ubarwienia. Występuje też żaba trawna (*Rana temporaria*), żaba wodna (*Rana esculenta*), żaba moczarowa (*Rana arvalis*) i żaba śmieszka (*Rana ridibunda*).

2.5.11.2.3. Gady

Na terenie gminy występuje siedem gatunków gadów, z których wszystkie objęte są ochroną gatunkową. Do najbardziej zagrożonych, jednocześnie najrzadszych należy żółw błotny (*Emys orbicularis*). Na nielicznych stanowiskach występuje niejadowity wąż - gniewosz plamisty (*Coronella austriaca*). Spotkać też można beznogą jaszczurkę - padalca (*Anguis fragilis*) oraz jedyne jadowitego węża – żmiję zygzakowatą (*Vipera berus*). Liczna jest populacja zaskrońca zwyczajnego (*Natrix natrix*). Dość pospolite są również jaszczurki - zwinka (*Lacerta agilis*) i żyworodna (*Lacerta vivipara*).

2.5.11.2.4. Ptaki

Ptaki gminy Kłodawa (gatunki lęgowe, zimujących i migrujące) reprezentowane są przez ponad 140 gatunków. Na szczególną uwagę zasługują szczególnie chronione (tzw. ochrona strefowa) gatunki ptaków drapieżnych, a wśród nich: bielik, rybołów, kania czarna, ruda, orlik krzykliwy oraz błotniak stawowy, łąkowy i zbożowy. Słyszany był puchacz, ale nie zlokalizowano jego gniazda. Innym drapieżnikiem, dosyć częstym, zwłaszcza na skrajach lasu i w pobliżu miejscowości jest pustułka, a nad łąkami i polami myszołów zwyczajny. Nad licznymi jeziorami i stawami, wzdłuż dolin rzecznych występuje: czapla siwa, kormoran czarny i żuraw. W puszczy spotykany jest bocian czarny, gatunek objęty ochroną strefową. Bocian biały spotykany jest na terenie całej gminy, wszędzie tam, gdzie znajduje dobre warunki żerowiskowe. Dosyć liczna jest populacja dzięcioła czarnego, spotykany jest również dzięcioł duży i dzięcioł zielony. Liczna jest populacja kruk, wrony i sroki. Grupa ptaków śpiewających reprezentowana jest przez niemal wszystkie gatunki. Liczne są ptaki polne, a wśród nich: skowronek, kos, kopciuszek, słowik szary i rdzawy, drożdź śpiewak, kwiczoł, bogatka, kowalik, zięba, szczygieł, mazurek oraz sójka. Wśród ptaków wodnych licznie występują kaczki: krzyżówka, cyranka, cyraneczka oraz gęś gęgawa. Spotykane są tracz nurogęś, gągoł, czernica, głowienka, łyska, mniej liczne są kurka wodna i zielonka. Z perkozów liczny jest perkoz dwuczuby, widywany jest perkoz rdzawoszyi i zausznik. Występuje kilka gatunków rybitw, m.in. rybitwa czarna i zwyczajna. Spora jest liczba par łabędzia niemego, widywane są również zimujące łabędzie krzykliwe. Duże bogactwo gatunkowe awifauny świadczy o ogromnym potencjale przyrodniczym obszaru gminy. Składa się na to kilka czynników. Najważniejszy z nich to fakt istnienia dużego kompleksu leśnego, stosunkowo trudno dostępnego, poprzecinanego licznymi ciekami wodnymi, z enklawami pól i zbiorników wodnych. Nie bez znaczenia jest obecność dużych rzek nizinnych płynących Pradolina Toruńsko-Eberswaldzką (Warta i Noteć).

2.5.11.2.5. Ssaki

Duże obszary leśne otoczone polami uprawnymi stwarzają dobre warunki do bytowania ssaków. Na terenie gminy stwierdzono występowanie około 50 gatunków ssaków. Z tej liczby 26 gatunków należy do grupy ginących i zagrożonych. Stwierdzono występowanie kilku gatunków nietoperzy: nocka Natterera, karlika malutkiego oraz nocka dużego, który znalazł na terenie gminy szczególnie dobre warunki występowania. Na północy gminy występuje kolonia lęgowa nocka dużego, licząca ok. 700 dorosłych osobników i jest to największa znana kolonia tego gatunku w Polsce. Stanowi wielką osobliwość przyrodniczą w gminie. Z drapieżników występuje tu lis oraz kilka gatunków z rodziny łasicowatych: łasica, tchórz, kuna leśna i domowa oraz najrzadsza i najbardziej zagrożona wydra. Stosunkowo często spotykane są borsuki, a także gronostaj. Przybywa rozprzestrzeniającego się spontanicznie jenota, który stanowi element wschodu. Coraz częściej obserwuje się bobry. Stałym, choć stosunkowo rzadkim elementem fauny jest zając szarak. Liczne są ssaki kopytne – jelenie, sarny i dziki. Wśród gatunków ssaków objętych ochroną występują: borowiec wielki, bóbr europejski, gacek brunatny, jeż, karlik mniejszy, kret, łasica, mopek, mroczek późny, ryjówka aksamitna, ryjówka malutka, rzęsorek rzeczek, wiewiórka pospolita, wydra, zębiełek białawy, zębiełek karliczek.

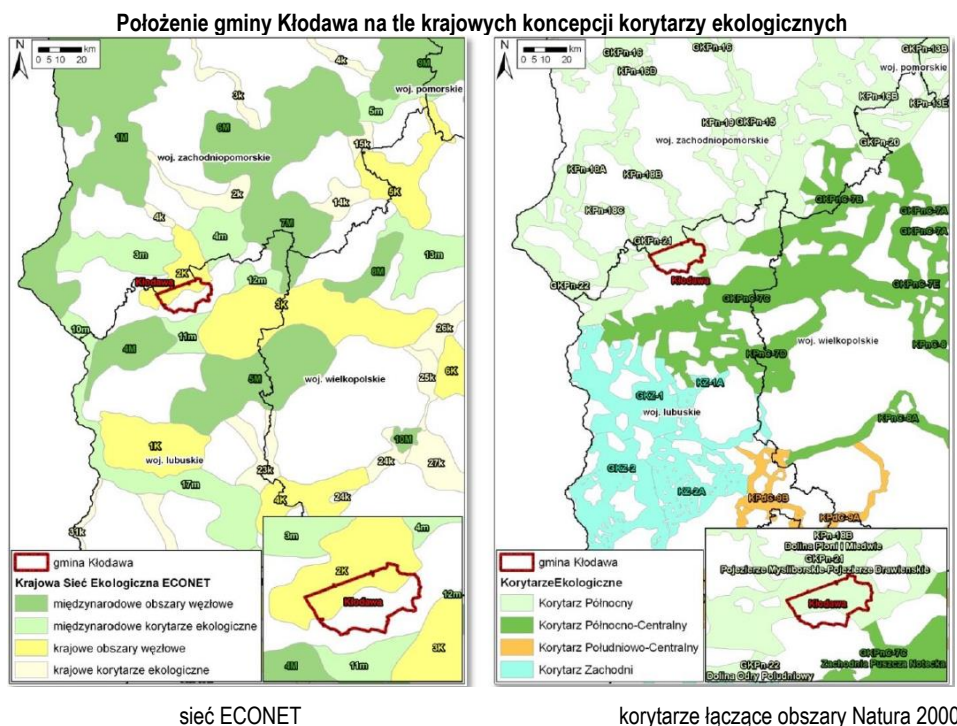
2.5.12. Powiązania przyrodnicze gminy

Występowanie gatunków o wysokich wymaganiach przestrzennych i ich swobodne przemieszczanie się w podzielonym środowisku jest możliwe jedynie dzięki obecności korytarzy ekologicznych. Są to zwykle naturalne ciągi ekologiczne jak: doliny rzeczne, rynny jeziorne i inne obniżenia terenowe oraz ciągłe lub pofragmentowane, lecz pozbawione barier obszary leśne. W skali lokalnej funkcję korytarzy pełnią także szpalery drzew i zakrzaczeń, a także tereny podmokłe z naturalną roślinnością o przebiegu liniowym (pasowym). Możliwość swobodnego przemieszczania się osobników jest podstawą do normalnego funkcjonowania populacji większości gatunków zwierząt, które potrzebują odpowiedniej przestrzeni do zaspokajania swoich potrzeb życiowych, przy czym korytarze ekologiczne mają szczególne znaczenie dla zwierząt zamieszkujących tereny leśne, unikających otwartych przestrzeni. Zwierzęta takie mogą migrować jedynie wzdłuż odpowiednio zalesionych obszarów o zwartej strukturze. Osobną grupę korytarzy ekologicznych stanowią cieki stanowiące trasy migracji zarówno gatunków wodnych (zwłaszcza ryb), jak i lądowo-wodnych (bóbr, wydra).

W Polsce opracowano kilka koncepcji przebiegu korytarzy ekologicznych o randze krajowej lub międzynarodowej, w tym sieć ECONET (Liro, 1995) oraz sieć korytarzy łączących obszary Natura 2000 (Jędrzejewski, 2009). W obu tych koncepcjach część gminy została zakwalifikowana do korytarzy o randze krajowej.

Przez teren gminy Kłodawa przebiegają trzy ważne lokalne korytarze ekologiczne, stanowiące fragment obszaru ECONET o randze krajowej, spełniające rolę łączników pomiędzy dużymi jednostkami przyrodniczymi. Są to:

- wewnętrzny korytarz ekologiczny „Dolina Kłodawki”, prowadzony doliną Kłodawki, łączący wielki kompleks leśny Puszczy Gorzowsko – Barlineckiej z doliną Warty. Rzeźba obszaru, przez który przepływa ta rzeka, ukształtowana została pod wpływem zlodowacenia bałtyckiego, stadium pomorskiego. Korytarz charakteryzuje się występowaniem dolin, wzgórz morenowych i sandrowych oraz jezior wytopiskowych,
- wewnętrzny korytarz ekologiczny „Dolina Santocznej”, który jest jednym z najważniejszych korytarzy ekologicznych łączących Pradolinę Toruńsko - Eberswaldzką poprzez Puszcze Barlinecką z północnym korytarzem zewnętrznym Dolina Płoni,
- wewnętrzny korytarz ekologiczny „Dolina Pełczy”, który pełni ważną rolę łącznikową między głównym korytarzem ekologicznym Pradoliny Toruńsko – Eberswaldzkiej, a terenami położonymi na północ od niej. Jest to trakt migracji zwierząt oraz łącznik między wschodnią częścią Puszczy Barlineckiej, a doliną Noteci.

Źródło. **NFOŚ w Warszawie**

2.5.13. Formy ochrony przyrody

Ochrona przyrody to ogół działań mających na celu zachowanie w niezmienionym lub optymalnym stanie przyrody oraz utrzymanie stabilności ekosystemów, w tym również poprzez zachowanie różnorodności biologicznej. Najbardziej cenne elementy przyrody gminy Kłodawa objęte zostały ochroną prawną. Na podstawie ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. na terenie gminy występują następujące formy ochrony przyrody:

- rezerваты przyrody: „Dębina”, „Wilanów”, „Rzeka Przyłęczek”, „Buki Zdroiskie”,
- Gorzowski Park Krajobrazowy wraz z otuliną,
- Obszar Chronionego Krajobrazu „Puszcza Barlinecka”,
- Natura 2000 Obszar Specjalnej Ochrony „Puszcza Barlinecka”,
- Natura 2000 Specjalny Obszar Ochrony „Ostoja Barlinecka”,
- pomniki przyrody ożywionej i nieożywionej,
- użytki ekologiczne: „Różanki”, „Bagna”, „Torfowisko Górne”, „Torfowisko Dolne”, „Wilanów”,
- chronione stanowiska roślin, zwierząt i grzybów,
- strefy ochronne dla ptaków objętych ochroną strefową.

2.5.13.1. Rezerваты przyrody

Rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi. W województwie lubuskim liczba rezerwatów przyrody wynosi 61, natomiast na terenie samego powiatu gorzowskiego aktualnie znajduje się 10 rezerwatów przyrody. W granicach gminy Kłodawa znajdują się następujące rezerваты:

- **Rezerwat krajobrazowo – leśny „Dębina”** – utworzony zarządzeniem Ministra OŚNiL z dnia 11 grudnia 1995 r. w celu zachowania fragmentu lasu liściastego sklasyfikowanego jako grąd środkowoeuropejski (*Gallio sylvatici-Carpinetum*), z rozwiniętą roślinnością runa leśnego. Zajmuje obszar 12,18 ha. Położony jest na Równinie Gorzowskiej, w całości w nadleśnictwie Kłodawa. Rezerwat „Dębina” obejmuje oddziały i pododdziały: 86d, g, 87 a, d, f w granicach leśnictwa Mszaniec.

Fragment sandru, na którym znajduje się rezerwat odwadniany jest przez Kanał Kłodawski – główny dopływ rzeki Kłodawki i jedyny ciek w granicach rezerwatu. Teren rezerwatu znajduje

się na nieznacznym wyniesieniu, między brzegiem łąki powstałej najprawdopodobniej w wyniku zarośnięcia dawnego jeziora, a erozyjną, malowniczą doliną Kanału Kłodawskiego.

Zbiorowiskiem roślinnym dominującym na terenie obiektu jest grąd środkowoeuropejski (*Galio silvatici- Carpinetum*) - najlepiej zachowany fragment na obszarze Puszczy Gorzowskiej. Drzewostan tego zespołu jest wielogatunkowy i zróżnicowany na dwie wyraźne warstwy: w warstwie najwyższej drzew dominuje dąb szypułkowy (*Quercus robur*), znaczny udział ma tu też lipa drobnolistna (*Tilia cordata*), sporadycznie występuje dąb bezszypułkowy (*Quercus sessilis*). Warstwę niższą drzew tworzy buk (*Fagus sylvatica*), grab (*Carpinus betulus*) oraz częściowo dąb bezszypułkowy (*Quercus sessilis*).

Wiele gatunków runa to rośliny zakwitające wczesną wiosną, nadające charakterystyczny, barwny i kwiecisty obraz runa lasu grądowego. Występuje tu m.in. przylaszczka pospolita (*Hepatica nobilis*), zawilec gajowy (*Anemone nemorosa*), zawilec żółty (*Anemone ranunculoides*), marzanka wonna (*Galium odoratum*), fiołek leśny (*Viola reichenbachiana*), fiołek Rivina (*Viola riviniana*), kokoryczka wielokwiatowa (*Polygonatum multiflorum*), a także prosonnica rozpięchła (*Milium effusum*), gajowiec żółty (*Galeobdolon luteum*) oraz gwiazdnica wielkokwiatowa (*Stellaria holostea*).

Na terenie rezerwatu stwierdzono występowanie 68 gatunków roślin naczyniowych oraz ponad 50 gatunków porostów nadrzewnych. Spośród rzadkich gatunków roślin naczyniowych na uwagę zasługuje obecność żywca bulwkowego (*Dentaria bulbifera*), zaś spośród porostów szczególnie interesująca jest obecność gatunków umieszczonych na czerwonej liście porostów zagrożonych w Polsce, m.in. *Graphis scripta*, *Evernia prunastri* oraz gatunki z rodzajów *Opegrapha* i *Calicium*. Występowanie tak dużej liczby porostów nadrzewnych świadczy o wysokim stopniu czystości środowiska.

- **Rezerwat faunistyczny „Rzeka Przylęzek”** – ustanowiony na mocy Zarządzenia Ministra OŚZNiL z dnia 11 grudnia 1995 r. (M.P. Nr 5) dla zachowania fragmentu rzeki Przylęzek, nadbrzeżnych skarp, otaczających drzewostanów jako siedliska ryb łososiowatych. Położony jest na Równinie Gorzowskiej, w Puszczy Gorzowskiej, w Nadleśnictwie Kłodawa i obejmuje obszar 35,08 ha. Na terenie Nadleśnictwa Kłodawa rezerwat obejmuje oddziały i pododdziały: 497h, 521a,b,j w granicach leśnictwa Rybakowo. Cały obiekt objęty jest ochroną częściową. Rezerwat posiada zróżnicowaną rzeźbę terenu z najwyższym wzniesieniem usytuowanym na wschód od rzeki wynoszącym 65 m n.p.m.

Rzeka Przylęzek zachowała swój naturalny charakter. Charakteryzuje się dość znacznymi spadkami dna, często zmieniającymi się, co powoduje na pewnych odcinkach erozję skarp i dna, na innych zaś powstawanie zamulisk. Naturalną ochroną przed nadmierną erozją jest ponad 100-letni drzewostan bukowy, który porasta zbocza i brzegi rzeki. Jednocześnie zacięcia on dość mocno rzekę, która jest naturalnym siedliskiem rozrodu ryb łososiowatych. Na terenie rezerwatu stwierdzono wiele interesujących zwierząt wodnych terenów górskich i podgórszych, przede wszystkim występuje tu pstrąg potokowy (*Salmo trutta morpha fario*) oraz głowacz białopłetwy (*Cottus gobio*).

Wysokie wymagania występujących tu ryb łososiowatych, tj. zacięta woda o niskiej temperaturze, a co się z tym wiąże – dobrze dotleniona, a także występowanie licznych gatunków bezkręgowców wodnych, wskazują na wysoką jakość wód rzeki.

Występujące tu zbiorowiska i zespoły roślinne to: *Ribo nigri – Alnetum*, *Circaeo – Alnetum*, *Melico – Fagetum*. Z drzew występują między innymi: olsza czarna (*Alnus glutinosa*), brzoza brodawkowata (*Betula verrucosa*), grab zwyczajny (*Carpinus betulus*), buk zwyczajny (*Fagus sylvatica*), jesion wyniosły (*Fraxinus excelsior*), dąb szypułkowy (*Quercus robur*) oraz świerk zwyczajny (*Picea abies*) i sosna zwyczajna (*Pinus silvestris*). Rośliny zielne reprezentowane są m.in. przez: fiołkę leśną (*Viola silvestris*), przylaszczkę pospolitą (*Hepatica nobilis*), konwalijkę dwulistną (*Majanthemum bifolium*), konwalię majową (*Convallaria majalis*), poziomkę pospolitą (*Fragaria vesca*), knieć błotną (*Caltha palustris*), sit dwudzielny (*Juncus bufonius*), turzycę błotną (*Carex acutiformis*) i turzycę darniową (*Carex caespitosa*).

Dla ochrony rezerwatu istotne znaczenie ma utrzymanie w zwartości otaczających drzewostanów, w szczególności pasa drzew przy samej rzece, jako czynnika regulującego naświetlenie koryta rzeki, temperaturę i wilgotność powietrza.

Zagrożeniem dla rezerwatu jest narastający ruch turystyczny nad jeziorem Przylęg i rzeką Przylęzek.

- **Rezerwat „Wilanów”** – zatwierdzony decyzją Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 30 grudnia 1966 r. w celu zachowania fragmentów lasu mieszanego pochodzenia naturalnego z udziałem buka na krańcowym stanowisku gromadnego zasięgu z charakterystycznym bogatym runem. Rezerwat położony jest na Równinie Gorzowskiej,

wśród lasów Nadleśnictwa Kłodawy, w Leśnictwie Wilanów, ok. 1 km na południowy zachód od wsi Wilanów. Obejmuje obszar 67,16 ha.

Urozmaicona rzeźba terenu, wraz z jeziorem Zielonawa i stromymi zboczami rzeki Pełcz, decyduje o zmienności drzewostanów, w których przeważa buk o znacznych rozmiarach. Towarzyszą mu okazałe dęby, gdzieniegdzie sosny. Wiele drzew ma rozmiary pomnikowe, a las charakter puszczański.

Panującym zespołem leśnym jest grąd zachodniopolski (*Galio-Carpinetum*), w którym dominują dęby i buki, a grab jest stosunkowo nieliczny. W niższych położeniach zespół ten nabiera charakteru grodu niskiego, gdzie w runie pojawiają się typowe rośliny dla tych siedlisk, m.in. szczyr trwały (*Mercurialis perennis*) i czyściec leśny (*Stachys silvatica*).

Na płaskim terenie rezerwatu rośnie jednogatunkowy drzewostan bukowy, który z powodu występowania w runie perlówki jednokwiatowej (*Melica uniflora*) i marzanki wonnej (*Asperula odorata*) jest zaliczany do zespołu buczyny pomorskiej (*Melico - Fagetum*).

Na skarpach i zboczach przy brzegach jeziora i rzeki Pełcz wytworzył się zespół kwaśnej buczyny niżowej (*Luzulo pilosae-Fagetum*) z roślinnością acidofilną. W innych miejscach można spotkać podzespół paprociowy buczyny pomorskiej wyróżniający się obecnością paproci: zachyłki trójkątej (*Phegopteris dryopteris*), narecznicy samczej (*Dryopteris filix-mas*) i narecznicy krótkoostnej (*Dryopteris spinulosa*). W rezerwacie występuje także rzadko spotykany mszysty podzespół kwaśnej buczyny niżowej (*Luzulo pilosae - Fagetum leucobryetosum*). Występuje on na wąskiej skarpie wzdłuż wschodniego brzegu jeziora Zielonawa. Skarpę porastają buki z pojedynczymi domieszkami sosny. W runie dominują mchy, wśród których tylko z rzadka rosną rośliny kwiatowe. Dominują płaty bielistki siwej (*Leucobryum glaucum*), kępy płonnika (*Polytrichum formosum*) i merzyka (*Mnium hornum*). Ten fragment rezerwatu, ze względu na skład gatunkowy, stanowi dużą osobliwość. W obu zespołach buczyn w drzewostanie dominuje buk o pokryciu powierzchni 70-90%. Oprócz buczyn występują partie dąbrów z domieszką buka w warstwie drzew lub tylko w warstwie krzewów. Spotyka się także lite partie dąbrów. W zagłębieniu terenu na podłożu torfowym powstał rzadki zespół leśny brzeziny bagiennnej (*Betuletum pubescentis*) z brzozą omszoną (*Betula pubescens*), jako głównym gatunkiem drzewiastym oraz licznymi poduchami mchów właściwych i torfowców na dnie lasu. Pojedynczo występuje brzoza brodawkowata (*Betula verrucosa*). W runie dominują narecznica krótkoostna (*Dryopteris carthusiana*), trzęślica modra (*Molinia caerulea*) i borówka czernica (*Vaccinium myrtillus*). Miejscami licznie występuje szczawik zajęczy (*Oxalis acetosella*). Gatunkom tym towarzyszą: konwalijka dwulistna (*Majanthemum bifolium*), niecierpek pospolity (*Impatiens noli-tangere*), malina właściwa (*Rubus idaeus*), jeżyna fałdowana (*Rubus plicatus*), prosownica rozpięzchła (*Frangula alnus*) i śmiałek pogięty (*Deschampsia flexuosa*). Miejscami występują mchy: *Sphagnum palustre*, *Sphagnum recurvum*, *Polytrichum commune*, *Sphagnum fallax*, *Sphagnum fimbriatum*, *Mnium hornum*.

Występują także zespoły leśne: olszyna bagienna w zagłębieniach lokalnych oraz rosnący wzdłuż rzeczki Pełcz łęg jesionowo-olszowy z charakterystyczną roślinnością zielną.

Warunki siedliskowe rezerwatu sprzyjają występowaniu dużej liczby ptaków i ssaków. Stwierdzono tu występowanie kosa (*Turdus merula*), zięby (*Fringilla coelebs*), bogatki (*Parus major*), kruka (*Corvus corax*) i łyski (*Fulica atra*). Spośród ssaków występuje m.in.: dzik (*Sus scrofa*), sarna (*Capreolus capreolus*), mysz leśna (*Apodemus flavicollis*), ryjówka (*Sorex sp.*), jeleń (*Cervus elaphus*) i lis (*Vulpes vulpes*).

Spośród płazów stwierdzono występowanie żaby trawnej (*Rana temporaria*), żaby wodnej (*Rana esculenta*), ropuchy szarej (*Bufo bufo*), traszki zwyczajnej (*Triturus vulgaris*). Gady reprezentowane są przez zaskrońca zwyczajnego (*Natrix natrix*) i padalca zwyczajnego (*Anguis fragilis*).

- **Rezerwat Buki Zdroiskie im. Prof. Lucjana Agapowa** – położony jest na obszarze dwóch powiatów: gorzowskiego i strzelecko-drezdeneckiego. Na terenie gminy Kłodawa znajduje się niewielki fragment rezerwatu o powierzchni około 130 m². Obszar rezerwatu stanowi teren falisty. Runo tworzą: szczawik zajęczy, gajowiec żółty, zawilec gajowy, sałatnik leśny, miejscowo fiołek i dąbrówka, konwalia, borówka, narecznica, orlica. Jest to pierwotny naturalny las bukowo-sosnowy z domieszką dębów, świerków i grabów. Celem ochrony jest zachowanie fragmentu lasu bukowego, porastającego zbocza malowniczego wąwozu rzeki Santoczna.

2.5.13.2. Park Krajobrazowy

Obejmujący północną część gminy, Gorzowski Park Krajobrazowy z otuliną, zatwierdzony został rozporządzeniem Nr 15 Wojewody Lubuskiego z dnia 28 lutego 2006 r. i rozporządzeniem

Nr 107/2006 r. Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 21 lipca 2006 r. Ww. rozporządzenia były poprzedzone Rozporządzeniem nr 27 Wojewody Gorzowskiego z 1991 r. (D. Urz. Woj. Gorzowskiego Nr 14, poz. 87), zmienionym rozporządzeniem Nr 6 Wojewody Gorzowskiego z dnia 18 lipca 1996 r. (Dz.U. Woj. Gorzowskiego Nr 7, poz. 61), które straciły moc z dniem wejścia w życie rozporządzeń aktualnie obowiązujących.

Głównym celem powołania Parku było utrzymanie i odtwarzanie krajobrazu zbliżonego do naturalnego oraz harmonijnych krajobrazów kulturowych. Park krajobrazowy obejmuje obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania i popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Na terenie parku krajobrazowego, w granicach powiatu gorzowskiego, występują dwa rezerваты przyrody: „Dębina” oraz „Rzeka Przyłęczek”. Ponadto, na terenie Parku znajdują się obszary źródliskowe rzek Płoni i Santocznej oraz doliny rzek Pełcz, Kłodawki, Santocznej, które stanowią ważne korytarze ekologiczne.

Park stanowi spory i zarazem najokazalszy fragment dużego kompleksu leśnego o charakterze puszczańskim (40%) - Puszczy Barlineckiej (zwanej też Gorzowską). Bogactwo przyrody ożywionej oraz urokliwość krajobrazów stanowiły merytoryczne podstawy do utworzenia w jej wnętrzu parku krajobrazowego. Teren parku, mimo że zajmuje tylko ok. 40% powierzchni Puszczy, jest dla niej reprezentatywny. Dominują tu lasy, zajmujące prawie 90% powierzchni. Drugim, ważnym elementem krajobrazu są liczne jeziora. Na terenie Parku stwierdzono występowanie ok. 700 gatunków roślin naczyniowych, 140 gatunków porostów, ponad 100 lęgowych gatunków ptaków.

2.5.13.3. Obszary Natura 2000

Na terenie gminy Kłodawa zlokalizowane są:

- **Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków sieci Natura 2000 „Puszcza Barlinecka”** (PLB080001) – obszar specjalnej ochrony ptaków na mocy Dyrektywy Ptasiej, wyznaczony rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 5 września 2007 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków 2000. Na terenie powiatu gorzowskiego obszar ten rozciąga się na terenie gminy Kłodawa i Santok. Obszar obejmuje fragment Puszczy Gorzowskiej na rozległej, sandrowej Równinie Gorzowskiej. Teren ma bogatą sieć hydrograficzną: przecinają go dopływy Noteci - Polka i Santoczna oraz dopływ Warty - Kłodawka. Znajduje się tu również kilkadziesiąt różnych typów jezior, w większości położonych wśród lasów, z największym Jeziorem Barlineckim (268 ha) i Jeziorem Dankowskim Wielkim (107 ha). Liczne są też niewielkie oczka wytopiskowe oraz torfowiska położone w zagłębieniach terenu. Lasy zajmują ponad 80% powierzchni terenu. Mimo dominacji drzewostanów sosnowych, duży jest udział buczyn i dąbrów. Najlepiej zachowany, zwarty kompleks lasów bukowych znajduje się na południe od Barlinka. Na mniejszych powierzchniach, w zagłębieniach terenu, występują bory bagienne i olsy, a w dolinach cieków i w okolicy źródlisk - łągi. Występuje tu co najmniej 20 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 5 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Przedmiotem ochrony ostoi ptasiej są zarówno gatunki związane z wodami, jak i gatunki typowo leśne: bielik, cyraneczka, dzięcioł czarny, dzięcioł średni, gągoł, kania czarna, muchołówka mała, nurogęś, puchacz, rybołów, samotnik, siniak, sokół wędrowny, żuraw. Do najważniejszych zagrożeń tego obszaru należą: wycinanie starych drzewostanów, osuszanie terenu, zanieczyszczenia wód, presja turystyczna, bezpośrednie zagrożenie na skutek penetracji siedlisk (płoszenie, niszczenie gniazd), wydeptywanie.
- **Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk sieci Natura 2000 „Ostoja Barlinecka”** (PLH080071) – obejmuje fragment rozległej sandrowej Równiny Gorzowskiej, porośniętej lasami Puszczy Gorzowskiej. Teren ma bogatą sieć hydrograficzną: przecinają go dopływy Noteci - Polka i Santoczna oraz dopływ Warty - Kłodawka. Na terenie obszaru znajduje się kilkadziesiąt jezior różnych typów, w większości położonych wśród lasów, z największym Jeziorem Barlineckim (268 ha) i Jeziorem Dankowskim Wielkim (107 ha). Liczne są niewielkie oczka wytopiskowe, a także położone w zagłębieniach terenu torfowiska. Lasy zajmują ponad 80% powierzchni terenu. Mimo dominacji drzewostanów sosnowych, duży jest udział buczyn i dąbrów. Najlepiej zachowany zwarty kompleks lasów bukowych znajduje się na południe od Barlinka. Na mniejszych powierzchniach, w zagłębieniach terenu, występują bory bagienne i olsy, natomiast w dolinach cieków i w okolicy źródlisk – łągi. Przedmiotem ochrony są: liczne siedliska przyrodnicze (m.in. zbiorniki wodne z podwodnymi łąkami ramienic, starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne, łąki, torfowiska, buczyny, grądy, dąbrowy, bory i lasy bagienne, łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe, olsy źródliskowe), bezkręgowce (poczwarówka

jajowata, zatoczek łamliwy, zalotka większa, czerwończyk nieparek) oraz kręgowce (kumak nizinny, traszka grzebieniasta, żółw błotny, bóbr, wydra).

2.5.13.4. Obszar chronionego krajobrazu

Obszar chronionego krajobrazu to jedna z najmniej restrykcyjnych form ochrony przyrody. Obszary te uznawane są za cenne ze względu na wyróżniający się krajobraz, zróżnicowanie ekosystemów lub pełnią często funkcję korytarzy ekologicznych między ważniejszymi obszarami chronionymi, np. parkami narodowymi, krajobrazowymi i rezerwatami. Tereny te są również istotne ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem. Obszar Chronionego Krajobrazu „Puszcza Barłinecka” powstał dzięki Rozporządzeniu Nr 3 Wojewody Lubuskiego z dnia 17 lutego 2005 r. Jego część, tj. 9 920,05 ha przypada Nadleśnictwu Kłodawa, ogólna powierzchnia to 26 672 ha, natomiast w granicach gminy Kłodawa znajduje się 10 516 ha. Nadzór nad obszarami chronionego krajobrazu został powierzony Zarządowi Województwa Lubuskiego.

W granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu „Puszcza Barłinecka” obowiązuje min. zakaz budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej – przedmiotowy zakaz nie dotyczy obrębów ewidencyjnych: Santocko, Łośno, Rybakowo, Santoczno, Mironice, Zdroisko. Jego zniesienie może nastąpić wyłącznie w drodze zmiany przepisów odnoszących się do przedmiotowej formy ochrony przyrody.

2.5.13.5. Użytki ekologiczne

Użytki ekologiczne to zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej - naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.

Na terenie gminy Kłodawa znajduje się 5 użytków ekologicznych.

Użytki ekologiczne zlokalizowane na terenie gminy Kłodawa						
Lp.	Nazwa	Przedmiot ochrony	Lokalizacja	Powierzchnia [ha]	Cel ochrony	Podstawa prawna
1.	Bagna	obszar bagien śródleśnych	Różanki, 535 pomiędzy jeziorami Jezierzycze i Mrowinko N-ctwo Kłodawa oddz. 418c	6,36	Ochrona ekosystemów mających znaczenia dla zachowania różnorodnych typów siedlisk	Rozp. nr 5 Woj. Lub. z dn. 25 marca 2002 r. w sprawie uznania za użytek ekolog.
2.	Wilanów	fragment lasu mieszanego pochodzenia naturalnego z udziałem buku	Santoczno 472 N-ctwo Strzelce Kraj. L-ctwo Wilanów oddz. 197f	0,60		
3.	Różanki	bagno śródleśne	Zdroisko 435, 455 N-ctwo Strzelce Kraj, L-ctwo Wilanów oddz. 238a,c	2,91		
4.	Torfowisko Górne	teren roślinności torfowiskowej, roślin naczyniowych, mszaków i porostów	Santocko 730, 731 ok. 300-400 m na zachód od zachodniego brzegu jeziora Sulemińskiego. N-ctwo Kłodawa oddz. 283g, 284f	3,37	Ochrona i zachowanie unikalnego naturalnego siedliska przyrodniczego – 35 gatunków rzadkich, ginących roślin naczyniowych,	Uchwała nr XXXIV/259/09 Rady Gminy Kłodawa z dn. 17 czerwca 2009 r. w sprawie uznania dwóch obiektów

5.	Torfowisko Dolne	teren roślinności torfowiskowej szuwarowej	Santocko 730, 738, 739 200-250 m na południe od południowej strony brzegu jeziora Sulemińskiego N-ctwo Kłodawa oddz. 283k, 319c	3,62	mszaków i porostów, 14 gatunków torfowca oraz 37 gatunków zwierząt chronionych	położonych na terenie Gminy Kłodawa jako użytki ekologiczne
----	------------------	--	--	------	--	---

2.5.13.6. Pomniki przyrody

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody ożywionej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów. m.in. okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyśka, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie.

Na terenie gminy Kłodawa znajduje się 5 pomników przyrody.

Pomniki przyrody znajdujące się na terenie gminy Kłodawa					
Lp.	Nazwa pomnika przyrody (jak w akcie prawnym o ustanowieniu)	Obowiązująca podstawa prawna wraz z oznaczeniem miejsca ogłoszenia aktu prawnego	Obwód na wys. 1,3 m [m]	Wysokość [m]	Lokalizacja
1.	Głąz narzutowy Na głazie napis gotykiem „Wanschen-1932”	R.W.L Nr 46 z 19 maja 2006 r. (Dz. U. Woj. Lub. Nr 38 poz. 846 z dn. 5.06.2006 r.)	365	67	Kłodawa działka nr ewid. 1204, N-ctwo Kłodawa, obr. leśny Kłodawa, L-ctwo Dzicz, oddz. 368 g.
2.	Głąz narzutowy "Obelisk – pomnik leśnika niemieckiego zamordowanego 18 lut.1923 r."	R.W.L Nr 46 z 19 maja 2006 r. (Dz. U. Woj. Lub. Nr 38 z dn. 05.06.2006 r.)	250	135	Kłodawa działka nr ewid. 1102, N-ctwo Kłodawa, obr. leśny Kłodawa, L-ctwo Kłodawa, oddz. 128 b. obecnie 128 g
3.	Kasztanowiec zwyczajny (biały) (<i>Aesulus hippocastanum</i>)	Uchwała Nr XIV/75/07 Rady Gminy w Kłodawie z dnia 29.08.2007 r. (niepublikowana)	410	25	Różanki działka nr ewid. 300/2, 70 m od drogi krajowej Nr 22, odcinek Gorzów-Różanki, w odległości 1 km od Różanek Szklarni
4.	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Uchwała Nr XIV/76/07 Rady Gminy w Kłodawie z dnia 29.08.2007 r. (niepublikowana)	425	21	Różanki działka nr ewid. 142, w pasie drogi gminnej przy ul. Dębowej w Różankach
5.	Dąb szypułkowy (<i>Quercus robur</i>)	Uchwała nr XXXII/289/2002 Rady Gminy w Kłodawie z dnia 1.02.2002 r. (niepublikowana)	423	28	Wojcieszyce działka nr ewid. 197, na cmentarzu

2.5.13.7. Chronione stanowiska roślin, zwierząt i grzybów

W granicach gminy Kłodawa zlokalizowano 212 stanowisk reprezentujących łącznie 45 gatunków roślin i grzybów, które uznano za rzadkie oraz specjalnie chronione prawem krajowym oraz wskaźnikowe dla siedlisk przyrodniczych chronionych prawem unijnym.

Chronione stanowiska roślin		
Nazwa łacińska	Nazwa polska	Status
<i>Allium ursinum</i>	Czosnek niedźwiedzi	OCz
<i>Andromeda polifolia</i>	Modrzewnica zwyczajna	R
<i>Anthericum ramosum</i>	Pajęcznica gałęzista	R
<i>Aquilegia vulgaris</i>	Orlik pospolity	R
<i>Calla palustris</i>	Czermieź błotna	R
<i>Cardamine flexuosa</i>	Rzeżucha leśna	R
<i>Carex lasiocarpa</i>	Turzyca nitkowata	R

<i>Carex riparia</i>	Turzyca brzegowa	R
<i>Carex rostrata</i>	Turzyca dzióbkowata	R
<i>Carex rostrata</i>	Turzyca dzióbkowata	R
<i>Chara aspera</i>	Ramienica	R
<i>Charophyta</i>	Ramienice	R
<i>Comarum palustre</i>	Siedmiopalecznik błotny	R
<i>Corydalis intermedia</i>	Kokorycz wątła	R
<i>Dactylorhiza incarnata</i>	Kukułka krwista	OAK
<i>Dentaria bulbifera</i>	Żywiec cebulkowy	R
<i>Digitalis purpurea</i>	Naparstnica purpurowa	R
<i>Drosera rotundifolia</i>	Rosiczka okrągłolistna	OCh
<i>Epipactis helleborine</i>	Kruszczyk szerokolistny	OCh
<i>Equisetum telmateia</i>	Skrzyp olbrzymi	OCh
<i>Eriophorum angustifolium</i>	Welnianka wąskolistna	R
<i>Eriophorum vaginatum</i>	Welnianka pochwowata	R
<i>Galanthus nivalis</i>	Snieżyczka przebiśnieg	OCh
<i>Galium odoratum</i>	Marzanka wonna	OCz
<i>Hedera helix</i>	Bluszcz pospolity	OCz
<i>Helichrysum arenarium</i>	Kocanki piaszkowe	OCz
<i>Ledum palustre</i>	Bagno zwyczajne	OCh
<i>Lycopodium annotinum</i>	Widłak jałowcowaty	OCh
<i>Lycopodium clavatum</i>	Widłak goździsty	OCh
<i>Matteuccia struthiopteris</i>	Pióropusznik strusi	OCh
<i>Menyanthes trifoliata</i>	Bobrek trójlistkowy	OCz
<i>Najas marina</i>	Jezierza morska	R
<i>Neottia nidus – avis</i>	Gnieźnik leśny	OCh
<i>Nuphar lutea</i>	Grąźel żółty	OCz
<i>Nymphaea alba</i>	Grzybenie białe	OCz
<i>Ornithogalum collinum</i>	Śniedek cienkolistny	R
<i>Oxycoccus palustris</i>	Żurawina błotna	R
<i>Phallus impudicus</i>	Sromotnik bezwstydy	R
<i>Polypodium vulgare</i>	Paprotka zwyczajna	OCh
<i>Rhynchospora alba</i>	Przygielka biała	R
<i>Sanicula europaea</i>	Żankiel zwyczajny	R
<i>Scilla bifolia</i>	Cebulica dwulistna	OCh
<i>Sorbus torminalis</i>	Jarząb brekinia	OCh
<i>Sphagnum fimbriatum</i>	Torfowiec	OCh
<i>Sphagnum sp</i>	Torfowiec	R
<i>Sprassis crispa</i>	Szmaciak gałęzisty	OCh
<i>Stratiotes aloides</i>	Osoka aleosowata	R
<i>Taxus baccata</i>	Cis pospolity	OCh
<i>Utricularia intermedia</i>	Pływacz pośredni	OCh
<i>Vinca minor</i>	Barwinek pospolity	OCz
<i>Sparassis crispa</i>	Szmaciak gałęzisty	OCh
<i>Lepidotis inundata</i>	Widłaczek torfowy	R
<i>Heridium ramosum</i>	Soplówka gałęzista	Och

W granicach gminy Kłodawa stwierdzono występowanie co najmniej 16 typów lub podtypów siedlisk chronionych w ramach Dyrektywy Siedliskowej Unii Europejskiej:

Siedliska chronione w ramach dyrektywy Siedliskowej Unii Europejskiej		
Kod podtypu	Nazwa	
2330	Wydmy śródładowe z murawami szczotlichowymi	R
3160	Naturalne dystroficzne zbiorniki wodne	S
3260-1	Nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników	R
6120-1	Ciepolubne murawy napiaskowe	R
6410	Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe	C
6510-1	Łąka rajgrasowa (owsicowa)	R
6510-2	Łąka z wiechliną łąkową i kostrzewą czerwoną	S
7140-1	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska na niżu	R

7210	Torfowiska nakredowe	S
9110	Kwaśne buczyny	C
9120	Żyzne buczyny	C
9170-1	Grąd środkowoeuropejski	C
9190	Kwaśne dąbrowy	C
91D0-1	Brzezina bagienna	R
91D0-2	Sosnowy bór bagienny	R
91E0-3	Niżowy łęg jesionowo - olszowy	C

C – siedlisko częste na terenie gminy R – rzadkie na terenie gminy S – występujące sporadycznie

Podobnie jak flora, fauna obszaru gminy Kłodawa jest stosunkowo bogata. Na terenie gminy zanotowano ponad 100 stanowisk objętych opracowaniem gatunków. Najliczniej reprezentowane są ptaki. Rzadkie i zagrożone gatunki stwierdzono na kilkudziesięciu stanowiskach. Sześć gatunków – puchacz, bielik, bocian czarny, kania czarna, kania ruda i błotniak stawowy to gatunki specjalnej troski, kilkanaście innych – zimorodek, gągoł, rybołów, nurogęś, samotnik, dzięcioł czarny, dzięcioł średni, kszyc, żuraw i inne wymaga ochrony aktywnej.

Interesująca jest także herpetofauna. Spośród gadów gatunki specjalnej troski to żółw błotny i gniewosz, natomiast ochrony aktywnej wymagają wszystkie zagrożone płazy – kumak nizinny, rzekotka drzewna, ropucha zielona i inne.

Gatunki zwierząt objęte ochroną gatunkową występujące na terenie gminy		
Nazwa łacińska	Nazwa polska	Status
<i>Accipiter gentilis</i>	Jastrząb gołębiarz	OCh
<i>Accipiter nisus</i>	Krogulec	OCh
<i>Alcedo atthis</i>	Zimorodek	DP I, Oak
<i>Aquila pomarina</i>	Orlik krzykliwy	DP I, Oak
<i>Asio otus</i>	Uszatka	OCh
<i>Athene noctua</i>	Pójdźka	OAK
<i>Bombina bombina</i>	Kumak nizinny	DS II, Oak
<i>Bubo bubo</i>	Puchacz	DP I, DSII, O
<i>Bucephala clangula</i>	Gągoł	OAK
<i>Bufo viridis</i>	Ropucha zielona	OAK
<i>Castor fiber</i>	Bóbr europejski	DS II, OAK
<i>Ciconia nigra</i>	Bocian czarny	DP I, DSII, O
<i>Coenagrion ornatum</i>	Łątka ozdobna	OCh
<i>Columba oenas</i>	Siniak	OCh
<i>Coronella austriaca</i>	Gniewosz	OCh
<i>Cottus gobio</i>	Głowacz białopłetwy	DSII, OAK, OA
<i>Dryocopus martius</i>	Dzięcioł czarny	DP I, OAK
<i>Emys orbicularis</i>	Żółw błotny	DSII, OAK
<i>Ficedula hypoleuca</i>	Muchotówka żałobna	OCh
<i>Gallinago gallinago</i>	Kszyc	OAK
<i>Grus grus</i>	Żuraw	DP I, OAK
<i>Haliaeetus albicilla</i>	Bielik	DP I, OCh
<i>Lutra lutra</i>	Wydra	OCz
<i>Milvus migrans</i>	Kania czarna	DP I, DSII, O
<i>Milvus milvus</i>	Kania ruda	DP I, DSII, O
<i>Opegrapha ssp.</i>	Pismaczek	R
<i>Ophiogomphus cecilia</i>	Trzepla zielona	OCh
<i>Pandion haliaetus</i>	Rybołów	DP I, DSII, O
<i>Pernis apivorus</i>	Trzmielojad	DP I, OAK
<i>Picus viridis</i>	Dzięcioł zielony	OAK
<i>Plecotus auritus</i>	Gacek brunatny	OCh
<i>Scolopax rusticola</i>	Słonka	R
<i>Strix aluco</i>	Puszczyk	OCh
<i>Tringa ochropus</i>	Brodziec samotny	OAK
<i>Tyto alba</i>	Płomykówka	OAK
<i>Unio crassus</i>	Skójka gruboskorupowa	R
<i>Upupa epops</i>	Dudek	OAK
<i>Vipera berus</i>	Żmija zygzakowata	OCh

Ponadto na terenie Nadleśnictwa Kłodawa zostały wyznaczone strefy ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania ptaków takich jak: bielik, bocian czarny, kania ruda, orlik krzykliwy, sokół wędrowny i rybołów.

2.5.14. Zagrożenia środowiska

2.5.14.1. Hałas

Jednym z bardziej determinujących czynników jakości środowiska jest hałas rozumiany jako dźwięki niepożądane, uciążliwe, szkodliwe. Może wywierać on niekorzystny wpływ na zdrowie człowieka, świat zwierzęcy i roślinny, a jego szkodliwość zależy od natężenia, częstotliwości, charakteru zmian w czasie, długości trwania działania.

Do głównych źródeł hałasu zalicza się przemysł i komunikację. Na terenie gminy Kłodawa nie występują jednak zakłady przemysłowe powodujące długotrwały i uciążliwy dla mieszkańców hałas. Pogłębiającym się problemem jest natomiast hałas drogowy. Koncentruje się głównie w bezpośrednim otoczeniu głównych ulic Kłodawy: Gorzowskiej, Chwałęcickiej, Mironickiej, Wojcieszyckiej oraz wzdłuż ciągów komunikacyjnych o najwyższym natężeniu ruchu: Gorzów Wielkopolski – Barlinek i S3 Gorzów Wielkopolski – Szczecin. Sytuację pogarsza dodatkowo rosnąca liczba pojazdów, w tym samochodów ciężarowych oraz zły stan nawierzchni drogowych.

2.5.14.2. Promieniowanie elektromagnetyczne

Źródłem promieniowania elektromagnetycznego niejonizującego są systemy wytwórcze i przesyłowe energii elektrycznej, stacje radiowe, telewizyjne, urządzenia diagnostyczne, terapeutyczne, urządzenia przemysłowe i urządzenia użytku domowego, słowem - promieniowanie to występuje powszechnie w środowisku. Na terenie gminy Kłodawa do sztucznych źródeł emisji pól elektromagnetycznych stanowiących potencjalne zagrożenie dla środowiska należą:

- linie elektroenergetyczne WN i NN,
- linie elektroenergetyczne SN stanowiące podstawowe źródło zaopatrzenia mieszkańców w prąd,
- infrastruktura telekomunikacyjna.

2.5.14.3. Zagrożenia geologiczne

Na terenie gminy Kłodawa nie występują zaewidencjonowane w Systemie Osłony Przeciwosuwiskowej osuwiska oraz tereny zagrożone osuwaniem się mas ziemnych, przy czym należy wskazać, iż zgodnie z Mapą geośrodowiskową Polski w obrębie Chwałęcice wskazano jeden obszar predysponowany do wystąpienia ruchów masowych ziemi.

2.5.14.4. Zagrożenie powodzią

Na terenie gminy Kłodawa, zgodnie z mapami zagrożenia powodziowego oraz mapami ryzyka powodziowego, nie występuje:

- obszar szczególnego zagrożenia powodzią:
 - = na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat (Q1%),
 - = na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat (Q10%),
 - = obszar między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w którym wbudowano trasę wału przeciwpowodziowego,
- obszar, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat (Q 0,2%),
- obszar narażony na zalanie w przypadku zniszczenia lub uszkodzenia wału przeciwpowodziowego.

2.5.14.5. Poważne awarie

Na terenie gminy Kłodawa nie występują zakłady stwarzające zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

2.6. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

2.6.1. Rys historyczny

Rodowód powstania Kłodawy sięga czasów, kiedy istniała jako pomorska osada umocniona kłodami, skąd wywodzi się jej nazwa. Warto jednak odnotować fakt znalezienia na polach wsi dużo starszego od niej samej znaleziska, jakim był brązowy sztylet z epoki kultury unietyckiej (lata 1800 - 1500 p.n.e.), czyli okresu równoległego czasowo państwu Minojskiemu na Krecie. Tereny gminy Kłodawa do połowy XIII wieku należały do Pomorzan i Polan. Miejscowości Kłodawa i Mironice należały do systemu obronnego linii Noteci i Warty, którego centrum stanowił Santok. W 2. połowie XIII wieku ziemie zagarnięte zostały przez margrabiów brandenburskich i weszły w skład Nowej Marchii.

Pierwszy dokument związany z Kłodawą dotyczy fundacji opactwa cysterskiego w Mironicach przez margrabię Albrechta III w 1300 roku. Historia regionu ściśle związana jest ze wspomnianym opactwem. Część miejscowości gminy wykształciła się w tym okresie, czego nieliczne ślady można jeszcze zaobserwować w układach przestrzennych oraz architekturze.

Późniejsza historia Kłodawy zawsze uzależniona była od losów klasztoru Cystersów, a po kasacji klasztoru od domeny elektorskiej w Mironicach. Dopiero po 1945 roku zależność ta odwróciła się.

W czasie II wojny światowej w Kłodawie mieścił się mały obóz jeniecki podległy Stalagowi III C w Drzewicach. Kłodawa została zajęta przez Rosjan 31 stycznia 1945 r., a następnie przekazana polskiej administracji i repatriantom z kresów wschodnich. Już 24 czerwca 1945 r. wystąpił publicznie wójt gm. „Kładow”. W latach 1954-72 znajdowała się tu Gromadzka Rada Narodowa, a do 1975 r. wieś znajdowała się w powiecie gorzowskim.

2.6.2. Obszary i obiekty objęte ochroną

Zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy uwzględnia się w szczególności ochronę:

- zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru i ich otoczenia,
- innych zabytków nieruchomości, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków,
- parków kulturowych (brak na terenie gminy Kłodawa).

Ponadto, uwzględniając wartości historyczne i kulturowe, w ramach niniejszego opracowania uwzględniono udokumentowane w formie stanowisk archeologicznych zabytki archeologiczne.

2.6.2.1. Rejestr zabytków

Zabytki wpisane do rejestru zabytków na terenie gminy Kłodawa						
Lp.	Obiekt	Lokalizacja		Wpis do rejestru zabytków		Datowanie
		Miejscowość	Adres	Numer	Data	
1.	huta, ob. dom mieszkalny	Łośno	Łośno 67	KOK-I-479/63 KOK-I-46/76	30.05.1963 r. 26.10.1976 r.	1746 r.
				nie istnieje do wykreślenia		
2.	dwór	Mironice		306 L-371/A	20.08.1980 r. 16.02.2010 r.	ok. 1830 r.
3.	kościół ewangelicki ob. rzym. – kat. p. w. św. Stanisława Kostki	Różanki		2108 L-341/A	04.05.1971 r. 28.07.2009 r.	1735 r.
4.	cmentarz przykościelny	Różanki		KOK-I-358/91	25.04.1991 r.	XVIII/XIX w.
5.	zespół folwarczny, w tym budynek mieszkalny, 3 budynki gospodarcze	Różanki	ul. Gorzowska 5	2109 L-380/A	04.05.1971 r. 05.03.2010 r.	XIX w.
6.	aleja lipowa	Różanki	wzdłuż drogi krajowej nr 22	2155 L-427/A	01.06.1974 r. 18.04.2011 r.	1860-1880 r.
7.	kościół ewangelicki, ob. rzym. – kat. fil. p.w. Przemienienia Pańskiego	Santoczno	ul. Parkowa 2	657 KOK-I-93/76 L-339/A	18.12.1963 r. 05.11.1976 r. 27.07.2009 r.	1765 r.
8.	budynek dawnej szkoły	Santoczno	ul. Parkowa 1, 3	KOK-I-2110	04.05.1971 r.	XVIII w.
9.	kościół fil. p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego	Wojcieszyce	ul. Kasztanowa 3	190 KOK-I-20/76 L-340/A	16.03.1961 r. 22.10.1976 r. 28.07.2009 r.	XIII/XIV w.

2.6.2.2. Gminna Ewidencja Zabytków

Obiekty ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków				
Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Datowanie
1.	Chwałęcice	średniowieczny układ ruralistyczny – owalnica/ wielodrożnica	Chwałęcice	poł. X w. 950-1250
2.	Chwałęcice	kościół rzymsko-katolicki filialny pw. Niepokalanego Poczęcia	ul. Kościelna bn	pocz. XX w.
3.	Chwałęcice	cmentarz przykościelny	ul. Kościelna, ul. Lipowa	poł. XIX w.
4.	Chwałęcice	ogrodzenie kościelne	ul. Kościelna, ul. Lipowa	pocz. XX w.
5.	Chwałęcice	cmentarz ewangelicki, ob. komunalny	ul. Parkowa bn	poł. XIX w.
6.	Chwałęcice	budynek mieszkalny	ul. Lipowa 42	ok. 1910 r.
7.	Kłodawa	średniowieczny układ ruralistyczny – owalnica/ wielodrożnica	Kłodawa	X w. 1300 r.
8.	Kłodawa	kościół rzymsko-katolicki parafialny pw. MB Różańcowej	ul. Gorzowska bn	1858-1860
9.	Kłodawa	cmentarz przykościelny	ul. Gorzowska bn	poł. XIX w.
10.	Kłodawa	cmentarz komunalny (II)	ul. Gorzowska bn	1945 r.
11.	Kłodawa	cmentarz ewangelicki (I), ob. nieczynny	ul. Gorzowska bn	poł. XIX w.
12.	Kłodawa	dwór, ob. siedziba Nadleśnictwa Kłodawa	ul. Gorzowska 31	1 poł. XIX w.
13.	Kłodawa	budynek Nadleśnictwa Kłodawa	ul. Gorzowska 31	1 poł. XIX w.
14.	Kłodawa	zespół folwarczny	ul. Wojcieszycza, ul. Jeziorna	XIX/XX w.
15.	Kłodawa	stodoła w zespole folwarcznym	ul. Wojcieszycza	XIX w.
16.	Kłodawa	spichlerz w zespole folwarcznym	ul. Wojcieszycza	XIX/XX w.
17.	Kłodawa	chałupa	ul. Gorzowska 46	pocz. XIX w.
18.	Kłodawa	dom parafialny	ul. Gorzowska 50	pocz. XX w.
19.	Kłodawa	budynek mieszkalny	ul. Gorzowska 61	pocz. XX w.
20.	Kłodawa	stodoła	ul. Gorzowska 63	ok. 1920 r.
21.	Kłodawa	tablica pamiątkowa na elewacji przedszkola	ul. Kościelna 15	1982 r.
22.	Kłodawa	budynek mieszkalny	ul. Kościelna 20	pocz. XX w.
23.	Lipy	budynek mieszkalny	Lipy 1 (2)	1903 r.
24.	Lipy	budynek inwentarski, ob. magazyn	Lipy 1 (2)	ok. 1903 r.
25.	Lipy	stodoła	Lipy 1 (2)	1929 r.
26.	Lipy	budynek mieszkalny – leśniczówka Lubociesz	Lipy 4	kon. XIX w.
27.	Łośno	kościół rzymsko-katolicki filialny pw. św. Piotra i Pawła	Łośno bn	1913 r.
28.	Łośno	cmentarz przykościelny	Łośno bn	poł. XIX w.
29.	Łośno	cmentarz komunalny	Łośno bn	ok. 1950 r.
30.	Łośno	cmentarz ewangelicki	Łośno bn	poł. XIX w.
31.	Łośno	huta, ob. dom	Łośno 67 (nad rzeką Łośnicą)	1746 r.
32.	Łośno	budynek mieszkalny	Łośno 7	pocz. XX w.
33.	Łośno	budynek inwentarsko-magazynowy	Łośno 11	pocz. XX w.
34.	Łośno	plebania ze szkołą, ob. dom	Łośno 12	4 ćw. XIX w.
35.	Łośno	budynek mieszkalny	Łośno 29	I. 20. XX w.
36.	Łośno	budynek mieszkalny	Łośno 33	I. 10. XX w.
37.	Łośno	budynek mieszkalny	Łośno 35	I. 20. XX w.
38.	Łośno	stodoła	Łośno 47	kon. XIX w.
39.	Łośno	obora	Łośno 47	kon. XIX w.
40.	Łośno	budynek mieszkalny	Łośno 74	kon. XIX w.
41.	Łośno	stodoła	Łośno 91	kon. XIX w.
42.	Mironice	cmentarz przykościelny (II)	Mironice bn	pocz. XIX w.
43.	Mironice	cmentarz ewangelicki (I), ob. nieczynny	Mironice – przy drodze do Marzęcina	poł. XIX w.
44.	Mironice	cmentarz ewangelicki, ob. nieczynny	ul. Mironicka – przy szosie do Kłodawy	poł. XIX w.
45.	Mironice	dwór	Mironice	ok. 1830 r.
46.	Mironice	park dworski	Mironice	XIX w.
47.	Mironice	zespół folwarczny	Mironice 17	XIX/XX w.
48.	Mironice	budynek mieszkalny	Mironice 5	ok. 1900 r.
49.	Mironice	budynek mieszkalny	Mironice 6	ok. 1910 r.
50.	Mironice	budynek mieszkalny	Mironice 9	ok. 1900 r.
51.	Mironice	budynek mieszkalny	Mironice 10	ok. 1900 r.

Obiekty ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków				
Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Datowanie
52.	Różanki	średniowieczny układ ruralistyczny – owalnica/ wielodrożnica	Różanki	1337 r.
53.	Różanki	aleja lipowa wzdłuż drogi krajowej nr 22 od granic miasta Gorzowa Wlkp. do miejscowości Różanki	wzdłuż drogi krajowej nr 22	1860-1880
54.	Różanki	kościół rzymsko-katolicki pw. św. Stanisława Kostki	Różanki	1735 r.
55.	Różanki	cmentarz przykościelny	Różanki	XVIII/XIX w.
56.	Różanki	cmentarz komunalny	Różanki	poł. XIX w.
57.	Różanki	park pałacowy – krajobrazowy	Różanki	2 poł. XIX w.
58.	Różanki	zespół folwarczny	ul. Gorzowska 5	XIX w.
59.	Różanki	budynek mieszkalny w zespole folwarcznym	ul. Gorzowska 5	XIX w.
60.	Różanki	budynek mieszkalny	ul. Lipowa 2	ok. 1870 r.
61.	Różanki	stodoła	ul. Niepodległości 19	ok. 1910 r.
62.	Różanki	budynek mieszkalny	ul. Niepodległości 22	4 ćw. XIX w.
63.	Różanki	poczta, ob. budynek mieszkalny	ul. Wiśniowa 1	I. 30. XX w.
64.	Różanki	budynek mieszkalny	ul. Niepodległości 2 (ul. Wojcieszycza 2)	I. 10. XX w.
65.	Różanki	obora	ul. Niepodległości 2 (ul. Wojcieszycza 2)	1891 r.
66.	Różanki	stodoła	ul. Niepodległości 4 (ul. Wojcieszycza 4)	kon. XIX w.
67.	Rybakowo	kościół rzymsko-katolicki filialny pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa	ul. Lipowa 10	ok. 1950 r.
68.	Rybakowo	sala wiejska – budynek usługowy	ul. Lipowa 26-28	1910 r.
69.	Rybakowo	cmentarz ewangelicki	ul. Lipowa bn	poł. XIX w.
70.	Rybakowo	cmentarz ewangelicki	ul. Dębowa, ul. Polna	pocz. XX w.
71.	Rybakowo	budynek mieszkalny	ul. Dębowa 1	ok. 1920 r.
72.	Rybakowo	budynek mieszkalny	ul. Sosnowa 7 (ul. Lipowa 41)	ok. 1900 r.
73.	Santocko	średniowieczny układ ruralistyczny – owalnica/ wielodrożnica	Santocko	1236 r.
74.	Santocko	kościół rzymsko-katolicki filialny pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny	ul. Kościelna 23	1909 r.
75.	Santocko	cmentarz ewangelicki, ob. nieczynny	ul. Wiejska, ul. Źródłana	poł. XIX w.
76.	Santocko	budynek mieszkalny	ul. Śliwkowa 3 (Santocko 5)	pocz. XX w.
77.	Santocko	stodoła	ul. Śliwkowa 3 (Santocko 5)	ok. 1900 r.
78.	Santocko	stodoła	ul. Wiejska 38 (Santocko 9)	ok. 1900 r.
79.	Santocko	budynek mieszkalno-inwentarsko-magazynowy	ul. Wiejska 78 (Santocko 26)	I. 20. XX w.
80.	Santocko	budynek mieszkalny	ul. Wiejska 86 (Santocko 28)	I. 10. XX w.
81.	Santocko	budynek mieszkalny	ul. Kościelna 1 (Santocko 41)	1866 r.
82.	Santocko	stodoła	ul. Kościelna 1 (Santocko 41)	1880 r.
83.	Santocko	budynek mieszkalny	ul. Kościelna 8-9 (Santocko 46)	I. 30. XX w.
84.	Santocko	budynek mieszkalny	ul. Kościelna 12-13 (Santocko 47)	I. 30. XX w.
85.	Santocko	budynek mieszkalny	ul. Kościelna 26 (Santocko 55)	kon. XIX w.
86.	Santoczno	nowożytny układ ruralistyczny - wielodrożnica	Santoczno	1765 r.
87.	Santoczno	kościół rzymsko-katolicki filialny pw. Przemienienia Pańskiego	ul. Parkowa 2	1765 r.
88.	Santoczno	cmentarz przykościelny	ul. Parkowa 2	2 poł. XVIII w.
89.	Santoczno	cmentarz komunalny	ul. Leśna bn	1950 r.
90.	Santoczno	cmentarz ewangelicki	ul. Leśna bn	pocz. XX w.
91.	Santoczno	cmentarz ewangelicki	ul. Kasztanowa bn	poł. XIX w.
92.	Santoczno	budynek d. szkoły	ul. Parkowa 3 (Santoczno nr 2)	XVIII w.
93.	Santoczno	budynek mieszkalny	ul. Jeziorna 5	ok. 1900 r.
94.	Santoczno	budynek mieszkalny	ul. Jeziorna 11	kon. XIX w.
95.	Wojcieszycze	średniowieczny układ ruralistyczny – owalnica/ wielodrożnica	Wojcieszycze	2 poł. XIII w. 1337 r.
96.	Wojcieszycze	kościół rzymsko-katolicki filialny pw. Podwyższenia Krzyża Świętego	ul. Kasztanowa 3	XIII/XIV w.
97.	Wojcieszycze	cmentarz przykościelny	ul. Kasztanowa 3	XIII w.
98.	Wojcieszycze	ogrodzenie kościelne	ul. Kasztanowa 3	XIX/XX w.

Obiekty ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków				
Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Datowanie
99.	Wojcieszyce	cmentarz ewangelicki	ul. Parkowa bn	poł. XIX w.
100.	Wojcieszyce	zespół folwarczny	ul. Wspólna 27	pocz. XX w.
101.	Wojcieszyce	pałac	Wojcieszyce	pocz. XX w.
102.	Wojcieszyce	magazyn (1)	Wojcieszyce	pocz. XX w.
103.	Wojcieszyce	magazyn (2)	Wojcieszyce	pocz. XX w.
104.	Wojcieszyce	magazyn (3)	Wojcieszyce	pocz. XX w.
105.	Wojcieszyce	budynek mieszkalny	ul. Kasztanowa 2	pocz. XX w.
106.	Wojcieszyce	obora (1)	ul. Kasztanowa 2	1881 r.
107.	Wojcieszyce	obora (2)	ul. Kasztanowa 2	1892 r.
108.	Wojcieszyce	budynek mieszkalny	ul. Strzelecka 13 (39)	ok. 1929 r.
109.	Wojcieszyce	budynek inwentarsko-magazynowy (obora)	ul. Strzelecka 13 (39)	1929 r.
110.	Wojcieszyce	budynek inwentarsko-magazynowy	ul. Wspólna 11	ok. 1898 r.
111.	Wojcieszyce	stodoła (obora)	ul. Wspólna 11	1898 r.
112.	Wojcieszyce	obora	ul. Wspólna 25 (48)	1888 r.
113.	Zdroisko	cmentarz ewangelicki, ob. nieczynny	ul. Bukowa 6	poł. XIX w.
114.	Zdroisko	most drogowy na rzece Santoczna	Kanał Santoczna	1 ćw. XX w.
115.	Zdroisko	budynek mieszkalny	ul. Bukowa 27	ok. 1910 r.
116.	Zdroisko	młyn wodny	ul. Młyńska 6	ok. 1920 r.

2.6.2.3. Stanowiska archeologiczne

Stanowiska archeologiczne na terenie gminy						
Lp.	AZP	Miejscowość	Nr stan. na obsz. AZP	Typ stanowiska	Chronologia	Nr rejestru zabytków
1.	42-11	Kłodawa	3	śląd osadnictwa	Epoka kamienia	
2.	42-12	Łośno	1	huta szkła, osada	Nowożytność	
3.	42-12	Łośno	2	śląd osadnictwa	Późne średniowiecze (XIV-XV w.)	
4.	42-12	Łośno	3	obozowisko?	Epoka kamienia	
5.	42-12	Rybakowo	4	śląd osadnictwa	Epoka kamienia	
6.	42-12	Rybakowo	5	śląd osadnictwa	Epoka kamienia	
7.	42-12	Rybakowo	6	śląd osadnictwa	Epoka kamienia	
8.	42-12	Rybakowo	7	śląd osadnictwa	Epoka kamienia	
9.	42-12	Rybakowo	8	śląd osadnictwa	Epoka kamienia	
10.	42-12	Rybakowo	9	śląd osadnictwa	Epoka kamienia	
11.	42-13	Rybakowo	1	śląd osadnictwa osada	Epoka kamienia Wczesne średniowiecze	
12.	42-13	Rybakowo	2	śląd osadnictwa	Pradzieje	
13.	42-13	Rybakowo	3	śląd osadnictwa	Epoka kamienia	
14.	42-13	Rybakowo	4	stanowisko przetwórcze krzemienia	Epoka kamienia	
15.	42-13	Rybakowo	5	śląd osadnictwa	Nowożytność	
16.	42-13	Santoczno	6	śląd osadnictwa	Epoka kamienia	
17.	42-13	Santoczno	7	śląd osadnictwa	Pradzieje, Nowożytność	
18.	42-13	Santoczno	8	śląd osadnictwa	Epoka kamienia	
19.	42-13	Santoczno	9	śląd osadnictwa	Epoka kamienia	
20.	42-13	Santoczno	16	śląd osadnictwa	Epoka kamienia	
21.	42-13	Santoczno	17	śląd osadnictwa	Pradzieje	
22.	42-13	Rybakowo	18	śląd osadnictwa	Epoka kamienia	
23.	42-13	Santoczno	19	śląd osadnictwa	Epoka kamienia – mezolit?	

Stanowiska archeologiczne na terenie gminy						
Lp.	AZP	Miejscowość	Nr stan. na obsz. AZP	Typ stanowiska	Chronologia	Nr rejestru zabytków
24.	42-13	Rybakowo	20	śląd osadnictwa	Epoka kamienia, Nowożytność	
25.	42-13	Rybakowo	21	śląd osadnictwa	Epoka kamienia, Nowożytność	
26.	42-13	Rybakowo	22	śląd osadnictwa	Pradzieje	
27.	42-13	Rybakowo	23	śląd osadnictwa	Późne średniowiecze	
28.	42-13	Rybakowo	24	stanowisko przetwórcze krzemienia śląd osadnictwa	Epoka kamienia Nowożytność	
29.	42-13	Rybakowo	25	śląd osadnictwa	Pradzieje, Nowożytność	
30.	42-13	Rybakowo	26	śląd osadnictwa	Epoka kamienia	
31.	42-13	Rybakowo	27	śląd osadnictwa	Epoka kamienia, Nowożytność	
32.	42-13	Rybakowo	28	obozowisko	Epoka kamienia – mezolit	
33.	42-13	Santoczno	29	obozowisko	Epoka kamienia – mezolit	
34.	43-10	Santocko	20	pkt osadniczy osada pkt osadniczy	Epoka kamienia – paleolit – horyzont trzciniecki, neolit – kultura ceramiki sznurowej Kultura łużycka Pradzieje	
35.	43-10	Santocko	21	pkt osadniczy	Kultura łużycka	
36.	43-10	Santocko	22	pkt osadniczy	Epoka kamienia – horyzont trzciniecki, Kultura łużycka	
37.	43-10	Santocko	23	obozowisko	Epoka kamienia – paleolit schyłkowy	
38.	43-10	Santocko	24	osada	Epoka kamienia – neolit kultura ceramiki sznurowej	
39.	43-10	Santocko	25	pkt osadniczy	Epoka kamienia	
40.	43-11	Mironice	1	osada	Epoka kamienia	546/Ar 12.12.1974 r.
41.	43-11	Mironice	2	śląd osadnictwa	Epoka kamienia	545/Ar 12.12.1974 r.
42.	43-11	Mironice	3	osada	Okres wpływów rzymskich	549/Ar 12.12.1974 r.
43.	43-11	Mironice	4	osada	Halsztat C-D, Okres wpływów rzymskich, Późne średniowiecze	547/Ar 12.12.1974 r.
44.	43-11	Mironice	5	osada	Okres wpływów rzymskich	nr 548/Ar 12.12.1974 r.
45.	43-11	Santocko	6	śląd osadnictwa osada	Epoka kamienia –neolit, Okres wpływów rzymskich, Późne średniowiecze	553/Ar 12.12.1974 r.
46.	43-11	Santocko	7	osada punkt osadniczy	Wczesna epoka brązu Okres wpływów rzymskich	
47.	43-11	Santocko	8	osada punkt osadniczy	Wczesna epoka brązu Późne średniowiecze	
48.	43-11	Santocko	9	punkt osadniczy	Epoka kamienia -neolit	
49.	43-11	Santocko	10	osada	Epoka kamienia -neolit	
50.	43-11	Santocko	11	osada	Epoka kamienia-neolit - wczesna ep. brązu	
51.	43-11	Mironice	12	osada punkt osadniczy	Epoka kamienia -neolit Pradzieje	
52.	43-11	Mironice	13	osada śląd osadnictwa	Epoka kamienia -neolit Późne średniowiecze	
53.	43-11	Mironice	14	klasztor	Średniowiecze- Nowożytność (XIII-XIV w.)	
54.	43-12	Wojcieszycy	1	obozowisko osada	Epoka kamienia-mezolit, Epoka kamienia-neolit-Kult. pucharów lejkowatych, Kult. amfor kulistych, Kult. łużycka	

Stanowiska archeologiczne na terenie gminy						
Lp.	AZP	Miejscowość	Nr stan. na obsz. AZP	Typ stanowiska	Chronologia	Nr rejestru zabytków
55.	43-12	Różanki	2	osada	Epoka kamienia -neolit - Kult. pucharów lejkowatych?	
56.	43-12	Różanki	3	śląd osadnictwa	Pradzieje	
57.	43-12	Różanki	4	osada	Epoka kamienia -neolit, Ep. brązu -Halsztat	
58.	43-12	Różanki	5	osada śląd osadnictwa	Epoka kamienia –neolit-Kult. pucharów lejkowatych, Kult. amfor kulistych, Nowożytność	
59.	43-12	Różanki	6	obozowisko? śląd osadnictwa	Epoka kamienia -neolit?, Nowożytność	
60.	43-12	Wojcieszyce	7	śląd osadnictwa	Epoka kamienia -neolit, Nowożytność	
61.	43-12	Wojcieszyce	8	osada śląd osadnictwa	Epoka kamienia -neolit - Kult. pucharów lejkowatych, Nowożytność	
62.	43-12	Wojcieszyce	9	osada śląd osadnictwa	Epoka kamienia -neolit - Kult. pucharów lejkowatych, Nowożytność	
63.	43-12	Wojcieszyce	10	śląd osadnictwa	Epoka kamienia -neolit - Kult. pucharów lejkowatych?	
64.	43-12	Wojcieszyce	11	śląd osadnictwa	Pradzieje	
65.	43-12	Wojcieszyce	12	osada śląd osadnictwa	Epoka kamienia -neolit?, Nowożytność	
66.	43-12	Wojcieszyce	13	osada śląd osadnictwa	Epoka kamienia -neolit - Kult. pucharów lejkowatych, Pradzieje, Wczesne średniowiecze, Nowożytność	
67.	43-12	Różanki	14	osada?	Epoka kamienia -neolit	
68.	43-12	Różanki	15	śląd osadnictwa	Epoka kamienia- mezolit-neolit	
69.	43-12	Różanki	16	obozowisko	Epoka kamienia- mezolit	
70.	43-12	Wojcieszyce	17	osada	Pradzieje	
71.	43-12	Wojcieszyce	18	osada śląd osadnictwa	Epoka kamienia -neolit, Średniowiecze, Nowożytność	
72.	43-12	Różanki	19	obozowisko	Epoka kamienia- mezolit-neolit	
73.	43-12	Różanki	20	obozowisko	Epoka kamienia- mezolit	
74.	43-12	Różanki	21	obozowisko? śląd osadnictwa	Epoka kamienia- mezolit-neolit, Nowożytność	
75.	43-12	Różanki	22	osada śląd osadnictwa	Pradzieje Nowożytność	
76.	43-12	Różanki	23	obozowisko śląd osadnictwa	Epoka kamienia- mezolit, Nowożytność	
77.	43-12	Różanki	24	śląd osadnictwa	Pradzieje	
78.	43-12	Różanki	25	śląd osadnictwa	Pradzieje	
79.	43-12	Wojcieszyce	26	śląd osadnictwa	Pradzieje, Średniowiecze - Nowożytność	
80.	43-12	Wojcieszyce	27	śląd osadnictwa	Epoka kamienia -neolit?, Wczesne średniowiecze, Późne średniowiecze - Nowożytność	
81.	43-12	Wojcieszyce	28	śląd osadnictwa	Epoka kamienia -neolit, Pradzieje, Późne średniowiecze - Nowożytność	
82.	43-12	Wojcieszyce	29	osada śląd osadnictwa	Epoka kamienia -neolit - Kult. pucharów lejkowatych? Późne średniowiecze - Nowożytność	
83.	43-12	Wojcieszyce	30	śląd osadnictwa	Pradzieje, Późne średniowiecze - Nowożytność	

Stanowiska archeologiczne na terenie gminy						
Lp.	AZP	Miejscowość	Nr stan. na obsz. AZP	Typ stanowiska	Chronologia	Nr rejestru zabytków
84.	43-12	Wojcieszycze	31	śląd osadnictwa	Epoka kamienia -neolit, Późne średniowiecze - Nowożytność	
85.	43-12	Wojcieszycze	32	osada śląd osadnictwa	Epoka kamienia -neolit, Pradzieje, Późne średniowiecze - Nowożytność	
86.	43-12	Wojcieszycze	33	osada	Epoka kamienia -neolit - Kult. pucharów lejkowatych	
87.	43-12	Wojcieszycze	34	śląd osadnictwa	Epoka kamienia- mezolit- neolit, Wczesne średniowiecze?, Nowożytność	
88.	43-12	Wojcieszycze	35	osada śląd osadnictwa	Epoka kamienia -neolit - Kult. pucharów lejkowatych, Pradzieje, Późne średniowiecze - Nowożytność	
89.	43-12	Wojcieszycze	36	osada śląd osadnictwa	Epoka kamienia -neolit - Kult. pucharów lejkowatych Wczesne średniowiecze, Nowożytność	
90.	43-12	Wojcieszycze	37	śląd osadnictwa	Pradzieje, Nowożytność	
91.	43-12	Wojcieszycze	38	śląd osadnictwa	Pradzieje, Wczesne średniowiecze, Nowożytność	
92.	43-12	Wojcieszycze	39	osada śląd osadnictwa	Epoka kamienia -neolit - Kult. pucharów lejkowatych Kult. łużycka-późna ep. brązu / Halsztat, Późne średniowiecze, Nowożytność	
93.	43-12	Wojcieszycze	40	śląd osadnictwa	Epoka kamienia -neolit?, Późne średniowiecze - Nowożytność	
94.	43-12	Wojcieszycze	41	obozowisko? osada śląd osadnictwa	Epoka kamienia Kult. łużycka –ep. brązu- Halsztat, Wczesne średniowiecze Nowożytność	
95.	43-12	Wojcieszycze	42	śląd osadnictwa	Wczesne średniowiecze?, Nowożytność	
96.	43-12	Wojcieszycze	43	śląd osadnictwa	Pradzieje, Nowożytność	
97.	43-12	Wojcieszycze	44	śląd osadnictwa	Pradzieje, Średniowiecze	
98.	43-12	Wojcieszycze	45	osada	Epoka kamienia -neolit?	
99.	43-12	Wojcieszycze	46	śląd osadnictwa	Pradzieje	
100.	43-12	Wojcieszycze	47	śląd osadnictwa	Wczesne średniowiecze, Późne średniowiecze	
101.	43-12	Wojcieszycze	48	śląd osadnictwa	Pradzieje	
102.	43-12	Wojcieszycze	49	osada śląd osadnictwa	Epoka kamienia -neolit Nowożytność	
103.	43-12	Wojcieszycze	50	śląd osadnictwa	Epoka kamienia, Okr. wpływów rzymskich?, Późne średniowiecze, Nowożytność	
104.	43-12	Wojcieszycze	51	śląd osadnictwa	Epoka kamienia?, Pradzieje, Wczesne średniowiecze, Późne średniowiecze, Nowożytność	
105.	43-12	Wojcieszycze	52	śląd osadnictwa	Epoka kamienia	
106.	43-12	Wojcieszycze	53	śląd osadnictwa	Epoka kamienia -neolit - Kult. pucharów lejkowatych, Kult. amfor kulistych?	
107.	43-12	Wojcieszycze	54	obozowisko? śląd osadnictwa	Epoka kamienia Wczesne średniowiecze?	
108.	43-12	Wojcieszycze	55	obozowisko	Epoka kamienia- mezolit	
109.	43-12	Wojcieszycze	56	obozowisko cmentarzysko?	Epoka kamienia- mezolit Kult. łużycka- ep. brązu?	

Stanowiska archeologiczne na terenie gminy						
Lp.	AZP	Miejscowość	Nr stan. na obsz. AZP	Typ stanowiska	Chronologia	Nr rejestru zabytków
110.	43-12	Wojcieszycze	57	obozowisko	Epoka kamienia- mezolit	
111.	43-12	Wojcieszycze	58	osada	Epoka kamienia -neolit - Kult. pucharów lejkowatych	
112.	43-12	Wojcieszycze	59	osada, śląd osadnictwa	Epoka kamienia -neolit, Nowożytność	
113.	43-12	Łośno	60	śląd osadnictwa	Epoka kamienia -neolit - Kult. pucharów lejkowatych, Kult. unietycka-wczesna ep. brązu, Nowożytność	
114.	43-12	Łośno	61	śląd osadnictwa osada	Epoka kamienia- mezolit?, Nowożytność Kult. łużycka - ep. brązu - Halsztat?,	
115.	43-12	Łośno	62	stan. przetwórcze krzemienia śląd osadnictwa	Epoka kamienia Nowożytność	
116.	43-12	Łośno	63	obozowisko śląd osadnictwa	Epoka kamienia- mezolit/neolit, Nowożytność	
117.	43-12	Łośno	64	obozowisko, śląd osadnictwa śląd hutnictwa	Epoka kamienia- mezolit Nowożytność	
118.	43-12	Łośno	65	śląd osadnictwa	Epoka kamienia- mezolit, Nowożytność	
119.	43-12	Łośno	66	huta szkła śląd osadnictwa	Nowożytność	
120.	43-12	Łośno	67	śląd osadnictwa	Epoka kamienia, Pradzieje, Nowożytność	
121.	43-12	Kłodawa	68	osada	Epoka kamienia –neolit-kult. pucharów lejkowatych	543/Ar 12.12.1974 r.
122.	43-12	Kłodawa	69	osada	Epoka kamienia -neolit - kult. pucharów lejkowatych?	538/Ar 12.12.1974
123.	43-12	Kłodawa	70	śląd osadnictwa	Pradzieje, Nowożytność	
124.	43-12	Kłodawa	71	osada śląd osadnictwa	Kult. łużycka?- ep. brązu - Halsztat? Nowożytność	542/Ar 12.12.1974 r.
125.	43-12	Kłodawa	72	osada śląd osadnictwa	Epoka kamienia -neolit - kult. pucharów lejkowatych, Nowożytność	
126.	43-12	Kłodawa	73	śląd osadnictwa	Pradzieje	
127.	43-12	Kłodawa	74	śląd osadnictwa	Epoka kamienia -neolit - kult. pucharów lejkowatych, Nowożytność	
128.	43-12	Kłodawa	75	osada	Epoka kamienia -neolit - kult. pucharów lejkowatych, Wczesne średniowiecze	
129.	43-12	Kłodawa	76	śląd osadnictwa	Pradzieje	
130.	43-12	Kłodawa	77	śląd osadnictwa	Epoka kamienia -neolit - kult. pucharów lejkowatych, Wczesne średniowiecze	
131.	43-12	Kłodawa	78	osada śląd osadnictwa	Wczesne średniowiecze, Nowożytność	
132.	43-12	Kłodawa	79	osada śląd osadnictwa	Wczesne średniowiecze, Nowożytność	
133.	43-12	Kłodawa	80	osada śląd osadnictwa	Wczesne średniowiecze, Nowożytność	
134.	43-12	Łośno	81	śląd osadnictwa	Wczesne średniowiecze?	
135.	43-12	Wojcieszycze	82	śląd osadnictwa	Pradzieje	
136.	43-12	Kłodawa	83	śląd osadnictwa	Pradzieje	
137.	43-12	Kłodawa	84	śląd osadnictwa	Pradzieje, Nowożytność	
138.	43-12	Kłodawa	85	śląd osadnictwa	Pradzieje, Wczesne średniowiecze	

Stanowiska archeologiczne na terenie gminy						
Lp.	AZP	Miejscowość	Nr stan. na obsz. AZP	Typ stanowiska	Chronologia	Nr rejestru zabytków
139.	43-12	Wojcieszycze	86	osada ślad osadnictwa	Epoka kamienia-neolit - kult. pucharów lejkowatych, Kult. łużycka- późna ep. brązu Wczesne średniowiecze, Późne średniowiecze	
140.	43-12	Wojcieszycze	87	osada ślad osadnictwa	Epoka kamienia -neolit - kult. pucharów lejkowatych, Okres wpływów rzymskich?, Nowożytność	
141.	43-12	Wojcieszycze	88	ślad osadnictwa	Pradzieje, Nowożytność	
142.	43-12	Wojcieszycze	89	ślad osadnictwa osada	Epoka kamienia -neolit?- kult. pucharów lejkowatych?, Średniowiecze, Nowożytność Wczesne średniowiecze	
143.	43-12	Wojcieszycze	90	osada ślad osadnictwa	Kult. łużycka?- późna ep. brązu?, Wczesne średniowiecze, Nowożytność	
144.	43-12	Wojcieszycze	91	ślad osadnictwa	Pradzieje, Średniowiecze, Nowożytność	
145.	43-12	Wojcieszycze	92	ślad osadnictwa	Pradzieje	
146.	43-12	Wojcieszycze	93	ślad osadnictwa	Pradzieje	
147.	43-12	Wojcieszycze	94	ślad osadnictwa	Pradzieje	
148.	43-12	Wojcieszycze	95	ślad osadnictwa	Pradzieje	
149.	43-12	Wojcieszycze	96	osada	Kult. łużycka - ep. brązu - Halsztat	
150.	43-12	Wojcieszycze	97	ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze?	
151.	43-12	Wojcieszycze	98	ślad osadnictwa	Późna ep. brązu	
152.	43-12	Różanki	99	obozowisko osada	Epoka kamienia- mezolit, Epoka kamienia-neolit?- kult. pucharów lejkowatych Okr. wpływów rzymskich?	
153.	43-12	Wojcieszycze	100	ślad osadnictwa	Kult. łużycka -Późna ep. brązu?	
154.	43-12	Wojcieszycze	101	ślad osadnictwa	Epoka kamienia, Ep. brązu?	
155.	43-12	Wojcieszycze	102	ślad osadnictwa	Pradzieje	
156.	43-12	Różanki	103	ślad osadnictwa	Pradzieje	
157.	43-12	Różanki	104	ślad osadnictwa	Pradzieje, Późne średniowiecze, Nowożytność	
158.	43-12	Łośno	105	ślad osadnictwa	Pradzieje	
159.	43-12	Łośno	106	ślad osadnictwa	Pradzieje	
160.	43-12	Łośno	107	obozowisko ślad osadnictwa	Epoka kamienia- mezolit Kult. łużycka?- ep. brązu?	
161.	43-12	Santoczno	108	ślad osadnictwa	Pradzieje	
162.	43-12	Santoczno	109	ślad osadnictwa	Pradzieje	
163.	43-12	Santoczno	110	ślad osadnictwa	Pradzieje	
164.	43-12	Santoczno	111	ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze?	
165.	43-12	Wojcieszycze	112	obozowisko	Epoka kamienia	
166.	43-12	Wojcieszycze	113	osada	Epoka kamienia -neolit /ep. brązu	
167.	43-12	Wojcieszycze	114	osada ślad osadnictwa	Pradzieje Nowożytność	
168.	43-12	Różanki	115	kopiec ziemny	Nowożytność	
169.	43-13	Santoczno	1	ślad osadnictwa?	Wczesne średniowiecze	
170.	43-13	Santoczno	2	ślad osadnictwa	?	

Stanowiska archeologiczne na terenie gminy						
Lp.	AZP	Miejscowość	Nr stan. na obsz. AZP	Typ stanowiska	Chronologia	Nr rejestru zabytków
171.	43-13	Santoczno	3	śląd osadnictwa huta żelaza	Epoka kamienia, Średniowiecze? Nowożytność	
172.	43-13	Zdroisk	4	śląd osadnictwa	Epoka kamienia, Nowożytność	
173.	43-13	Zdroisk	8	śląd osadnictwa	Kult. łużycka	
174.	43-13	Santoczno	9	cmentarzysko?	Kult. łużycka	
175.	43-13	Santoczno	10	osada	Epoka kamienia-neolit-kult. pucharów lejkowatych	
176.	43-13	Santoczno	11	śląd osadnictwa	Epoka kamienia	
177.	43-13	Zdroisk	12	śląd osadnictwa	Pradzieje	
178.	43-13	Zdroisk	13	osada śląd osadnictwa	Kult. łużycka Nowożytność	
179.	43-13	Zdroisk	14	huta żelaza	XVIII-XX w.	
180.	44-10	Santocko	9	osada	Kult. łużycka - ep. brązu	
181.	44-10	Santocko	10	pkt osadniczy	Kult. łużycka - ep. brązu	
182.	44-10	Santocko	11	pkt osadniczy osada?	Kult. łużycka Nowożytność	
183.	44-11	Chwałęcice	4	śląd osadnictwa pkt osadniczy osada	Epoka kamienia -neolit, Późne średniowiecze Epoka brązu Okr. wpływów rzymskich	
184.	44-11	Chwałęcice	5	śląd osadnictwa osada	Epoka kamienia, Późne średniowiecze Wczesne średniowiecze (faza C)	
185.	44-11	Chwałęcice	9	osada śląd osadnictwa	Okr. wpływów rzymskich (faza C) Wczesne średniowiecze?, Późne średniowiecze	
186.	44-11	Chwałęcice	10	śląd osadnictwa	Pradzieje, Okr. wpływów rzymskich, Późne średniowiecze	
187.	44-11	Chwałęcice	11	śląd osadnictwa osada	Epoka kamienia Młodszy okr. przedrzymski	
188.	44-11	Chwałęcice	12	osada	Wczesne średniowiecze (faza C-E)	
189.	44-11	Chwałęcice	13	osada	Halsztat D- okr. lateński A, Okr. wpływów rzymskich	
190.	44-11	Kłodawa	14	osada śląd osadnictwa	Okr. wpływów rzymskich faza C, Wczesne średniowiecze, Wczesne średniowiecze (faza E)	
191.	44-11	Kłodawa	15	śląd osadnictwa? śląd osadnictwa	Halsztat D-okr. lateński A? Pradzieje, Późne średniowiecze	
192.	44-11	Kłodawa	16	śląd osadnictwa punkt osadniczy	Epoka kamienia -paleolit schyłkowy, Późne średniowiecze Pradzieje	
193.	44-11	Kłodawa	17	śląd osadnictwa osada produkcyjna osada	Epoka kamienia Okr. wpływów rzymskich Halsztat C- D -kult. łużycka, Wczesne średniowiecze, Późne średniowiecze	515/Ar 12.12.1974 r.
194.	44-11	Kłodawa	18	śląd osadnictwa punkt osadniczy	Epoka kamienia, Późne średniowiecze Pradzieje	
195.	44-11	Kłodawa	19	punkt osadniczy	Wczesne średniowiecze (faza E)	
196.	44-11	Kłodawa	20	śląd osadnictwa cmentarzysko?	Epoka kamienia, Późne średniowiecze Okr. wpływów rzymskich	521/Ar 12.12.1974 r.

Stanowiska archeologiczne na terenie gminy						
Lp.	AZP	Miejscowość	Nr stan. na obsz. AZP	Typ stanowiska	Chronologia	Nr rejestru zabytków
197.	44-11	Kłodawa	21	? (śląd osadnictwa) punkt osadniczy śląd osadnictwa	Okr. wpływów rzymskich Pradzieje Późne średniowiecze	522/Ar 12.12.1974 r.
198.	44-11	Kłodawa	22	punkt osadniczy ? (śląd osadnictwa)	Okr. wpływów rzymskich, Wczesne średniowiecze Późne średniowiecze	523/Ar 12.12.1974 r.
199.	44-11	Santocko	23	śląd osadnictwa osada? osada	Epoka kamienia Późny okr. lateński, Pradzieje Wczesne średniowiecze (faza A-B)	516/Ar 12.12.1974 r.
200.	44-11	Santocko	24	punkt osadniczy osada śląd osadnictwa	Epoka kamienia -mezolit Okr. wpływów rzymskich Wczesne średniowiecze (faza B-C) Późne średniowiecze	518/Ar 12.12.1974 r.
201.	44-11	Santocko	25	śląd osadnictwa osada punkt osadniczy	Epoka kamienia, Późne średniowiecze Okr. wpływów rzymskich Wczesne średniowiecze (faza A-B)	519/Ar 12.12.1974 r.
202.	44-11	Santocko	26	osada	Okr. wpływów rzymskich, Wczesne średniowiecze (faza A-B), Późne średniowiecze	525/Ar 12.12.1974 r.
203.	44-11	Santocko	27	cmentarzysko punkt osadniczy śląd osadnictwa	Okr. wpływów rzymskich Wczesne średniowiecze (faza A-C) Późne średniowiecze	526/Ar 12.12.1974 r.
204.	44-11	Santocko	28	osada	Epoka kamienia -neolit, Okr. wpływow rzymskich	527/Ar 12.12.1974 r.
205.	44-11	Santocko	29	Śląd osadnictwa? cmentarzysko	Epoka kamienia, Późne średniowiecze Okr. wpływów rzymskich	533/Ar 12.12.1974 r.
206.	44-11	Santocko	30	osada	Wczesny Okr. wpływów rzymskich, Późne średniowiecze	524/Ar 12.12.1974 r.
207.	44-11	Santocko	31	śląd osadnictwa osada	Epoka kamienia, Późne średniowiecze Okr. wpływów rzymskich, Wczesne średniowiecze	528/Ar 12.12.1974 r.
208.	44-11	Santocko	32	śląd osadnictwa osada	Epoka kamienia? Okres wpływów rzymskich – faza C, Wczesne średniowiecze, Późne średniowiecze	529/Ar 12.12.1974 r.
209.	44-11	Santocko	33	osada śląd osadnictwa	Okres wędrówek ludów (V -V/VI w. n.e.) Późne średniowiecze	
210.	44-11	Santocko	34	osada śląd osadnictwa	Epoka kamienia – neolit, Pradzieje Późne średniowiecze	
211.	44-11	Chwałęcice	35	punkt osadniczy śląd osadnictwa?	Epoka kamienia – neolit, Późne średniowiecze Okres wpływów rzymskich?, Wczesne średniowiecze (faza późna)	
212.	44-11	Chwałęcice	36	śląd osadnictwa punkt osadniczy osada	Epoka kamienia, Późne średniowiecze Epoka brązu Okres wpływów rzymskich, Wczesne średniowiecze (faza późna)	517/Ar 12.12.1974 r.
213.	44-11	Chwałęcice	37	cmentarzysko? punkt osadniczy śląd osadnictwa	Halsztat C-D – kultura łużycka Okres wpływów rzymskich? Późne średniowiecze	

Stanowiska archeologiczne na terenie gminy						
Lp.	AZP	Miejscowość	Nr stan. na obsz. AZP	Typ stanowiska	Chronologia	Nr rejestru zabytków
214.	44-11	Chwałęcice	38	śląd osadnictwa punkt osadniczy	Epoka kamienia Okres wpływów rzymskich, Późne średniowiecze	
215.	44-11	Chwałęcice	39	śląd osadnictwa	Epoka kamienia	
216.	44-11	Chwałęcice	40	punkt osadniczy śląd osadnictwa	Okres wpływów rzymskich Późne średniowiecze	
217.	44-11	Chwałęcice	41	punkt osadniczy	Okres wpływów rzymskich	
218.	44-11	Chwałęcice	42	osada	Okres wędrówek ludów (V-V/VI w. n.e.)	
219.	44-11	Chwałęcice	43	osada	Okre wędrówek ludów (V-V/VI w. n.e.)	
220.	44-11	Chwałęcice	44	osada punkt osadniczy śląd osadnictwa	Okres wędrówek ludów (V-V/VI w. n.e.) Wczesne średniowiecze (faza C) Późne średniowiecze	
221.	44-11	Chwałęcice	45	osada	Epoka kamienia -neolit	530/Ar 12.12.1974 r.
222.	44-11	Chwałęcice	46	osada	Okres wpływów rzymskich	
223.	44-11	Chwałęcice	47	śląd osadnictwa	Okres wpływów rzymskich	
224.	44-11	Chwałęcice	48	śląd osadnictwa	? (pradzieje)	
225.	44-11	Santocko	49	śląd osadnictwa osada produkcyjna	Epoka kamienia – neolit Okres wpływów rzymskich	
226.	44-11	Santocko	50	osada	Epoka kamienia – neolit – wczesna epoka brązu	
227.	44-11	Santocko	51	osada	Wczesne średniowiecze (faza D-E)	
228.	44-11	Santocko	52	osada	Wczesne średniowiecze (faza C-D)	
229.	44-11	Santocko	53	osada punkt osadniczy	Epoka kamienia – neolit Wczesne średniowiecze (faza D)	
230.	44-11	Santocko	54	osada	Epoka kamienia – neolit, Wczesne średniowiecze (faza C)	
231.	44-11	Santocko	55	osada	Wczesne średniowiecze (faza D-E)	
232.	44-11	Santocko	56	punkt osadniczy	Epoka kamienia – neolit, Wczesne średniowiecze	
233.	44-11	Santocko	57	cmentarzysko	Wczesny okres lateński?	
234.	44-11	Santocko	58	osada punkt osadniczy	Okres wpływów rzymskich, Późne średniowiecze Wczesne średniowiecze (faza C)	
235.	44-11	Santocko	59	osada śląd osadnictwa	Kultura łużycka Wczesne średniowiecze (faza B-C)	
236.	44-11	Santocko	60	punkt osadniczy osada produkcyjna śląd osadnictwa	V Okres epoka brązu – kultura łużycka Okres wpływów rzymskich Późne średniowiecze?	
237.	44-11	Chwałęcice	61	punkt osadniczy	Epoka kamienia – neolit	
238.	44-11	Chwałęcice	62	śląd osadnictwa	Pradzieje, Późne średniowiecze	
239.	44-11	Chwałęcice	63	punkt osadniczy śląd osadnictwa	Epoka kamienia – neolit Późne średniowiecze	
240.	44-11	Chwałęcice	64	Osada punkt osadniczy śląd osadnictwa	Epoka kamienia – neolit Pradzieje Późne średniowiecze	

Stanowiska archeologiczne na terenie gminy						
Lp.	AZP	Miejscowość	Nr stan. na obsz. AZP	Typ stanowiska	Chronologia	Nr rejestru zabytków
241.	44-11	Chwałęcice	65	Osada	Epoka kamienia – neolit – wczesna epoka brązu, Wczesne średniowiecze (faza C)	
242.	44-11	Chwałęcice	66	punkt osadniczy	Epoka kamienia – neolit – wczesna epoka brązu	
243.	44-11	Kłodawa	67	osada produkcyjna	Okres wpływów rzymskich	520/Ar 12.12.1974 r.
244.	44-11	Kłodawa	68	osada	Epoka kamienia – neolit	531/Ar 12.12.1974 r.
245.	44-11	Kłodawa	69	ślad osadnictwa	Epoka kamienia, Późne średniowiecze	514/Ar 12.12.1974 r.
246.	44-11	Santocko	75	osada produkcyjna ślad osadnictwa	Wczesny okres rzymski Późne średniowiecze	
247.	44-11	Santocko	76	osada ślad osadnictwa	Epoka kamienia – neolit Okres wpływów rzymskich	
248.	44-11	Santocko	77	punkt osadniczy	Epoka kamienia – neolit	
249.	44-11	Santocko	78	Osada punkt osadniczy	Epoka kamienia – neolit Młodszy okres przedrzymski – wczesny okres wpływów rzymskich	
250.	44-11	Santocko	79	punkt osadniczy ślad osadnictwa	wczesny okres wpływów rzymskich Późne średniowiecze	
251.	44-11	Santocko	80	punkt osadniczy ślad osadnictwa	Pradzieje Późne średniowiecze	
252.	44-11	Santocko	81	ślad osadnictwa osada	Epoka kamienia, Późne średniowiecze Okres wpływów rzymskich	
253.	44-11	Santocko	82	punkt osadniczy ślad osadnictwa	Pradzieje Późne średniowiecze	
254.	44-11	Santocko	83	ślad osadnictwa osada	Epoka kamienia, Późne średniowiecze Pradzieje	
255.	44-11	Santocko	84	osada	IV okres epoka brązu – okres lateński	
256.	44-11	Santocko	85	ślad osadnictwa osada	Epoka kamienia – neolit Wczesne średniowiecze (faza A-B)	
257.	44-11	Santocko	86	osada	Późny okres wpływów rzymskich (IV w.)	
258.	44-11	Santocko	87	punkt osadniczy	Późny okres wpływów rzymskich (III-IV w. n.e.)	
259.	44-11	Santocko	88	punkt osadniczy	Pradzieje	
260.	44-11	Santocko	89	punkt osadniczy	Epoka kamienia – neolit	
261.	44-11	Santocko	90	osada osada produkcyjna ślad osadnictwa	Epoka kamienia – neolit, Pradzieje, Wczesne średniowiecze (faza C) Pradzieje, Późne średniowiecze	
262.	44-11	Santocko	91	ślad osadnictwa	Wczesne średniowiecze (faza A)	
263.	44-11	Kłodawa	92	Osada	Okres wpływów rzymskich, Wczesne średniowiecze (faza wczesna)	535/Ar 12.12.1974 r.
264.	44-11	Kłodawa	93	ślad osadnictwa osada	Epoka kamienia – mezolit Epoka kamienia – neolit, Okres wpływów rzymskich, Późne średniowiecze	534/Ar 12.12.1974 r.

Stanowiska archeologiczne na terenie gminy						
Lp.	AZP	Miejscowość	Nr stan. na obsz. AZP	Typ stanowiska	Chronologia	Nr rejestru zabytków
265.	44-11	Kłodawa	94	śląd osadnictwa osada osada?	Epoka kamienia, Wczesna epoka brązu, Późne średniowiecze Epoka kamienia – neolit Okres wpływów rzymskich?	536/Ar 12.12.1974 r.
266.	44-11	Kłodawa	95	śląd osadnictwa cmentarzysko? osada	Epoka kamienia, Późne średniowiecze Halsztat D – Okres lateński A Okres wpływów rzymskich	537/Ar 12.12.1974 r.
267.	44-11	Kłodawa	98	osada? punkt osadniczy śląd osadnictwa?	Epoka kamienia – neolit, Okres lateński – Okres wpływów rzymskich, Okres wpływów rzymskich Pradzieje Wczesne średniowiecze, Późne średniowiecze	
268.	44-11	Kłodawa	99	osada cmentarzysko? śląd osadnictwa?	Epoka kamienia – neolit – Wczesna epoka brązu, Okres wpływów rzymskich Halsztat D – okres lateński A Późne średniowiecze	
269.	44-11	Kłodawa	100	osada śląd osadnictwa	IV-V okres epoka brązu – Kultura łużycka Późne średniowiecze	
270.	44-11	Kłodawa	101	osada śląd osadnictwa	Okres wpływów rzymskich – faza C Późne średniowiecze	
271.	44-11	Kłodawa	102	osada śląd osadnictwa	Halsztat D – kultura łużycka Późne średniowiecze	
272.	44-11	Kłodawa	103	punkt osadniczy	Pradzieje, Późne średniowiecze	
273.	44-11	Kłodawa	104	osada punkt osadniczy śląd osadnictwa	Epoka kamienia – neolit Pradzieje Późne średniowiecze	
274.	44-11	Kłodawa	105	osada śląd osadnictwa	Epoka kamienia – neolit Późne średniowiecze	
275.	44-11	Kłodawa	106	osada	Wczesna epoka brązu	
276.	44-11	Kłodawa	107	osada	Epoka kamienia – neolit – Wczesna epoka brązu	
277.	44-11	Mironice	108	punkt osadniczy osada śląd osadnictwa	Epoka kamienia – neolit – Wczesna epoka brązu, Halsztat Wczesne średniowiecze (faza C) Późne średniowiecze	
278.	44-11	Mironice	109	osada	Epoka kamienia – neolit, Wczesne średniowiecze (faza D-E)	
279.	44-11	Santocko	110	osada	Epoka kamienia – neolit	
280.	44-11	Santocko	111	osada	Epoka kamienia – neolit – Wczesna epoka brązu	
281.	44-11	Santocko	112	punkt osadniczy	Pradzieje	
282.	44-11	Santocko	113	osada punkt osadniczy	Wczesna epoka brązu Wczesne średniowiecze (faza A)	
283.	44-11	Santocko-Kolonia	114	osada	Epoka kamienia – neolit, Okres wpływów rzymskich	
284.	44-11	Santocko-Kolonia	115	punkt osadniczy	Epoka kamienia – neolit	
285.	44-11	Santocko-Kolonia	116	punkt osadniczy śląd osadnictwa	Epoka kamienia – neolit Nowożytność (XVII-XVIII w.)	
286.	44-11	Kłodawa	117	osada śląd osadnictwa	Wczesne średniowiecze (faza A) Późne średniowiecze	

Stanowiska archeologiczne na terenie gminy						
Lp.	AZP	Miejscowość	Nr stan. na obsz. AZP	Typ stanowiska	Chronologia	Nr rejestru zabytków
287.	44-11	Kłodawa	118	punkt osadniczy cmentarzysko	Epoka kamienia V okres epoka brązu – Halsztat – kultura łużycka	
288.	44-11	Mironice	119	osada	Okres wpływów rzymskich, Późne średniowiecze	551/Ar 12.12.1974 r.
289.	44-11	Mironice	120	punkt osadniczy osada?	Epoka kamienia, Pradzieje Okres wpływów rzymskich	552/Ar 12.12.1974 r.
290.	44-11	Mironice	121	osadnictwo	Epoka kamienia, Okres wpływów rzymskich?	550/Ar 12.12.1974 r.
291.	44-11	Kłodawa	122	cmentarzysko	?	
292.	44-11	Kłodawa	123	cmentarzysko	Okres wpływów rzymskich?	
293.	44-11	Santocko	124	?	Epoka kamienia – neolit, Kultura łużycka	
294.	44-11	Chwałęcice	125	?	Epoka kamienia – neolit	
295.	44-11	Chwałęcice	126	cmentarzysko	?	
296.	44-11	Chwałęcice	127	osada	Okres wpływów rzymskich	
297.	44-11	Chwałęcice	128	cmentarzysko	Okres wpływów rzymskich	
298.	44-11	Chwałęcice	129	cmentarzysko	?	
299.	44-11	Santocko	130	stan. przetwórcze krzemienia ślad osadnictwa	Epoka kamienia Epoka kamienia – neolit, Średniowiecze, Nowożytność	
300.	44-11	Santocko	131	ślad osadnictwa	Epoka kamienia, Średniowiecze	
301.	44-11	Mironice	132	ślad osadnictwa	Kultura łużycka	
302.	44-11	Santocko	133	ślad osadnictwa	Kultura łużycka	
303.	44-11	Kłodawa	134	osada	Pradzieje	
304.	44-11	Kłodawa	135	osada	Epoka kamienia – mezolit, neolit, Kultura łużycka, Okres wpływów rzymskich, Pradzieje, Wczesne średniowiecze	L-74/C 23.02.2005 r.
305.	44-11	Kłodawa	138	ślad osadnictwa	Kultura łużycka, Późne średniowiecze, Nowożytność	
306.	44-11	Kłodawa	139	ślad osadnictwa	Późne średniowiecze, Nowożytność	
307.	44-11	Santocko	140	ślad osadnictwa	Epoka kamienia, Pradzieje, Wczesne średniowiecze, Późne średniowiecze – Nowożytność	
308.	44-11	Santocko	145	fragment wsi	Późne średniowiecze – Nowożytność	
309.	44-12	Różanki	21	ślad osadnictwa	Pradzieje	
310.	44-12	Różanki	22	cmentarzysko?	Kultura przeworska	
311.	44-12	Różanki	23	wieś	Średniowiecze – Nowożytność	
312.	44-12	Różanki	24	ślad osadnictwa	Pradzieje	
313.	44-12	Różanki	25	ślad osadnictwa	Pradzieje	
314.	44-12	Różanki	26	ślad osadnictwa	Pradzieje, Średniowiecze	
315.	44-12	Różanki	27	ślad osadnictwa	Średniowiecze	
316.	44-12	Różanki	28	ślad osadnictwa	Pradzieje	
317.	44-12	Różanki	29	ślad osadnictwa	Pradzieje, Średniowiecze	
318.	44-12	Różanki	30	ślad osadnictwa	Pradzieje	
319.	44-12	Wojcieszyce	31	ślad osadnictwa	Kultura łużycka	

Stanowiska archeologiczne na terenie gminy						
Lp.	AZP	Miejscowość	Nr stan. na obsz. AZP	Typ stanowiska	Chronologia	Nr rejestru zabytków
320.	44-12	Wojcieszycze	32	ślad osadnictwa	Pradzieje	
321.	44-12	Wojcieszycze	33	osada	Pradzieje	
322.	44-12	Wojcieszycze	34	ślad osadnictwa	Pradzieje	
323.	44-12	Wojcieszycze	35	osada ślad osadnictwa	Epoka kamienia – mezolit Pradzieje	
324.	44-12	Wojcieszycze	36	ślad osadnictwa osada	Epoka kamienia Kultura łużycka, Średniowiecze	
325.	44-12	Wojcieszycze	37	osada	Pradzieje, Średniowiecze	
326.	44-12	Wojcieszycze	38	ślad osadnictwa	Pradzieje	
327.	44-12	Wojcieszycze	39	ślad osadnictwa	Pradzieje	
328.	44-12	Wojcieszycze	40	ślad osadnictwa	Pradzieje, Średniowiecze	
329.	44-12	Wojcieszycze	41	ślad osadnictwa osada	Kultura łużycka Średniowiecze	
330.	44-12	Wojcieszycze	42	osada	Wczesne średniowiecze, Średniowiecze	
331.	44-12	Kłodawa	53	ślad osadnictwa	Pradzieje	
332.	44-12	Kłodawa	54	ślad osadnictwa	Pradzieje	
333.	44-12	Kłodawa	55	ślad osadnictwa	Pradzieje	
334.	44-12	Kłodawa	56	ślad osadnictwa	Pradzieje	
335.	44-12	Kłodawa	57	ślad osadnictwa	Pradzieje	
336.	44-12	Wojcieszycze	63	ślad osadnictwa	Pradzieje	
337.	44-12	Wojcieszycze	64	stanowisko przetwórcze krzemienia	Epoka kamienia	
338.	44-12	Wojcieszycze	65	stanowisko przetwórcze krzemienia	Epoka kamienia	
339.	44-12	Wojcieszycze	66	ślad osadnictwa	Pradzieje	
340.	44-12	Wojcieszycze	67	ślad osadnictwa	Epoka kamienia	
341.	44-12	Wojcieszycze	71	ślad osadnictwa	Kultura łużycka, Późne średniowiecze	
342.	44-12	Wojcieszycze	72	stanowisko przetwórcze krzemienia	Epoka kamienia	
343.	44-12	Wojcieszycze	73	ślad osadnictwa	Pradzieje	
344.	44-12	Wojcieszycze	74	ślad osadnictwa osada	Epoka kamienia Średniowiecze	
345.	44-12	Wojcieszycze	75	ślad osadnictwa osada	Epoka kamienia Pradzieje	
346.	44-12	Wojcieszycze	76	ślad osadnictwa	Pradzieje	
347.	44-12	Wojcieszycze	77	stanowisko przetwórcze krzemienia osada ślad osadniczy	Epoka kamienia Kultura łużycka Średniowiecze – Nowożytność	
348.	44-12	Wojcieszycze	78	ślad osadniczy	Pradzieje	
349.	44-12	Wojcieszycze	79	osada ślad osadnictwa	Pradzieje Średniowiecze – Nowożytność	
350.	44-12	Wojcieszycze	80	stanowisko przetwórcze krzemienia ślad osadnictwa	Epoka kamienia Pradzieje, Średniowiecze, Nowożytność	
351.	44-12	Wojcieszycze	81	ślad osadnictwa	Pradzieje	

Stanowiska archeologiczne na terenie gminy						
Lp.	AZP	Miejscowość	Nr stan. na obsz. AZP	Typ stanowiska	Chronologia	Nr rejestru zabytków
352.	44-12	Wojcieszyce	82	osada ślad osadnictwa	Kultura łużycka Średniowiecze	
353.	44-12	Wojcieszyce	83	ślad osadnictwa	Pradzieje	
354.	44-12	Wojcieszyce	84	ślad osadnictwa	Pradzieje, Średniowiecze	
355.	44-12	Wojcieszyce	85	ślad osadnictwa	Epoka kamienia	
356.	44-12	Wojcieszyce	86	ślad osadnictwa	Pradzieje, Średniowiecze – Nowożytność	
357.	44-12	Wojcieszyce	87	ślad osadnictwa	Pradzieje, Nowożytność	
358.	44-12	Wojcieszyce	88	ślad osadnictwa	Pradzieje, Średniowiecze – Nowożytność	
359.	44-12	Wojcieszyce	89	ślad osadnictwa pkt osadniczy	Pradzieje Kultura łużycka? – epoka brązu	
360.	44-12	Wojcieszyce	90	ślad osadnictwa	Pradzieje	
361.	44-12	Wojcieszyce	91	osada	Pradzieje Kultura łużycka – epoka brązu	
362.	44-12	Wojcieszyce	92	ślad osadnictwa	Epoka kamienia – mezolit, Wczesne średniowiecze	
363.	44-12	Wojcieszyce	93	ślad osadnictwa	Pradzieje	
364.	44-12	Wojcieszyce	94	osada	Kultura łużycka	
365.	44-12	Wojcieszyce	95	ślad osadnictwa osada	Epoka kamienia Kultura łużycka	
366.	44-12	Wojcieszyce	96	ślad osadnictwa osada	Epoka kamienia Kultura łużycka	
367.	44-12	Wojcieszyce	97	ślad osadnictwa osada	Epoka kamienia Kultura łużycka	
368.	44-12	Wojcieszyce	98	osada	Kultura łużycka	
369.	44-12	Wojcieszyce	99	osada	Kultura łużycka	
370.	44-12	Wojcieszyce	100	ślad osadnictwa	Pradzieje, Średniowiecze	
371.	44-12	Wojcieszyce	101	ślad osadnictwa	Pradzieje, Średniowiecze	
372.	44-12	Wojcieszyce	102	ślad osadnictwa	Pradzieje	
373.	44-12	Wojcieszyce	103	ślad osadnictwa	Pradzieje	
374.	44-12	Kłodawa	104	ślad osadnictwa osada	Epoka kamienia, Wczesne średniowiecze Kultura przeworska	
375.	44-12	Kłodawa	105	osada	Kultura łużycka	
376.	44-12	Kłodawa	106	osada	Kultura łużycka	
377.	44-12	Kłodawa	107	osada ślad osadnictwa	Epoka kamienia Wczesne średniowiecze	
378.	44-12	Kłodawa	108	osada	Kultura łużycka	
379.	44-12	Kłodawa	109	osada	Kultura przeworska, Wczesne średniowiecze	
380.	44-12	Kłodawa	110	osada	Kultura łużycka	
381.	44-12	Kłodawa	111	ślad osadnictwa	Kultura łużycka	
382.	44-12	Kłodawa	112	osada	Kultura przeworska	
383.	44-12	Kłodawa	113	ślad osadnictwa osada	Epoka kamienia Pradzieje	
384.	44-12	Kłodawa	114	stanowisko przetwórcze krzemienia	Epoka kamienia	
385.	44-12	Kłodawa	115	stanowisko przetwórcze krzemienia	Epoka kamienia	

Stanowiska archeologiczne na terenie gminy						
Lp.	AZP	Miejscowość	Nr stan. na obsz. AZP	Typ stanowiska	Chronologia	Nr rejestru zabytków
386.	44-12	Kłodawa	116	śląd osadnictwa	Epoka kamienia, Kultura łużycka	
387.	44-12	Kłodawa	117	śląd osadnictwa	Pradzieje	
388.	44-12	Kłodawa	118	śląd osadnictwa	Pradzieje	
389.	44-12	Kłodawa	119	osada	Kultura łużycka	
390.	44-12	Kłodawa	120	osada	Kultur łużycka	
391.	44-12	Kłodawa	121	osada	Kultura przeworska	
392.	44-12	Kłodawa	122	stanowisko przetwórcze krzemienia	Epoka kamienia	
393.	44-12	Kłodawa	123	śląd osadnictwa	Pradzieje	
394.	44-12	Kłodawa	124	osada	Kultura łużycka	
395.	44-12	Wojcieszycze	125	śląd osadnictwa	Epoka kamienia, Kultura łużycka	
396.	44-12	Wojcieszycze	126	osada	Pradzieje	
397.	44-12	Wojcieszycze	127	osada	Epoka kamienia, Pradzieje	
398.	44-12	Wojcieszycze	128	osada	Kultura łużycka	
399.	44-12	Kłodawa	129	śląd osadnictwa	Pradzieje	
400.	44-12	Kłodawa	130	osada	Kultura przeworska	
401.	44-12	Kłodawa	131	śląd osadnictwa osada	Epoka kamienia Kultura łużycka – epoka brązu, Kultura przeworska	
402.	44-12	Kłodawa	132	śląd osadnictwa osada	Epoka kamienia Kultura łużycka – epoka brązu, Kultura przeworska	
403.	44-12	Kłodawa	133	osada	Pradzieje	
404.	44-12	Kłodawa	134	śląd osadnictwa	Kultura przeworska	
405.	44-12	Kłodawa	135	osada	Epoka kamienia – mezolit, neolit	
406.	44-12	Kłodawa	136	śląd osadnictwa osada	Pradzieje Kultura łużycka – epoka brązu	
407.	44-12	Wojcieszycze	138	śląd osadnictwa	Pradzieje Średniowiecze	
408.	44-12	Wojcieszycze	139	śląd osadnictwa osada	Epoka kamienia Wczesne średniowiecze, Średniowiecze	
409.	44-12	Wojcieszycze	140	wieś	Średniowiecze – Nowożytność (XIII-XX w.)	
410.	44-12	Kłodawa	141	wieś	Nowożytność	
411.	44-12	Wojcieszycze	142	śląd osadnictwa	Epoka kamienia, Wczesne średniowiecze, Nowożytność	
412.	44-12	Wojcieszycze	143	osada śląd osadnictwa	Kultura przeworska Późne średniowiecze	
413.	44-12	Wojcieszycze	144	śląd osadnictwa	Epoka kamienia	
414.	44-12	Wojcieszycze	145	osada śląd osadnictwa	Pradzieje Późne średniowiecze	
415.	44-12	Wojcieszycze	146	śląd osadnictwa	Pradzieje	
416.	44-12	Wojcieszycze	147	osada	Pradzieje	
417.	44-12	Wojcieszycze	148	osada	Pradzieje, Średniowiecze	
418.	44-12	Wojcieszycze	149	osada	Kultura łużycka	
419.	44-12	Wojcieszycze	150	osada śląd osadnictwa	Kultura łużycka Późne średniowiecze	
420.	44-12	Wojcieszycze	151	osada	Pradzieje	

Stanowiska archeologiczne na terenie gminy						
Lp.	AZP	Miejscowość	Nr stan. na obsz. AZP	Typ stanowiska	Chronologia	Nr rejestru zabytków
421.	44-12	Wojcieszyce	152	Osada śląd osadnictwa	Epoka kamienia – neolit – kultura pucharów lejkowatych Pradzieje	
422.	44-12	Wojcieszyce	153	osada śląd osadnictwa	Kultura łużycka Późne średniowiecze	
423.	44-12	Wojcieszyce	154	osada	Kultura łużycka	
424.	44-12	Wojcieszyce	155	osada	Kultura łużycka	
425.	44-12	Wojcieszyce	156	obozowisko cmentarzysko	Epoka kamienia – mezolit Okres wpływów rzymskich	
426.	44-12	Wojcieszyce	157	cmentarzysko	Kultura łużycka	
427.	44-12	Wojcieszyce	158	osada?	Epoka kamienia	
428.	44-12	Wojcieszyce	159	śląd osadniczy	Pradzieje	
429.	44-12	Wojcieszyce	160	osada	Epoka kamienia – mezolit, Kultura łużycka	
430.	44-12	Wojcieszyce	161	osada	Kultura łużycka, Średniowiecze	
431.	44-12	Wojcieszyce	162	skarb monet	Średniowiecze (XIII w.)	
432.	44-12	Wojcieszyce	163	cmentarzysko	Kultura łużycka	
433.	44-12	Wojcieszyce	164	osada	Kultura przeworska	544/Ar 12.12.1974 r.
434.	44-12	Wojcieszyce	165	osada	Kultura przeworska	539/Ar 12.12.1974 r.
435.	44-12	Wojcieszyce	166	osada	Kultura przeworska	541/Ar 12.12.1974 r.
436.	44-12	Wojcieszyce	167	osada	Epoka kamienia – neolit, Kultura przeworska	540/Ar 12.12.1974 r.
437.	44-12	Kłodawa	168	osada	Epoka kamienia – neolit, Kultura przeworska	554/Ar 12.12.1974 r.
438.	44-12	Kłodawa	169	osada	Kultura przeworska?	552/Ar 12.12.1974 r.
439.	44-12	Kłodawa	170	obozowisko osada śląd osadnictwa	Epoka kamienia Kultura łużycka Nowożytność	
440.	44-13	Różanki	46	śląd osadnictwa	Nowożytność	
441.	44-13	Różanki	47	śląd osadnictwa	Pradzieje, Nowożytność	

2.7. Rekomendacje i wnioski zawarte w audycie krajobrazowym

W chwili opracowywania niniejszej edycji studium województwo lubuskie nie posiada zatwierdzonego audytu krajobrazowego.

2.8. Warunki i jakość życia mieszkańców

2.8.1. Demografia

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego liczba ludności gminy Kłodawa, na dzień 31 grudnia 2020 r., wynosiła 8 769 osób, przy czym relacje względem powiatu i województwa na przestrzeni ostatnich lat kształtowały się w następujący sposób:

Zmiany liczby ludności według faktycznego miejsca zamieszkania											
Jedn. teryt.	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
województwo	1 023 215	1 023 158	1 023 317	1 021 470	1 020 307	1 018 075	1 017 376	1 016 832	1 014 548	1 011 592	1 007 145
powiat	68 790	69 396	70 010	70 376	70 791	70 929	71 234	71 438	71 549	71 836	72 291

powiat (obszar miast)	25 033	25 079	25 125	25 106	25 078	24 939	24 877	24 739	24 539	24 461	24 370
powiat (obszar wiejski)	43 757	44 317	44 885	45 270	45 713	45 990	46 357	46 699	47 010	47 375	47 921
gmina	7 458	7 651	7 879	8 046	8 201	8 298	8 407	8 506	8 609	8 677	8 769

Zestawienie aktualnego stanu ludności oraz danych sprzed dekady wskazuje na wzrost liczby mieszkańców gminy o 1311 osób co stanowi niemal 18% populacji z 2010 roku oraz jest zgodne z trendem wzrostowym w powiecie. Natomiast w skali województwa trend ten jest odwrotny – liczba ludności systematycznie spada.

Analizując strukturę płci można wskazać prawidłowość właściwą dla skali makro – nadwyżkę liczby kobiet na liczbą mężczyzn. Zgodnie z danymi statystycznymi współczynnik feminizacji dla gminy (103) utrzymuje się na poziomie zbliżonym do powiatu (102) i województwa (106).

Struktura płci				
Jedn. teryt.	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Współczynnik feminizacji
województwo	1 007 145	489 806	517 339	106
powiat	72 291	35 847	36 444	102
gmina	8 769	4 315	4 454	103

W związku ze stałym, dynamicznym wzrostem liczby ludności, aktualnie na 1 km² powierzchni gminy przypada 37 osób, co jest wartością znacznie niższą niż dla powiatu (60) oraz województwa (72). Wskaźnik ten nie jest wysoki ze względu na uwarunkowania przyrodnicze – rozległe tereny leśne i liczne jeziora uniemożliwiają ekspansję zabudowy.

Gęstość zaludnienia	
Jednostka terytorialna	Liczba osób/km ²
województwo lubuskie	72
powiat gorzowski	60
gmina Kłodawa	37

Bezpośredni wpływ na zasobność populacji danego obszaru oraz jej strukturę ma ruch naturalny ludności obrazowany wskaźnikiem przyrostu naturalnego, czyli różnicą między liczbą urodzeń i zgonów.

Ruch naturalny ludności												
	Jedn. teryt.	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Urodzenia żywe na 1000 osób	województwo	10,69	10,19	10,13	9,53	9,52	9,24	9,57	10,13	9,32	8,92	8,55
	powiat	11,63	10,4	10,87	10,04	9,79	9,15	9,35	9,82	8,99	8,46	8,42
	gmina	10,24	9,55	9,27	10,97	8,6	8,84	8,86	7,8	7,48	5,56	5,96
Zgony na 1000 osób	województwo	9,28	9,43	9,39	9,83	9,36	9,96	9,78	10,12	10,81	10,93	12,50
	powiat	8,97	8,74	8,26	8,29	8,55	9,06	8,85	9,03	10,54	9,92	10,58
	gmina	7,23	6,9	6,56	7,19	6,39	7,99	6,34	6,03	8,65	7,06	8,60
Przyrost naturalny na 1000 osób	województwo	1,42	0,76	0,74	-0,3	0,16	-0,72	-0,22	0,01	-1,49	-2,01	-3,95
	powiat	2,66	1,67	2,61	1,75	1,23	0,1	0,51	0,79	-1,55	-1,47	-2,15
	gmina	3	2,65	2,7	3,78	2,21	0,85	2,51	1,77	-1,17	-1,51	-2,64

Analiza danych GUS wskazuje, iż w latach 2010-2017 wskaźnik przyrostu naturalnego dla gminy przyjmował wartości dodatnie, znacznie przewyższając wartości właściwe dla jednostek administracyjnych wyższego rzędu. Jedynie ostatnie lata, tj. 2018-2020 charakteryzowały się wartością ujemną, na co wpłynęły stale zmniejszająca się liczba urodzeń żywych w połączeniu z wysoką liczbą zgonów.

Mając na uwadze powyższe należy wskazać, iż drugim ważnym czynnikiem, po przyroście naturalnym, mającym wpływ na liczbę ludności są migracje. Ludzie osiedlają się na terenach, których perspektywy rozwojowe postrzegają z optymizmem, natomiast spontaniczna emigracja z danego terenu jest zawsze sygnałem zagrożenia, zapaścią rozwojową. Widoczną zwłaszcza w pierwszej połowie ostatniej dekady tendencja przemieszczania się, szczególnie młodych mieszkańców, z mniejszych

do większych ośrodków osiedleńczych, a także za granice kraju powoduje, że saldo migracji wielu gmin wiejskich jest ujemne.

Migracje												
	Jedn. teryt.	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Zameldowania	województwo	13 338	13 153	12 995	13 659	12 647	-	11 014	11 758	12 694	13 434	11 169
	powiat	1 312	1 321	1 265	1 263	1 251	-	1 091	1 108	1 275	1 409	1 301
	gmina	324	298	270	245	288	-	206	219	262	225	230
Wymeldowania	województwo	13 812	13 983	13 617	15 037	13 970	-	11 845	12 715	13 672	14 535	11 886
	powiat	872	830	793	1 026	982	-	928	952	1 010	1 010	862
	gmina	106	125	82	122	129	-	123	139	145	142	130
Saldo migracji na 1000 osób	województwo	-0,46	-0,81	-0,61	-1,35	-1,30	-	-0,82	-0,94	-0,96	-1,09	-0,71
	powiat	6,43	7,11	6,77	3,38	3,82	-	2,30	2,19	3,71	5,57	6,09
	gmina	29,75	22,94	24,20	15,51	19,54	-	9,93	9,46	13,68	9,61	11,46

Powyższe zestawienie ukazuje, iż w ciągu badanej dekady na obszarze gminy utrzymuje się stały proces napływu ludności. Saldo migracji utrzymuje się na wysokim poziomie, nieznacznie malejąc w ostatnich pięciu latach. Wartość salda jest znacznie wyższa niż w przypadku powiatu gorzowskiego oraz województwa lubuskiego, które charakteryzują się niewielkim w odpływem ludności w ciągu badanej dekady.

Analiza wskaźnika migracji pokazuje w sposób wyraźny oddziaływanie Gorzowa Wielkopolskiego na okoliczne gminy i zachodzenie na ich terenie procesu suburbanizacji.

Saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych w gminie Kłodawa												
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
Saldo migracji wewnętrznych	217	172	189	119	156	77	79	77	116	81	95	
Saldo migracji zewnętrznych	1	1	-1	4	3	-	4	3	1	2	5	

Przeważającą część stanowią migracje wewnętrzne, natomiast migracje zewnętrzne stanowią wartość marginalną. Trend ten podkreśla satelicki charakter jednostki – przybywający do gminy mogą podnieść komfort życia, poprzez zmianę miejsca zamieszkania, jednocześnie zachowując łatwy dostęp do usług oferowanych przez ośrodek wojewódzki.

Poza danymi dotyczącymi ruchu naturalnego oraz migracji ludności, wiedzy na temat potencjału demograficznego gminy dostarcza również analiza ludności według ekonomicznych grup wieku. W strukturze wieku ludności można wyróżnić trzy podstawowe kategorie, które są istotne z punktu widzenia rynku pracy i zasobów siły roboczej:

- ludność w wieku przedprodukcyjnym tj. w wieku od 0 do 17 lat,
- ludność w wieku produkcyjnym, w tym: kobiety od 18 do 59 lat, a mężczyźni od 18 do 64 lat,
- ludność w wieku poprodukcyjnym, w tym: kobiety od 60 lat i więcej, a mężczyźni od 65 lat i więcej.

Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku (%)												
	Jedn. teryt.	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
w wieku przedprodukcyjnym	woj.	19,1	18,9	18,6	18,4	18,3	18,1	18,1	18,1	18,1	18,1	18,1
	powiat	21,2	20,9	20,6	20,3	20,0	19,8	19,7	19,5	19,4	19,3	19,4
	gmina	22,0	21,8	21,4	21,1	21,3	21,0	21,0	20,6	20,4	20,3	19,9
w wieku produkcyjnym	woj.	65,8	65,4	64,9	64,4	63,8	63,1	62,4	61,7	61,0	60,3	59,8
	powiat	65,8	65,7	65,5	65,2	64,8	64,5	64,0	63,6	63,1	62,5	62,0
	gmina	68,0	67,8	67,5	67,3	66,5	66,0	65,2	64,7	64,3	63,6	63,3
w wieku poprodukcyjnym	woj.	15,1	15,7	16,4	17,2	18,0	18,8	19,5	20,3	21,0	21,6	22,1
	powiat	13,0	13,4	13,9	14,5	15,1	15,7	16,3	16,9	17,5	18,2	18,6
	gmina	10,0	10,4	11,1	11,7	12,3	13,0	13,8	14,7	15,4	16,1	16,9

Analizując powyższe dane należy wskazać, iż podobnie jak w przypadku województwa i powiatu, tak w gminie Kłodawa następuje sukcesywny spadek ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym na rzecz wzrostu ludności w wieku poprodukcyjnym. Warto jednak zauważyć, iż udział ludności w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym w gminie jest nieznacznie większy, niż w przypadku powiatu i województwa. Natomiast udział ludności w wieku poprodukcyjnym gminy jest mniejszy niż dla wskazanych jednostek, co jest pozytywnym trendem.

Zależności pomiędzy wyodrębnionymi grupami społeczeństwa obrazują tzw. wskaźniki obciążenia demograficznego.

Wskaźnik obciążenia demograficznego												
	Jedn. teryt.	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ludn. w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	woj.	52,1	52,9	54,0	55,4	56,8	58,4	60,2	62,1	64,0	65,8	67,2
	powiat	52,1	52,2	52,7	53,4	54,3	55,0	56,2	57,3	58,5	60,0	61,2
	gmina	47,0	47,5	48,1	48,6	50,4	51,5	53,4	54,5	55,6	57,3	58,0
Ludn. w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	woj.	79,1	83,5	88,3	93,3	98,3	103,5	108,1	112,1	116,0	119,6	122,3
	powiat	61,4	63,9	67,6	71,8	75,5	79,3	83,1	86,9	90,3	93,9	95,9
	gmina	45,2	47,4	51,9	55,4	57,7	61,8	65,5	71,2	75,3	79,6	84,9
Ludn. w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	woj.	23,0	24,1	25,3	26,7	28,2	29,7	31,3	32,8	34,4	35,8	37,0
	powiat	19,8	20,3	21,2	22,3	23,3	24,3	25,5	26,6	27,7	29,1	30,0
	gmina	14,6	15,3	16,4	17,3	18,5	19,7	21,1	22,7	23,9	25,4	26,6

Gminę Kłodawa charakteryzuje stale rosnący, lecz niższy niż w przypadku powiatu i województwa udział ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, a także udział ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym oraz udział ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym.

Najbardziej znaczący z powyższego zestawienia wydaje się wskaźnik udziału ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. Im przedmiotowy wskaźnik jest wyższy, tym sytuacja demograficzna obszaru z punktu widzenia ekonomicznego jest gorsza, zwłaszcza wówczas, gdy decyduje o tym wysoki udział osób w wieku poprodukcyjnym (stare społeczeństwo). Systematyczny przyrost osób w wieku poprodukcyjnym powoduje silną presję na system emerytalny (zapewnienie emerytur dla coraz liczniejszej populacji osób, które zakończyły aktywność zawodową) oraz na system opieki zdrowotnej (zapewnienie specjalistycznej opieki ludziom w podeszłym wieku).

W przypadku gminy Kłodawa aktualny udział ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, pomimo utrzymywania się tendencji wzrostowej – widocznej w skali całego kraju, jest nadal niższy niż wartości właściwe dla powiatu i województwa.

Rosnący wskaźnik obciążenia demograficznego jest potwierdzeniem powolnego procesu starzenia się społeczeństwa. Uwzględniając jednak najniższą wartość wskaźnika w porównaniu do powiatu czy województwa, należy uznać, iż gmina posiada większe szanse rozwojowe, niż porównywane jednostki. To niewątpliwie zasługa napływu młodych ludzi, którzy odpowiadają również za wysoki przyrost naturalny w gminie.

2.8.2. Stopa bezrobocia

Zgodnie z danymi z 31 grudnia 2020 r. stopa bezrobocia dla województwa lubuskiego wynosiła 6,2%, co stanowi wartość identyczną jak w skali kraju. W przypadku powiatu gorzowskiego poziom stopy bezrobocia jest nieznacznie niższy – wyniósł 5,5%. Uwzględniając dane Głównego Urzędu Statystycznego obejmujące liczbę bezrobotnych w ramach poszczególnych gmin należy wskazać, iż zgodnie ze stanem na 31 grudnia 2020 r. liczba bezrobotnych na terenie gminy wynosiła 134 osoby.

Stopa bezrobocia [%]					
Jedn. teryt.	2011	2014	2017	2020	
Polska	12,5	11,4	6,6	6,2	
województwo	15,4	12,5	6,5	6,2	
powiat	13,0	8,8	4,8	5,5	

Za pozytyw należy uznać, iż wskaźnik stopy bezrobocia w powiecie gorzowskim na przestrzeni badanych lat, utrzymuje się na poziomie niższym niż w przypadku województwa, czy kraju, wyraźnie malejąc w ostatnich latach.

Zauważalny jest również sukcesywny choć nieznaczny, wzrost liczby pracujących w przeliczeniu na 1000 osób, zarówno w skali kraju, województwa, powiatu, jak i gminy.

Liczba pracujących w przeliczeniu na 1000 osób				
Jedn. teryt.	2011	2014	2017	2020
Polska	224	230	247	252
województwo	214	219	229	229
powiat	171	190	198	195
gmina	74	78	83	96

2.8.3. Rynek pracy

Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w gminie Kłodawa na koniec 2020 roku wynosiła 1403. Analiza liczby podmiotów pozwala zaobserwować stabilny rozwój przedsiębiorczości szczególnie w sektorze prywatnym stanowiącym niemal 99% ogólnej liczby podmiotów w gminie Kłodawa.

Liczba podmiotów gospodarczych				
	2011	2014	2017	2020
ogółem	974	1 107	1 262	1 403
sektor publiczny	14	14	11	10
sektor prywatny	960	1 093	1 234	1 386

Największa grupa, bo aż 293 firmy, funkcjonowały w sektorze handlu hurtowego i detalicznego (włącznie z naprawą pojazdów). Drugie miejsce pod względem liczebności zajmowały sektory związane z budownictwem oraz działalnością profesjonalną, naukową i techniczną – działało w nich odpowiednio 184 i 179 podmiotów. Natomiast kolejne pozycje należały do sekcji opieki zdrowotnej i pomocy społecznej (121 podmiotów) i przetwórstwa przemysłowego (116 podmiotów).

Około 21% udziału wszystkich zarejestrowanych na terenie gminy firm pochodzi z sektora handlowego. Działalność produkcyjna i handlowa rozwijały się najdynamiczniej bezpośrednio po przemianach ustrojowych. W latach 90. w wolnorynkowej Polsce podmioty gospodarcze powstające w miastach tej wielkości finansowane były z kapitału własnego właścicieli, zazwyczaj mieszkańców. Tym spowodowana była ich relatywnie duża liczba, aczkolwiek niewielka skala działalności. Tendencja zmienia się w ostatnich kilku latach, kiedy to przez nasycenie rynku dużych miast, krajowe, jak i zagraniczne sieci handlowe poszukują nowych, jeszcze nienasyconych obszarów inwestycyjnych. Ponadto, dzięki akumulacji kapitału lokalnych przedsiębiorców, są oni w stanie poszerzyć skalę i złożoność swoich operacji. Tendencja ta nie musi prowadzić do zmniejszenia liczby podmiotów gospodarczych. Pewna liczba mniejszych firm wyparta przez większych graczy rynkowych zmuszona jest zakończyć swoją działalność, jednakże dzięki dynamicznemu rozwojowi handlu on-line i systematycznemu zwiększaniu się oczekiwań nabywczych klientów, powstają nowe.

Zmiany strukturalne zachodzące na lokalnym rynku sprawiają, że nie wszystkie podmioty są w stanie w wystarczająco szybki sposób przystosować się do nowych uwarunkowań. Niemniej jednak, dzięki ciągłemu rozwojowi lokalnego rynku i akumulacji kapitału, rejestrowanych jest wiele nowych firm.

Bez wątpienia pozytywny wpływ ma także coraz bardziej złożone i oferujące kompleksowe usługi dla biznesu otoczenie gospodarcze. Szeroki wachlarz instrumentów finansowych oferowany przez lokalne instytucje finansowe, w połączeniu z instytucjami wpierającymi, przynoszą rezultaty.

Kolejnym analizowanym aspektem jest struktura wielkości podmiotów. Rozkład funkcjonujących przedsiębiorstw z uwagi na liczbę pracowników wskazuje, iż na terenie gminy Kłodawa nie występują podmioty zatrudniające powyżej 250 osób, natomiast najpopularniejszą formą prowadzenia biznesu jest sektor mikroprzedsiębiorstw - niemal 98% ogólnej liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie gminy, zatrudnia nie więcej niż 9 pracowników.

Na uwagę zasługuje również tzw. wskaźnik przedsiębiorczości, definiowany jako liczba podmiotów gospodarczych przypadająca na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym. W roku 2020 przedmiotowy wskaźnik dla gminy osiągnął poziom 2 527,9 i była to wartość znacznie wyższa niż indeks właściwy odpowiednio dla powiatu – 1 967,6, czy województwa – 2 006,6.

Tak dobry wynik może być spowodowany opisywanym już napływem ludności oraz znacznym udziałem ludności w wieku produkcyjnym, chętniej do podejmowania ryzyka gospodarczego, jak również rozwojem obszarów produkcyjnych.

2.8.4. Zasoby mieszkaniowe

Sytuacja w zakresie zasobów mieszkaniowych gminy Kłodawa wydaje się systematycznie rozwijać.

Liczba budynków mieszkalnych				
Jedn. teryt.	2011	2014	2017	2020
województwo	139 509	144 038	148 827	156 639
powiat	12 908	13 565	14 304	15 628
gmina	2 081	2 224	2 370	2 510

Sukcesywny wzrost liczby budynków przekłada się na wzrost liczby mieszkań oraz ich sumarycznej powierzchni użytkowej.

Liczba mieszkań				
Jedn. teryt.	2011	2014	2017	2020 (2019)
województwo	353 684	362 650	372 876	b.d. (380 990)
powiat	21 122	21 846	22 651	b.d. (23 458)
gmina	2 463	2 609	2 759	b.d. (2 855)

W większości przypadków nowe budynki mieszkalne stanowią inwestycje indywidualne i są realizowane w formie jednorodzinnej. Baza mieszkaniowa wielorodzinna oparta jest o istniejącą strukturę sukcesywnie uzupełnianą przez pojedyncze inwestycje komercyjne.

Wzrostowi powierzchni mieszkalnych towarzyszy również wzrost stopnia ich wyposażenia w podstawowe instalacje higieniczno-sanitarne.

Stopień wyposażenia mieszkań w instalacje [%]				
	2011	2014	2017	2020 (2019)
wodociąg	98,4	98,5	98,6	b.d. (98,6)
łazienka	93,2	93,7	94,1	b.d. (94,3)
centralne ogrzewanie	75,4	76,8	78,1	b.d. (78,8)

2.8.5. Oświata oraz wychowanie przedszkolne

Na terenie gminy Kłodawa funkcjonują następujące placówki oświatowe oraz związane z wychowaniem przedszkolnym:

- Szkoła Podstawowa im. Adama Mickiewicza w Kłodawie,
- Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Różankach,
- Przedszkola Publiczne w Kłodawie,
- Przedszkole Publiczne w Wojcieszycach.

Ponadto przy Przedszkolu Publicznym w Kłodawie działa również Żłobek Gminny zapewniający opiekę nad dziećmi do trzeciego roku życia.

Stopień edukacji w ramach poszczególnych jednostek terytorialnych opisuje tzw. współczynnik skolaryzacji, dzielący się na indeks brutto i netto. Współczynnik skolaryzacji brutto jest to wyrażony procentowo stosunek liczby wszystkich osób uczących się na danym poziomie do całej populacji osób będących w wieku nominalnie przypisanym temu poziomowi kształcenia, natomiast współczynnik netto to również wyrażony procentowo stosunek liczby osób uczących się w nominalnym wieku kształcenia na danym poziomie do całej populacji osób będących w wieku nominalnie przypisanym temu poziomowi kształcenia.

Współczynnik skolaryzacji					
	Jednostka terytorialna	2011	2014	2017	2020 (2019)
Szkoły podstawowe	województwo	98,55	93,40	93,72	b.d. (93,66)
		-	-	-	-
	powiat	94,19	91,89	91,62	b.d. (91,91)
		90,62	85,59	85,43	b.d. (87,59)
brutto	powiat	-	-	-	-
		87,00	84,14	83,52	b.d. (85,78)
	gmina	74,51	69,42	66,99	b.d. (73,91)
		-	-	-	-
netto	gmina	69,84	69,13	66,14	b.d. (73,69)
		-	-	-	-
	województwo	100,53	98,44	97,96	-*
		-	-	-	-
brutto	powiat	91,38	89,55	85,75	-*
		84,60	82,15	84,82	-*
netto	powiat	-	-	-	-
		79,29	77,83	76,18	-*

	gmina	61,13	59,00	68,04	-*
		-	-	-	-
		59,25	58,67	61,86	-*

* - brak danych z uwagi na reformę systemu edukacji

Uwzględniając powyższe należy zauważyć, iż gmina Kłodawa charakteryzuje się stosunkowo niskim współczynnikiem skolaryzacji w porównaniu do wartości właściwych dla powiatu i województwa, co może świadczyć o potrzebie modernizacji infrastruktury edukacyjnej.

2.8.6. Kultura

Działalność kulturalną na terenie gminy Kłodawa z ramienia samorządu upowszechnia Gminny Ośrodek Kultury w Kłodawie z siedzibą w Wojcieszycach oraz Gminna Biblioteka Publiczna w Kłodawie wraz z filią w Różankach oraz świetlicami środowiskowymi w Chwałęcicach, Kłodawie, Rybakowie, Różankach oraz Różankach Szklarni, Santocku, Santocznie, Wojcieszycach, Zdroisku i Łośnie.

2.8.7. Sport i rekreacja

Zaplecze sportowe gminy stanowią boiska zlokalizowane w miejscowościach: Chwałęcice, Kłodawa, Różanki, Rybakowo i Wojcieszycy oraz hale gimnastyczne przy szkołach w Kłodawie i Różankach. Ponadto możliwość aktywnego wypoczynku zapewniają: wakepark, kompleks kortów tenisowych oraz ośrodek jeździecki w Kłodawie.

2.8.8. Ochrona zdrowia i opieka społeczna

Podstawową opiekę zdrowotną w gminie zapewnia praktyka lekarza rodzinnego, którego gabinety znajdują się w ośrodkach zdrowia w miejscowościach: Kłodawa i Różanki. W miejscowości Wojcieszycy znajduje się punkt lekarski. Opiekę w placówkach zamkniętych zapewnia Gorzów Wielkopolski.

Do pozostałych instytucji z zakresu ochrony zdrowia i opieki społecznej w gminie Kłodawa należy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kłodawie.

2.8.9. Dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami

W granicach obszaru opracowania nie występują obiekty budowlane zawierające przeszkody architektoniczne posiadające przeszkody architektoniczne ograniczające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami.

Przezwyciężaniem barier w zakresie cyfrowym i psychospołecznym zajmują się placówki i instytucje wskazane w punkcie 2.8.8. Ochrona zdrowia i opieka społeczna.

2.9. Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia

Teren gminy Kłodawa podlega Komisariatowi II Policji w Gorzowie Wielkopolskim. Na terenie gminy funkcjonuje punkt konsultacyjny Rewiru Dzielnicowych. Ponieważ praca dzielnicowych odbywa się w ograniczonych godzinach, do funkcjonowania powołano Straż Gminną, która m.in. wspiera pracę policji i wykonuje inne czynności i zadania wynikające z przypisanych jej przepisów prawnych.

Bezpieczeństwo i porządek publiczny na terenie gminy zapewnia również Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Gorzowie Wielkopolskim wraz z pięcioma jednostkami Ochotniczej Straży Pożarnej zlokalizowanymi w Kłodawie, Różankach, Rybakowie, Santocku i Łośnie.

Ponadto, w ramach struktury Starostwa Powiatowego w Gorzowie Wielkopolskim, powołano stanowisko ds. zarządzania kryzysowego, do zadań którego należy w szczególności sprawy:

- sprawy bezpieczeństwa,
- prowadzenie spraw z zakresu zarządzania kryzysowego w tym obsługa merytoryczna, organizacyjna i techniczna Powiatowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego,
- inicjowanie, opiniowanie oraz uzgadnianie programów i przedsięwzięć związanych z ochroną powiatu przed powodzią,
- realizacja zadań Szefa Obrony Cywilnej Powiatu,

- realizacja zadań powiatu w zakresie spraw obronnych w tym przeprowadzanie kwalifikacji wojskowej na terenie Powiatu,
- wykonywanie zadań w zakresie ochrony informacji niejawnych z wyłączeniem należących do właściwości Pełnomocnika do spraw Ochrony Informacji Niejawnych.

2.10. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy

Do uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego gminy zaliczane są jej potrzeby i możliwości rozwoju, które powinny być określane z uwzględnieniem analiz ekonomicznych, środowiskowych i społecznych, prognoz demograficznych, możliwości finansowania sieci infrastruktury komunikacyjnej, technicznej i społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy oraz wykonanego bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę.

Ponadto potrzeby oraz szanse rozwoju w zakresie zagospodarowania przestrzennego określają ponadlokalne dokumenty planistyczne:

- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego,
- Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030,

przy czym ze względu na znaczne obszary objęte wskazanymi opracowaniami zawarte w nich ustalenia, właściwe dla poszczególnych gmin, formułowane są w większości ogólnikowo, poprzez wskazanie funkcji i potencjału gminy w szerszej skali. Mając na uwadze powyższe należy zauważyć, iż najtrafniej lokalne potrzeby i możliwości rozwoju określa sporządzona na szczeblu lokalnym strategia rozwoju gminy.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Kłodawa, aktualizacja na lata 2016-2025 określa zarówno wizję rozwoju gminy:

„Gmina atrakcyjna turystycznie, czysta ekologicznie, zasobna ekonomicznie dzięki: bogatemu dziedzictwu kulturowemu, zmodernizowanej infrastrukturze technicznej oraz turystyce, wykształconym mieszkańcom i ich przedsiębiorczości; przyjazna dla mieszkańców, inwestorów i gości.”
jak i cele strategiczne i operacyjne oraz działania zmierzające do ich realizacji.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Kłodawa, aktualizacja na lata 2016-2025			
sfery	SFERA GOSPODARCZA	SFERA SPOŁECZNA	SFERA PRZESTRZENNO - INFRASTRUKTURALNA
cele strategiczne	I. ZBUDOWANIE KONKURENCYJNEJ GOSPODARKI	II. WZMOCNIENIE POTENCJAŁU ROZWOJOWEGO SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ	III. UKSZTAŁTOWANIE ŁADU PRZESTRZENNEGO ORAZ ZACHOWANIE ŚRODOWISKA PRZYRODNICZO-KULTUROWEGO

<p>Cele operacyjne i cele szczegółowe</p>	<p>I.1. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości I.1.1. Promocja Gminy jako obszaru przyjaznego dla rozwijania działalności gospodarczej I.1.2. Kreowanie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców I.1.3. Uruchomienie działalności podstrefy Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej I.1.4. Kreowanie warunków dla inwestowania i tworzenia nowych miejsc pracy oraz wzmacniania konkurencyjności i innowacyjności małych i średnich przedsiębiorstw</p>	<p>II.1. Rozwój kapitału ludzkiego II.1.1. Podnoszenie poziomu kwalifikacji kadry edukacyjnej II.1.2. Utrzymanie wysokiego poziomu obiektów edukacyjnych i ich wyposażenia II.1.3. Szersze wykorzystanie bazy oświatowej i kadry pedagogicznej do świadczenia zróżnicowanych usług edukacyjnych II.1.4. Rozbudowa i modernizacja edukacyjnej bazy przedszkolnej II.1.5. Rozwój oferty zajęć edukacyjnych stymulujących kreatywność i przedsiębiorczość wśród młodzieży II.1.6. Tworzenie warunków sprzyjających wspieraniu oświaty przez podmioty gospodarcze</p>	<p>III.1. Kształtowanie ładu przestrzennego III.1.1. Dokonanie reorientacji polityki przestrzennej Gminy w celu minimalizacji degradacji przestrzeni oraz chaosu urbanistycznego III.1.2. Zwiększenie dostępności terenów na potrzeby kształtowania przestrzeni publicznych III.1.3. Zintegrowanie komunikacyjne i rozwojowe terenów sąsiadujących ze sobą w granicach Gminy i miasta Gorzowa</p>
<p>Cele operacyjne i cele szczegółowe</p>	<p>I.2. Wielofunkcyjny rozwój terenów wiejskich I.2.1. Wspieranie procesów restrukturyzacyjnych rolnictwa w kierunku określonych specjalizacji oraz poprawy struktury agrarnej I.2.2. Promowanie i wspieranie lokalnych producentów rolno-spożywczych i wytwórców wyrobów regionalnych</p>	<p>II.2. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego II.2.1. Wspieranie rozwoju organizacji pozarządowych na rzecz budowania lokalnego partnerstwa i integracji działań II.2.2. Wzmacnianie lokalnej tożsamości i poczucia więzi z „małą ojczyzną” oraz integracja nowo zamieszkałych mieszkańców ze społecznością lokalną II.2.3. Wspieranie rozwoju społeczeństwa informacyjnego II.2.4. Ograniczenie zjawisk patologii społecznej oraz zwiększenie wrażliwości mieszkańców na te problemy</p>	<p>III.2. Rozwój infrastruktury technicznej III.2.1. Kontynuowanie rozbudowy infrastruktury gospodarki ściekowej III.2.2. Kontynuowanie rozbudowy i modernizacji części sieci wodociągowej III.2.3. Rozbudowa i modernizacja sieci odwodnieniowej oraz sieci melioracyjnej III.2.4. Poprawa stanu infrastruktury drogowej III.2.5. Kontynuowanie budowy ciągów pieszych i rowerowych</p>
		<p>II.2.5. Poprawa jakości życia mieszkańców na obszarach zdegradowanych społecznie i/lub infrastrukturalnie oraz ich społeczna aktywizacja</p>	<p>III.2.6. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa ruchu drogowego III.2.7. Doprowadzenie do dwustronnego zasilania energetycznego we wszystkich miejscowościach III.2.8. Doprowadzenie do objęcia telefonią komórkową całego obszaru Gminy III.2.9. Uruchomienie szerokopasmowego Internetu III.2.10. Wyprowadzenie samochodowego ruchu tranzytowego poza obręb miejscowości</p>

<p>Cele operacyjne i cele szczegółowe</p>	<p>I.3. Rozwój turystyki i rekreacji I.3.1. Promocja Gminy jako obszaru o wysokich walorach przyrodniczo-kulturowych i potencjale turystyczno-rekreacyjnym I.3.2. Opracowanie i wdrożenie systemu zachęt stymulujących rozwój turystyki I.3.3. Wspieranie rozwoju gospodarstw agro- i ekoturystycznych I.3.4. Podnoszenie standardów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej</p>	<p>II.3. Rozwój usług społecznych II.3.1. Poprawa dostępności specjalistycznych usług opieki zdrowotnej II.3.2. Wzmocnienie aktywności Gminnej Biblioteki Publicznej w kierunku organizacji imprez i zajęć o charakterze kulturotwórczym II.3.3. Organizacja i promocja aktywnych i kreatywnych form spędzania czasu przez osoby starsze i niepełnosprawne II.3.4. Wspieranie rozwoju infrastruktury służącej aktywizacji dzieci i młodzieży II.3.5. Wzmocnienie aktywności funkcjonowania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, w tym w zakresie interwencji kryzysowej II.3.6. Podnoszenie sprawności i jakości zarządzania Gminą przez administrację publiczną oraz obsługi mieszkańców i innych interesantów</p>	<p>III.3. Ochrona zasobów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych III.3.1. Poprawa stanu jakości powietrza III.3.2. Poprawa stanu czystości Gminy, w tym terenów leśnych i przydrożnych III.3.3. Zwiększenie efektywności funkcjonującego systemu gospodarki odpadami III.3.4. Poprawa stanu technicznego zabytków III.3.5. Poprawa stanu estetycznego Gminy</p>
--	---	--	---

2.10.1. Analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne

Diagnozę gminy w aspekcie ekonomicznym, środowiskowym i społecznym oparto na przeprowadzonych we wcześniejszych punktach analizach dotyczących w szczególności stanu środowiska oraz warunków i jakości życia mieszkańców.

Uzyskane wyniki uzupełniono o opracowaną w ramach strategii rozwoju gminy analizę SWOT wskazującą mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia w poszczególnych sferach.

Co niezwykle istotne należy zaznaczyć, iż zarówno struktura ekonomiczna, społeczna i środowiskowa przenikają i nakładają się wzajemnie. Występujące w ich ramach zjawiska oddziałują na siebie, poprzez efekt synergii wzmacniając zarówno pozytywne, jak i negatywne tendencje. Jednocześnie, istniejące problemy mogą zostać wyeliminowane poprzez wykorzystanie szans stojących przed gminą, natomiast brak działań prowadzić będzie do nasilenia się zjawisk negatywnych.

W podstawową przewagę konkurencyjną gminy Kłodawa, zarówno w aspekcie ekonomicznym, jak i środowiskowym należy uznać jej położenie:

- z jednej strony w bezpośrednim sąsiedztwie dróg o znaczeniu ponadregionalnym i międzynarodowym oraz niewielką odległość do Gorzowa Wielkopolskiego i jego bezpośredniego otoczenia funkcjonalnego,
- z drugiej natomiast w otoczeniu cechującym się wysokimi walorami ekologicznymi, charakteryzującym się wysoką atrakcyjnością przyrodniczą terenu, wysokim stopniem zalesienia (Puszcza Barłinea jako zasób o unikalnym charakterze) oraz zasobami środowiska naturalnego umożliwiającego rozwój mieszkalnictwa (wzmocnienie atrakcyjności osiedleńczej dzięki walorom przyrodniczym).

Powyższe, w zestawieniu z rozwojem aglomeracji Gorzowa Wielkopolskiego oraz rozszerzeniem oddziaływania jego bezpośredniego zaplecza funkcjonalnego stanowi potencjał w zakresie stworzenia warunków dla rozwoju osadnictwa na terenie gminy, wzmocnienia jej atrakcyjności osiedleńczej oraz wykreowania marki Kłodawy jako bazy mieszkaniowej dla ludzi pracujących w regionie.

Ponadto, dominacja lasów w strukturze użytkowania gruntów, dobre warunki klimatyczne, występowanie dużych obszarów chronionych oraz zasoby dziedzictwa kulturowego to czynniki zapisujące się jako mocne strony gminy, przekładające się na jej wizerunek i atrakcyjność turystyczną, a więc pozostające w powiązaniu również ze sferą gospodarczą. Brak skutecznej promocji powoduje jednak, że potencjał obszaru w tym zakresie nie jest w pełni wykorzystywany. Wykorzystanie szans związanych z rozwojem turystyki oraz działania zmierzające do :

- promocji produktów turystycznych i oferty turystycznej dedykowanej turystyce kwalifikowanej i weekendowej,
 - stworzenia zintegrowanego systemu szlaków i ścieżek rowerowych w oparciu o bioróżnorodność obszaru i unikalne zasoby Puszczy Barłineańskiej,
 - rozwoju turystyki wodnej i zagospodarowania nabrzeży licznych jezior,
- powinny przełożyć się na tworzenie nowych miejsc pracy oraz wzrost lokalnego PKB.

Zasobność przyrodniczą i krajobrazową uzupełniają pozostałe składniki środowiska, w szczególności kopaliny – na terenie gmin sąsiednich zlokalizowane są eksploatowane złoża ropy i gazu, natomiast obszar gminy Kłodawa jest przedmiotem ich dalszych poszukiwań.

Rozważając mocne strony gminy oraz szanse jej rozwoju nie należy jednak zapominać o zagrożeniach, zarówno w skali lokalnej jak i ponadlokalnej, na które składają się:

- polaryzacja społeczna wynikająca z pauperyzacji i marginalizacji grup społecznych charakteryzujących się niskim stopniem aktywności i zaradności życiowej,
- starzenie się społeczeństwa, wzrastająca liczba osób w wieku poprodukcyjnym,
- niestabilność przepisów prawnych, głównie w zakresie dochodów gminy, przy jednoczesnym zwiększaniu zakresu zadań własnych samorządu,
- problemy samorządu związane z pozyskaniem gruntów na inwestycje,
- niedostosowanie systemu szkolnictwa zawodowego do zmieniających się uwarunkowań rynkowych,
- wysokie potrzeby inwestycyjne i modernizacyjne w odniesieniu do gminnych obiektów użyteczności publicznej.

2.10.2. Prognozy demograficzne, w tym uwzględniające, tam gdzie to uzasadnione, migracje na obszarach funkcjonalnych w rozumieniu art. 5 pkt 6a ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju

Analizując dane demograficzne Głównego Urzędu Statystycznego dotyczące kraju i województwa należy wskazać na prognozowaną długofalową tendencję związaną z sukcesywną i malejącą liczbą mieszkańców. Natomiast, zgodnie z prognozą, liczba ludności powiatu gorzowskiego będzie rosła, jednak wyłącznie na terenach wiejskich.

Prognoza demograficzna						
Jedn. teryt.	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Polska	37 741 462	37 185 073	36 476 771	35 668 232	34 817 385	33 950 569
województwo	997 039	979 702	957 884	932 671	905 841	878 645
powiat	75 297	76 784	77 893	78 705	79 330	79 814
powiat (obszar miast)	25 105	24 892	24 610	24 262	23 851	23 383
powiat (obszar wiejski)	50 192	51 892	53 283	54 443	55 479	56 431

Do głównych przyczyn depopulacji należą w szczególności: niski przyrost naturalny, którego konsekwencją jest starzenie się społeczeństwa, niski przyrost naturalny oraz emigracja, zarówno ekonomiczna jak i społeczna. Trendy te widoczne są wyraźnie w prognozach ludności dla kraju oraz województwa lubuskiego.

Analizując zmiany liczby ludności w latach 2010-2020 w skali powiatu gorzowskiego zauważa się znaczny wzrost, co odzworowuje prognoza, zakładająca dalsze zwiększanie się liczby mieszkańców. Zauważyć należy jednak, iż zgodnie z opracowaną prognozą, wzrost ten dotyczył będzie wyłącznie obszarów wiejskich powiatu, natomiast w obszarze miejskim zakłada się spadek liczby ludności.

Ww. zjawisko nie omija również gminy Kłodawa, której liczba ludności w ostatniej dekadzie dynamicznie rośnie, przy czym ogólnie dostępne dane statystyczne nie zawierają prognoz demograficznych dla jednostek mniejszych niż powiat stąd szacowaną liczbę mieszkańców gminy należy określić poprzez uśrednienie wartości uzyskanych w oparciu o udział ludności gminy w populacji powiatu oraz wskaźniki depopulacji, przyrostu naturalnego i salda migracji właściwe dla okresu ostatniej dekady.

Wg prognoz z 2014 r. liczba mieszkańców powiatu gorzowskiego w odniesieniu do obszarów wiejskich powinna wynosić 48 234, natomiast rzeczywista liczba mieszkańców dla wsi powiatu na koniec 2020 r. wynosiła 47 291 - przedmiotowy wskaźnik jest o ok 1% niższy od zakładanej wartości

Uwzględniając utrzymanie relacji liczby ludności gminy do liczby ludności powiatu w jego obszarze wiejskim na poziomie z 2020 r. czyli 18,5% oraz urealnijając wskazaną wartość wskazując na 1% rozbieżność w skali ok 5 lat liczba ludności gminy Kłodawa w 2050 r. powinna wynosić 9709.

Uwzględniając specyfikę położenia gminy oraz pełnioną przez nią funkcję – zaplecze mieszkaniowe i rekreacyjne ośrodka wojewódzkiego, porównanie liczby mieszkańców względem zakładanej populacji obszarów wiejskich powiatu nie powinno stanowić jedyne kryterium metodologicznego.

Przyjmując jako wyjściową wartość liczbę mieszkańców w roku 2020 – 8 769 osób, oraz następujące wskaźniki właściwe dla okresu ostatniej dekady:

- zakładany wzrost liczby mieszkańców gminy – o 17,5%,
- średni przyrost naturalny (1,16/1000 osób) z uwzględnieniem średniego salda migracji (15,61/1000 osób),

prognozowana liczba ludności gminy wynosi:

Prognoza demograficzna dla Gminy Kłodawa			
Kryterium	2030	2040	2050
wzrost liczby mieszkańców gminy	10303	12106	14225
średni przyrost naturalny + średnie saldo migracji	8916	9065	9217

Analiza uzyskanych danych wskazuje na znaczącą rozbieżność wyników stąd w celu właściwego odzwierciedlenia przemian społecznych zachodzących w strukturze gminy dalsze rozważania i analizy, w szczególności związane z zapotrzebowaniem na nową zabudowę, oparto o średnią uzyskanych wartości. Dokonując ww. działania uzyskujemy wynik 11050 osób jako prognozowaną liczbę mieszkańców gminy Kłodawa w roku 2050.

Poza zmianami liczby ludności w ramach poszczególnych jednostek terytorialnych należy również zwrócić uwagę na fakt, iż przekształcenia zachodzą również w ramach struktury osadniczej, tzn.:

- maleje przeciętna liczba osób przypadających na gospodarstwo domowe, a tym samym na 1 mieszkanie:

Przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie				
	2011	2014	2017	2020 (2019)
Polska	2,84	2,75	2,66	b.d. (2,59)
województwo	2,89	2,81	2,73	b.d. (2,66)
powiat	3,29	3,24	3,15	b.d. (3,06)
gmina	3,11	3,14	3,08	b.d. (3,04)

- rośnie przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania:

Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania [m²]				
	2011	2014	2017	2020 (2019)
Polska	72,6	73,4	74,0	b.d. (74,4)
województwo	72,5	73,1	73,6	b.d. (73,9)
powiat	86,5	87,5	88,3	b.d. (88,8)
gmina	106,9	108,7	109,7	b.d. (110,4)

- rośnie przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę:

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na jedną osobę [m²]				
	2011	2014	2017	2020 (2019)
Polska	25,6	26,7	27,8	b.d. (28,7)
województwo	25,1	26,0	27,0	b.d. (27,8)
powiat	26,3	27,0	28,0	b.d. (29,0)
gmina	34,4	34,6	35,6	b.d. (36,3)

Powyższe dane wskazują, iż sytuacja demograficzna i lokalowa w gminie kształtuje się dobrze, ponadto powierzchnia użytkowa mieszkań stale rośnie, na co wskazują również trendy odnotowane w Europie Zachodniej. Zakłada się, że w 2050 r. przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę dążyła będzie do wartości ok. 42 m².

2.10.3. Zapotrzebowanie na nową zabudowę

W celu określenia zapotrzebowania na nową zabudowę, a następnie chłonności w ramach wyodrębnionych jednostek osadniczych, istniejącą strukturę zagospodarowania gminy, podzielono zgodnie z aktualnym sposobem użytkowania na następujące tereny:

- teren zabudowy wielofunkcyjnej wsi – RMN,
- teren zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej – MW,

- teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej – MN,
- teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej – MN/U,
- teren zabudowy zagrodowej – RM,
- teren obsługi produkcji rolniczej - RU,
- teren zabudowy produkcyjnej i usługowej – P/U,
- teren eksploatacji surowców – PG,
- teren zabudowy usługowej – U,
- teren usług publicznych – UP,
- teren usług turystyki - UT,
- teren usług sportu i rekreacji – US,
- teren rekreacji indywidualnej – UTL,
- teren ogrodów działkowych – ZD,
- tereny zieleni urządzonej – ZP,
- teren lasu - ZL,
- teren cmentarza – ZC,
- teren nieczynnego cmentarza – ZCN,
- teren wód powierzchniowych – WS,
- teren rolny – R,
- teren infrastruktury technicznej i obsługi komunikacji – IT.

Biorąc pod uwagę, iż dalsze ustalenia formułowane są zgodnie z normatywem w odniesieniu do funkcji zabudowy z ww. grupy terenów wyłoniono te związane bezpośrednio z realizacją obiektów budowlanych pomijając te, w przypadku których lokalizacja zabudowy jest zabroniona, znacząco ograniczona, odbiegająca od standardów lub stanowi wyłącznie nieznaczące uzupełnienie funkcji podstawowej, a następnie podzielono je na cztery grupy funkcyjne wskazując na aktualny udział poszczególnych terenów w ramach wyodrębnionej funkcji.

Struktura zagospodarowania terenów zabudowy				
Funkcja zabudowy	Teren	Powierzchnia terenu [ha]	Udział terenu w funkcji zabudowy [%]	Łączna powierzchnia terenów w ramach wyodrębnionej funkcji zabudowy [ha]
mieszkaniowa	RMN – teren zabudowy wielofunkcyjnej wsi	106,96	80	548,36
	MNU – teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej	9,50	50	
	MN – teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	364,41	100	
	MW – teren zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej	6,78	100	
	RM – teren zabudowy zagrodowej	89,85	100	
usługowa	RMN – teren zabudowy wielofunkcyjnej wsi	106,96	20	53,03
	MNU – teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej	9,50	50	
	U – teren zabudowy usługowej	13,04	100	
	UP – teren usług publicznych	10,20	100	
	P/U – teren zabudowy produkcyjnej i usługowej	24,26	15	
produkcyjna	P/U – teren zabudowy produkcyjnej i usługowej	24,26	85	114,97
	RU – teren obsługi produkcji rolniczej	94,36	100	
rekreacyjna	UTL – teren rekreacji indywidualnej	20,45	100	34,28
	UT – teren usług turystyki	4,98	100	
	US – teren usług sportu	8,85	100	

2.10.3.1. Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w 2019 r. dla terenu gminy Kłodawa wynosiła 36,3 m² co po uwzględnieniu liczby mieszkańców daje powierzchnię zasobu mieszkaniowego na poziomie 318 315 m².

Pomimo zmniejszającej się liczby ludności powierzchnia użytkowa mieszkań będzie się zwiększać, na co wskazują trendy opisane w ramach punktu dotyczącego prognoz demograficznych. W ramach przedmiotowych szacunków przyjęto, że w 2050 r. przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę będzie dążyła do wartości 42 m², co przy prognozowanej liczbie ludności gminy na poziomie 11 050 osób, da zapotrzebowanie na zabudowę (wyrażoną w postaci powierzchni użytkowej zabudowy) o wielkości 464 100 m².

Przedstawiona wielkość, z uwagi na niepewność kierunków procesów rozwojowych dotyczących terenów inwestycyjnych, może być obarczona dużym błędem stąd uzasadnione jest, szczególnie w zakresie zabudowy mieszkaniowej, zwiększenie określonej wartości o dopuszczalne 30%.

W konsekwencji szacuje się, iż prognozowane zapotrzebowanie na zabudowę mieszkaniową wyrażone w postaci powierzchni użytkowej zabudowy wynosi 603 330 m², z czego powierzchnia nowej zabudowy stanowić będzie 285 015 m².

2.10.3.2. Zapotrzebowanie na nową zabudowę usługową

W celu oszacowania zapotrzebowania na nową powierzchnię użytkową zabudowy o funkcji usługowej przeanalizowany został aktualny stosunek powierzchni terenów usługowych do powierzchni terenów mieszkaniowych. Uwzględniając wszystkie tereny usługowe przedmiotowy stosunek kształtuje się na poziomie 0,1/1, przy czym należy zauważyć, iż znaczącą formę zagospodarowania w ramach funkcji usługowej stanowią usługi publiczne z zakresu oświaty, zdrowia, administracji i kultu religijnego. Rozpatrując wyłącznie usługi komercyjne wskazana zależność przyjmuje wartość 0,03/1.

W obliczu wzrostu zamożności społeczeństwa, zwiększonego zapotrzebowania na tereny mieszkaniowe oraz zakwalifikowania gminy Kłodawa w ramach dokumentów wyższego rzędu do obszarów Miejskiego Ośrodka Funkcjonalnego Gorzowa, obecna proporcja terenów zabudowy usługowej do terenów zabudowy mieszkaniowej może okazać się niewystarczająca dla zabezpieczenia potrzeb przyszłych mieszkańców, w szczególności z uwagi na:

- funkcję gminy, będącej w szczególności zapleczem sypialnianym, turystycznym i rekreacyjnym dla Gorzowa,
- bliskość ośrodka wojewódzkiego,
- różnice w cenie transakcyjnej gruntu pomiędzy miastem i gminą,
- zmiany w zakresie struktury zatrudnienia związane z rozwojem sektora małych i średnich przedsiębiorstw.

Uwzględniając powyższe zakłada się wzrost stosunku powierzchni terenów usługowych do terenów mieszkalnych do poziomu 0,2/1, tym samym zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową zabudowy usługowej szacuje się na poziomie 120 666 m², z czego powierzchnia użytkowa nowej zabudowy stanowić będzie 88 866 m².

2.10.3.3. Zapotrzebowanie na nową zabudowę produkcyjną

Położenie gminy w kontekście bezpośredniego sąsiedztwa dróg o znaczeniu ponadregionalnym i międzynarodowym, jak również niewielkiej odległość do Gorzowa Wielkopolskiego, jego bezpośredniego otoczenia funkcjonalnego oraz granic państwa, stanowi niewątpliwą atut logistyczny przekładający się na potencjał rozwojowy gminy.

W chwili obecnej zaplecze produkcyjne gminy stanowią niewielkie tereny produkcyjne zlokalizowane w Kłodawie, tereny obsługi produkcji rolniczej, z których największy funkcjonuje w obrębie Różanki na granicy gminy z Gorzowem oraz niezagospodarowane tereny Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

Jak wykazuje analiza struktury przedsiębiorstw w gospodarce gminy dominują mikro i małe firmy, natomiast brak jest podmiotów umożliwiających stabilne zatrudnienie większej grupy osób oraz stanowiących swoisty napęd gospodarczy dla gminy i regionu.

Uwzględniając uwarunkowania lokalizacyjne oraz założenia Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy Kłodawa, w szczególności w zakresie tworzenia dogodnych warunków dla inwestycji zewnętrznych i aktywności gospodarczej stwierdza się, iż przyjęty schemat działań samorządu powinien doprowadzić do utworzenia nowych miejsc pracy, wzmocnienia zdolności inwestycyjnych istniejących przedsiębiorstw oraz pozyskania nowych podmiotów gospodarczych. Tym samym zapotrzebowanie na nowe tereny inwestycyjne powinno znacząco wzrastać, przy czym stopień wzrostu nie powinien być uzależniany od liczby ludności lub innych czynników społecznych. Powinien natomiast wynikać z zależności przyrodniczych, infrastrukturalnych i ekonomicznych, których weryfikacja leży w głównej mierze po stronie inwestora.

Rolą samorządu w przedmiotowym zakresie będzie w szczególności wskazanie maksymalnej ilości dogodnych lokalizacji, które z punktu widzenia ewentualnego oddziaływania nie będą powodować konfliktów społecznych i przestrzennych oraz nie obniżą walorów krajobrazowych i przyrodniczych gminy.

Zakładając, iż dotychczasowa relacja w odniesieniu do terenów kwalifikowanych funkcjonalnie jako zabudowa mieszkaniowa (ok. 5:1) była niewystarczająca oraz nie wykorzystywała potencjału gminy wskazuje się jako właściwe zwielokrotnienie powierzchni aktualnego zaplecza aktywności gospodarczej 2,5 krotnie.

Przyjmując jako kryteria:

- intensywność terenów zabudowy na poziomie 0,2,
 - konieczności wydzielenia ciągów komunikacyjnych oraz uwarunkowania środowiskowe w związku z czym ok. 70% wskazanych terenów może stanowić samodzielne działki budowlane
- zapotrzebowanie na nową zabudowę produkcyjną nie powinno być mniejsze niż 241 437 m².

2.10.3.4. Zapotrzebowanie na nową zabudowę rekreacyjną

Względy przyrodnicze i krajobrazowe obszaru przejawiające się zarówno poprzez naturalne zagospodarowanie terenu – znaczący udział lasów oraz dużą liczbę jezior, jak i regulacje prawne, mające na celu zachowanie i ochronę poszczególnych komponentów środowiska – formy ochrony przyrody i zabytków stanowią doskonałą bazę dla rozwoju najróżniejszych form inwestycji związanych z rekreacją i wypoczynkiem.

Powyższe dostrzeżono w ramach Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy Kłodawa, wskazując jako jeden z celów operacyjnych konieczność promocji i rozwoju gminy jako obszaru o wysokich walorach przyrodniczo-kulturowych i potencjale turystyczno-rekreacyjnym.

Ponadto zauważalny jest również wzrost zainteresowania indywidualnymi inwestycjami dotyczącymi realizacji nowej lub przekształceniu istniejącej zabudowy obszarów wiejskich w zabudowę mieszkaniową, de facto związaną z czasowym pobytem w okresie letnim na przestrzeni lat. Tendencja ta jest właściwa dla obszaru całego kraju oraz wynika z kilku aspektów: w szczególności osłabienia roli niewielkich gospodarstw rolnych, podniesienia statusu materialnego obywateli, zachodzących zmian strukturalnych w ramach profilu zabudowy i preferowanych form wypoczynku.

Przedmiotowa tendencja dotyczy również gminy Kłodawa. Uwzględniając jednak działania samorządu, zmierzające do wzmożonej promocji regionu oraz realizacji infrastruktury turystycznej, uznano, że powinny się one przełożyć na realny wzrost zainteresowania inwestorów.

Aktualnie tereny faktycznie zagospodarowane i użytkowane w kierunku rekreacyjnym, do których zaliczono zarówno tereny wypoczynku miejscowej ludności - tereny usług sportu, jak i tereny związane z obsługą ruchu turystycznego - tereny rekreacji indywidualnej oraz tereny usług turystyki, zajmują powierzchnię ok. 34 ha, co stanowi marginalny udział w ogólnym zasobie terenów zabudowy.

Analiza obszarów o zbliżonych uwarunkowaniach i potencjale wskazuje na znacznie wyższy odsetek dochodzący do 10% terenów zabudowy o profilu rekreacyjnym. Stąd założenie, że zainteresowanie nowymi terenami, zarówno związanymi z osiedlaniem się, jak i czasowym wypoczynkiem, będzie sukcesywnie wzrastać. Ponadto, w kontekście sąsiedztwa ośrodka wojewódzkiego wskazuje się na potencjał gminy w zakresie realizacji wielkoobszarowych form rekreacji związanych np. z jazdą konną, czy golfem. Stąd, podobnie jak to miało miejsce w przypadku funkcji produkcyjnej, tak w przypadku funkcji rekreacyjnej również nie określa się kryterium zależności od liczby ludności lub innych czynników społecznych. Wskazuje się natomiast na zasadność maksymalnego wykorzystania terenu w kontekście uwarunkowań przyrodniczych, środowiskowych i infrastrukturalnych.

Należy również pamiętać, iż obsługę funkcji rekreacyjnej, w szczególności związanej z ruchem turystycznym w założeniu realizuje także zabudowa funkcji usługowej.

Mając na uwadze powyższe oraz przyjmując jako właściwą relację względem zabudowy mieszkaniowej w stosunku 1:20 wskazuje się, iż zapotrzebowanie na zabudowę rekreacyjną powinno wynosić 30 166 m².

Uwzględniając kryterium intensywności zabudowy dla przedmiotowych terenów – 0,05, możliwość faktycznego zagospodarowania wyłącznie ok. 70% ogólnej powierzchni oraz dotychczasowe zagospodarowanie zapotrzebowanie na nową zabudowę rekreacyjną wynosi: 18 168 m².

2.10.4. Chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych

Zgodnie z rejestrem TERYT na terenie gminy Kłodawa funkcjonuje dziewiętnaście miejscowości, przy czym uwzględniając definicję jednostki osadniczej - wyodrębniony przestrzennie obszar zabudowy

mieszkańczej wraz z obiektami infrastruktury technicznej zamieszkały przez ludzi, na potrzeby przedmiotowego bilansu w celu określenia chłonności niezagospodarowanych terenów uwzględnia się wyłącznie te kategoryzowane jako wsie – pomijając osady leśne.

Charakter oraz intensywność zagospodarowania wskazanych jednostek diametralnie różni się między sobą, co wynika zarówno z pełnionej funkcji, położenia, jak i odległości od miasta lub sąsiedztwa gruntów leśnych.

Uwzględniając zespoły zabudowy o w pełni wyodrębnionej strukturze przestrzennej, na terenie gminy Kłodawa wyodrębniono następujące jednostki osadnicze: Kłodawa, Chwałęcice, Mironice, Santocko, Wojcieszycy, Różanki, Łośno, Rybakowo, Santoczno, Zdroisko.

Analiza struktury przestrzennej ww. jednostek uwzględniająca aktualny sposób ich zagospodarowania oraz relacje pomiędzy poszczególnymi funkcjami zabudowy wskazuje, iż zasób terenów możliwych do zagospodarowania w formie zabudowy w ramach wyodrębnionych struktur funkcjonalnych przedstawia się następująco:

Zasób niezagospodarowanych terenów w ramach obszarów o w pełni wykształconej strukturze [ha]				
Jednostka osadnicza	Funkcja mieszkaniowa	Funkcja usługowa	Funkcja produkcyjna	Funkcja rekreacyjna
Chwałęcice	20,72	0,40	-	-
Kłodawa	19,85	2,25	-	-
Łośno	7,30	0,50	-	-
Mironice	-	-	-	-
Różanki	4,43	-	-	-
Rybakowo	4,19	0,20	-	-
Santocko	4,25	0,40	-	-
Santoczno	2,60	0,15	-	-
Wojcieszycy	0,80	-	-	-
Zdroisko	2,05	0,15	-	-
Σ	66,19	4,05	-	-

Powyższe zestawienie odnosi się do ogółu terenów, uwzględniając również obszary właściwe do zagospodarowania jako rozszerzenie istniejących działek budowlanych, niekoniecznie związanych z realizacją nowej zabudowy kubaturowej tzn. – ogrody przydomowe itp. Niemniej, przyjmując następujące wskaźniki właściwe dla aktualnego zagospodarowania:

- średnia powierzchnia działki budowlanej wynikająca z relacji liczby mieszkańców do powierzchni wyodrębnionych terenów zabudowanych o funkcji mieszkaniowej – 0,23 ha,
- przeciętną powierzchnię mieszkania wg danych GUS – 110,4 m²,
- intensywność zabudowy w przypadku terenów zabudowy usługowej 0,2

oraz założenie, iż ok. 70% wskazanych terenów może stanowić samodzielne działki budowlane, chłonność obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych rozumianą jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy kształtuje się następująco:

Chłonność obszarów o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej [m²]			
Funkcja mieszkaniowa	Funkcja usługowa	Funkcja produkcyjna	Funkcja rekreacyjna
22 240	5 670	-	-

2.10.5. Chłonność obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę

Pomijając tereny zainwestowane oraz zlokalizowane w ramach obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, w granicach jednostek osadniczych ustalenia obowiązujących na terenie gminy miejscowych planów gwarantują sumaryczną rezerwę terenów o powierzchni:

Zasób niezagospodarowanych terenów w ramach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego [ha]				
Obręb geodezyjny	Funkcja mieszkaniowa	Funkcja usługowa	Funkcja produkcyjna	Funkcja rekreacyjna
Chwałęcice	11,91	-	-	-

Kłodawa	25,30	1,40	5,70	0,41
Łośno	10,95	5,50	8,10	0,17
Mironice	5,40	-	0,40	2,34
Różanki	5,36	1,05	-	-
Rybakowo	8,03	-	-	1,33
Santocko	171,97	10,86	10,20	9,93
Santoczno	-	-	-	-
Wojcieszycze	39,64	10,76	36,59	89,51
Zdroisko	-	-	-	-
Σ	278,56	29,57	60,99	103,69

Uwzględniając:

- średnią powierzchnię działki budowlanej wynikającą z relacji liczby mieszkańców do powierzchni wyodrębnionych terenów zabudowanych o funkcji mieszkaniowej – 0,23 ha,
- przeciętną powierzchnię mieszkania wg danych GUS – 110,4 m²,
- ustalone na podstawie istniejącego zagospodarowania uśrednione wskaźniki intensywności właściwe dla poszczególnych funkcji zabudowy terenów:
 - = zabudowa o funkcji usługowej i produkcyjnej - 0,20,
 - = zabudowa o funkcji rekreacyjnej - 0,05,
- = charakterystykę wyznaczonych terenów rekreacyjnych stanowiących w dużym stopniu tereny otwarte, nie związane z realizacją zabudowy w ramach nierniejszej analizy chłonności zalicza się wyłącznie 10% sumarycznej powierzchni wyznaczonych terenów,
- realną możliwość zagospodarowania na poziomie 70% wynikającą z:
 - = podziałów geodezyjnych,
 - = istniejącego zagospodarowania,
 - = konieczności wydzielenia ciągów komunikacyjnych,
 - = uwarunkowań środowiskowych,

należy stwierdzić, iż ustalenia planów miejscowych gwarantują możliwość realizacji zabudowy o następującej powierzchni użytkowej:

Chłonność obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę [m²]			
Funkcja mieszkaniowa	Funkcja usługowa	Funkcja produkcyjna	Funkcja rekreacyjna
93 596	41 398	128 079	3 629

2.10.6. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę

Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę wyrażony powierzchnią użytkową zabudowy [m²]				
	Funkcja mieszkaniowa	Funkcja usługowa	Funkcja produkcyjna	Funkcja rekreacyjna
Zapotrzebowanie na nową zabudowę	285 015	88 866	241 437	18 168
Chłonność obszarów o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej	22 240	5 670	-	-
Chłonność obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę	93 596	41 398	128 079	3 629
Różnica pomiędzy zapotrzebowaniem na nową zabudowę a chłonnością obszarów	169 179	41 798	113 358	14 539

Biorąc pod uwagę otrzymany wynik, należy stwierdzić, iż sumaryczna chłonność obszarów o w pełni wykształconej strukturze przestrzennej oraz rezerwy terenowej określonej ustaleniami planów miejscowych nie zabezpiecza potrzeb wynikających z wyrażonego w perspektywie 30 lat zapotrzebowania na zabudowę. Tym samym stwierdza się zasadność wyznaczenia nowych terenów inwestycyjnych związanych z realizacją poszczególnych funkcji zabudowy.

Nowa zabudowa powinna być lokowana w pobliżu terenów zainwestowanych, z możliwie największym wykorzystaniem potencjału istniejącej infrastruktury technicznej i społecznej. Mając na uwadze powyższe jako predysponowany do rozszerzenia zasobu terenów budowlanych uznaje się w szczególności obszar miejscowości Kłodawa oraz pozostałych jednostek posiadających wyodrębnione struktury funkcjonalno-przestrzenne, a nie posiadających pokrycia ustaleniami planu miejscowego.

2.10.7. Możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy

W celu określenia możliwości gminy w zakresie finansowania inwestycji związanych z realizacją nowych sieci i urządzeń infrastruktury technicznej oraz infrastruktury społecznej analizie poddano dochody gminy z jej wydatkami.

Zestawienie dochodów i wydatków budżetowych					
	2012	2014	2016	2018	2020
dochody					
ogółem gmina	22 802 393,51	26 926 275,18	34 980 197,05	43 582 100,59	53 493 378,99
powiat na 1 mieszkańca	717,92	701,46	704,10	870,19	1 211,69
gmina na 1 mieszkańca	2 924,30	3 309,12	4 186,74	5 096,13	6 132,45
wydatki					
ogółem gmina	21 054 425,66	25 227 369,98	33 521 227,55	46 543 825,11	52 024 809,65
udział wydatków inwestycyjnych	16,0	23,5	21,9	32,8	23,8
powiat na 1 mieszkańca	671,65	678,91	647,99	874,14	977,44
gmina na 1 mieszkańca	2 709,71	3 100,33	4 012,12	5 442,45	5 964,10
saldo					
	1 747 967,85	1 698 905,20	1 458 969,50	-2 961 724,52	1 468 569,34

Powyższe zestawienie wskazuje, iż pomimo wydatków związanych z obsługą długu – kredyty inwestycyjne na realizację przedsięwzięć infrastrukturalnych, zauważalna jest dominacja dodatniego salda budżetu nad ujemnym, co pozwala na spłatę zobowiązań oraz realizację inwestycji.

Analiza Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Kłodawa na lata 2021-2029, określającej: dochody, wydatki, przychody i rozchody w podziale na poszczególne lata budżetowe, stanowiącym samym podstawowe kierunki polityki fiskalnej samorządu, pokazuje, że w założonym horyzoncie czasowym gmina zamierza prowadzić zrównoważoną politykę fiskalną, skupiającą się w pierwszej kolejności na spłacie swoich zobowiązań, zaciągniętych w latach ubiegłych oraz tworzeniu oszczędności.

Prognoza finansowa gminy			
Rok	Prognozowane dochody gminy	Prognozowane wydatki gminy	Prognozowane saldo
2022	53 800 000,00	51 480 800,00	2 319 200,00
2023	55 005 000,00	52 694 400,00	2 310 600,00
2024	56 240 000,00	53 929 400,00	2 310 600,00
2025	59 130 000,00	56 819 400,00	2 310 600,00
2026	61 120 000,00	58 809,400,00	2 310 600,00
2027	63 110 000,00	62 282 000,00	828 000,00
2028	65 100 000,00	64 272 000,00	828,000,00
2029	66 090 000,00	65 273 833,00	816 167,00

Jako główne wydatki majątkowe w najbliższych latach analizowana prognoza finansowa wskazuje działania inwestycyjne związane z modernizacją i rozbudową elementów infrastruktury technicznej oraz społecznej. Działania gminy związane z nakładami i przychodami finansowymi pokazują, że kondycja finansowa gminy pozwala na realizację wielu działań związanych z utrzymaniem pożądanego poziomu rozwoju. Jednocześnie gmina posiada pewne możliwości dostosowania polityki finansowej do aktualnych potrzeb występujących na jej obszarze. Możliwości finansowe gminy związane z realizacją nowej infrastruktury można uznać za wystarczające do realizacji potrzeb opisanych w obowiązujących planach miejscowych. Można przyjąć, że realizacja ustaleń Studium będzie postępować stopniowo, zaś plany miejscowe sporządzane w oparciu o ten dokument będą uchwalane w ramach strategicznego działania gminy, nie kolidując z innymi zadaniami określonymi w budżecie i nie generując dodatkowych wydatków.

2.10.8. Potrzeby inwestycyjne gminy wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, związane z lokalizacją nowej zabudowy

W związku ze stwierdzonym zapotrzebowaniem na nową zabudowę i zachodzącą koniecznością wyznaczenia nowych terenów inwestycyjnych, niezbędnym stanie się rozbudowa sieci komunikacyjnej oraz infrastruktury technicznej. Ustawa o samorządzie gminnym wśród zadań własnych gminy związanych z infrastrukturą techniczną wskazuje sprawy związane z:

- drogami gminnymi, ulicami, mostami, placami oraz organizacją ruchu drogowego,
- wodociągami i zaopatrzeniem w wodę, wyposażeniem w kanalizację, usuwaniem i oczyszczaniem ścieków komunalnych, utrzymaniem czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwieniem odpadów komunalnych.

Natomiast szczegółowy zakres obowiązków gminnych w tym zakresie precyzują odrębne ustawy, m.in. ustawa prawo energetyczne, ustawa o drogach publicznych oraz ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzeniu ścieków.

Uwzględniając aktualną strukturę gminy, jej uwarunkowania przestrzenne, w tym wysoką lesistość, występowanie obszarów prawnie chronionych jak również przyjęty mechanizm wyznaczania nowej zabudowy – poprzez:

- waloryzację istniejącego zagospodarowania posiadającego przeznaczenie terenu inne niż rolnicze lub leśne,
- wypełnianie luk w ramach istniejących struktur,
- wyznaczanie terenów inwestycyjnych w bezpośrednim sąsiedztwie obszarów zagospodarowanych,

należy stwierdzić, iż duża część nowo wyznaczonych obszarów będzie posiadała dostęp do istniejących dróg publicznych i sieci infrastruktury technicznej, stąd błędnym byłoby założenie, że wszystkie projektowane tereny inwestycyjne wymagają nakładów finansowych na wykonanie sieci komunikacyjnych oraz uzbrojenia.

Wyposażenie w sieci wodociągowe i kanalizacyjne należy przewidzieć przede wszystkim dla terenów wskazanych do rozwoju funkcji mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej. W przypadku zabudowy zagrodowej zakłada się, iż znaczący udział terenów ze względu na zakładaną lokalizację – w znacznym oddaleniu od głównych sieci przesyłowych funkcjonować będzie w oparciu o bezodpływowe zbiorniki lub przydomowe oczyszczalnie ścieków, przy czym w przypadku bezodpływowych zbiorników na nieczystości ciekłe wskazuje się na konieczność prowadzenia ewidencji wskazanych urządzeń oraz założenie ich likwidacji w momencie zaistnienia przyłączenia do sieci kanalizacji sanitarnej.

W zakresie obsługi komunikacyjnej polityka gminy winna zmierzać w kierunku minimalizowania ilości dojazdowych dróg publicznych do poszczególnych nieruchomości, przerzucając ciężar ich realizacji na właścicieli nieruchomości. Zakłada się, że znaczący udział dróg koniecznych do wydzielenia w obrębie terenów przeznaczonych pod zabudowę będzie miał charakter wewnętrzny.

Uznaje się, iż realizacja większości wymaganych inwestycji związanych z zakładanym zapotrzebowaniem na tereny inwestycyjne następować będzie etapowo, poprzez stopniowe uwalnianie kolejnych terenów, tym samym koszty związane z ich wyposażeniem w niezbędną infrastrukturę techniczną nie będą stanowiły jednorazowego wydatku lecz rozłożą się w czasie, natomiast możliwości finansowe gminy, w szczególności przy wsparciu ze źródeł zewnętrznych (dotacji z funduszy Unii Europejskiej), pozwalają na działania związane z modernizacją istniejącej infrastruktury technicznej i społecznej oraz jej sukcesywną rozbudową w miarę pojawiających się potrzeb zgodnie z określonym kierunkiem rozwoju przestrzennego.

Dodatkowo realizacja infrastruktury technicznej związana będzie z pobieraniem przez gminę opłaty adiacenckiej, stanowiącej dochód gminy umożliwiający realizację dalszego uzbrojenia terenu, natomiast przy sporządzaniu planu miejscowego przygotowana zostanie szczegółowa prognoza skutków finansowych uchwalenia planu, a przed przystąpieniem do jego sporządzenia wójt, zgodnie z zapisami ustawowymi zobligowany jest dokonać analizy zasadności przystąpienia do sporządzenia planu, w tym również analizy skutków finansowych.

2.11. Stan prawny gruntów

Stan prawny gruntów		
Lp.	Własność	Gmina [ha]
1.	Skarb Państwa	18 360
2.	gminy i związki międzygminne	403

3.	osoby fizyczne	3566
4.	spółdzielnie	11
5.	kościóły i związki wyznaniowe	91
6.	powiaty	85
7.	województwa	24
8.	osoby niewymienione wyżej (spółki prawa handlowego)	907

2.12. Obiekty i tereny chronione na podstawie przepisów odrębnych

Do obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych występujących na terenie gminy Kłodawa zaliczyć należy w szczególności:

- obiekty i obszary objęte ochroną na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody:
 - = obszary Natura 2000,
 - = obszar chronionego krajobrazu,
 - = park krajobrazowy,
 - = rezerваты przyrody,
 - = użytki ekologiczne,
 - = pomniki przyrody,
 - = chronione stanowiska roślin, zwierząt i grzybów,
- obiekty i obszary objęte ochroną na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami:
 - = obiekty wpisane do rejestru zabytków,
 - = obiekty ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków,
- obszary objęte ochroną na podstawie ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych:
 - = grunty leśne,
 - = grunty rolne klasy III,
- obiekty i tereny objęte ochroną na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze:
 - = złoża surowców naturalnych,
 - = główny zbiornik wód podziemnych.

2.13. Udokumentowane złoża kopalin, zasoby wód podziemnych oraz udokumentowane kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla

2.13.1. Kopaliny

Zgodnie z Bilansem zasobów złóż kopalin w Polsce na dzień 31 grudnia 2020 r. na terenie gminy Kłodawa udokumentowano następujące złoża kopalin:

Udokumentowane złoża kopalin						
Lp.	Nazwa	Rodzaj kopaliny	Zasoby		Wydobycie	Stan zagospodarowania złoża
			geologiczne (wydobyw. – w przyp. gazu ziemnego i ropy naftowej) bilansowe	przemysł		
1.	Kłodawa	piaski i żwiry	277 tys. t	-	-	złoże o zasobach rozpoznanych szczególnie (w kat. C ₁) - zgodnie ze stanem faktycznym złożo wyeksploatowane i zrehabilitowane
2.	Różanki	piaski i żwiry	3 507 tys. t	1 768 tys. t	150	złoże eksploatowane
3.	Santoczno	kreda jeziorna, kreda piszcząca	619 tys. t	-	-	złoże o zasobach rozpoznanych wstępnie (w kat. C ₂)
4.	Wojcieszyce 1	piaski i żwiry	282 tys. t	-	-	złoże o zasobach rozpoznanych

						szczegółowo (w kat. C ₁)
--	--	--	--	--	--	--------------------------------------

2.13.2. Wody podziemne

Północna część gminy Kłodawa znajduje się w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 135 – Zbiornik Barlinek. Jest to zbiornik o charakterze porowym, zajmujący powierzchnię około 135m², cechujący się dobrą jakością wód podziemnych oraz korzystnymi warunkami hydrogeologicznymi. Tworzą go czwartorzędowe utwory piaszczyste i żwirowe pochodzenia rzeczno i wodnolodowcowego. Poziom wodonośny zbiornika jest ujmowany w celu zaopatrzenia w wodę – ma szczególne znaczenie regionalne do obecnego i perspektywicznego zaopatrzenia ludności w wodę. W niedalekiej odległości od granic gminy znajduje się związany z utworami Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 539 (Gorzów).

2.13.3. Kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla

Na terenie gminy Kłodawa nie występują kompleksy podziemnego składowania dwutlenku węgla.

2.13.4. Tereny górnicze

Na obszarze gminy znajduje się obszar i teren górniczy „Różanki N”. Zlokalizowany jest w południowej części gminy Kłodawa, a jego powierzchnia wynosi 157 565 m². Koncesję na eksploatację piasków i żwirów ustanowiono w 2016 roku. Przewidywany termin wygaśnięcia koncesji to 10 listopada 2024 r.

Ponadto, południowo – wschodnia część gminy objęta jest koncesją nr 69/98/Ł z dnia 14 września 2016 r. na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż ropy naftowej i gazu ziemnego oraz wydobywanie ropy naftowej i gazu ziemnego ze złóż na obszarze „Gorzów Wielkopolski – Międzychód”, ważnej do 14 września 2046 r.

2.14. Stan systemów komunikacji i infrastruktury technicznej

2.14.1. Komunikacja

2.14.1.1. Układ drogowy

Główne powiązania komunikacyjne gminy w skali kraju i regionu zapewniają:

- droga ekspresowa S3,
- droga krajowa nr 22,
- droga wojewódzka nr 151.

Ważną rolę w obsłudze komunikacyjnej pełnią również drogi powiatowe, zapewniające bezpośrednie połączenia z gminami ościennymi. Pełnią one funkcję uzupełniających powiązań w funkcjonowaniu struktury społeczno-gospodarczej gminy. Sieć tę charakteryzuje mała gęstość z uwagi na skupiony charakter osadnictwa i strukturę gospodarstw rolnych.

Drogi powiatowe na terenie gminy Kłodawa		
Lp.	Numer drogi	Nazwa/przebieg drogi
1.	1404F	Wojcieszycze – Różanki – Janczewo
2.	1405F	od skrzyżowania z drogą wojewódzką nr 151 – Łośno – Zdroisko – Czechów
3.	1406F	Kłodawa (ulica Wojcieszycza) – Wojcieszycze – Wawrów – Czechów
4.	1407F	Santoczno – Wielisławice – Bronowice
5.	1408F	droga przez wieś Rybakowo (ul. Sosnowa, Lipowa)
6.	1409F	Gorzów Wielkopolski – Chwałęcice – Kłodawa
7.	1410F	Witnica – Lubno – Marwice – Santocko – Kłodawa
8.	1411F	Łośno – Różanki
9.	1417F	Santocko – do skrzyżowania z drogą wojewódzką nr 130 (Gorzów Wielkopolski)

Wskazany wyżej układ uzupełnia rozbudowana sieć dróg gminnych.

Drogi gminne na terenie gminy Kłodawa		
Lp.	Numer drogi	Nazwa/przebieg drogi
1.	002101F	Kłodawa (skrzyżowanie z drogą 1409F) – Santocko (skrzyżowanie z drogą 1410F)
2.	002102F	droga przez Kłodawę Osiedle (ul. Świerkowa)
3.	002103F	droga przez Chwałęcice (ul. Partyzantów, Leśna)
4.	002104F	Kłodawa (skrzyżowanie z drogą 1409F) – Mironice (skrzyżowanie z drogą 1410F)
5.	002105F	droga przez Santocko (ul. Dębowa)
6.	002106F	droga przez Zdroisko (ul. Bukowa)
7.	002107F	od skrzyżowania z drogą wojewódzką nr 151 – Kol. Kabatki
8.	002108F	ul. Letniskowa – droga przez Rybakowo i Santoczno
9.	002109F	droga przez Różanki Szklarnię, od skrzyżowania z drogą nr 22
10.	002110F	droga przez Różanki (ul. Myśliwska)
11.	002111F	droga przez Różanki (ul. Wiśniowa) – od skrzyżowania z drogą nr 002110F do skrzyżowania z drogą nr 22
12.	002112F	droga przez Różanki (ul. Srebrna)
13.	002113F	droga przez Różanki Szklarnię, równoległa do drogi nr 22
14.	002114F	droga przez Różanki (ul. Szkolna)
15.	002115F	droga przez Różanki (ul. Dębowa) – od skrzyżowania z ul. Leśną do skrzyżowania z ul. Wiśniową
16.	002116F	Kłodawa (ul. Szkolna) – Chwałęcice (ul. Rzeczna)
17.	002117F	droga przez Kłodawę (ul. Wojcieszycza) – od skrzyżowania z drogą nr 002118F do skrzyżowania z drogą 1406F
18.	002118F	droga przez Kłodawę (ul. Jeziorna)
19.	002119F	droga przez Kłodawę (ul. Czereśniowa) – od skrzyżowania z drogą nr 002118F do skrzyżowania z drogą nr 002121F
20.	002120F	droga przez Kłodawę – od skrzyż. z dr woj. do skrzyż z ul. Brzoskwiniową (ul. Skrajna)
21.	002121F	droga przez Kłodawę (ul. Brzoskwiniowa i Owocowa)
22.	002122F	droga przez Kłodawę (ul. Spokojna)
23.	002123F	droga przez Kłodawę (ul. Leśna)
24.	002124F	droga przez Kłodawę (ul. Tęczowa)
25.	002125F	droga przez Różanki (ul. Sportowa)
26.	002126F	droga przez Różanki (ul. Lipowa) – od skrzyżowania z drogą nr 1411F
27.	002127F	droga przez Kłodawę (ul. Lazurowa)
28.	002128F	droga przez Kłodawę (ul. Perłowa)
29.	002129F	droga przez Kłodawę (ul. Olchowa)
30.	002130F	droga przez Kłodawę (ul. Jaworowa i Brzozowa)
31.	002131F	droga przez Kłodawę (ul. Jesionowa)
32.	002132F	droga w Różankach (ul. Ogrodowa)
33.	002133F	droga w Różankach Szklarni – dz. nr ewid. 438, 441
34.	002134F	droga w Łośnie – dz. nr ewid. 213/1, 53/13
35.	002135F	droga w Łośnie – dz. nr ewid. 214/1, 214/2

Pozostałe szlaki komunikacyjne to drogi wewnętrzne pełniące drugorzędną rolę w układzie komunikacyjnym.

2.14.1.2. Układ kolejowy

Poprzez gminę Kłodawa nie przebiega sieć kolejowa. Obsługę komunikacyjną zapewnia jednak stacja kolejowa w Gorzowie Wielkopolskim oferująca połączenia między innymi z Zieloną Górą, Kostrzynem, Poznaniem, czy Białymstokiem.

2.14.1.3. Komunikacja zbiorowa

Przewozy komunikacją zbiorową na terenie gminy Kłodawa obsługiwane są przede wszystkim przez przedsiębiorstwo PKS Gorzów Wielkopolski Sp. z o.o. w Gorzowie Wielkopolskim.

Ponadto, w ramach obsługi komunikacyjnej sołectwa Chwałęcice usługi świadczy MZK w Gorzowie Wielkopolskim Sp. z o.o., oferujące przejazdy relacji Chwałęcice – Gorzów Wielkopolski.

2.14.1.4. Parkingi

Z uwagi na strukturę zagospodarowania oraz wiejski charakter gminy, należy stwierdzić, iż potrzeby w zakresie parkowania pojazdów realizowane są w znacznym stopniu w ramach terenów własnych.

Odmienne sytuacja kształtuje się w ramach głównych ośrodków wiejskich gminy, przede wszystkim w Kłodawie, gdzie zlokalizowane są wszelkie gminne instytucje oraz najważniejsze usługi. Parkowanie koncentruje się na parkingach przynależnych do danych obiektów bądź w formie przyulicznej – na chodnikach, przy krawężnikach, czy w zatokach.

Biorąc pod uwagę rosnącą liczbę mieszkańców oraz ilość pojazdów, liczba miejsc parkingowych udostępniona na terenie gminy może okazać się niewystarczająca, tym samym należy dążyć do uporządkowania systemu parkowania oraz wydzielenia nowych miejsc związanych z obsługą ruchu kołowego.

2.14.1.5. Szlaki turystyczne

Przez teren gminy Kłodawa przebiegają liczne szlaki turystyczne rowerowe, piesze oraz kajakowe.

Wśród szlaków rowerowych wyróżnia się:

- szlak czerwony (transgraniczny, przyrodniczo – historyczny): Kostrzyn nad Odrą – Lubiszyn – Marwice – Santocko – Rybakowo – Barlinek,
- Królewski Szlak Rowerowy: Kostrzyn nad Odrą – Witnica – Bogdaniec – Gorzów Wielkopolski – Różanki – Przyłęg – Strzelce Krajeńskie,
- szlak zielony (przyrodniczy): Gorzów Wielkopolski – Wojcieszycy – Santoczno – Lipy – Łośno – Marzęcin – Santocko – Gorzów Wielkopolski,
- szlak żółty: Kłodawa – Chwałęcice – Santocko,
- szlaki czarne – 4 szlaki łącznikowe, łączące ze sobą szlaki główne,
- Trasa Rowerowa Warta – Noteć: Kostrzyn nad Odrą – Gorzów Wielkopolski – Drezdenko – Czarnków, powiązana z europejskim szlakiem rowerowym R-1 oraz trasą rowerową Odra – Nysa, biegnącą wzdłuż granicy polsko – niemieckiej.

Przez teren gminy przebiegają trzy szlaki piesze, siedem tras nordic-walking oraz dwie ścieżki edukacyjne. Piesze szlaki turystyczne liczą razem ponad 40 km. Są to:

- szlak czerwony – ponadregionalny szlak biegnący od Kostrzyna nad Odrą przez Gorzów Wlkp., gminę Kłodawa, Krzyż Wlkp. i dalej do Drawieńskiego Parku Narodowego. W obrębie gminy szlak ten biegnie przez Wojcieszycy, Nierzym, Santoczno (węzeł szlaków czerwonego i niebieskiego) i dalej do Wilanowa.
- szlak niebieski – szlak prowadzi z Barlinka przez Lipy, Santoczno, Zdroisko do Santoka. W Lipach łączy się ze szlakiem czarnym,
- szlak czarny – prowadzi z Lip (od szlaku niebieskiego) do Wojcieszyc.

Szlaki te przebiegają przez najciekawsze tereny gminy, w tym m.in. przez Gorzowski Park Krajobrazowy, rezerwat, wzdłuż jezior, obok Leśnej Stacji Dydaktycznej, a także przez miejscowości letniskowe i ośrodki wypoczynkowe. Na terenie gminy wyznakowano też siedem tras do nordic-walking. Przebiegają one w obrębie miejscowości: Kłodawa i Mironice (trasa zielona, czerwona i niebieska), ośrodka Nierzym (czerwona i niebieska), Zdroiska (niebieska) oraz Lip (niebieska). W obrębie Gorzowskiego Parku Krajobrazowego wytyczono też dwie ścieżki edukacyjne: przy jeziorach Lubie i Sulemińskie (Leśne).

Wzdłuż jezior Lubie, Mrowinko Duże i Mrowinko Małe wytyczono szlak kajakowy. Rozpoczyna się on w miejscowości Lipy i przebiega przez jeziora i łączące je kanały, kończąc się w miejscowości Santoczno. Istnieje możliwość wypożyczenia kajaków w obu miejscowościach.

2.14.2. Infrastruktura techniczna

2.14.2.1. Zaopatrzenie w wodę

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, zgodnie ze stanem na dzień 31 grudnia 2020 r. długość sieci rozdzielczej na terenie gminy wynosiła 124,9 km, natomiast liczba przyłączy wodociągowych wynosiła 2 744 sztuk. W 2019 r. niemal 99% mieszkańców gminy korzystało z sieci wodociągowej.

W ciągu badanych lat długość sieci wodociągowej regularnie rosta, podobnie jak liczba przyłączy do budynków mieszkalnych, co wpłynęło również na wzrost liczby odbiorców, czyli osób korzystających z sieci wodociągowej.

Ujęcia wód podziemnych zasilające wodociągi komunalne zlokalizowane są na terenie gminy Kłodawa w następujących miejscowościach: Kłodawa (dla przedmiotowego ujęcia poza strefą ochrony bezpośredniej wyznaczono również strefę ochrony pośredniej), Różanki (ujęcie - nieużytkowane), Zdroisko i Łośno. Ponadto, w miejscowościach Lipy, Mironice, Nierzym, i Przysięko znajdują się ujęcia indywidualne.

Północną część gminy tj. miejscowości Łośno Rybakowo, Santoczno i Zdroisko obsługuje Gmina Kłodawa. Woda dostarczana jest ze stacji uzdatniania w miejscowościach Łośno, Zdroisko.

Południową część gminy obsługuje Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Gorzowie Wielkopolskim. Woda dla tej części gminy dostarczana jest z ujęcia znajdującego się w Kłodawie. Przedsiębiorstwo obsługuje położone najbliżej Gorzowa Wielkopolskiego miejscowości: Kłodawa, Chwałęcice, Mironice, Santocko, Wojcieszycy i Różanki.

Istniejące źródła zaopatrzenia i przepustowość rurociągów dosyłowych i magistralnych umożliwiają dalszy rozwój osadnictwa, w szczególności w południowej, niezalesionej części gminy. Sieć wodociągowa na potrzeby bytowo-gospodarcze i przeciwpożarowe powinna być sukcesywnie rozbudowywana na bazie istniejącego układu, w miarę narastania potrzeb wynikających ze zwiększenia intensywności zabudowy i objęcia zabudową nowych terenów, jak również dla objęcia mieszkańców dotychczas nie podłączonych. Uzbrojenie w sieć wodociągową nowych terenów powinno być prowadzone wyprzedzająco w stosunku do zabudowy kubaturowej.

2.14.2.2. Gospodarka ściekowa

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na dzień 31 grudnia 2020 r. na terenie gminy Kłodawa eksploatowana była sieć kanalizacyjna o długości 99,8 km. Liczba przyłączy do budynków mieszkalnych wynosiła 1986. W 2019 r. z sieci kanalizacyjnej korzystało niemal 68% mieszkańców gminy.

W latach 2010-2020 długość sieci kanalizacyjnej wzrosła ponad trzykrotnie. W związku z rozbudową sieci, regularnie rosta liczba przyłączy do budynków mieszkalnych oraz liczba osób korzystających z owych przyłączy.

Gmina Kłodawa nie posiada własnej oczyszczalni ścieków. Należy jednak do Związku Celowego Gmin MG-6 z siedzibą w Gorzowie Wielkopolskim, którego celem jest zaspokajanie potrzeb mieszkańców gmin – uczestników m.in. w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków.

Mieszkańcy nie podłączeni do sieci kanalizacyjnej gromadzą ścieki w zbiornikach bezodpływowych lub w przydomowych oczyszczalniach ścieków. Efektywność tych rozwiązań może być bardzo duża, jednak istnieje niebezpieczeństwo związane ze świadomą niewłaściwą eksploatacją tego rodzaju urządzeń i instalacji, prowadzącą do emisji zanieczyszczeń do środowiska (problem celowo rozszczelnionych zbiorników na nieczystości ciekłe i związane z tym nielegalne pozbywanie się nieczystości ciekłych przez ich zrzut do gruntu lub wody). Nieszczelne szamba oraz nie w pełni oczyszczone ścieki stanowią zagrożenie dla stanu czystości wód podziemnych i powierzchniowych. W przypadku bezodpływowych zbiorników na nieczystości ciekłe wskazuje się zatem na konieczność prowadzenia ewidencji wskazanych urządzeń oraz zakłada się ich likwidację w momencie zaistnienia przyłączenia do sieci kanalizacji sanitarnej.

2.14.2.3. Zaopatrzenie w energię elektryczną

Na terenie gminy Kłodawa występuje elektroenergetyczna sieć dystrybucyjna oraz przesyłowa.

2.14.2.3.1. Elektroenergetyczna sieć przesyłowa

Na obszarze gminy Kłodawa znajdują się fragmenty elektroenergetycznych linii przesyłowych:

- o napięciu 220 kV relacji Krajnik (Baczyna) – Gorzów Wielkopolski,
- o napięciu 400 kV relacji Krajnik (Baczyna) – Plewiska.

Wzdłuż ww. linii należy uwzględnić pasy techniczne, w których mogą wystąpić ograniczenia w zagospodarowaniu i użytkowaniu terenów związane w szczególności z oddziaływaniem pola elektromagnetycznego lub koniecznością zapewnienia bezpieczeństwa oraz dostępu do przedmiotowych linii – szerokość przedmiotowych pasów technicznych wynosi:

- w przypadku linii o napięciu 220kV - 50 metrów (po 25 metrów od osi linii w obu kierunkach),
- w przypadku linii o napięciu 400 kV - 80 metrów (po 40 metrów od osi linii w obu kierunkach).

Wszelkie działania w granicach ww. pasów technicznych oraz ograniczenia w ich zagospodarowaniu powinny być zgodne z przepisami odrębnymi oraz realizowane w porozumieniu z operatorem sieci – powyższa kwestia dotyczy w szczególności lokalizacji terenów zabudowy oraz farm fotowoltaicznych.

2.14.2.3.2. Elektroenergetyczna sieć dystrybucyjna

Na elektroenergetyczną sieć dystrybucyjną na terenie gminy składają się:

- linia napowietrzna 110 kV relacji: GPZ Jedwabie (JDW) – GPZ Barlinek (BLK),
- linia napowietrzna 110 kV relacji: SE Gorzów (GOR) – GPZ Strzelce (STK),
- linia napowietrzna 100 kV relacji: SE Gorzów (GOR) – GPZ Słowiańska (GSW),
- linia napowietrzna dwutorowa 110 kV:
 - = 1 tor relacji: SE Gorzów (GOR) – GPZ Baczyna (BAZ),
 - = 2 tor relacji: SE Gorzów (GOR) – GPZ Witnica (WTC),
- linie napowietrzne i kablowe średniego i niskiego napięcia,
- stacje elektroenergetyczne.

Wzdłuż przebiegu ww. linii elektroenergetycznych, podobnie jak w przypadku sieci przesyłowej, należy uwzględnić pasy techniczne, w których mogą wystąpić ograniczenia w zagospodarowaniu i użytkowaniu terenów – szerokość przedmiotowych stref wynosi:

- dla linii napowietrznych WN-110 kV – 22 m (po 11 m po każdej ze stron osi linii),
- dla linii napowietrznych SN – 14 m (po 7 m po każdej ze stron od osi linii),

W pozostałych przypadkach szerokości przedmiotowych pasów technicznych oraz właściwe dla nich ograniczenia wyznaczane będą indywidualnie.

2.14.2.4. Zaopatrzenie w ciepło

Gmina Kłodawa nie posiada centralnego systemu ciepłowniczego, na jej terenie nie działają przedsiębiorstwa ciepłownicze. Większość obiektów w gminie korzysta z tradycyjnych metod ogrzewania wykorzystując paliwa stałe. W ostatnich latach zwiększyła się ilość budynków ogrzewanych gazem butlowym lub olejem opałowym. Ponadto sukcesywnie wzrasta również procent zabudowy, której system grzewczy funkcjonuje w oparciu o odnawialne źródła energii.

2.14.2.5. Zaopatrzenie w gaz

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego długość czynnej sieci gazowej na terenie gminy systematycznie wzrasta, według stanu na 31 grudnia 2020 r. wynosiła 130 162 m, z czego 73 487 m stanowiła sieć rozdzielcza. Liczba przyłączy do budynków mieszkalnych wyniosła 1271. Z sieci gazowej w 2019 r. korzystało 43,6% ludności gminy.

Poza siecią rozdzielczą na terenie gminy usytuowano również sieć przesyłową, na którą składają się następujące gazociągi wysokiego ciśnienia wraz z przynależnymi strefami kontrolowanymi, w których mogą wystąpić ograniczenia w zagospodarowaniu i użytkowaniu terenów:

- gazociąg DN500 relacji Skwierzyna – Barlinek (rok budowy 1982) o maksymalnym ciśnieniu roboczym gazociągu powyżej 2,5 MPa (strefa kontrolowana zmniejszona o maksymalnym zasięgu 65,0 m - po 32,5 m po każdej ze stron od osi gazociągu),
- gazociąg DN300 relacji Kopalnia Ropy Naftowej i Gazu Ziarnego Lubiatów – mieszalnia gazu Kłodawa wraz z linią telemetryczną światłowodową (rok budowy 2012) o maksymalnym ciśnieniu roboczym gazociągu 8,4 MPa (strefa kontrolowana 6 m – po 3 m po każdej ze stron od osi gazociągu),
- gazociąg DN250 odgałęzienie Gorzów Wielkopolski (rok budowy 1991) o maksymalnym ciśnieniu roboczym gazociągu powyżej 2,5 MPa, dla którego obowiązuje strefa kontrolowana zmniejszona o maksymalnym zasięgu 66,5 m (po 33,25 m po każdej ze stron od osi gazociągu),
- gazociąg DN250 relacji Ośrodek Centralny Barnówko – Elektrociepłownia Gorzów (rok budowy 1998) o maksymalnym ciśnieniu roboczym gazociągu 6,3 MPa (strefa kontrolowana o maksymalnym zasięgu 70 m – po 35 m na każdą stronę od osi gazociągu),
- gazociąg DN200 relacji Recz – Gorzów Wielkopolski (rok budowy 1976) o maksymalnym ciśnieniu roboczym gazociągu powyżej 2,5 MPa, dla którego obowiązuje strefa kontrolowana o maksymalnym zasięgu 70,0 m (po 35,0 m po każdej ze stron od osi gazociągu),
- gazociąg DN150 relacji Gorzów Wielkopolski – Witnica, rok budowy 1986 – strefa kontrolowana o maksymalnym zasięgu 40 m – po 20 m na każdą stronę od osi gazociągu),

- stacja gazowa Gorzów Kłodawa – na Witnicę (wokół terenu stacji gazowej strefy kontrolowanej się nie wyznacza),
- mieszalnia gazu Kłodawa (rok budowy 1999) o maksymalnym ciśnieniu roboczym 6,3 MPa.

Wszelkie działania w granicach ww. stref kontrolowanych oraz ograniczenia w ich zagospodarowaniu powinny być zgodne z przepisami odrębnymi oraz realizowane w porozumieniu z operatorem sieci. W przypadku gazociągi relacji ośrodek Centralny Barnówko – Elektrociepłownia Gorzów oraz Kopalnia Ropy Naftowej i Gazu Ziarnowego – mieszalnia gazu Kłodawa posiadają pasy eksploatacyjne, wyznaczane zgodnie z normą wewnątrzzakładową PGNiG S.A.

2.14.2.6. Gospodarka odpadami

Odbiorem odpadów oraz zagospodarowaniem odpadów komunalnych odbieranych od właścicieli nieruchomości obecnie zajmuje się Związek Celowy Gmin MG-6 w Gorzowie Wielkopolskim.

Na terenie gminy nie ma czynnych składowisk odpadów.

2.14.2.7. Telekomunikacja

Na terenie gminy Kłodawa usługi w zakresie łączności oraz dostępu do Internetu świadczą wszyscy znaczący na rynku polskim operatorzy. Na terenie gminy możliwy jest także dostęp do szerokopasmowego łącza internetowego. Obszar w granicach administracyjnych objęty jest zasięgiem czterech głównych operatorów sieci telefonii komórkowych: T-Mobile, Orange, Play, Plus. Oprócz firm o zasięgu ogólnokrajowym swoje usługi oferują także rodzimi przedsiębiorcy z długoletnim doświadczeniem w branży telekomunikacyjnej.

2.14.2.8. Rurociągi naftowe

Przez teren gminy Kłodawa nie przebiegają rurociągi naftowe.

2.14.2.9. Energetyka odnawialna

Odnawialne źródła energii – OZE, służą w szczególności do produkcji ciepła, energii elektrycznej lub skojarzonego ciepła i energii elektrycznej, przy czym produkcja energii elektrycznej w skojarzeniu z wytwarzaniem ciepła umożliwia uzyskanie znacznie wyższej efektywności wykorzystania energii pierwotnej paliwa.

Do produkcji ciepła na terenie gminy Kłodawa można wykorzystać:

- biomasę stałą - odpadowe drewno z przemysłu leśnego lub drzewnego, słomę zbóż i roślin przemysłowych, uprawy roślin energetycznych, w tym lasów szybko rosnących (celowym byłoby opracowanie szacunkowego bilansu biomasy w gminie do ewentualnego wykorzystania do produkcji energii),
- biogaz - gaz z fermentacji odchodów zwierzęcych,
- promieniowanie słoneczne - z wykorzystaniem systemów aktywnych, takich jak kolektory słoneczne i pompy ciepła oraz pasywnych obejmujących energooszczędne budownictwo i materiały budowlane,
- energię geotermalną.

Do produkcji elektryczności można wykorzystać:

- energię wiatru w siłowniach wiatrowych,
- energię wody poprzez turbiny wykorzystujące spiętrzenia wodne lub energię nurtu rzeki,
- energię słoneczną przetworzoną na prąd elektryczny w ogniwach fotowoltaicznych,
- energię geotermalną poprzez turbiny parowe lub pompy ciepłne,
- biogaz, jako paliwo napędzające generatory.

Większość technologii wykorzystujących OZE wymaga wysokich jednostkowych nakładów inwestycyjnych. Gwarantowane korzyści (oprócz pozyskiwanej energii) to m.in. wzrost zatrudnienia na rynku lokalnym, wzrost wpływów podatkowych do gminy, aktywizacja społeczna.

Uwzględniając uwarunkowania terenowe jako najbardziej realną do wykorzystania wskazuje się energię promieniowania słonecznego, zarówno w formie przydomowych mikroinstalacji, jak i dużych systemów fotowoltaicznych osiągających moc na poziomie kilku megawat.

Ponadto, z uwagi na rozwiniętą sieć rzeczną oraz różnice terenowe, wskazuje się na możliwość wykorzystania hydroenergii, która w formie kilku małych elektrowni wodnych jest w stanie skutecznie w sposób ciągły zasilić system elektroenergetyczny.

2.15. Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych

Zgodnie z ustaleniami Planu zagospodarowania przestrzennego województwa wskazuje się konieczność realizacji następujących inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym:

- w zakresie systemu przyrodniczego: działania udrażniające w zakresie potrzeb przywracania ciągłości morfologicznej cieków województwa lubuskiego na rzece Kłodawce i Santocznej,
- w zakresie społeczno-gospodarczym:
 - = tworzenie terenów inwestycyjnych,
 - = promowanie przedsiębiorczości poprzez ułatwienie gospodarczego wykorzystania nowych pomysłów,
- w zakresie dziedzictwa kulturowego i turystyki: renowacja i promowanie zasobów kultury i dziedzictwa kulturowego,
- w zakresie komunikacji i transportu:
 - = budowa północnej obwodnicy Gorzowa Wielkopolskiego,
 - = modernizacja DW151,
 - = modernizacja KD22,
 - = rozwijanie infrastruktury drogowej zapewniającej dostępność do sieci TEN-T,
 - = budowa infrastruktury komunikacji publicznej w strefie zewnętrznej MOF Gorzowa Wielkopolskiego,
- w zakresie infrastruktury technicznej:
 - = uporządkowanie gospodarki wodnej i kanalizacyjnej w aglomeracji ściekowej Gorzów Wielkopolski,
 - = przebudowa linii WN-110 kV relacji GPZ Jedwabie (JDW) – GPZ Barlinek (BLM) – zadanie zrealizowane
 - = budowa gazociągu wysokiego ciśnienia DN300 Witnica – Gorzów Wlkp. – Kłodawa,
 - = budowa sieci kanalizacyjnej.

3. Kierunki zagospodarowania przestrzennego

3.1. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów

3.1.1. Zasady kształtowania polityki przestrzennej gminy

Kierunki zmian struktury przestrzennej powinny być oparte o zasadę zrównoważonego rozwoju i uwzględniać wszelkie uwarunkowania, które w znacznym stopniu determinują przekształcenie układu funkcjonalnego. Wprowadzane zmiany powinny mieć na celu zwiększanie komfortu życia mieszkańców gminy, ich bezpieczeństwa, a także umożliwienie realizacji zamierzeń inwestycyjnych dla podmiotów gospodarczych. Z tego powodu należy dążyć do uporządkowania struktur przestrzennych poprzez tworzenie czytelnie wyodrębnionych stref zabudowy oraz terenów niezurbanizowanych, w szczególności rolnej i leśnej przestrzeni produkcyjnej.

Podstawą osiągnięcia celów polityki przestrzennej i określenia kierunków rozwoju przestrzennego jest wykorzystanie uwarunkowań wynikających ze środowiska przyrodniczego i kulturowego, położenia i powiązań zewnętrznych gminy, dotychczasowego zainwestowania i zagospodarowania gminy. Uwzględnienie wytycznych zawartych w dostępnych opracowaniach oraz bilans potrzeb i możliwości rozwoju gminy pozwala określić funkcję poszczególnych jednostek i obszarów oraz założenia polityki przestrzennej.

Określone kierunki zagospodarowania wynikają ze szczegółowego rozpoznania dotychczasowego sposobu użytkowania gruntów, stanowią uaktualnienie wytycznych zawartych we wcześniejszej edycji studium i są dostosowane do obecnych uwarunkowań przestrzennych. Zakłada się maksymalne wykorzystanie istniejących walorów gospodarczych z uwzględnieniem uwarunkowań przyrodniczo-kulturowych przyjmując, za główny kierunek dalszą stymulację i podniesienie atrakcyjności gminy.

Mając na uwadze powyższe rozwój przestrzenny gminy Kłodawa należy kształtować w oparciu o następujące zasady:

- racjonalne zagospodarowanie terenów polegające na maksymalnym wykorzystaniu terenów już zabudowanych oraz ograniczeniu rozpraszania zabudowy,
- wytworzenie miejsc o charakterze przestrzeni publicznych pozwalających na integrację mieszkańców,
- poprawę jakości życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury technicznej,
- zwiększenie poziomu bezpieczeństwa poprzez modernizację systemu komunikacji drogowej,
- wykorzystanie dogodnego położenia gminy i ściągnięcie na teren gminy inwestorów, którzy poprawią sytuację finansową oraz utworzą nowe miejsca pracy,
- wykorzystanie dogodnego położenia gminy i jej walorów przyrodniczych w celu aktywizacji funkcji turystycznej, zwłaszcza z zakresu turystyki aktywnej,
- ochronę potencjału przyrodniczego, w tym zwartych kompleksów leśnych, walorów krajobrazowych oraz kulturowych poprzez wprowadzenie odpowiednich ograniczeń w zagospodarowaniu i wykorzystaniu terenów.

Charakter gminy oraz zakładane zamierzenia inwestycyjne wiążą się z koniecznością waloryzacji oraz weryfikacji terenów przeznaczonych pod zabudowę lub elementy infrastrukturalne. Nieodwracalne przekształcenie krajobrazu i zaburzenia równowagi funkcjonujących na terenie gminy i w jej sąsiedztwie ekosystemów, wymusza równoległe z postępowaniem urbanizacji, działania mające na celu zniwelowanie oddziaływania na środowisko oraz poprawę stanu środowiska przyrodniczego. Jako główne działania w tym kierunku zakłada się redukcję emisji zanieczyszczeń oraz stosowanie nowoczesnych rozwiązań infrastrukturalnych, w szczególności w zakresie zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepło oraz gospodarki ściekowej.

3.1.2. Kierunki zagospodarowania przestrzennego wynikające z audytu krajobrazowego

W chwili opracowywania niniejszej edycji studium województwo lubuskie nie posiada opracowanego audytu krajobrazowego.

3.1.3. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę w kontekście zapotrzebowania na nowe tereny inwestycyjne

Opracowana analiza ekonomiczna środowiskowa i społeczna poparta prognozami demograficznymi oraz możliwościami i potrzebami gminy wykazała, iż zapotrzebowanie na nową zabudowę w podziale na funkcje zabudowy przewyższa sumaryczną chłonność obszarów o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej i obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, a jego wartość wyrażona w powierzchni użytkowej zabudowy w podziale na funkcje zabudowy kształtuje się następująco:

Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę wyrażony powierzchnią użytkową zabudowy [m²]				
	Funkcja mieszkaniowa	Funkcja usługowa	Funkcja produkcyjna	Funkcja rekreacyjna
Zapotrzebowanie na nową zabudowę	285 015	88 866	241 437	18 168
Chłonność obszarów o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej	22 240	5 670	-	-
Chłonność obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę	93 596	41 398	128 079	3 629
Różnica pomiędzy zapotrzebowaniem na nową zabudowę a chłonnością obszarów	169 179	41798	113 358	14 539

Mając na uwadze powyższe wskazuje się na możliwość realizacji nowych terenów zabudowy poza:

- obszarami o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych,
- obszarami przeznaczonymi w planach miejscowych pod zabudowę.

Stosując parametry, które posłużyły do określenia zapotrzebowania na nową zabudowę:

- ustaloną na podstawie relacji liczby mieszkańców do powierzchni wyodrębnionych na poziomie uwarunkowań terenów zabudowanych o funkcji mieszkaniowej średnią powierzchnię działki budowlanej – 0,23 ha,
- przeciętną powierzchnię mieszkania wg danych GUS – 110,4 m²,
- ustalone na podstawie istniejącego zagospodarowania uśrednione wskaźniki intensywności właściwe dla poszczególnych funkcji zabudowy terenów:
 - = zabudowa o funkcji usługowej i produkcyjnej - 0,20,
 - = zabudowa o funkcji rekreacyjnej - 0,05,
- realną możliwość zagospodarowania na poziomie 70% wynikającą z:
 - = podziałów geodezyjnych,
 - = istniejącego zagospodarowania,
 - = konieczności wydzielenia ciągów komunikacyjnych,
 - = uwarunkowań środowiskowych

uzyskujemy wielkość terenów możliwych do zagwarantowania w studium w celu zapewnienia zaplecza budowlanego umożliwiającego zrównoważony i długofalowy rozwój gminy zgodnie z określonym kierunkiem funkcjonalnym w perspektywie 30 najbliższych lat:

	Funkcja mieszk. [ha]	Funkcja usługowa [ha]	Funkcja produkcyjna [ha]	Funkcja rekreacyjna [ha]
Tereny zainwestowane	548,36	53,03	114,97	34,28
Tereny zabudowy wynikające z zapotrzebowania na nową zabudowę z uwzględnieniem: <ul style="list-style-type: none"> - terenów niezagospodarowanych w ramach obszarów o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej - terenów niezagospodarowanych w ramach obszarów objętych ustaleniami planów miejscowych 	848,25	63,47	172,45	51,90
Σ	1396,61	116,50	287,42	86,18

Ustalenia studium w zakresie kierunków zagospodarowania przestrzennego wyznaczają następujące przeznaczenia terenów:

- RMN - teren zabudowy wielofunkcyjnej wsi,
- MW – teren zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej,
- MN - teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej,
- MN/U – teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej,
- MN/UTL – teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i rekreacji indywidualnej,
- RM – teren zabudowy zagrodowej,
- RU – teren obsługi produkcji rolniczej,
- P/U – teren zabudowy produkcyjnej i usługowej,
- EF – teren farmy fotowoltaicznej,
- PG – teren eksploatacji surowców,
- U – teren zabudowy usługowej,
- UP – teren usług publicznych,
- UT – teren usług turystyki,
- US – teren usług sportu i rekreacji
- UTL – teren rekreacji indywidualnej,
- ZD – teren ogrodów działkowych,
- ZP – teren zieleni parkowej,
- ZL – teren lasu,
- ZC – teren cmentarza,
- ZCN – teren nieczynnego cmentarza,
- WS – teren wód powierzchniowych,
- R – teren rolny,
- IT – teren infrastruktury technicznej i komunikacji.

Zachowując przyjęty podział funkcjonalny oraz definiując w nim na nowo, w oparciu o przeprowadzone analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne, udział poszczególnych terenów w ramach kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz poniższe kryteria:

- bilans:
 - = dotyczy wyłącznie terenów związanych bezpośrednio z realizacją obiektów budowlanych,
 - = pomija tereny w przypadku których lokalizacja zabudowy jest zabroniona, znacząco ograniczona, odbiegająca od standardów lub stanowi wyłącznie nieznaczne uzupełnienie funkcji podstawowej, w szczególności tereny farm fotowoltaicznych, tereny eksploatacji, terenów zieleni (ogrodów działkowych, parków, lasów, cmentarzy), terenów rolnych,
- w przypadku terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej z uwagi na znaczącą powierzchnię przedmiotowych terenów oraz możliwość faktycznego zagospodarowania w określonym kierunku dokonuje się korekty udziału procentowego pomiędzy przynależnymi funkcjami zabudowy,
- w przypadku terenów zabudowy produkcyjnej i usługowej:
 - = z uwagi na możliwość wzbogacenia lub zastąpienie funkcji podstawowej przez urządzenia związane z wytwarzaniem energii ze źródeł odnawialnych o mocy zainstalowanej przekraczającej 500kW, w szczególności energii słonecznej, w ramach bilansu równoważącego zapotrzebowanie zalicza się 50% sumarycznej powierzchni wyznaczonych terenów,
 - = z uwagi na znaczącą ilość terenów ukierunkowanych na działalność przemysłową dokonuje się korekty udziału procentowego pomiędzy przynależnymi funkcjami zabudowy,
- w przypadku terenów usług sportu i rekreacji przeważającą część wyznaczonej struktury przestrzennej zajmują tereny otwarte, nie związane z realizacją zabudowy – mając na uwadze powyższe w ramach bilansu równoważącego zapotrzebowanie zalicza się 10% sumarycznej powierzchni wyznaczonych terenów,

należy wskazać, iż:

- suma powierzchni terenów przeznaczonych pod zabudowę nie przekracza powierzchni terenów możliwych do zagwarantowania w studium w celu zapewnienia zaplecza budowlanego umożliwiającego zrównoważony i długofalowy rozwój gminy zgodnie z określonym kierunkiem funkcjonalnym w perspektywie 30 najbliższych lat,
- dokonano waloryzacji i weryfikacji poszczególnych przeznaczeń wynikających zarówno z istniejącego zagospodarowania i ustaleń planu miejscowego,

- warunki wynikające z bilansu terenów zawartego w części dotyczącej Uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego zostały spełnione.

Podział wyznaczonych terenów z uwagi na realizowaną funkcję zabudowy						
Funkcja zabud.	Pow. do zagospod. w ramach funkcji zabudowy [ha]	Teren	Pow. terenu w ramach kierunków zagospodarowania [ha]	Udział terenu w funkcji zabudowy [%]	Pow. terenu w ramach określonej funkcji zabudowy [ha]	Sumarycz na pow. terenów wyzn. w ramach funkcji zabudowy [ha]
mieszka- niowa	1396,61	RMN teren zabudowy wielofunkcyjnej wsi	152,95	80	122,36	1334,91
		MW teren zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej	31,56	100	31,56	
		MN teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	955,48	100	955,48	
		MN/U teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej	136,30	90	122,67	
		MN/UTL teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i rekreacji indywidualnej	38,21	70	26,74	
		RM teren zabudowy zagrodowej	75,38	100	75,38	
usługowa	116,50	RMN teren zabudowy wielofunkcyjnej wsi	152,95	20	30,59	109,12
		MN/U teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej	136,30	10	13,63	
		U teren zabudowy usługowej	43,37	100	43,37	
		UP teren usług publicznych	12,84	100	12,84	
		P/U teren zabudowy produkcyjnej i usługowej	302,44 z czego 257,42 z dopuszcz. OZE>500kV 173,90	5	8,69	
produk- cyjna	287,42	P/U teren zabudowy produkcyjnej i usługowej	302,44 z czego 257,42 z dopuszcz. OZE>500kV 173,90	95	165,04	246,24
		RU teren produkcji rolniczej	81,20	100	81,20	
rekrea- cyjna	86,18	MN/UTL teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i rekreacji indywidualnej	38,21	30	11,46	64,63
		UTL teren rekreacji indywidualnej	2,90	100	2,90	
		UT teren usług turystyki	12,85	100	12,85	
		US teren usług sportu i rekreacji	374,19 z czego wyłącznie 10% jest związane z zabudową 36,27	100	37,42	

3.1.4. Przeznaczenie terenów oraz zasady zagospodarowania

3.1.4.1. Charakterystyka zagospodarowania

3.1.4.1.1. Teren zabudowy wielofunkcyjnej wsi - RMN

Obszar o zróżnicowanej zabudowie wynikającej z przemian struktury budowlanej, w tym w szczególności postępującej wymiany zabudowy zagrodowej na mieszkaniową jednorodzinną oraz koncentracji usług obejmujący w szczególności centra miejscowości stanowiące wyodrębnioną całość urbanistyczną.

W granicach obszaru wyróżnia się zarówno zabudowę mieszkaniową (jednorodzinną i wielorodzinną), jak i zagrodową, usługową oraz związaną z drobną działalnością wytwórczą.

Z uwagi na skalę opracowania, stopień zróżnicowania funkcjonalnego, zbliżone parametry zabudowy oraz dynamiczny proces przemian na etapie studium odstępuje się od wyróżnienia poszczególnych rodzajów zabudowy. Rozgraniczenie wskazanych funkcji w ramach wyodrębnionych działek budowlanych lub określenie proporcji funkcjonalnych w przypadku zagospodarowania mieszanego, w sposób nie powodujący konfliktów przestrzennych, nastąpi na etapie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

3.1.4.1.2. Teren zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej - MW

Tereny lokalizacji zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej. Dopuszcza się uzupełnienie struktury o zabudowę gospodarczą i garażową oraz zabudowę usługową jako towarzyszącą podstawowej funkcji terenu. Wskazanie formy zabudowy usługowej oraz ograniczeń w jej zagospodarowaniu, w szczególności poprzez przyjęcie dopuszczalnej powierzchni zabudowy, do określenia na etapie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

3.1.4.1.3. Teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej - MN

Tereny lokalizacji zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Dopuszcza się lokalizację zabudowy usługowej jako uzupełnienie podstawowej funkcji terenu.

Wskazanie formy zabudowy usługowej oraz ograniczeń w jej zagospodarowaniu, w szczególności poprzez przyjęcie dopuszczalnej powierzchni zabudowy, do określenia na etapie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

3.1.4.1.4. Teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej – MN/U

Tereny lokalizacji zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej. Rozgraniczenie wskazanych typów zabudowy lub wskazanie proporcji funkcjonalnych w ramach jednego przeznaczenia terenu, w sposób nie powodujący konfliktów przestrzennych do określenia na etapie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Dopuszcza się lokalizację zabudowy rzemieślniczej o nieznaczącym zakresie oddziaływania.

3.1.4.1.5. Teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i rekreacji indywidualnej – MN/UTL

Tereny lokalizacji zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i rekreacji indywidualnej.

Z uwagi na skalę opracowania, stopień zróżnicowania funkcjonalnego, zbliżone parametry zabudowy oraz dynamiczny proces przemian na etapie studium odstępuje się od wyróżnienia poszczególnych rodzajów zabudowy. Rozgraniczenie wskazanych funkcji w ramach wyodrębnionych działek budowlanych lub określenie proporcji funkcjonalnych w przypadku zagospodarowania mieszanego, w sposób nie powodujący konfliktów przestrzennych, nastąpi na etapie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

3.1.4.1.6. Teren zabudowy zagrodowej – RM

Tereny lokalizacji zabudowy zagrodowej związanej z funkcjonowaniem gospodarstw rolnych, hodowlanych i ogrodniczych.

Dopuszcza się lokalizację zabudowy usługowej agroturystycznej oraz rzemieślniczej o nieznaczającym zakresie oddziaływania.

3.1.4.1.7. Teren obsługi produkcji rolniczej - RU

Teren związany z lokalizacją obiektów budowlanych służących prowadzeniu działalności rolniczej w zakresie produkcji rolnej, hodowlanej i ogrodniczej oraz gospodarstw leśnych i rybackich.

Dopuszcza się uzupełnienie podstawowej funkcji terenu o zabudowę usługową bądź wytwórczą związaną z przetwarzaniem i dystrybucją produktów powstałych w ramach przedmiotowego gospodarstwa.

Ograniczenie możliwości lokalizacji zabudowy mieszkaniowej związanej ze stałym pobytem do mieszkań funkcyjnych związanych z dozorem i obsługą podstawowej funkcji terenu.

3.1.4.1.8. Teren zabudowy produkcyjnej i usługowej – P/U

Teren lokalizacji obiektów produkcyjnych, składów i magazynów lub zabudowy usługowej.

Rozgraniczenie wskazanych typów zabudowy lub wskazanie proporcji funkcjonalnych w ramach jednego przeznaczenia terenu, w sposób nie powodujący konfliktów przestrzennych do określenia na etapie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Dopuszcza się, zgodnie ze wskazaniem załącznika graficznego, wzbogacenie lub zastąpienie funkcji podstawowej przez urządzenia o mocy przekraczającej 500kW związane z wytwarzaniem energii ze źródeł odnawialnych – farmy fotowoltaiczne.

3.1.4.1.9. Teren farmy fotowoltaicznej - EF

Teren rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię elektryczną w wyniku przetwarzania energii promieniowania słonecznego – elektrownia fotowoltaiczna.

Lokalizacja urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy zainstalowanej większej niż 500kW.

Dopuszcza się lokalizację obiektów budowlanych i urządzeń infrastruktury technicznej związanych z obsługą zagospodarowania wynikającego z funkcji terenu.

3.1.4.1.10. Teren eksploatacji surowców - PG

Tereny eksploatacji surowców z udokumentowanych złóż kopalin. Gospodarowanie na wskazanych terenach powinno odbywać się zgodnie z obowiązującymi przepisami odrębnymi oraz warunkami określonymi w wydanych koncesjach.

W obrębie terenów dopuszczalna jest realizacja obiektów i urządzeń związanych z prowadzoną działalnością górnictwem, w tym składowisk nakładu i zwałowisk.

Po zakończeniu eksploatacji, tereny winny być poddane rekultywacji. Kierunek rekultywacji do ustalenia przez właściwy organ nadzorujący rekultywację.

3.1.4.1.11. Teren zabudowy usługowej – U

Obszar lokalizacji zabudowy związanej z funkcjonowaniem działalności usługowej w szczególności zakresie handlu, gastronomii, obsługi finansowej i telekomunikacji, hotelarstwa, itp..

Dopuszcza się lokalizację zabudowy rzemieślniczej o nieznaczającym zakresie oddziaływania oraz usług publicznych.

Ograniczenie możliwości lokalizacji zabudowy mieszkaniowej związanej ze stałym pobytem do mieszkań funkcyjnych związanych z dozorem i obsługą podstawowej funkcji terenu.

3.1.4.1.12. Teren usług publicznych – UP

Obszar lokalizacji zabudowy związanej z funkcjonowaniem działalności usługowej w zakresie publicznym - administracja, opieka zdrowotna, oświata, kultura, kult religijny, itp.

Ograniczenie możliwości lokalizacji zabudowy mieszkaniowej związanej ze stałym pobytem do mieszkań funkcyjnych związanych z dozorem i obsługą podstawowej funkcji terenu.

3.1.4.1.13. Teren usług turystyki – UT

Obszar lokalizacji zabudowy usługowej ukierunkowanej na dzielność turystyczną, w szczególności czasowego zakwaterowania w ramach ośrodków wypoczynkowych, pensjonatów, hoteli lub zgrupowania budynków rekreacji indywidualnej.

Zagospodarowanie wynikające z podstawowej funkcji terenu obejmuje również lokalizację terenów sportu i rekreacji, plaż i kąpielisk, pól biwakowych, przystani oraz niezbędnego zaplecza socjalno-administracyjnego.

Dopuszcza się lokalizację zabudowy usługowej związanej z handlem i gastronomią.

Ograniczenie możliwości lokalizacji zabudowy mieszkaniowej związanej ze stałym pobytem do mieszkań funkcyjnych związanych z dozorem i obsługą podstawowej funkcji terenu.

3.1.4.1.14. Teren usług sportu i rekreacji - US

Obszary otwarte związane z lokalizacją urządzeń terenowych oraz budowli sportowych i rekreacyjnych umożliwiających realizację zespołowych i indywidualnych gier i zabaw, w tym boiska, korty, tory przeszkód, tory wyścigowe, tory jazdy konnej, strzelnice, place zabaw, pola golfowe, itp. oraz wydarzeń kulturalno-rozrywkowych, w tym dożynki i koncerty,

Dopuszcza się lokalizację zadaszeń, trybun, scen plenerowych, altan, zaplecza socjalno-sanitarnego oraz tymczasowej zabudowy usługowej związanej z handlem i gastronomią.

3.1.4.1.15. Teren rekreacji indywidualnej – UTL

Obszar lokalizacji indywidualnej zabudowy rekreacyjno-wypoczynkowej. Dopuszcza się uzupełnienie podstawowej formy zabudowy – budynków rekreacji indywidualnej o towarzyszącą zabudowę gospodarczą i garażową.

3.1.4.1.16. Teren ogrodów działkowych – ZD

Obszary lokalizacji upraw ogrodniczych jako forma towarzysząca sąsiednim terenom mieszkaniowym.

Dopuszcza się zabudowę w formie altan, realizowanych jako obiekty tymczasowe.

3.1.4.1.17. Teren zieleni parkowej – ZP

Obszar lokalizacji niskiej i wysokiej zieleni urządzonej wraz z obiektami małej architektury oraz ciągami pieszymi i rowerowymi służący aktywnemu wypoczynkowi i rekreacji – parki, skwery, zieleńce, bulwary.

Dopuszcza się lokalizację zaplecza sanitarnego, tymczasowej zabudowy usługowej związanej z handlem i gastronomią, altan, budowli sportowych i rekreacyjnych, placów zabaw, plaż i kąpielisk.

3.1.4.1.18. Teren lasu - ZL

W obszarach lasów (pełniących funkcje przyrodnicze) obowiązuje prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej zgodnie z wymogami określonymi w przepisach odrębnych oraz zaleceniami zawartymi w ustaleniach w zakresie kształtowania leśnej przestrzeni produkcyjnej. Wskazuje się zakaz realizacji zabudowy innej niż zabudowa związana z prowadzeniem gospodarki leśnej.

Dopuszcza się lokalizację nie wyznaczonych w studium nowych obiektów budowlanych i urządzeń związanych z infrastrukturą techniczną.

3.1.4.1.19. Teren cmentarza – ZC

Tereny związane z pochówkiem zmarłych.

Tereny czynnych cmentarzy (Kłodawa, Różanki, Łośno i Santoczno) wraz z planowanymi poszerzeniami (Kłodawa, Różanki i Santoczno).

W ramach przedmiotowych terenów dopuszcza się lokalizację obiektów budowlanych i urządzeń związanych z funkcjonowaniem i obsługą cmentarza, w tym obiektów sakralnych, socjalnych i sanitarnych.

Ponadto w przypadku przedmiotowych terenów zachodzi, wynikający z przepisów odrębnych obowiązek, zachowania wymogów sanitarnych w zakresie zagospodarowania terenu odpowiednio w obszarze do 50 i do 150 m od granic cmentarza.

3.1.4.1.20. Teren nieczynnego cmentarza - ZCN

Tereny nieużytkowanych cmentarzy zlokalizowane w miejscowościach Chwałęcice, Santoczno, Santocko, Wojcieszycy, Rybakowo (2 szt.) i Mironice (2 szt.) stanowiące struktury zabytkowe i pozostałości po dawnych, zamkniętych miejscach pochówku zmarłych.

Ustala się obowiązek zachowania przedmiotowych struktur jako elementów dziedzictwa kulturowego oraz ich wkomponowanie w otaczające tereny zabudowy jako terenów zieleni parkowej.

3.1.4.1.21. Teren wód powierzchniowych – WS

Lokalizacja cieków, rzek, kanałów, zbiorników wodnych oraz obiektów budowlanych związanych z gospodarką wodną.

Dopuszcza się lokalizację zieleni parkowej oraz obiektów sportowych i rekreacyjnych związanych z obsługą zagospodarowania wynikającego z funkcji terenu, w szczególności bulwarów, plaż, kąpielisk, boisk.

3.1.4.1.22. Teren rolny – R

Tereny rolne wskazane jako obszary predysponowane do rozwoju funkcji rolniczej. W ramach przedmiotowych terenów uwzględnia się poza gruntami ornymi również pozostałe użytki rolne, w tym łąki, pastwiska oraz grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych. Kształtowanie przestrzeni na tych terenach wymaga:

- zachowania otwartego, rolniczego charakteru przestrzeni,
- prowadzenia działalności rolniczej zgodnie z zasadami dobrej praktyki rolniczej oraz z zasadami kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- ochrony gruntów gleb klasy III przed zmianą przeznaczenia na cele nierolnicze.

W granicach terenów rolniczych dopuszcza się realizację zbiorników wodnych, zabudowy zagrodowej oraz obiektów związanych z produkcją rolną, leśną i jej obsługą. Standard zabudowy i zagospodarowania terenu powinien odpowiadać standardom określonym dla wskazanego rodzaju zabudowy.

Dopuszcza się zalesianie nieużytkowanych terenów rolniczych niższych klas oraz nieużytków, w szczególności jako uzupełnienie istniejących kompleksów leśnych, oraz lokalizację nie wyznaczonych w studium nowych obiektów budowlanych i urządzeń związanych z infrastrukturą techniczną.

3.1.4.1.23. Teren infrastruktury technicznej i komunikacji - IT

Teren lokalizacji obiektów budowlanych i urządzeń technicznych związanych z zaopatrzeniem w wodę, energię elektryczną, ciepło, gaz oraz gospodarką ściekową i gospodarką odpadami. W ramach terenów wchodzi również tereny komunikacji, w tym drogi, parkingi i zespoły garaży.

Przyporządkowanie terenu do określonej funkcjonalności zgodnie z załącznikiem graficznym, przy czym dopuszcza się w ramach jednego terenu zastosowanie funkcji mieszanej.

3.1.4.2. Parametry i wskaźniki urbanistyczne oraz wytyczne dotyczące zasad zagospodarowania do uwzględnienia w ramach ustaleń planów miejscowych

L.p.	Przeznaczenie terenu		Parametry i wskaźniki urbanistyczne		
	Symbol	Opis	Maksymalna powierzchnia zabudowy [%]	Minimalna powierzchnia biologicznie czynna [%]	Maksymalna wysokość zabudowy [m]
1.	RMN	Teren zabudowy wielofunkcyjnej wsi	50	20	10
2.	MW	Teren zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej	25	40	15

3.	MN	Teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	40	40	10
4.	MN/U	Teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowej	50	20	10
5.	MN/UTL	Teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i rekreacji indywidualnej	40	40	10
6.	RM	Teren zabudowy zagrodowej	40	20	10
7.	RU	Teren obsługi produkcji rolniczej	70	15	10
8.	P/U	Teren zabudowy produkcyjnej i usługowej	70	10	20
9.	U	Teren zabudowy usługowej	40	10	12
10.	UTL	Teren rekreacji indywidualnej	30	50	8

W przypadku pozostałych terenów – nie uwzględnionych w powyższej tabeli, z uwagi na specyfikę zagospodarowania, jej indywidualny charakter oraz ograniczenia w sytuowaniu zabudowy na etapie studium odstępuje się od określenia granicznych wartości parametrów i wskaźników urbanistycznych wskazując, iż powinno to nastąpić na etapie planu miejscowego.

Opracowaniu planów miejscowych w oparciu o ustalenia niniejszego studium winna przyświecać zasada dążenia do uzupełnienia istniejącej zabudowy w obrębie poszczególnych miejscowości, porządkowania przestrzeni oraz, gdzie to tylko możliwe i uzasadnione, tworzenia lokalnych wnętrz urbanistycznych. Nowa zabudowa powinna nawiązywać do skali i charakteru istniejącej tkanki urbanistycznej.

Niezależnie od określonego przeznaczenia oraz określonego sposobu zagospodarowania na etapie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dopuszcza się:

- korygowanie przebiegu linii rozgraniczających tereny w przypadku konieczności dostosowania ich do:
 - = faktycznych granic nieruchomości,
 - = faktycznych granic użytków gruntowych,
 - = rzeczywistego sposobu użytkowania działek i budynków,
 - = kategorii dróg,
 - = ukształtowania terenu oraz innych fizycznych barier przestrzennych,
 - = polityki sukcesywnego uwalniania terenów pod zainwestowanie,
- wzbogacenie przeznaczenia uzupełniającego o dodatkowe funkcje zagospodarowania, których współistnienie nie będzie powodować konfliktów przestrzennych względem przeznaczenia podstawowego,
- określenie relacji pomiędzy funkcją podstawową i uzupełniającą poszczególnych terenów,
- korygowanie parametrów i wskaźników urbanistycznych w zależności od istniejącego zagospodarowania i użytkowania terenu,
- korygowanie parametrów i wskaźników urbanistycznych w odniesieniu do projektowanego zagospodarowania i użytkowania terenu związanego w szczególności z realizacją obiektów infrastruktury technicznej (np. stacji bazowych telefonii komórkowej) lub technologią produkcji (np. komin, silos),
- w przypadku:
 - = działek i budynków użytkowanych zgodnie z prawem lub w stosunku do których wydano ostateczne pozwolenia na budowę,
 - = obszarów objętych ustaleniami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego ustalanie przeznaczenia oraz sposobu zagospodarowania innego niż określony w studium – zgodnego ze stanem faktycznym, określonego obowiązującym aktem prawa miejscowego lub decyzją administracyjną,
- lokalizację nie wyznaczonych w studium:
 - = urządzeń, obiektów i infrastruktury technicznej związanych z zaopatrzeniem w wodę, energię elektryczną, ciepło i gaz, gospodarką ściekową oraz telekomunikacją,
 - = odwiertów, instalacji technologicznych oraz rurociągów wynikających z obowiązujących koncesji na poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie złóż ropy naftowej i gazu ziemnego oraz wydobywanie ropy naftowej i gazu ziemnego,
 - = ciągów komunikacyjnych, szlaków turystycznych oraz ścieżek rowerowych,
 - = parkingów i zespołów garaży,
 - = lokalnych terenów zieleni urządzonej i rekreacji (skwery, place zabaw, siłownie terenowe) oraz obiektów małej architektury.

3.1.5. Tereny wyłączone spod zabudowy

Ze względu na oddziaływanie obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej, potrzebę utrzymania rezerw terenowych oraz konieczność zachowania zasobów środowiska i wymogów ładu przestrzennego w ramach ustaleń studium wskazuje się następujące tereny wyłączone spod zabudowy:

- tereny leśne (ZL), za wyjątkiem wynikających z przepisów odrębnych obiektów związanych z gospodarką leśną i wodną,
- tereny rolne (R), za wyjątkiem budowli związanych z gospodarką rolną oraz obiektów związanych z gospodarką wodną.

Ujęcie terenu w ramach przedmiotowej grupy obszarów nie oznacza definitywnego braku możliwości realizacji obiektów budowlanych w jego granicach, stanowi natomiast swoiste ograniczenie w realizacji zabudowy kubaturowej mogącej mieć negatywny wpływ na przyjęty wyznacznik ładu przestrzennego. Zakładając jak najmniejszą ingerencję w środowisko przyrodnicze i krajobraz, dopuszcza się, zgodnie z przepisami odrębnymi realizację obiektów związanych z gospodarką leśną oraz obiektów budowlanych i urządzeń infrastruktury technicznej.

Ww. tereny oraz ograniczenia w ich funkcjonowaniu stanowią przejaw władztwa planistycznego samorządu podyktowanego dbałością o przestrzeń gminy oraz jej zasoby. Poza wyżej wymienionymi na obszarze gminy występują również struktury wywołujące częściowe lub całkowite wyłączenia spod zabudowy, przy czym ich funkcjonowanie wynika z przepisów odrębnych lub decyzji organów wyższego szczebla:

- kompleksy gruntów rolnych najwyższych klas bonitacyjnych (III),
- pasy technologiczne i eksploatacyjne oraz strefy techniczne i kontrolowane właściwe dla linii elektroenergetycznych i gazociągów,
- strefy sanitarne cmentarzy (czynnych),
- strefy ochronne ujęć wody,
- strefy związane z ograniczeniami w zabudowie, zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu wynikające z lokalizacji urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii.

3.2. Obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów

Przepisy o ochronie środowiska określają wytyczne odnośnie zapewnienia warunków utrzymania równowagi przyrodniczej i racjonalnej gospodarki zasobami środowiska. Z tego powodu należy dążyć do eliminowania i ograniczenia zagrożeń oraz podejmowania działań, które będą temu zapobiegać. Kształtowanie struktur funkcjonalno-przestrzennych powinno uwzględniać racjonalne wykorzystanie przestrzeni, co wiąże się z lokalizowaniem funkcji i odpowiednim sposobem zagospodarowania terenu zgodnym z jego predyspozycjami przyrodniczymi (walorami i wrażliwością na degradację). W związku z tym, rozwój układów zabudowy powinien maksymalnie wykorzystywać już istniejące zainwestowanie (w szczególności sieć drogową i systemy infrastruktury technicznej) i zagospodarowanie terenów.

Ochrona środowiska wyrażona poprzez rozwiązania planistyczne, które należy uwzględnić przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego ma na celu poprawę warunków życia ludzi, poprzez poprawę jakości środowiska oraz proekologiczny rozwój przestrzenny oparty o minimalizację konfliktów wywołanych wskutek postępującej urbanizacji. Cele te powinny być realizowane w szczególności poprzez ochronę niżej określonych elementów środowiska.

3.2.1. Obszary oraz zasady ochrony elementów środowiska

3.2.1.1. Powierzchnia ziemi

W celu zminimalizowania szkód spowodowanych rozwojem zabudowy na obszarze gminy wskazane jest podjęcie następujących działań:

- rozbudowa systemu kanalizacji sanitarnej i deszczowej eliminująca w maksymalny sposób indywidualne sposoby utylizacji ścieków sanitarnych i deszczowych,
- kompleksowe rozwiązanie odprowadzania ścieków opadowych z ciągów komunikacyjnych, placów i parkingów oraz oczyszczenie ich zgodnie z obowiązującymi przepisami,
- zachowanie torfowisk i oczek wodnych jako naturalnych zbiorników wodnych,
- przeciwdziałanie degradacji chemicznej gleb poprzez ochronę powietrza i wód powierzchniowych,
- racjonalnie stosowanie wapna, nawozów sztucznych i środków ochrony roślin na terenach rolnych i leśnych.

3.2.1.2. Wody powierzchniowe i podziemne

W ramach odpowiedniego gospodarowania zasobami wodnymi ustala się pakiet działań mających na celu ochronę wód powierzchniowych i podziemnych:

- rozbudowa systemu kanalizacji sanitarnej i deszczowej eliminującej w maksymalny sposób indywidualne sposoby utylizacji ścieków,
- kompleksowe rozwiązanie odprowadzania ścieków opadowych z ciągów komunikacyjnych, placów i parkingów oraz oczyszczenie ich zgodnie z obowiązującymi przepisami,
- dostosowanie lokalizacji nowych obiektów, uciążliwych dla środowiska, do struktur hydrogeologicznych,
- wyposażenie terenów zurbanizowanych w nowe technologie, wpływające na czystość i ilość odprowadzanych ścieków, w tym budowę i modernizację urządzeń oczyszczających ścieki technologiczne,
- utrzymanie drożności przepustów, rowów, kanałów i urządzeń melioracji wodnych w zgodzie z normami eksploatacyjnymi,
- utrzymanie i ochronę naturalnej roślinności w postaci łąk, zadrzewień i zakrzewień stanowiących obudowę brzegów rzek i cieków,
- dążenie do maksymalnego zatrzymania wód w granicach nieruchomości przewidzianych pod zabudowę (np. poprzez rozsączanie miejscowe, bądź retencję terenową),
- respektowanie zakazów, nakazów i ograniczeń wynikających z przepisów odrębnych dotyczących ochrony i możliwości zagospodarowania terenów zlokalizowanych w granicach oraz sąsiedztwie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych.

3.2.1.3. System ekologiczny i walory krajobrazowe

W celu ochrony systemu przyrodniczego i walorów krajobrazowych należy:

- ograniczyć możliwość lokalizacji nowej zabudowy na terenach charakteryzujących się wysokimi walorami przyrodniczymi,
- naturalne tereny zielone znajdujące się w bezpośrednim sąsiedztwie obszarów zurbanizowanych, w razie zaistnienia takiej potrzeby, zagospodarowywać na tereny: sportu lub rekreacji i wypoczynku, które będą charakteryzować się dużą powierzchnią biologicznie czynną i będą w niewielkim stopniu zniekształcać tereny przyrodnicze przez co utrzymają one ciągłość systemu ekologicznego,
- zachować naturalne ukształtowanie dolin z systemem zadrzewień i zakrzewień,
- ograniczyć rozpraszanie i lokalizowanie zabudowy na terenach otwartych,
- stosować zieleń izolacyjną dla terenów szczególnie uciążliwych dla środowiska i negatywnie wpływających na krajobraz gminy.

3.2.1.4. Powietrze atmosferyczne

Antropogeniczne rodzaje źródeł emisji zanieczyszczeń powietrza można podzielić na:

- emisję punktową (zorganizowaną emisję z kominów zakładowych powstałą w wyniku energetycznego spalania paliw i przemysłowych procesów technologicznych),
- emisję liniową (komunikacyjną, pochodzącą głównie z transportu samochodowego, kolejowego, w której poszczególne odcinki drogi rozpatrywane są jako emitery),
- emisję powierzchniową (w skład której wchodzi: zanieczyszczenia komunalne z: palenisk domowych, lokalnych kotłowni, gromadzenie i utylizacja ścieków oraz odpadów).

Ważnym źródłem zanieczyszczenia na terenie gminy są procesy energetycznego spalania paliw związane z emisją powierzchniową. Są one szczególnie uciążliwe w okresie grzewczym wśród zwartej zabudowy, utrudniającej rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń. Istotne jest zatem podejmowanie działań mających na celu uświadomienie społeczeństwa i propagowanie szerszego zastosowania paliw niskoemisyjnych, bardziej przyjaznych środowisku, których wykorzystanie przyczyni się do zmniejszenia tzw. niskiej emisji, jak również wyeliminuje spalanie odpadów. Dlatego też głównym zadaniem jest dążenie do likwidacji kotłowni konwencjonalnych i zastępowanie ich zbiorczym systemem zaopatrzenia w ciepło. W przypadku inwestycji bez dostępu do sieci ciepłowniczej kierunkiem działania jest wspieranie rozwiązań zmierzających do zastępowania kotłowni węglowych źródłami o wysokiej sprawności zasilanych paliwem ekologicznym, bądź zaopatrzenia w ciepło z odnawialnych źródeł energii. W celu zmniejszenia emisji zanieczyszczeń proponuje się ponadto stworzenie warunków dla szerszego i bardziej powszechnego wykorzystania urządzeń wytwarzających energię elektryczną

z promieniowania słonecznego jako istotnego czynnika wspomagającego konwencjonalne źródła energii, promocję oraz informowanie o wpływie właściwej termoizolacji budynków na bilans energetyczny budynku.

Potencjalne źródło zagrożenia dla atmosfery stanowią również arterie o dużym natężeniu ruchu. Ruch samochodowy powoduje emisję szeregu zanieczyszczeń gazowych, powstających podczas spalania paliw płynnych w silnikach pojazdów oraz substancji pyłowych, powstających w wyniku ścierania nawierzchni jezdni i opon pojazdów. Źródło emisji komunikacyjnej znajduje się nisko nad ziemią, co sprawia, że zanieczyszczenia emitowane z silników pojazdów kumulują się w najbliższym otoczeniu dróg, a ich wpływ na jakość powietrza maleje wraz z odległością. W celu ochrony powietrza atmosferycznego przed oddziaływaniem wynikającym z użytkowania ciągów komunikacyjnych, zakłada się utrzymanie w jak największym stopniu zlokalizowanych wzdłuż dróg istniejących terenów zieleni, w szczególności terenów leśnych.

3.2.2. Obszary ochrony przyrody

Do form ochrony przyrody występujących w granicach gminy Kłodawa należą:

- obszary Natura 2000,
- obszar chronionego krajobrazu,
- park krajobrazowy,
- rezerваты przyrody,
- użytki ekologiczne,
- pomniki przyrody,
- chronione stanowiska roślin, zwierząt i grzybów.

Ponadto w ramach występujących na terenie gminy obszarów cennych przyrodniczo uwzględniono korytarze ekologiczne.

W ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w stosunku do obszarów i obiektów objętych formami ochrony należy brać pod uwagę zakazy określone w obowiązujących przepisach dotyczących ochrony przyrody oraz aktach prawnych, które ustanowiły daną formę ochrony przyrody.

W odniesieniu do roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową studium nie wprowadza innych niż wynikających z przepisów odrębnych zasad ochrony.

3.2.3. Strefy uzdrowiskowe

Na obszarze gminy Kłodawa nie występują uzdrowiska oraz strefy ochrony związane z ich funkcjonowaniem.

3.2.4. Krajobraz kulturowy

Ochrona krajobrazu kulturowego gminy Kłodawa następuje poprzez realizację zasad określonych dla:

- obowiązujących form przyrody,
- obowiązujących form ochrony zabytków,
- obiektów i obszarów ujętych w gminnej ewidencji zabytków,
- wyznaczonych stref ochrony konserwatorskiej.

Ustalenia studium dotyczące zasad zagospodarowania poszczególnych terenów, wraz z określeniem parametrów i wskaźników zabudowy rekomendowanych do wprowadzenia w planach miejscowych oraz w połączeniu z otoczeniem prawnym dotyczącym ochrony zabytków, zapewniają właściwą i wystarczającą ochronę wartości kulturowych.

3.2.5. Zagrożenia środowiska

3.2.5.1. Hałas

Na terenie gminy Kłodawa ustala się następujące zasady ochrony akustycznej:

- na terenach chronionych akustycznie (zgodnie z przepisami o ochronie środowiska) obowiązuje zakaz przekraczania norm hałasu,
- wprowadzenie koniecznych zmian w inżynierii ruchu drogowego,
- poprawę organizacji ruchu w celu usprawnienia płynności ruchu pojazdów,

- poprawę stanu nawierzchni ulic,
- rozbudowę systemu ścieżek rowerowych w celu tworzenia alternatywy dla lokalnego ruchu samochodowego,
- realizację ekranów akustycznych lub równoważnych rozwiązań minimalizujących emisję w przypadku natężonego hałasu wywołanego ruchem komunikacyjnym,
- odpowiednie wyznaczanie linii zabudowy oraz kształtowanie brył budynków w celu zminimalizowania wpływu hałasu komunikacyjnego,
- ograniczanie rozprzestrzeniania się hałasu przemysłowego, poprzez obowiązek wprowadzania pasów zieleni izolacyjnej,
- lokalizacja nowej zabudowy mieszkaniowej powinna uwzględniać strefy ochrony akustycznej związane z występowaniem obiektów o zwiększonej uciążliwości akustycznej: np. urządzenia infrastruktury technicznej.

3.2.5.2. Promieniowanie elektromagnetyczne

Głównymi emiterami pola elektromagnetycznego na terenie gminy Kłodawa są elementy infrastruktury elektroenergetycznej oraz telekomunikacyjnej.

Mając na uwadze powyższe do głównych działań związanych z ochroną przed promieniowaniem elektromagnetycznym zaliczyć należy lokalizowanie nowych obiektów przeznaczonych na pobyt ludzi poza strefami ochronnymi wyznaczonymi wzdłuż linii elektroenergetycznych oraz zasięgiem oddziaływania anten nadawczych.

3.2.5.3. Poważne awarie

Na terenie gminy Kłodawa zakazuje się lokalizacji zakładów stwarzających zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

3.3. Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

3.3.1. Cele i przedmiot ochrony

Przepisy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami nakazują wszystkim obywatelom ochronę dóbr kultury oraz zobowiązują samorząd terytorialny do stworzenia prawnych, organizacyjnych i finansowych warunków, które je zapewnią.

Uwzględniając uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego w studium gminy uwzględnia się ochronę:

- zabytków wpisanych do rejestru,
- zabytków nieruchomości ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków,
- obiektów wskazanych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Ponadto studium określa zasady ochrony konserwatorskiej mające na celu głównie:

- zachowanie istniejących walorów historycznych,
- zachowanie śladów osadnictwa wiejskiego jako świadków historii przestrzennej i kultury materialnej tego terenu,
- eliminację elementów zagrażających ochronie i eksponowaniu zabytków,
- zachowanie historycznych układów przestrzennych miejscowości.

Ustalenia studium dotyczące zasad zagospodarowania poszczególnych terenów, wraz z określeniem parametrów i wskaźników zabudowy rekomendowanych do wprowadzenia w planach miejscowych oraz w połączeniu z otoczeniem prawnym dotyczącym ochrony zabytków, zapewniają właściwą i wystarczającą ochronę obiektów zabytkowych.

W celu uniknięcia dublowania ustaleń ochronnych dla obiektów wpisanych do rejestru zabytków i ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków w studium nie wyznaczono dodatkowych stref ochrony konserwatorskiej dla tych obiektów oraz ich otoczenia.

3.3.2. Zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków

W stosunku do obiektów wpisanych do rejestru zabytków wskazanych w części dotyczącej uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego ustala się:

- obowiązek trwałego zachowania historycznej formy architektonicznej i substancji budowlanej, z zachowaniem tradycyjnych form, faktur oraz rozwiązań materiałowych,
- utrzymanie otoczenia obiektu zabytkowego zgodnie z historycznym zagospodarowaniem, w tym ochronę walorów ekspozycyjnych,
- wykorzystanie na cele użytkowe wyłącznie w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości.

3.3.3. Zabytki nieruchomości znajdujące się w Gminnej Ewidencji Zabytków

W stosunku do obiektów ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków wskazanych w części dotyczącej uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego ustala się:

- obowiązek zachowania historycznej formy w zakresie bryły, kształtu, geometrii dachu oraz zastosowanych rozwiązań materiałowych,
- ograniczenie działań w zakresie zmiany gabarytów lub proporcji otworów i artykulacji elewacji, które mogą mieć wpływ na stan zachowania lub zmianę wyglądu zabytku,
- zachowania skali nowej zabudowy w celu ochrony charakterystycznych sylwet jednostek osadniczych,
- ograniczenie robót ziemnych, niwelacji terenu oraz zmian charakteru dotychczasowej działalności mogących doprowadzić do przekształcenia lub zniszczenia stanowisk archeologicznych - w przypadku stanowisk archeologicznych objętych wpisem do rejestru zabytków, w obszarze których wskazano tereny związane z możliwością realizacji zabudowy (w oparciu o dotychczasowe przesądzenia planistyczne) zakazuje się realizacji budynków.

3.4. Kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej

Istotnym czynnikiem rozwoju społeczno-gospodarczego jest odpowiednia infrastruktura. Stanowi ona podstawę dla życia mieszkańców oraz prowadzenia wszelkiej działalności gospodarczej. Infrastruktura warunkuje rozwój, a w niektórych przypadkach może nawet go stymulować. Niewystarczające wyposażenie infrastrukturalne wpływa niekorzystnie na:

- zainteresowanie potencjalnych inwestorów zarówno w dziedzinie przemysłu, jak i usług,
- powstawanie inicjatyw lokalnych, dotyczących tzw. małej przedsiębiorczości,
- możliwości wykorzystania walorów turystycznych i rekreacyjnych.

3.4.1. Komunikacja

3.4.1.1. Układ drogowy

Gmina Kłodawa posiada dobrze rozwinięty układ komunikacyjny. W celu zwiększenia bezpieczeństwa i poprawy płynności ruchu, zakłada się sukcesywną przebudowę i modernizację systemu drogowego.

Uwzględniając nowo wyznaczone oraz dotychczas niezagospodarowane tereny zabudowy, jak również wysoki potencjał gospodarczy i turystyczny gminy oraz rosnące zapotrzebowanie na tereny związane z zabudową mieszkaniową, należy dążyć do sukcesywnej rozbudowy systemu komunikacji poprzez realizację nowych dróg dojazdowych oraz ścieżek rowerowych.

Do głównych inwestycji drogowych planowanych na terenie gminy Kłodawa należy północna obwodnica Gorzowa Wielkopolskiego – projektowana jako przełożenie drogi krajowej łączące węzeł drogi ekspresowej S3 (z możliwością przedłużenia w kierunku zachodnim) oraz aktualny przebieg drogi nr 22 na wysokości miejscowości Różanki z jej jednoczesnym obejściem od strony wschodniej – podstawę uwzględnienia przedmiotowego przedsięwzięcia stanowią ustalenia Planu zagospodarowania województwa, przy czym z uwagi na:

- brak jednoznacznego trasowania oraz możliwość jego zmiany,
- brak informacji w zakresie parametrów technicznych,
- możliwość realizacji inwestycji w oparciu o przepisy „specustawy”,

wskazuje się na brak zasadności w zakresie wprowadzenia przedmiotowego przedsięwzięcia do ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego realizowanych na poziomie gminy

Poza drogami wskazanymi na załączniku graficznym studium, w zależności od potrzeb lokalnej społeczności, możliwa jest realizacja nowych dróg, których przebieg zostanie ustalony w miejscowych

planach zagospodarowania przestrzennego lub w drodze decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej – „specustawa drogowa”.

Uzupełnienie wskazanych na załącznikach graficznych dróg publicznych stanowi sieć dróg wewnętrznych (niejednokrotnie będących własnością prywatną) pełniących drugorzędną rolę w układzie komunikacyjnym gminy, najczęściej jako drogi leśne, dojazdy do pól lub dojazdy obsługujące tereny zabudowy mieszkaniowej.

3.4.1.2. Układ kolejowy

Na terenie gminy Kłodawa nie wyznacza się terenów kolejowych oraz lokalizacji obiektów i urządzeń związanych z ich funkcjonowaniem.

3.4.1.3. Szlaki turystyczne

Ustalenia studium podtrzymują wyznaczony na terenie gminy przebieg szlaków turystycznych jednocześnie dopuszczając rozbudowę istniejącej sieci.

Do najistotniejszych inwestycji w przedmiotowym zakresie na poziomie ponadlokalnym należą:

- Lubuski Szlak Wina i Miodu – przebiegający wzdłuż drogi krajowej nr 22,
- szlak wiejskich kościołów średniowiecznych, w ramach którego obiektem węzłowym planuje się objąć kościół pw. Podwyższenia Krzyża w Wojcieszycach,
- północny szlak zabytków konstrukcji szkieletowej, który uwzględni na swej trasie kościół pw. Przemienienia Pańskiego w Santocznie.

3.4.1.4. Parkingi

Wskaźniki parkowania dla poszczególnych terenów należy różnicować i uzależniać od określonego rodzaju przeznaczenia, zakładanego sposobu zagospodarowania oraz rzeczywistego zapotrzebowania wynikającego w szczególności z funkcji danego obiektu. Miejsca te powinny zaspokajać potrzeby parkowania samochodów mieszkańców, użytkowników, pracowników oraz uwzględnić dobową rotację samochodów.

Realizacja miejsc postojowych w ramach poszczególnych przedsięwzięć powinna następować w ramach terenów inwestycji. W przypadku rozbudowy istniejących obiektów lub uzasadnionego braku możliwości realizacji miejsc postojowych w ramach działki budowlanej dopuszcza się w celu zapewnienia obsługi komunikacyjnej wykorzystanie ogólnodostępnych parkingów.

3.4.2. Infrastruktura techniczna

3.4.2.1. Zaopatrzenie w wodę

Teren gminy jest w znaczącym stopniu zwodociągowany, a wydajność eksploatowanych ujęć wody jest wystarczająca dla zaspokojenia bieżących potrzeb odbiorców. Głównym kierunkiem rozwoju gospodarki wodnej jest zatem zapewnienie dostępu do sieci wodociągowej dla wszystkich obszarów wskazanych w studium pod zabudowę. Wraz z przeznaczaniem nowych terenów konieczne jest podjęcie działań zmierzających do zwiększania niezawodności sieci wodociągowej, obniżania jej awaryjności i strat ilości wody. Cel ten powinien być osiągnięty poprzez sukcesywną modernizację i wymianę wyeksploatowanych odcinków sieci. Istotną kwestią jest również zapewnienie odpowiedniej ilości wody dla celów przeciwpożarowych, określonych w przepisach dotyczących zaopatrzenia w wodę oraz dróg pożarowych.

Dla obszarów, dla których budowa sieci wodociągowej jest nieuzasadniona ze względów ekonomicznych, studium dopuszcza realizację indywidualnych ujęć wód podziemnych na zasadach określonych w przepisach odrębnych.

3.4.2.2. Gospodarka ściekowa

Działania kierunkowe związane z gospodarką ściekową powinny dążyć do objęcia zasięgiem kanalizacji sanitarnej jak najszerszego obszaru gminy. Na obszarach wiejskich oraz poza granicami aglomeracji ściekowej, gdzie budowa sieci jest nieuzasadniona ze względów ekonomicznych, dopuszcza się odprowadzanie ścieków do przydomowych oczyszczalni ścieków lub zbiorników bezodpływowych, z zapewnieniem okresowego odbioru ścieków. W przypadku bezodpływowych

zbiorników na nieczystości ciekłe wskazuje się na konieczność prowadzenia ewidencji wskazanych urządzeń oraz założenie ich likwidacji w momencie zaistnienia przyłączenia do sieci kanalizacji sanitarnej.

Gospodarowanie wodami opadowymi i roztopowymi z terenów dróg, placów, parkingów, terenów przemysłowych winno się odbywać w ramach systemu kanalizacji deszczowej. W miejscach nie wyposażonych w sieć kanalizacyjną dopuszcza się odprowadzanie wód opadowych i roztopowych do zbiorników naziemnych lub bezodpływowych zbiorników podziemnych. Ponadto, w przypadku dróg dopuszcza się odprowadzanie wód opadowych i roztopowych systemem powierzchniowym, tj. za pomocą rowów usytuowanych wzdłuż pasa drogowego. Na pozostałych obszarach dopuszcza się odprowadzanie wód opadowych i roztopowych w ramach powierzchni biologicznie czynnych.

3.4.2.3. Zaopatrzenie w energię elektryczną

Rozbudowa elementów układu elektroenergetycznego powinna postępować równocześnie z zagospodarowaniem nowych terenów przeznaczonych do zabudowy. Na terenach, których walory estetyczne powinny być podkreślone, studium rekomenduje wykonanie nowych sieci rozdzielczych w wersji kablowej. Należy także podejmować działania zmierzające do systematycznej modernizacji istniejącej infrastruktury elektroenergetycznej, mające na celu zwiększenie sprawności systemu zaopatrzenia w energię elektryczną.

Dopuszcza się rozbudowę i przebudowę istniejących oraz budowę nowych linii przesyłowych. Realizacja inwestycji po trasie istniejącej linii nie wyłącza możliwości rozmieszczenia słupów oraz podziemnych, naziemnych lub nadziemnych obiektów i urządzeń niezbędnych do korzystania z linii w innych niż dotychczasowe miejscach.

Ponadto, jako kluczowe w zakresie elektroenergetyki, uznaje się wsparcie i promocję w zakresie montażu mikroinstalacji oraz realizację systemu farm fotowoltaicznych małych elektrowni wodnych.

3.4.2.4. Zaopatrzenie w gaz

Gmina Kłodawa posiada bezpośrednie zaopatrzenie w gaz sieciowy. Stan eksploatowanej na terenie gminy infrastruktury gazowej jest dobry i prorozwojowy. Dobre warunki lokalizacyjne regionu stanowią dogodną pozycję wyjściową do dalszej gazyfikacji podnosząc standard życia mieszkańców, ograniczając niską emisję i zwiększając atrakcyjność terenów inwestycyjnych gminy. Jako główne kierunki działań w zakresie zaopatrzenia w gaz ustala się:

- rozbudowę sieci w oparciu o istniejącą strukturę, przy maksymalnym zwiększeniu jej efektywności,
- zastosowanie indywidualnych zbiorników gazu płynnego, pod warunkiem spełnienia wymogów przepisów odrębnych.

Ponadto uwzględniając konieczność dalszej rozbudowy systemu gazowego, na terenie gminy Kłodawa planowana jest realizacja min. gazociągu DN300 Witnica – Gorzów Wlkp. – Kłodawa oraz gazociągu wysokiego ciśnienia Ciecierzycze – Kłodawa (nie oznaczony na załączniku graficznym z uwagi na brak trasowania).

3.4.2.5. Zaopatrzenie w ciepło

W zakresie zaopatrzenia w ciepło podstawowym zadaniem jest podniesienie sprawności istniejących źródeł ciepła przy założeniu ograniczenia zużycia paliwa oraz niskiej emisji zanieczyszczeń do środowiska.

Należy ograniczyć rozwój systemu ciepłowniczego opartego o nieekonomiczne węglowe kotły grzewcze, poprzez zastosowanie nowoczesnych jednostek spełniających wszystkie uwarunkowania związane z ochroną środowiska.

Zaleca się rozwój systemów grzewczych opartych o odnawialne źródła energii - biomasę, energię słoneczną lub geotermalną oraz umożliwienie zastosowania ekologicznego czynnika energetycznego, jakim jest gaz ziemny.

3.4.2.6. Gospodarka odpadami

Najważniejszym zadaniem gminy w zakresie gospodarki odpadami jest ograniczenie do minimum negatywnego oddziaływania odpadów na środowisko oraz maksymalny wzrost ich gospodarczego wykorzystania. Służyć temu ma szereg przedsięwzięć, w tym:

- zapobieganie powstawaniu odpadów realizowane poprzez stosowanie czystych technologii produkcji oraz selektywną zbiórkę odpadów i powtórne wykorzystanie,
- program działań edukacyjnych, którego celem będzie stworzenie kontaktu ze społeczeństwem i przekazanie mu obrazu potrzeb, zachowań i celów, jakim jest reorganizacja i wdrożenie nowoczesnej gospodarki odpadami,
- rozbudowa istniejącego systemu gospodarki odpadami.

Za kluczowe z punktu widzenia racjonalnej gospodarki odpadami uznaje się następujące działania:

- organizację i rozwój systemu zbierania odpadów wielkogabarytowych,
- organizację i rozwój systemu zbierania odpadów budowlanych,
- wdrażanie nowoczesnych technologii odzysku i unieszkodliwiania odpadów.

3.4.2.7. Telekomunikacja

Ustala się następujące kierunki rozwoju:

- budowa nowych i rozbudowa istniejących sieci telekomunikacyjnych, zarówno w tradycyjnych, jak i w nowych technologiach, w tym budowę, rozbudowę i modernizację infrastruktury światłowodowej,
- objęcie terenu całej gminy dostępem do sieci internetowej,
- lokalizację inwestycji celu publicznego z zakresu łączności publicznej w rozumieniu przepisów szczególnych.

3.5. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym

Na terenie gminy Kłodawa przewiduje się realizację następujących inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym:

- rozbudowa i modernizacja sieci drogowej,
- rozbudowa i modernizacja sieci infrastruktury technicznej,
- rozbudowa infrastruktury sportowej,
- rozbudowa systemu terenów zieleni urządzonej.

Ponadto w ramach wszystkich terenów zurbanizowanych lub przewidzianych do urbanizacji zakłada się podejmowanie działań związanych z modernizacją i utrzymaniem obiektów administracji, oświaty, kultury, sportu, ochrony zdrowia i opieki społecznej.

3.6. Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym

Zgodnie z ustaleniami Planu zagospodarowania przestrzennego województwa lubuskiego na terenie gminy Kłodawa wskazano do realizacji szereg inwestycji celu publicznego (określonych w punkcie 2.15. części Uwarunkowań) obejmujących:

- system przyrodniczy,
- społeczno-gospodarczy,
- dziedzictwa kulturowego i turystyki,
- komunikacji i transportu,
- infrastruktury technicznej.

Mając na uwadze powyższe ramach części graficznej opracowania wskazano, w szczególności obszary przeznaczone pod nowe inwestycje wymagające rezerwy terenowej lub wywołujące ograniczenia w użytkowaniu i zagospodarowaniu terenu tzn.: budowa gazociągu wysokiego ciśnienia DN300 Witnica – Gorzów Wlkp. – Kłodawa.

W przypadku pozostałych inwestycji obejmujących np. północną obwodnicę Gorzowa Wielkopolskiego, z uwagi na:

- brak jednoznacznego trasowania oraz możliwość jego zmiany,
- brak informacji w zakresie parametrów technicznych,
- możliwość realizacji inwestycji w oparciu o przepisy „specustawy”,

wskazuje się na brak zasadności określenia trasowania w ramach załącznika graficznego.

3.7. Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie planu miejscowego

Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego to:

- wynikające z przepisów odrębnych:
 - = nowe lokalizacje cmentarzy lub ich rozbudowy – studium wskazuje na planowane poszerzenie istniejących cmentarzy w miejscowościach Kłodawa, Różanki i Santoczno. W przypadku Kłodawy obszar zarezerwowany na poszerzenie cmentarza posiada pokrycie ustaleniami planu miejscowego, w przypadku Różanek i Santoczna przedmiotowe obszary wskazano jako wymagające opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego,
 - = obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości - studium nie wskazuje obszarów wymagających przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości,
 - = obszar parku kulturowego – w granicach gminy nie występuje park kulturowy,
- obszary przestrzeni publicznej,
- obszary lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m² – studium nie wskazuje obszarów lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m².

3.8. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić plan miejscowy

Uwzględniając przyjęty w ramach okresowej analizy zmian w zagospodarowaniu przestrzennym Wieloletni program sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wskazuje, iż najważniejszym z punktu widzenia kilku najbliższych lat działaniem z zakresu planowania przestrzennego na terenie gminy Kłodawa będzie:

- objęcie ustaleniami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obszarów, na których występuje koncentracja postępowań w sprawie wydania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowaniu terenu,
- dalsza realizacja procedur planistycznych zmierzająca do objęcia całego obszaru gminy ustaleniami planu miejscowego,
- sukcesywna aktualizacja obowiązujących opracowań poprzez dostosowywanie do obowiązujących wymogów prawnych.

Ze względu na niski stopień przewidywalności terminu realizacji poszczególnych opracowań, wynikający ze specyfiki procedur planistycznych, niestabilności otoczenia prawnego oraz często ograniczonych możliwości budżetowych gminy, ustalenia wieloletniego programu sporządzania planów miejscowych należy traktować jako wytyczne, które powinny podlegać okresowej ocenie oraz aktualizacji. Ponadto, opracowanie nie określa konkretnych granic obszarów ani ram czasowych, stąd w ramach studium, za optymalne i celowe uznaje się etapowe pokrycie ustaleniami planu miejscowego całego obszaru gminy.

W ramach załącznika graficznego wskazano obszary wymagające uzyskania zgody na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne.

3.9. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

3.9.1. Rolnicza przestrzeń produkcyjna

Uwzględniając rozwarstwienie użytków gruntowych oraz możliwości produkcyjne w zależności od stwierdzonej klasy bonitacyjnej oraz występującego kompleksu glebowego studium ustala następujące kierunki i zasady kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej:

- ochronę gleb o najwyższych wartościach bonitacyjnych przed zmianą przeznaczenia na cele nierolnicze, poprzez ograniczenie rozpraszania zabudowy nie związanej z prowadzeniem gospodarki rolnej,
- racjonalne wykorzystanie walorów przyrodniczych dla rozwoju produkcji rolnej,
- produkcja produktów regionalnych oraz ekoproduktów,
- przeznaczenie terenów nieużytkowanych rolniczo pod odtworzenie historycznej hodowli koni, w celach podniesienia atrakcyjności i charakterystycznej marki gminy, wytwarzanie ekologicznych nawozów oraz produktów związanych ze specjalistycznym chowem,
- ochrona wód powierzchniowych i podziemnych przed infiltracją związkami pochodzącymi z działalności rolniczej,

- zachowanie istniejącej sieci rowów i systemów drenarskich zapewniających prawidłowe funkcjonowanie odwodnienia i odbioru wód,
- ograniczenie negatywnego oddziaływania na grunty w przypadku budowy, rozbudowy lub modernizacji obiektów budowlanych w tym związanych z działalnością rolniczą,
- utrzymanie w maksymalnym zasięgu i użytkowaniu użytków zielonych,
- zachowanie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych i przydrożnych pełniących funkcję ostoi faunistycznych – elementów lokalnych ciągów powiązań przyrodniczych, modyfikujących także stosunki wodne i bioklimatyczne,
- zalesianie gruntów najsłabszych klas poprzez łączenie leśnych enklaw w większe kompleksy,
- możliwość lokalizacji urządzeń infrastruktury technicznej w ramach gruntów rolnych z uwzględnieniem przepisów odrębnych,
- bezwzględna ochrona pomników przyrody oraz cennych zadrzewień,
- wyznaczenie granicy rolno-leśnej,
- ochrona ściany lasu oraz jej najbliższego otoczenia w kierunku ochrony ekosystemów i zachowania bioróżnorodności,
- wykorzystywanie gruntów rolnych dla funkcji rekreacyjnej poprzez:
 - = wyznaczenie i odpowiednie oznakowanie tras turystycznych,
 - = dopuszczenie realizacji punktów widokowych i miejsc odpoczynku.

Alternatywnym rozwiązaniem dla produkcji rolniczej może być prowadzenie gospodarstw agroturystycznych, uprawa roślin energetycznych lub zalesianie.

Ustalenia studium nie wprowadzają bezpośrednich ograniczeń w zakresie wskaźników dotyczących produkcji rolnej, w tym ograniczeń dotyczących lokalizacji obiektów do hodowli zwierząt gospodarskich, przy czym:

- rozmieszczenie ww. obiektów powinno dotyczyć wyłącznie terenów których charakterystyka uwzględnia lokalizację obiektów związanych z produkcją rolniczą,
- wielkość produkcji uzależniona jest od możliwości inwestycyjnych danego terenu oraz obowiązujących w jego granicach przepisów odrębnych, w szczególności w zakresie ochrony przyrody i środowiska.

3.9.2. Leśna przestrzeń produkcyjna

Niemal wszystkie lasy na terenie gminy Kłodawa stanowią własność Skarbu Państwa, stąd działania Nadleśnictw w zakresie gospodarki leśnej reguluje, dostosowany do warunków siedliskowych, plan urządzenia lasu.

Nadleśnictwa w ramach swoich obowiązków prowadzą planową gospodarkę leśną polegającą głównie na :

- prowadzeniu różnorodnych form ochrony drzewostanu,
- zapewnieniu stabilności ekosystemów,
- zachowaniu bioróżnorodności i leśnych zasobów genowych,
- dolesieniach,
- pozysku drewna,

przy czym studium jako kluczowe działania w ramach leśnej przestrzeni produkcyjnej, w tym również w odniesieniu do lasów prywatnych, ustala:

- ochronę kompleksów leśnych, ze szczególnym uwzględnieniem obiektów i obszarów najcenniejszych pod względem przyrodniczym i krajobrazowym,
- utrzymanie istniejących ekosystemów wraz z możliwością ich powiększenia,
- odbudowę drzewostanów uszkodzonych przez przemysł i szkodniki, a także efekty szkód naturalnych (pożary, wiatrolomy),
- możliwość tworzenia polan śródleśnych oraz zbiorników i cieków wodnych,
- dolesienia na obszarach najsłabszych gleb z uwzględnieniem przepisów odrębnych,
- zwiększanie dostępności kompleksów leśnych, zwłaszcza obiektów i obszarów najcenniejszych przyrodniczo i krajobrazowo, dla potrzeb turystyki i wypoczynku (indywidualnego i zbiorowego) poprzez prowadzenie szlaków turystycznych, ścieżek przyrodniczych i tras rowerowych z wykluczeniem rozwoju funkcji osadniczych,
- w przypadku braku innych możliwości, lokalizację urządzeń infrastruktury technicznej w ramach gruntów leśnych z uwzględnieniem przepisów odrębnych (najlepiej z wykorzystaniem istniejących dróg, duktów i przecinek).

3.10. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych

Na terenie gminy Kłodawa nie występują:

- obszary szczególnego zagrożenia powodzią,
- zaewidencjonowane w Systemie Ochrony Przeciwosuwiskowej osuwiska oraz tereny zagrożone osuwaniem się mas ziemnych, przy czym należy wskazać, iż zgodnie z Mapą geośrodowiskową Polski w obrębie Chwałęcice wskazano jeden obszar predysponowany do wystąpienia ruchów masowych ziemi.

3.11. Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny

Na terenie gminy Kłodawa nie występują obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny.

3.12. Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej

Na terenie gminy Kłodawa nie występują pomniki zagłady i ich strefy ochronne oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady.

3.13. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji

Na terenie gminy Kłodawa nie wskazuje się obszarów wymagających rekultywacji, rehabilitacji lub remediacji.

Do obszarów wymagających przekształceń kwalifikuje się obszary zdegradowane z punktu widzenia problemów funkcjonalno-przestrzennych tzn. tereny byłych PGR w Kłodawie i Różankach.

3.14. Obszary zdegradowane

W oparciu o ustalenia Programu Rewitalizacji Gminy Kłodawa na lata 2017-2023 jako obszar zdegradowany wskazuje się obręb Kłodawa, Łośno, Różanki, Rybakowo, Santoczno i Wojcieszycy.

Z uwagi na objęcie całych obrębów w granicach ewidencyjnych, przedmiotowe wskazanie nie znajduje odzwierciedlenia w części graficznej opracowania.

Kryterium zaliczenia do obszaru zdegradowanego było przekroczenie w ramach obrębu minimum 2 wskaźników społecznych dotyczących:

- udziału liczby ludności w wieku poprodukcyjnym,
- liczby osób bezrobotnych,
- udziału liczby osób lub gospodarstw domowych korzystających ze wsparcia pomocy społecznej,
- poziomu wykształcenia,
- liczby interwencji służb porządkowych,
- liczby wykroczeń i uzależnień

oraz zdiagnozowanie problemu przestrzenno-funkcjonalnego lub infrastrukturalnego, którego miernikiem były:

- udział przestrzeni zdegradowanej,
- liczba budynków, których stan ogranicza lub uniemożliwia ich użytkowanie,
- stan wyposażenia w infrastrukturę publiczną umożliwiającą dostęp do kultury dla dorosłych mieszkańców.

Uwzględniając znaczną powierzchnię obszarów zdegradowanych, na podstawie analizy zebranych danych, z obszaru rewitalizacji wyłączono tereny rolne, leśne oraz obszary o niskim natężeniu zabudowy. Skoncentrowano się natomiast na obszarach o zabudowie starej, będącej w niezadawalającym stanie technicznym, na których spotyka się przestrzenie zdegradowane oraz gdzie znajdują się nieużytkowane budynki po dawnej działalności przemysłowej, bądź rolniczej (dawne folwarki). Obszary te są co do zasady terenem koncentracji badanych problemów.

3.15. Tereny zamknięte i ich strefy ochronne, w tym strefy obronne wynikające z decyzji lokalizacyjnych wydanych przez Komisję Planowania przy Radzie Ministrów w związku z realizacją inwestycji w zakresie obronności i bezpieczeństwa państwa

Na terenie gminy Kłodawa nie wyznaczono terenów zamkniętych ani i stref ochronnych.

3.16. Obszary, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy zainstalowanej większej niż 500 kW

Uwzględniając przemiany w zakresie zaopatrzenia systemu energetycznego, tendencję wykorzystania energetyki odnawialnej oraz uwarunkowania terenowe rozpatrywanego obszaru, na terenie gminy Kłodawa planuje się rozmieszczenie urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy zainstalowanej większej niż 500 kW, związanych w szczególności z przetwarzaniem promieniowania słonecznego (fotowoltaika) oraz energii wody (małe elektrownie wodne).

Proponowane obszary, na których rozmieszczone będą przedmiotowe urządzenia, a także ich strefy ochronne związane z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu, zostały określone w części graficznej studium. Wskazany zasięg stref ochronnych należy traktować jako maksymalny, natomiast zakres ograniczeń w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu jest zależny od skali realizowanego przedsięwzięcia i jego rzeczywistego oddziaływania. W przypadku stwierdzenia, iż oddziaływanie i uciążliwość są mniejsze, granice stref mogą zostać zawężone na etapie sporządzania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Określone obszary lokalizacji nie dotyczą:

- wolnostojących urządzeń fotowoltaicznych, o mocy zainstalowanej elektrycznej nie większej niż 1000 kW zlokalizowanych na gruntach rolnych stanowiących użytki rolne klas V, VI, VIz i nieużytki – w rozumieniu przepisów wydanych na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz. U. z 2020 r. poz. 2052 oraz z 2021 r. poz. 922 i 1641),
- urządzeń innych niż wolnostojące.

3.17. Obiekty handlowe o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m²

Na terenie gminy Kłodawa nie wyznacza się lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m².

4. Podsumowanie

4.1. Uzasadnienie przyjętych rozwiązań oraz synteza ustaleń studium

Sporządzenie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy jest niezbędnym ogniwem procesu planowania przestrzennego, który ustawowo jest procesem ciągłym. Studium, jako etap poprzedzający plany miejscowe, wskazuje pełen zakres możliwości realizacji przedsięwzięć planistycznych, idei i zamierzeń rozwoju oraz ograniczeń, czy ochrony, w bliskiej i dalszej perspektywie czasowej. Pomimo, iż nie posiada ono statusu prawa miejscowego, stanowi podstawowy dokument systemu planowania przestrzennego, którego celem jest rozpoznanie aktualnej sytuacji gminy, istniejących uwarunkowań oraz problemów związanych z jej rozwojem, a następnie na ich podstawie sformułowanie długofalowej polityki przestrzennej.

Uwzględniając kryteria wynikające z obowiązujących opracowań planistycznych, złożonych wniosków, a także istniejącego stanu zagospodarowania gminy, uwarunkowań środowiskowych oraz przepisów odrębnych – szczególnie w zakresie ochrony środowiska, ochrony przyrody oraz dóbr kultury, dokonano waloryzacji obszaru gminy oraz określono kierunki polityki funkcjonalno-przestrzennej, której graficznym odzwierciedleniem jest plansza „Kierunki rozwoju”.

Uzupełnieniem określonego na planszy przeznaczenia są zapisy tekstu studium wskazujące możliwą formę oraz stopień zainwestowania poszczególnych terenów.

Należy jednak pamiętać, iż ze względu na skalę studium oraz jego ogólność, wynikającą z wymogu określenia polityki przestrzennej dla całego obszaru gminy, ostateczne przesądzenie co do przeznaczenia danego terenu nastąpi w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Podjęte decyzje planistyczne uwzględniają zarówno wymogi ładu przestrzennego, jak i zrównoważonego rozwoju, co oznacza, że wskazane tereny budowlane wyznaczone zostały w poszanowaniu wartości środowiska przyrodniczego, środowiska kulturowego, a przede wszystkim walorów krajobrazowych.

Przy sporządzaniu Studium uwzględniono, w możliwie szerokim zakresie, dotychczasową politykę przestrzenną wynikającą z obowiązujących opracowań planistycznych, przy czym realizacja określonych zadań i kierunków rozwoju powinna obejmować różne perspektywy czasowe, niejednokrotnie determinowane czynnikami będącymi poza władzą samorządu gminy.

4.2. Objaśnienie zmian w nowym opracowaniu w stosunku do poprzedniej edycji studium

Różnice pomiędzy niniejszym opracowaniem a dotychczasową edycją studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy wynikają przede wszystkim z konieczności uaktualnienia zawartych danych oraz zakresu problematyki jaka powinna zostać uwzględniona w w/w opracowaniu zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Do najważniejszych zmian należy zaliczyć:

- określenie kierunków zagospodarowania przestrzennego w oparciu o bilans terenów oraz realne zapotrzebowanie na nową zabudowę,
- waloryzację poszczególnych obszarów skutkującą określeniem nowego przeznaczenia terenu,
- aktualizację uwarunkowań demograficznych, środowiskowych, przyrodniczych, kulturowych oraz infrastrukturalnych.

4.3. Interpretacja ustaleń studium

Ustalenia zawarte w tekście i załącznikach graficznych studium wyrażają kierunki zagospodarowania przestrzennego obszaru, nie są zaś ścisłym przesądzeniem o formie oraz granicach zainwestowania i użytkowania terenów.

W ramach ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego należy uściślić granice poszczególnych terenów, w tym również wyłączonych spod zabudowy, uwzględniając:

- istniejące uwarunkowania, w szczególności istniejącą zabudowę,
- projektowane oraz nie określone w części graficznej, ze względu na skalę opracowania, lecz dopuszczone zapisami studium struktury przestrzenne (np. infrastrukturę techniczną).

Wytyczne dotyczące zagospodarowania oraz parametry i wskaźniki urbanistyczne zawarte w ramach charakterystyki poszczególnych terenów stanowią podstawę określenia ustaleń miejscowych

planów zagospodarowania przestrzennego, przy czym dopuszcza się ich modyfikację, w zakresie wynikającym z ustaleń studium.

Określona wysokość zabudowy nie dotyczy obiektów infrastruktury technicznej, masztów, silosów, kominów, obiektów sakralnych, zadaszeń nad trybunami i terenowymi urządzeniami sportowymi oraz budowli i urządzeń przemysłowych. W stosunku do ww. obiektów maksymalną wysokość zabudowy należy określić indywidualnie na etapie opracowania planu miejscowego.